

İzmir Arkeoloji Müzesi Ticari Amphoraları

YUSUF SEZGİN • A. KAAAN ŞENOL • GONCA CANKARDEŞ-ŞENOL

Borsa Yayın No: 100

İzmir Arkeoloji Müzesi Ticari Amphoraları

Yusuf Sezgin - A. Kaan Şenol - Gonca Cankardeş-Şenol

Doktora Hocamız Prof. Dr. Ersin Doğer'e Armağanımızdır

İzmir Arkeoloji Müzesi Ticari Amphoraları

Yusuf Sezgin - A. Kaan Şenol - Gonca Cankardeş-Şenol

Borsa Yayın No: 100

İzmir Arkeoloji Müzesi Ticari Amphoraları

Yusuf Sezgin

A. Kaan Şenol

Gonca Cankardeş-Şenol

ISBN 978-605-137-890-9

1. Baskı / 1st Edition

© 2022, İzmir Ticaret Borsası ve yazarlar

İstanbul

Bütün hakları saklıdır.

Baskı / Printed by

Fotokitap San. ve Tic. Ltd. Şti.

Oruç Reis Mah. Tekstil Kent B-5 Blok No: 10-AH111

Esenler/İstanbul

Sertifika No: 47448

Yapım ve Dağıtım / Production and Distribution

Zero Prodüksiyon

Kitap-Yayın-Dağıtım San. Ltd. Şti.

Abdullah Sokak, No: 17, Taksim

Beyoğlu 34433 İstanbul - Türkiye

Tel: +90 (212) 244 7521 Fax: +90 (212) 244 3209

E.posta: info@zerobooksonline.com

www.zerobooksonline.com

İçindekiler

Giriş	1
İzmir Arkeoloji Müzesi'nin Kısa Tarihi	3
Araştırma Metodolojisi	5
Bölüm 1: Batı Anadolu'da Üretilen Amphoralar	7
1A. Klazomenai Amphoraları	7
1B. Erythrai Amphoraları	10
1C. Ionia α Amphoraları	15
1D. Miletos Amphoraları	17
1E. Nikandros Grubu Amphoraları	20
1F. Knidos Amphoraları	22
1G. Geç Rhodos Amphoraları	34
1H. Late Roman 3 Amphoraları	39
Bölüm 2: Ege Adalarında Üretilen Amphoralar	49
2A. Khios Amphoraları	49
2B. Lesbos Amphoraları	63
2C. Thasos Amphoraları	67
2D. Paros Amphoraları	69
2E. Ikos Amphoraları	72
2F. Rhodos Amphoraları	74
2G. Kos Amphoraları	86
2H. Late Roman 2 Amphoraları	90
2I. Agora M 273 Amphoraları	95
2J. Samos Sarnıç Tipi Amphoraları	101
Bölüm 3: Kıta Yunanistan Üretimi Amphoralar	107
3A. SOS Amphoraları	107
3B. Mende Amphoraları	110

Bölüm 4: Thrakia Bölgesi Amphoraları	113
4A. Ganos Günsenin Tip 1 Amphoraları	113
4B. Günsenin Tip 2 Amphoraları	124
4C. Günsenin Tip 3 Amphoraları	129
Bölüm 5: Doğu Akdeniz Amphoraları	133
5A. Berythus Amphoraları, Agora M 334	133
5B. Dressel 5 Amphoraları	135
5C. Late Roman 4 Amphoraları	138
Bölüm 6: Kilikia Amphoraları	141
6A. Late Roman 1B Amphoraları	141
6B. “Tarsus” Amphoraları	150
Bölüm 7: Pamphylia Bölgesi Amphoraları	153
7A. Pamphylia Amphoraları	153
Bölüm 8: Lykia Bölgesi Amphoraları	155
8A. Lykia Amphoraları	155
Bölüm 9: İtalya Yarımadası’nda Üretilen Amphoralar	157
9A. Greko-İtalik Amphoralar	157
9B. DR 2-4 Amphoraları	160
Bölüm 10: Kuzey Afrika Amphoraları	163
10A. Mana 5.2 Amphoraları	163
10B. Afrika 2C2 Amphoraları	165
10C. Bonifay Tip 60 Amphoraları	167
10D. Spatheion Amphoraları	169
Bölüm 11: Karadeniz Amphoraları	171
11A. Sinop C Tip III Amphoraları	171
11B. Knossos 39 Amphoraları	174
11C. Kolkhis Amphoraları	176
11D. Kuzmanov XV Amphoraları	178
11E. Mesembria-Pontika Amphoraları	180
Bölüm 12: Lusitania Amphoraları	181
12A. Almagro 50 Benzeri Amphoralar	181

Bölüm 13: Kökeni Bilinmeyen Amphoralar	183
13A. Solokha I Amphoraları	183
13B. Kapitan II Amphoraları	185
13C. Bónis 31/5 Amphoraları	190
13D. Bozburun Tip 1 Amphoraları	192
13E. Pashnina Tip 2 Benzeri Amphoralar	195
13F. Doğu Roma Tipi Amphoralar	196
13G. Kökeni Bilinmeyen Diğer Amphoralar	205
Kısaltmalar ve Kaynakça	211
Kısaltmalar	248

Tarımın Servetini Dönüştüren Amphoraların Hikâyesi

Anadolu...

Yaklaşık elli uygarlığın, iki yüz kültürün yurdu olma niteliğini taşıyan bereketli toprak...

Tarımın ve ticaretin şekillendiği kadim yeryüzü parçası...

Bugünden geçmişe uzanıp o günlerin hikâyesini yazmaya kalktığımızda bizleri insanlık adına hep ilkler karşılıyor.

Mesela Göbeklitepe...

İnsan eliyle inşa edilmiş ilk yapı; ilk tapınak...

Yakın geçmişe kadar, İngiltere'deki Stonehenge, dünyadaki en eski insan ürünü yapı olarak biliniyordu.

Oysa Göbeklitepe, Stonehenge'den en az 7 bin yıl öncesine ait.

Milattan Önce 10 ila 11 bin yıllarına tarihlendiriliyor.

Dünya arkeoloji tarihini değiştiren kutsal bir adres Göbeklitepe...

Bu büyülü tapınağı avcılıkla geçinen küçük toplulukların bir araya gelerek yapmış olması da belki de dünya üzerindeki ilk imece örneği.

Bilim insanları, elde edilen bulgular ışığında, tarımsal üretimi günümüzden yaklaşık 8 bin yıl önce Anadolu'da başladığı görüşünde...

Ancak Göbeklitepe'de, yabani buğday kullanılarak bira benzeri bir içki yapıldığı düşünülüyor.

Yani tarımdan bile önce yabani koşullarda yetişmiş olsa da tarımsal ürüne dayalı bir üretim söz konusu bu eşsiz topraklarda.

İnsanoğlu tarımsal üretime geçip önce karnını doyurup tarımsal ürün ticaretine başladıktan sonra da sahnede yine Anadolu toprakları var.

Bugünün ticaret borsaları niteliğindeki ilk gıda pazarı (Macellum) Milattan Sonra 250 yılında Kütahya Çavdarhisar'daki Aizanoi kentinde kuruldu.

Gelişme yönünde atılan her yeni adım, her zaman olduğu gibi yeni düzenlemeleri de beraberinde getirdi.

Milattan Sonra 301 yılında, Roma İmparatoru Diocletianus, enflasyonla mücadele için belirlenen fiyatları taş bloklara yazdırıp Aizanoi kentinin pazar yerine yerleştirdi.

Yine Anadolu'da, yine bir ilk yaşanmış oldu.

Zamanda hızlı bir yolculuk yapıp tarihin ilk ticaret borsasından Türkiye'nin ilk ticaret borsasına uzandığımızda ise karşımıza 130 yılı geride bırakan, 1891'den bu yana aralıksız faaliyet gösteren İzmir Ticaret Borsası çıkıyor.

13 yıldır Yönetim Kurulu Başkanlığını üstlendiğim ve bundan büyük gurur duyduğum İzmir Ticaret Borsası, köklü geçmişinden gelen birikimle bu toprakların zenginliklerine sahip çıkmayı kendine şiar edinmiş bir kurum.

Bu nedenle Anadolu'da toprağı işleyen her yürek, ürünü toplayan her bilek, ona değer katan her akıl bizim için çok kıymetli.

Sizlere ulaşan bu değerli kitabın ilk taşlarını döşeyen, tarım ekonomisinin gelişimine önemli katkılar sağlamış ticari amphoraların tarihteki izlerini süren Prof. Dr. Ersin Doğer bu isimlerden biri.

Bu kitap da profesyonel arkeoloji hayatına İzmir Arkeoloji Müzesi'nde başlayan Doğer'in yetiştirdiğı Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü doktora öğrencileri ve onların öğrencileri tarafından hazırlanarak değerli bilim insanımıza ve tüm insanlığa armağan edildi.

İzmir Ticaret Borsası olarak bu kıymetli çalışmaya katkı sağlamaktan, Anadolu'nun zenginliklerinin dünyaya ulaşmasında çok etkin bir rol oynamış ticari amphoraların yolculuğuna eşlik etmekten son derece mutluyuz.

130'uncu yılımızda, gelecek mottomuzu "Tarımın servetini dönüştürmek" olarak belirlemiştik.

Amphoralar, tarımın servetinin nasıl dönüştürülebileceğinin en güzel örneğidir.

Geçmişini bilmeyenlerin geleceğı inşa edemeyeceğine olan inancımızla, "İzmir Arkeoloji Müzesi Ticari Amphoraları" adlı bu güzel eseri hazırlayan saygın akademisyenlerimiz Yusuf Sezgin, A. Kaan Şenol ve Gonca Cankardeş Şenol'a teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Işinsu Kestelli

İzmir Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı

Giriş

Antik Dönemin ekonomik yapısının belirlenmesi için kullanılan önemli arkeolojik verilerden biri olan ticari amphoralar pişmiş topraktan üretilmeleri sayesinde günümüze kadar korunmuştur. Ekonomi tarihi hakkında antik yazarlardan ve ticari kayıtlardan elde edilen bilgilerin yanında tarımsal ürünlerin pazarlanmasında kullanılan bu ambalaj malzemeleri, üretildikleri dönemlere ve bölgelere ait bilgileri de bünyelerinde barındırdıkları için biliminsanlarına ticaret tarihini yorumlarken yeni ufuklar açmaktadır.

Ticari amphoralar üzerine yapılan öncü çalışmalardan sonra, geçen yaklaşık 150 yıllık dönemde, arkeologlar bu formların üretildikleri bölgeleri, tipolojik gelişimlerini, içlerinde taşınan ürünleri ve bunların dağılım modelleri üzerine çok sayıda çalışma gerçekleştirmiş ve bunları bilim dünyasıyla paylaşmıştır. Günümüzde amphora uzmanları, kimyasal ve petrografik analizler yardımıyla bazı formların kökenlerinin belirlenmesi konusunda önemli bir mesafe kaydetmesine rağmen çok sayıda formun kökeni hala belirlenememiştir.

Ekonomi tarihinin bu önemli veri kaynakları üzerine dünyada gerçekleştirilen araştırmaların yanında Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümünde, Prof. Dr. Ersin Doğer'in öncülüğünde ve danışmanlığında bu konunun önemini ortaya koyan çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu kitap, profesyonel arkeoloji hayatına İzmir Arkeoloji Müzesi'nde başlayan Doğer'in yetiştirdiği doktora öğrencileri ve onların da öğrencileri tarafından hazırlanmış olup bu önemli disiplinle bizleri tanıştırdığı ve yolumuzu açtığı için kendisine küçük bir teşekkür mahiyetindedir.

İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki amphoralar üzerine ilk çalışmalar, Prof Dr. Ersin Doğer'in danışmanlığında hazırlanan lisans tezleriyle başlamıştır. Ülkemiz müzelerinde bulunan ticari amphoraların katalog çalışmaları kapsamında 2006 yılında İzmir Arkeoloji Müzesi'nde başlattığımız bu çalışma ancak 2021 yılının yaz aylarına doğru tamamlanabilmiştir.

İzmir Arkeoloji Müzesi, kurulduğu 1927 yılından itibaren, uzun bir dönem boyunca bölge müzesi olarak hizmet vermiştir. Bu dönemde çevre illerde henüz müze bulunmaması nedeniyle, bölgenin farklı yerlerinde ele geçen arkeolojik eserler İzmir Arkeoloji Müzesi'ne taşınmıştır. Bununla birlikte, çalışmada ele alınan ticari amphoraların çoğunun buluntu yerlerinin İzmir ve çevresi olduğunu belirtmek gerekir. Amphoraların büyük bir bölümü üzerlerindeki deniz kabuklarının da gösterdiği üzere deniz buluntusu olup, geldikleri konum belirsizdir.

İzmir Arkeoloji Müzesi ticari amphoralarının çalışılması sırasında çok sayıda kişinin katkısı olmuştur. Bu noktada Müze'deki çalışmalar için desteklerini esirgemeyen müze uzmanı meslektaşlarımızın hepsine ayrı ayrı teşekkür ederiz. Başta dönemin Müze Müdürü Mehmet Tuna ve Müdür Yardımcısı Mahir Atıcı, amphoralardan sorumlu Ayla Koşumcu Ünlü ve Hamdi Ekiz'in yardımlarını ayrıca belirtmek gerekir. Bu eser, müze çalışanlarının özverileriyle gerekli çalışma ortamının sağladıkları için ortaya çıkmıştır.

Bu kitabın oluşumunda çok sayıda meslektaşımız ve öğrencimizin de emeği bulunmaktadır. Eserlerin belgeleme, arşivleme ve yayına hazırlanması sırasında Fuat Yılmaz, Baykal Başdemir, Mehmet Gürbüz, Emel Dereboylu, Asil Yaman, Arzu Özver, Ervin İnkaya, Umut Çağlar Kul- kul, Muhsine Eda Armağan, Eylül Benzer ve nicelerinin gayreti her türlü takdirin üzerindedir. Kendilerine şükranlarımızı sunarız.

İzmir Arkeoloji Müzesi'nin Kısa Tarihi¹

İzmir'de ilk Arkeoloji Müzesi üç senelik eser toplama ve derleme çalışmalarından sonra 1927 yılında Basmane semtinde bulunan Ayavukla (Gözlü) Kilisesi'nde ziyarete açılmıştır. 1951 yılında, bugünkü Alsancak Kültürpark içinde ikinci bir müze daha hizmete girmiştir. Ancak İzmir çevresindeki antik kentlerden gelen eserlerin yoğun olması nedeniyle yeni bir müzeye ihtiyaç duyulmuştur. Konak'ta Bahribaba Parkı içinde yeni bir müze binası inşa edilerek 11 Şubat 1984 yılında ziyarete açılmıştır. 5000 m²'lik bir alana inşa edilen ve halen kullanılmakta olan müze binasının giriş ve 1. katı depo, 2. ve 3. katı ile bahçesi sergi amaçlı kullanılmaktadır.

Taş Eserler Salonunda; mermer ve taş heykeltıraşlık eserleri ile mimari parçalar sergilenmektedir. Bu bölümde Ephesos'un (Selçuk) kurucusu olan Androklos'un heykeli ve Metropolis'in (Torbalı) mimari ve plastik eserleri de sergilenmektedir. Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal Seramik Eserler Salonu ise kronolojik düzenlenmiştir. Çeşitli kazılardan ele geçmiş olan; Prehistorik Çağlar'dan Bizans Dönemi'ne dek uzanan dönemi yansıtan çok sayıda eser sergilenmektedir. Burada Baklatepe ve Kocabaştepe (Tahtalı Barajı kurtarma kazısı), Panaztepe (Menemen), Limantepe (Urla) gibi höyük buluntuları ile İasos kazısı seramik buluntuları, Protogeometrik ve Geometrik Dönem Batı Anadolu seramikleri, Arkaik Dönem siyah ve kırmızı figürlü Batı Anadolu seramikleri, Hellenistik Dönem hydriaları, çeşitli kaplar, cam ürünler, şişeler, masklar, figürinler, Myrina (Aliğa) figürinleri, İasos, Çandarlı (Pitane), Pergamon (Bergama), Bayraklı (Eski İzmir) antik kentlerine ait arkeolojik eserler ve Klazomenai lahitleri yer almaktadır. Ayrıca bu katta, Bodrum açıklarında denizin 75 m derinliğinden çıkarılan bronz Demeter Heykeli ile; Aliğa Nemrut Liman'ındaki Kyme açıklarında denizden çıkartılmış olan bronz Atlet Heykeli (Geç Hellenistik Dönem) de sergilenmektedir. Hazine Odası'nda; Arkaik, Klasik, Hellenistik, Roma, Bizans ve İslami Dönemlere ait sikkeler ile; Hellenistik, Roma ve Bizans Dönemlerine ait altın, gümüş ve kıymetli taşlardan süs eşyaları ve cam eşyaları görmek mümkündür. Ayrıca, çeşitli kazılardan ele geçen heykeller, steller, yazıtlar, mimari parçalar ile lahitlerin sergilendiği bahçe bölümü de ziyarete açıktır.

1 <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44102/izmir-muze-mudurlugu.html>. Erişim tarihi: 17.05.2021

Araştırma Metodolojisi

Bu çalışma kapsamında toplam 151 adet ticari amphora incelenmiştir. Amphoraların önemli bir bölümü denizden ele geçtiği için, profil çizimlerinin yapılmasından önce bir temizlik çalışması gerçekleştirilmiştir. Profil çizimleri yapılan amphoraların tamamının ölçekli fotoğrafı çekilmiştir. Röleve çizimleri her iki cidarı da alınarak çift taraflı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem amphora gibi büyük boyutlu taşıma kapları için gerekli bir uygulamadır. Kurşunkalem çizimler büyük boyutlu bir tarayıcıyla dijital ortama aktarılmış ve Adobe Illustrator ve Corel Draw programlarıyla dijital çizimleri tamamlanmıştır. Amphoraların katalog çalışmaları sırasında her örneğin kapasitesi file maker programında hazırlanan bir uygulamada² hesaplanmış olup eserlerin kondisyonları da gözönünde bulundurularak içlerine sıvı aktarımı yapılarak bir ölçüm gerçekleştirilmemiştir. Amphoraların kil renklerinin tespitinde Munsel Soil Color Chart³ kullanılmıştır. Bununla birlikte eserlerden taze kırık alma olanağı bulunmadığından kimyasal analizleri ve ayrıntılı petrografik incelemeleri ve ince kesit çalışmaları da gerçekleştirilememiştir. Amphoraların hamur yapıları yüzeyinden görülebildiği kadar büyüteç altında belirlenmiş olup kırık bulunan eserlerde kırığın elverdiği ölçüde tanımlanmıştır. Mühür bulunan amphoraların mühürlü bölümleri 1:1 ölçeğinde mikro rölyeflerin görülebilmesi amacıyla tek taraflı ışık kullanılarak fotoğraflanmış ve pelür kâğıt üzerine kalıpları alınmıştır. Katalog bölümünde her iki belgeleme metodu da sunulmaktadır. Graffitolu örneklerde de yukarıda anlatılan metod uygulanmıştır. Bununla birlikte eserler üzerinde bulunan deniz kabuğu kalıntılarının yapmış oldukları tahribat graffitolu örneklerin tam olarak transkripsiyonlarının gerçekleştirilmesini olanaklı kılmamaktadır. Eserlerin mekanik temizliğinin yapılması halinde bu graffitoların da zarar görmesi ihtimaline karşılık bu uygulama tercih edilmemiştir.

Bu kitapta, daha önce gerçekleştirdiğimiz amphora kataloglarının aksine, ticari amphoraların üretim alanları hakkındaki bilgilerimizi ayrıntılı olarak tekrarlamak yerine konu hakkındaki son bulguları sunmayı ve formların kendisine odaklanarak tipolojik gelişimleri hakkında mümkün olduğunca fazla veriyi paylaşmayı tercih ettik. Bundan sonraki çalışmalarımızı da bu prensiple gerçekleştirerek müzelerimizde bulunan ticari amphoraları bilim dünyasına tanıtarak ekonomi tarihi üzerine çalışan araştırmacılara yeni veriler sunmayı mesleki bir sorumluluk olarak değerlendirmekteyiz.

² <http://www.amphoralex.org/amphores/CalculVolume/CalculVolume.php>

³ Munsell Color Charts, 2008 Edition, 2008 - Munsell Color Charts For Color Coding.

Bölüm 1: Batı Anadolu'da Üretilen Amphoralar

1A. Klazomenai Amphoraları

MÖ 7. yüzyılın ortalarından itibaren Akdeniz pazarına tarımsal ürünlerini pazarlamaya başlayan Klazomenai kentinde gerçekleştirilen kazılarda ele geçen bulgular amphora üretiminin de bu yıllarda başlamış olduğunu kanıtlamaktadır.⁴ MÖ 6. yüzyılın son çeyreğinde Akdeniz'in batısından Karadeniz'de bulunan merkezlere⁵ ve Mısır'ın güneyine⁶ kadar birçok bölgeye ihraç edilen Klazomenai amphoraları MÖ 5. yüzyılın başlarına kadar üretilmiş olmalıdır. MÖ 5. yüzyılın sonları ile 4. yüzyılın üçüncü çeyreği arasına tarihlendirilen ağız kenarı kabartma bantlı, içi oyuk topaç formlu profile sahip kaideli örnekler ise kentte üretildiği bilinen mantar ağız kenarlı amphoralardan⁷ önceki amphora üretimine ait son kanıtlar olarak değerlendirilmektedir.⁸ Bununla birlikte bu son grubun MÖ 4. yüzyılda İzmir Körfezi etrafında bulunan yerleşimlerde üretilen ortak bir form olabileceği de düşünülmektedir.

4 Sezgin, Doğer 2009, s. 79, dipnot 4; Klazomenai amphoralarının tipolojisi için bkz.: Sezgin 2012B, s. 21-82.

5 Dupont 1998, s. 156; Sezgin 2004, s. 176, dipnot 72; Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 106-108.

6 Heidorn 2018, s. 191.

7 Doğer 1986, s. 470, fig. 17-18; Doğer 1990, s. 337, fig. 13.

8 Doğer 1991, s. 108.

Kat. No. 001

Tip: Klazomenai

Envanter No: 4333

Tarih: MÖ 525-500⁹

Köken: Klazomenai

Yükseklik: 0.584 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.125 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.141 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.134 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.168 m; **Kulp Kesiti:** 0.045 x 0.025 m; **Karın Çapı:** 0.382 m; **Kapasite:** 27.78 lt

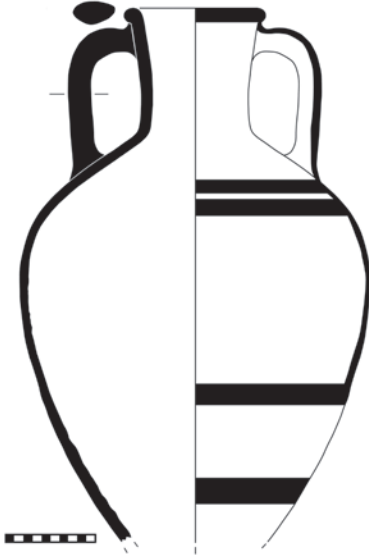
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Yoğun mika, kalker, kuvars

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş

Tanımlama: 1960 yılında Pitane Nekropolisinde gerçekleştirilen kazılarda ele geçen bu amphoranın gövdesinin alt kısmı korunmamıştır. Dışa çekik kalın bilezik formulu ağız kenarında kah-verengi firnis bulunmaktadır. Silindirik formulu boyna, ağız kenarının altından başlayarak omuzda gövdeyle birleşen oval kesitli dik kulplara ve ovoid formulu gövdeye sahiptir. Klazomenai'da üretildiği bilinen bu amphora omuz üzerinde iki, projeksiyon noktasının altında iki ve gövdenin alt bölümünde bir adet kırmızı firnisle yapılmış bant süslemeye sahiptir. Astarlı olan dış yüzeyde kulplar üzerinden gelen ve gövde altındaki yatay banta kadar devam eden simetrik iki dikey firnis bant bulunmaktadır.

Figür 1a

Figür 1b

Benzerleri: Pantikapeion: Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 121, Kl1; Debelt ve Karnobat: Tzochov 2011A, s. 78, fig. 3. no.13, 16; Akanthos: Filis 2012A, s. 270, lev. 6; Filis 2013, s. 82, fig. 11d; Olbia Nekropolis: Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 106, Kl. 2; Berezan: s. 107, Kl. 3; Letoon: Lemaître 2006, s. 396, fig. 3.1.

⁹ Monachov 2003, s. 262, lev. 32.4; Sezgin 2012A, s. 205, fig. 7.

Kat. No. 002

Tip: Klazomenai

Envanter No: 13254

Tarih: MÖ 5. yüzyıl sonu - 4. yüzyılın üçüncü çeyreği¹⁰

Köken: Klazomenai

Yükseklik: 0.490 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.094 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.097 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.11 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.10 m; **Kulp Kesiti:** 0.042 x 0.015 m; **Karın Çapı:** 0.262 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.038 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.056 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.048 m; **Kapasite:** 8.41 lt

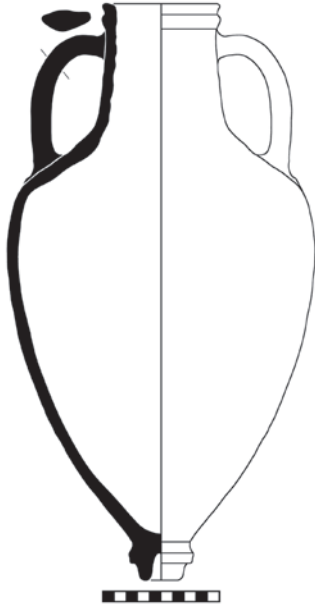
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

Katkı Maddeleri: Mika, kalker, şamot

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış kademeli ağız kenarına, silindirik boyna ve içi boş, profilli yüksek bir kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında ince oval kesitli dikey kulplara sahiptir. Amphoranın boynunda altı belirsiz yuvarlak çerçeve içinde bir yatay ve üç dikey çizgiden oluşan ve atölye mühürü olması muhtemel bir mühür baskısı yer almaktadır. Yatık bir E harfi olarak da yorumlanabilecek bu mühürlere benzer formlarda rastlanmamıştır. Müsadere yoluyla müzeye kazandırılan bu eser E. Doğer tarafından yayınlanmıştır.¹¹ Phokaiada gerçekleştirilen kazılarda çok sayıda örneğinin bulunması ve Klazomenai'daki örneklerin kil yapısından farklılık göstermelerinden dolayı "ağız altı bantlı amphoralar" olarak isimlendirilen bu formun Phokaiada da üretilmiş olabileceği öne sürülmektedir.¹²

Figür 2a

Figür 2b

Figür 2c

Figür 2d

Benzerleri: Dupont, Skarlatidou 2012, s. 256, fig. 11 soldaki örnek; Smyrna: Dupont, Lungu 2013, s. 241, fig. 20a-b.

¹⁰ Doğer 1991, s. 108, fig. 116.

¹¹ Doğer 1986, s. 470, fig. 16; Doğer 1990, s. 336, fig. 11.

¹² Atila, Okan 2016.

1B. Erythrai Amphoraları

On iki İon kentinden biri olan Erythrai'da MÖ 5. yüzyılın üçüncü çeyreğinden sonra amphora üretildiğine dair ilk kanıtlar, Tektaş Burnu Batığı'nda gerçekleştirilen arkeolojik araştırmalar sayesinde ortaya çıkmıştır.¹³ Klasik Dönem'de üretilen amphoraların bir bölümünde görüldüğü üzere badem formu ağız kenarına sahip, kısa boyunlu, ince ovoid formu amphoraların boyunları üzerindeki mühürlerde Erythrai sikkelerinde de görülen kısaltmalara rastlanması, Tektaş Batığı'nda bulunan bu amphoraların Erythrai'da üretilmiş olduklarının önerilmesine neden olmuştur.

Kentte gerçekleştirilen kurtarma kazıları sırasında amphora üretiminin Hellenistik Dönem'de de devam ettiği belirlenmiştir. Banyoz mevkiinde gerçekleştirilen kazılarda bulunan ve MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen atölye atıkları¹⁴ ve amphora atölyelerine ait olduğu düşünülen kil dinlendirme havuzuna ait kalıntılar bant ve huni formu ağız kenarına sahip amphoraların üretim artığı örnekleriyle birlikte ele geçmiştir. Bölgede görülen mantar formu ağız kenarına sahip amphoraların¹⁵ kulplarında tespit edilen Erythrai adının kısaltmalarının okunduğu amphora mühürleri de üretimin kanıtları arasında değerlendirilmektedir.¹⁶ Axios Çayı'nın denizle buluştuğu alanda ise henüz kazısı gerçekleştirilmemiş bir atölyeler topluluğuna ait izler görülmektedir. Buradaki buluntular, bant formu amphoraların yanında Dressel 24 tipi olarak da adlandırılan formda amphoraların Hellenistik Dönem'in sonlarına, hatta Roma İmparatorluk Dönemi'nin başlarına kadar üretimlerinin devam ettiğini gösteren kanıtlar arasındadır.

13 Carlson, Lawall 2005/6, s. 33; Carlson 2013, s. 6.

14 Özyiğit 1989, s. 145, fig. 5.

15 Foley et al. 2009, s. 288, fig. 13; Opaît, Tsaravopoulos 2011, s. 311-313, fig. 46-9; Carlson, Lawall 2005/6, s. 36, fig. 4.

16 Jöhrens 1999, s. 169, no. 24, no.25, 170, no. 26; Şenol G.C. 2006, s. 58.

Kat. No. 003

Tip: Erythrai

Envanter No: 9817

Tarih: MÖ 4. yüzyılın üçüncü çeyreği¹⁷

Köken: Erythrai

Yükseklik: 0.671 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.100 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.101 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.117 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.138 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.042 x 0.023 m; **Karın Çapı:** 0.400 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.045 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.072 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.012 m; **Kapasite:** 37.44 lt

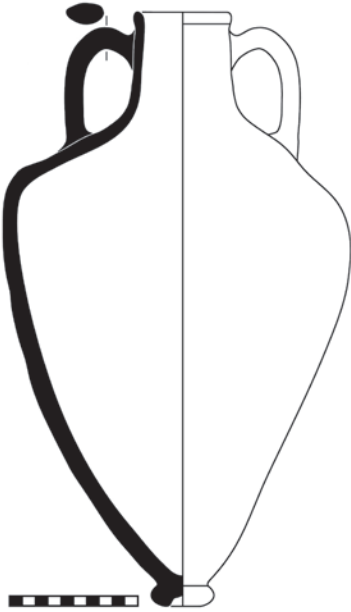
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

Katkı Maddeleri: Az mika, yoğun kalker, az taşçık

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindir formu boyna, içi oyuk halka formu kalın kaideyle son bulan ovoid formu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın ağız kenarı ve gövdesi kısmen deniz kabuklarıyla kaplıdır. Amphora restore edilmektedir. Eser 06.12.1984 tarihinde Süha Mermerci koleksiyonundan müzeye hediye edilmiştir.

Figür 3a

Figür 3b

Benzerleri: Khios A Batığı'nda bulunan benzer bir amphoranın kökeni belirlenememiş olmakla birlikte yapılan analizler sonucunda içinde taşındığı düşünülen sakız reçinesi yardımıyla Khios'ta ya da yakın bir bölgede üretilmiş olabileceği öne sürülmüştür. Foley et al. 2009, s. 295, s. 288, fig. 13, Env. no. BE2004/4.4.

¹⁷ Monachov 2016, s. 42, lev. 6, no. 33; Khios A Batığı'nda bulunan Khios amphoralarının tarihllemelerine göre ise batık MÖ 330-250 yılları arasına tarihlendirilmiştir. Foley et al., 2009, s. 292.

Kat. No. 004

Tip: Khios-Erythrai

Envanter No: 9818

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı

Köken: Erythrai

Yükseklik: 0.69 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.11m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.11 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.191 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.171; **Kulp Kesiti:** 0.038 x 0.03 m; **Karın Çapı:** 0.395 m; **Kapasite:** 26.84 lt

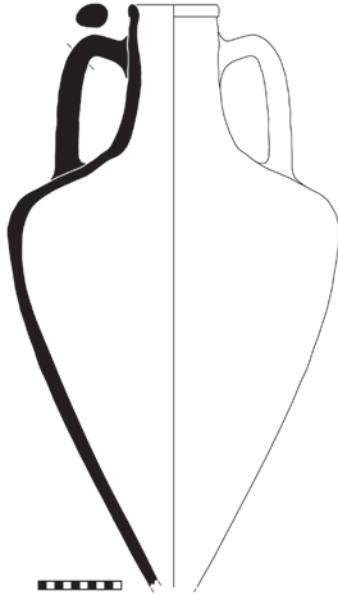
Hamur Rengi: 2,5 YR 7/6 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 7/4 light reddish brown

Katkı Maddeleri: Kalker

Hamur Yapısı: Sert, iyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindir formu yüksek boyna ve ovoid formu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın kaidesi kırık olup yüzeyinde yer yer deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 4a

Figür 4b

Benzerleri: Benzer bir örneği Prikuban Nekropolisi'nde ele geçmiştir. Monachov 2016, s. 43, lev. 6, no. 36. Benzer bir form Elizavetovskoi'de bulunmuştur. Monachov 1999A, s. 495, tab. 210.1.

Kat. No. 005

Tip: Khios-Erythrai

Envanter No: 9819

Tarih: MÖ 3. yüzyılın başı¹⁸

Köken: Erythrai

Yükseklik: 0.69 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.11 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.11 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.191 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.171 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.038 x 0.03 m; **Karın Çapı:** 0.395 m; **Kapasite:** 37.44 lt.

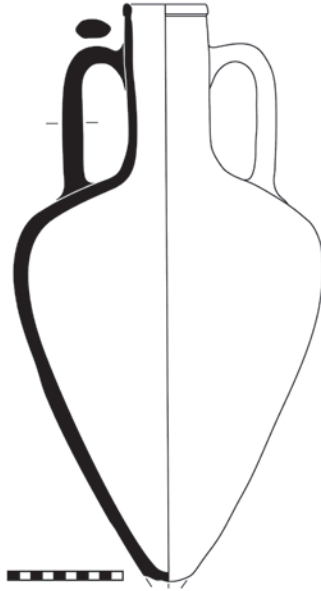
Hamur Rengi: 2,5 YR 7/6 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 7/4 light reddish brown

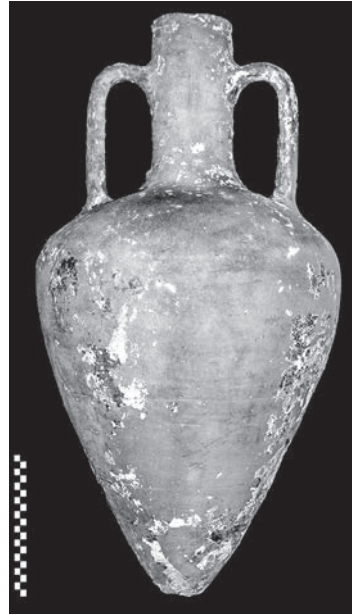
Katkı Maddeleri: Az mika, kum, kalker

Hamur Yapısı: Orta sertlikte, iyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindirik formlu uzun boyna ve ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli dikey kulp-lar bulunmaktadır. Amphoranın kaidesi kırık olup kısmen yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 5a

Figür 5b

Benzerleri: Starokorsunskaya Nekropolisi 46 nolu mezardan bulunan bir formla Novorusiskova Müzesi'nde bulunan tam örnek İzmir Müzesi'nde korunan bu formla aynı özellikleri göstermektedir. Monachov 2016, s. 44, fig. 40, 41; Benzer bir form Elizavetovskoi'de bulunmuştur. Monachov 1999A, s. 495, tab. 210.1.

¹⁸ Starokorsunski Nekropolisi'nde bulunan bir kontekst yardımıyla MÖ 3. yüzyılın başına tarihlendirilmiştir Monachov 2016, s. 44, lev. 7, no. 41.

Kat. No. 006

Tip: Khios-Erythrai

Envanter No: 9822

Tarih: MÖ 3. yüzyılın başları¹⁹

Köken: Erythrai

Yükseklik: 0.69 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.098 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.106 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.20 m; **Karın Çapı:** 0.36 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.152 m; **Kulp Kesiti:** 0.035 x 0.026 m; **Kaide Çapı:** 0.03 m; **Kapasite:** 18.99 lt

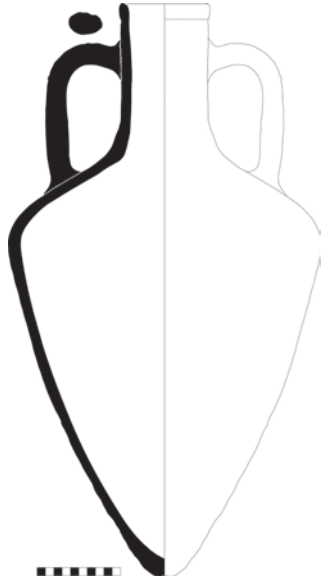
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 7/8 light red

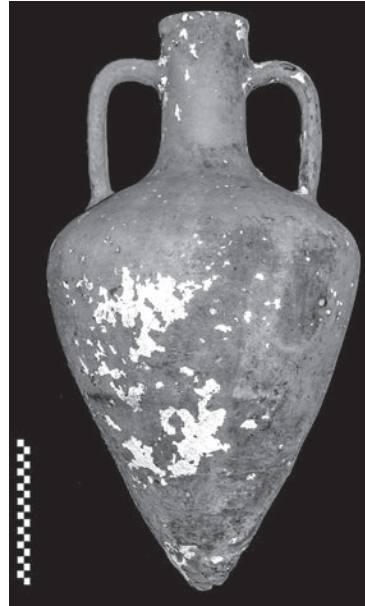
Katkı Maddeleri: Bol kalker, az kuvars, az mika

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindir formu boyna ve ovoid formu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Kaidenin alt bölümü kırıktır. Yüzeyinde yer yer deniz kabuğu kalıntıları bulunan amphora 06.12.1984 tarihinde Süha Mermerci koleksiyonundan müzeye hediye edilmiştir.

Figür 6a

Figür 6b

Benzerleri: Kuban Bölgesi: Ulitin 2013, s. 98, fig. 10.20.

¹⁹ Starokorsunsky Nekropolisi'nde 42 nolu mezarda bulunan benzer bir Erythrai amphorası, birlikte bulunan mühürlü bir Sinop amphorası sayesinde, MÖ 3. yüzyılın başlarına tarihlendirilmektedir. Monachov 2016, s. 44, lev. 7, no. 41.

1C. Ionia α Amphoraları

Bulundukları kontekstler yardımıyla MÖ 6. yüzyıl sonunda üretimine başlanan ve MÖ 5. yüzyıl boyunca da üretimine devam ettiği düşünülen bu formun üretim yeri konusunda uzmanlar görüş birliğine varamamıştır. Bununla birlikte, Miletos amphoraları ile kil yapıları ve morfolojik özelliklerinin benzemesi, bu amphoraların Miletos civarında üretilmiş olabilecekleri, hatta Samos'ta da üretilmiş olabileceklerinin önerilmesine neden olmuştur²⁰. Mileto-Samos Grubu olarak da sınıflandırılan bu formun üretim bölgeleri hakkındaki yeni görüş ise Klazomenai ve Erythrai civarında üretilmiş olduklarıdır. Bununla birlikte bu bölgelerde henüz bu görüşü kanıtlayacak üretim artıkları ya da bu formun üretilmiş oldukları fırınlar ortaya çıkarılamamıştır.

20 Dupont 1998, s. 175, fig. 23.9 d-g; Dupont 2007, lev. 78, no. 1, 5-6; Dupont 2018, s. 98, fig. 29, FO62.

Kat. No. 007

Tip: Ionia α²¹

Envanter No: 9823

Tarih: MÖ 6. yüzyılın sonları

Köken: Kuzey Ionia

Yükseklik: 0.615 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.149 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.160 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.104 m; **Karın Çapı:** 0.331 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.125 m; **Kulp Kesiti:** 0.040 x 0.018 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.044 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.056 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.016 m; **Kapasite:** 22. 92 lt

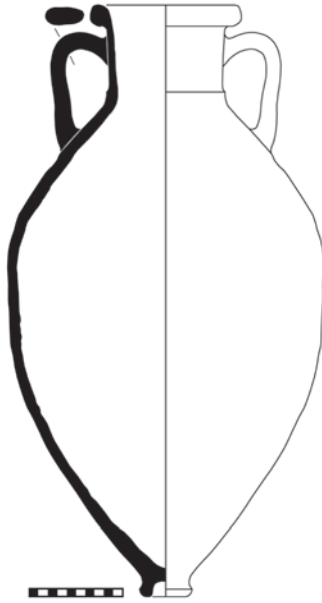
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

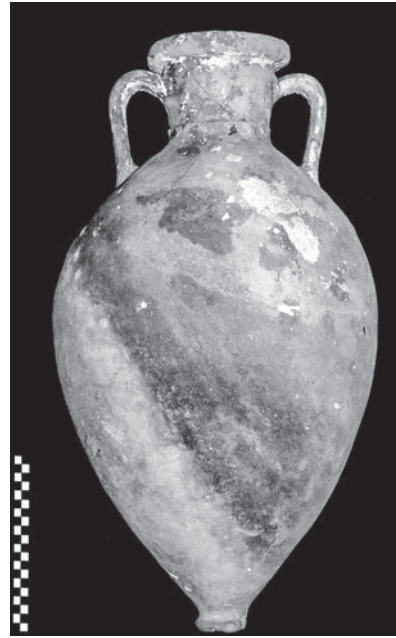
Katkı Maddeleri: Yoğun mika, yoğun kalker, taşçık ve kuvars

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Süha Mermerci koleksiyonundan 06.12.1984 tarihinde İzmir Müzesi'ne kazandırılan bu form²² dışa taşkın ve çıkıntılı, kalın ve kuvvetli, bilezik formlu ağız kenarına, silindir formlu boyna, ağız kenarının hemen altından hafif yükselerek ve eğimli omuzlarda hafif içe çekilerek gövdeyle bağlanan, baston formlu, yüksek ve basık oval kesitli kulplara sahiptir. Boyunun alt bölümünde, boyun-omuz geçişinde keskin bir kademe bulunmaktadır. İnce, uzun ve ovoid gövde formuna sahip olan amphora, oturma düzlemi geniş ve yuvarlatılmış, derin oyuklu, halka kaideye sahiptir.

Figür 7a

Figür 7b

Benzerleri: Oisyme: Filis 2012A, s. 272, lev. 9e; Marzabotto'da ele geçen benzer formlu bir amphora Samos-Miletos tipi olarak değerlendirilmiştir. Sacchetti 2012, s. 239, lev. 36, MA76; Forcello: Dupont 2018, s. 98, fig. 29, FO62.

²¹ Sezgin 2012B, s. 248-251.

²² Sezgin 2012A, s. 210, Sezgin 2012B, s. 257, Ionia.α.01.

1D. Miletos Amphoraları

Arkaik Dönem'in önde gelen üretici kentlerinden olan Miletos'ta amphora üretiminin MÖ 8. yüzyılda başladığı düşünülmektedir.²³ Kentte Kalabaktepe'de gerçekleştirilen kazılarda bulunan çok sayıda badem formlu ağız kenarına sahip amphora parçası üzerine yapılan kil analizleri bu durumu belgelemektedir.²⁴ Miletos'ta bulunan bir grup firnis bantlı amphoranın, ticaretin yanında kült faaliyetlerinde de kullanılmış olduğu belirlenmiştir.²⁵ Bunun yanında Samos, Knidos ve Rhodos Peraiası'nda gerçekleştirilen çalışmalarda²⁶ benzer tipte amphoraların üretildiğinin ortaya çıkması²⁷ Miletos tipinin bölgede ortak üretilen bir form olduğunun düşünülmesine neden olmuştur.²⁸ Özellikle MÖ 6. yüzyılın başından itibaren Samos amphoralarına benzer formda üretilmeleri Mileto-Samos Grubu amphoraları adıyla anılan bir grup amphorayla karıştırılmalarına neden olmaktadır.

Miletos tipi olarak adlandırılan amphoraların, bölgenin antik yazarlar tarafından övülen tarımsal ürünü olan zeytinyağı ticaretinde kullanılmış olduğu ağırlık kazanan bir görüş olsa da²⁹ bu formların şarap başta olmak üzere zeytin ve çeşitli tıbbi bitkiler ve yün endüstrisinde kullanılan ürünlerin taşınmasında kullanılmış olabileceği de önerilmektedir.³⁰ Zenon Arşivleri, Miletos'un zeytinyağı ihracatının Hellenistik Dönem'de de Mısır'a yoğun olarak sürdürüldüğünün kanıtları arasında değerlendirilmektedir. Miletos amphoralarının bir bölümünün mühürlü olması bu ticaretin sistematığı hakkında bilgi sunmaktadır.³¹

23 Naso 2005A, s. 75.

24 Naso 2005B, s. 95; Seifert 2004, s. 41-49; Kerschner, Mommsen 2005.

25 Birzescu 2009.

26 Özer 2015, s. 336-339.

27 Dupont 2007, s. 621.

28 Şenol 2003, s. 8; Dupont 2007, s. 621; Özer 2018, s. 91.

29 Dupont 1998, s. 175.

30 Sacchetti 2012, s. 93, dipnot 522.

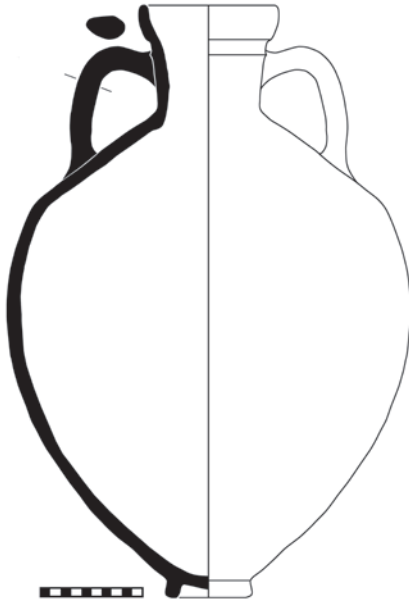
31 Alkaç, Cankardeş-Şenol 2016, s. 192.

Kat. No. 008**Tip:** Miletos**Envanter No:** 13245**Tarih:** MÖ 6. yüzyılın başı³²**Köken:** Miletos

Yükseklik: 0.560 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.127 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.133 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.098 m; **Karın Çapı:** 0.382 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.126 m; **Kulp Kesiti:** 0.037 x 0.021 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.067 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.078 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.008 m; **Kapasite:** 28.14 lt

Hamur Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 5 YR 7/8 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Mika, yoğun kalker, kum, az taşçık**Pişirme Kalitesi:** Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Yüksek ve ince, yastık formunda, dışa çekik ağız kenarına, omuzlara doğru hafifçe daralan silindirik formu boyna, kulpların boyunla birleştiği yerde üçlü kademeye ve alçak ve geniş halka formunda oturma düzlemi bulunan alçak halka kaideye doğru daralan ovoid formu gövdeye sahiptir. Boyundan omuzlara yay şeklinde bağlanmış kısa ve oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın boyun omuz geçişinde ve boyunda üst kulp bağlantılarının bulunduğu yerde keskin bir yiv bulunmaktadır. Amphora alçı ile restore edilmiştir.

Figür 8a

Figür 8b

Benzerleri: Aigina: Johnston 1990, s. 47, no. 99, fig. 9; Forbeck-Heres 1997, lev. 20b; Çeşme Arkeoloji Müzesi: Okan 2013, s. 139, fig. 5, 5A; Migdol: Oren 1984, s. 20, fig. 23, no. 5, s. 29, fig. 38, Env. no. 2640; MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen benzer bir ağız kenarı Plinthine'de ele geçmiştir. Pesenti, Saleh 2018, s. 29, fig. 11, Env. no. 8010.05-6; Yagorlik: Ruban 1991, s. 183, fig. 1; Miletos: Seifert 2004, s. 61, no. 64, Tip 9C; Didyma: Schattner 1989, s. 202, fig. 85.1; Bourgas Koyu: Tzochet 2011A, s. 79, fig. 4.2-3; Berezan: Zalniov 2017, s. 66, fig. 1, no. 32-33; Methone: Besios, Noulas 2012, s. 403, fig. 6; Repyachovataya Mezarı/Ukrayna: Dragan 2010, s. 198, fig. 1; Abdera: Dupont, Skarlatidou 2012, s. 258, fig. 18, K88; Karnak: Masson 2015, s. 31, no. 7, Env. no. 7288.22; Papuç Burnu Batığı: Greene, Lawall, Polzer 2008, s. 692, fig. 7.

32 Ruban 1991, s. 190, fig. 8, tip 1; Seifert 2004, s. 16, fig. 5, Tip 9C; Sezgin 2012A s. 210, fig. 8.

Kat. No. 009

Tip: Miletos

Envanter No: 13287

Tarih: MÖ 600-550

Köken: Miletos

Yükseklik: 0.560 m; **Karın Çapı:** 0.340 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.117 m;
Kulp Kesiti: 0.031 x 0.018 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.030 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.056 m;
Kaide Oyuk Derinliği: 0.015 m; **Kapasite:** 17,79 lt

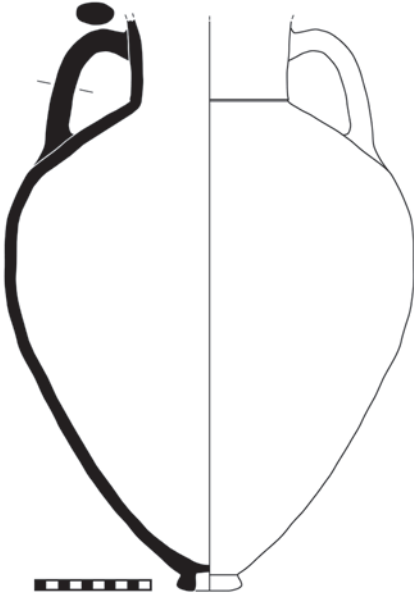
Hamur Rengi: 5 YR 5/8 red

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

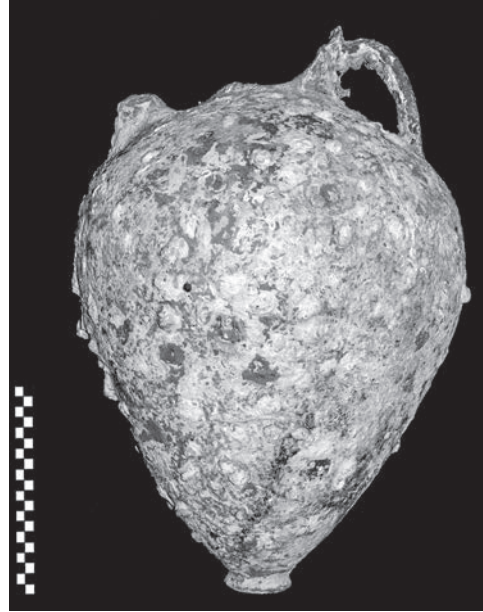
Katkı Maddeleri: Mika, kalker, az taşçık

Pişirme Kalitesi: Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Ağız kenarı ve bir kulpu kırık olan amphora silindir formunda kalın boyna ve yüksek halka kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun ortası ile omuz arasında oval kesitli dikey kulplara sahiptir. Amphoranın boyun omuz geçişinde keskin bir yiv bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 9a

Figür 9b

1E. Nikandros Grubu Amphoraları

İlk kez Virginia Grace tarafından Delos'ta bulunan bir amphora formunun kulplarında görülen mühürlerdeki isimlerden hareketle adlandırılan Nikandros Grubu amphoralarının üretim yeri hakkında farklı öneriler bulunmaktadır. Bu amphoraların mühürlerindeki isimlerin Kos adasında üretilen amphoraların kulplarında da görülmesi ve ikiz kulplu olmamalarına rağmen Ada'nın amphoralarıyla olan form benzerlikleri Nikandros Grubu amphoraların Kos'ta üretilmiş olabileceğinin önerilmesine neden olmuştur.³³ Bununla birlikte bu formda üretilen amphoraların hamur yapısının Ephesos ve civarında üretildiği bilinen amphoralarda kullanılan kille gösterdiği benzerlikler formun üretim alanının Batı Anadolu'da Ephesos³⁴ civarında üretilmiş olabileceğine dair görüşleri kuvvetlendirmiştir.³⁵

Nikandros Grubu olarak isimlendirilen bu amphoraların açık ve kapalı mantar formlu ağız kenarına sahip olup hem içi oyuk topaç formlu hem de Kos amphoralarının kanonik kaideleriyle son bulan ovoid formlu oval kesitli kulplara sahip örneklerinin yanında Dressel 4 amphoralarıyla form birlikteliği gösteren ve Kos amphoralarını ikiz kulp özelliği dışında taklit eden iki farklı modeli bulunmaktadır. MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreği³⁶ ile MÖ 1. yüzyılın sonları arasında üretildiği düşünülen bu amphoraların Levant Bölgesi³⁷ ve Mısır³⁸ başta olmak üzere Doğu Akdeniz'de birçok merkeze ihraç edildikleri görülmektedir.³⁹

33 Grace, Pétropoulakou 1970, s. 366; Şenol, G. C. 2010, s. 127.

34 Bu amphoraların Ephesos'ta yoğun olarak ele geçtiği bilinmektedir: Lawall 2004, s. 178, fig. 1, s. 180, fig. 3-4, fig. 181, fig. 5-6, s. 182, fig. 7-8; Lawall 2007, s. 48, 51-53; Waldner 2009, s. 304, lev. 7, no. 31-32.

35 Gassner 1997, s. 107-108; Şenol G.C. 2001, s. 102; Bezeczky 2010, s. 354.

36 Lawall 2004, s. 179.

37 Finkielsztejn 2004, s. 240.

38 Tebtynis: Marangou, Marchand 2007, s. 278, no. 12-23; Ballet et al 2012, s. 315-316, no. 704-706, lev. 77, no. 707-710, lev. 78; Dzierzbicka 2018, s. 298, fig. 12.1; İskenderiye: Şenol G.C. 2007, s. 34, 42, 45, 49, tab. 2; Sztetyllo 2010, s. 152-153, no. 175-177; Şenol 2017, s. 211, no. 30, s. 212, no. 31-34; Buto: Şenol 2019A, s. 239, no. 39-45, fig. 87.12-16; Marquié 2007, s. 103, fig. 11-13; Karnak: Masson 2011; Masson 2015, s. 40, fig. 21; Thebes/Rahipler Mahallesi: Marangou, Reda 2016, s. 287; Amon Ra Tapınağı Banyoları: s. 289, A19, Madrassa, s. 290, A23; Karnak: s. 303, fig.3 A7-A8.

39 Şenol, G. C. 2010, s. 128; Bezeczky 2013, s. 61; Lawall 2004, s. 182-186, tablo 2.

Kat. No. 010

Tip: Nikandros Grubu

Envanter No: 13292

Tarih: MÖ 2. yüzyılın ortası⁴⁰

Köken: Ephesos civarı

Yükseklik: 0.80 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.11 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.12 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.134 m; **Karın Çapı:** 0.44 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.125 m; **Kulp Kesiti:** 0.033 x 0.023 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.02 m; **Kapasite:** 56.25 lt

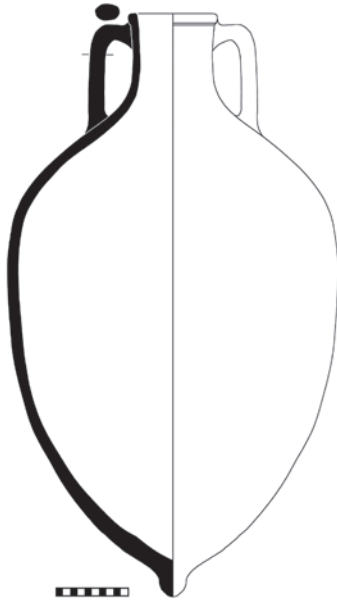
Hamur Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

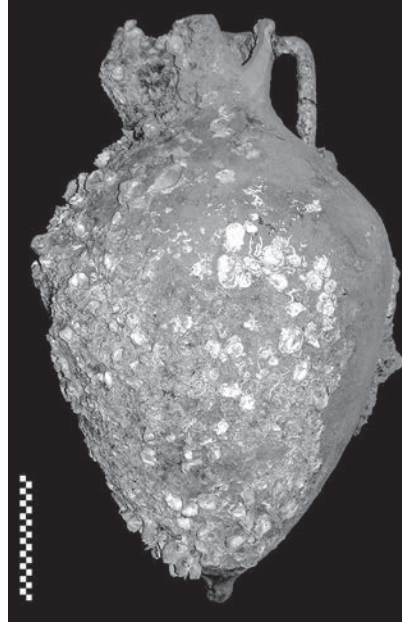
Katkı Maddeleri: Mika, yoğun kalker, taşçık

Pişirme Kalitesi: Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindirik boyna ve içi dolu altı sivri konik kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 10a

Figür 10b

Benzerleri: Marissa: Finkielsztejn 2004, s. 156-157, fig. 2.2; Delos Arkeoloji Müzesi: Env. no. TD7960; Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Env. no. 4080.

40 Lawall 2004, s. 181, fig. 6 sol üst.

1F. Knidos Amphoraları

Hellenistik Dönem'in en önemli şarap üretici kent devletleri arasında kabul edilen Knidos'ta amphora üretiminin MÖ 6. yüzyıldan itibaren başladığına dair kanıtlar, bölgede gerçekleştirilen kazılar sonucu ortaya çıkarılmıştır.⁴¹ Knidos Yarımadası'nda sürdürülen yüzey araştırmalarından elde edilen verilerin oranları bölgedeki amphora üretiminin MÖ 4. yüzyılın sonlarından itibaren büyük boyutlu olarak gerçekleştirildiğini kanıtlamaktadır.⁴² Bu tarihten itibaren Knidos şarabının Karadeniz'deki merkezlerde yoğun olarak tüketildiği bilinmektedir.⁴³

Hellenistik Dönem'in başından itibaren organize bir üretimin izlendiği kentin artalanında yer alan ve kazıları tamamlanan atölyeler ve depozitlerinde bu üretimin safhaları belirlenmiştir.⁴⁴ Akdeniz'de bulunan tüketim merkezlerindeki Knidos amphoralarının oranları, Hellenistik Dönem'in sonlarına kadar Güney Ege şarap üretim merkezleri arasında Rhodos'la birlikte Knidos ürünlerinin de en fazla talep edilen ürünü pazarladığını belgelemektedir.⁴⁵ Bu büyük boyutlu üretimin kontrolünü sağlamak amacıyla kentin amphoralarının MÖ 4. yüzyılın sonlarından itibaren mühürleme sistemiyle denetlendiği bilinmektedir.⁴⁶ Diğer büyük boyutlu şarap üreticisi kentlerin üretim modellerinde benimsendiği üzere, Knidos amphoralarının da aynı dönemlerde farklı boyutlarda üretilerek pazarlandığı görülmektedir.⁴⁷

41 Empereur 1988, s. 159; Tuna 1990, s. 348-371.

42 Tuna 1988, s. 141-158; Tuna, Empereur, Picon, Doğer 1988, s. 48; Tuna, Empereur 1989, s. 556; Tuna, Empereur, Doğer, Desbat 1991, s. 43.

43 Monachov, Kuznetsova 2017, s. 91, fig. 4.11.b.

44 Empereur, Hesse, Tuna 1999, s. 109.

45 Tuna 2012, s. 34; Koehler, Wallace Matheson 2004, s. 163.

46 Şenol G.C. 2015C, s. 169.

47 Pulak, Townsend, 1987, s. 51, fig. 26, no. HWA 6, HWA 8.

Kat. No. 011

Tip: Mantar formu Knidos⁴⁸

Envanter No: 8393

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreği⁴⁹ - MÖ 4. yüzyılın üçüncü çeyreği⁵⁰ - MÖ 4. yüzyıl sonu⁵¹

Köken: Knidos⁵²

Yükseklik: 0.743 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.135 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.188 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.179 m; **Karın Çapı:** 0.388 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.189 m; **Kulp Kesiti:** 0.040 x 0.020 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.032 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.068 m; **Kapasite:** 33.56 lt

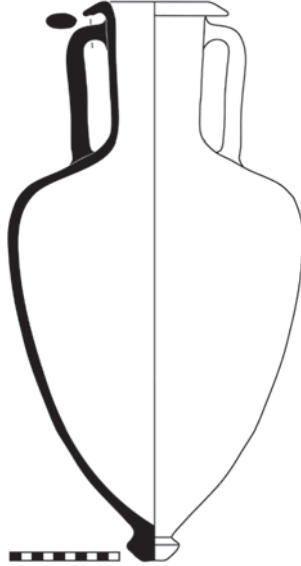
Hamur Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red

Katkı Maddeleri: Bol mika, az kalker, az taşçık

Pişirme Kalitesi: Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Üçgen dışa çekik açık mantar formu ağız kenarına, silindir formu kalın boyna, dibi oyuk topaç formu kaideyle son bulan ovoid formu gövdeye sahiptir. Amphoranın oval kesitli dikey kulpları ağız kenarının altından başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir. Eser, Aziz Sönmezler'den satın alınmıştır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 11a

Figür 11b

Benzerleri: Kyrenia Batığı: Lawall 2011A, s. 677, lev. 282, no. 212; Khersonessos: Monachov, Kuznetsova, Churekova 2017, s. 113, Kn.7; Gelendzhik ve Kiev Müzesi: Monachov 1999C, s. 171, fig. 11.2; El Sec Batığı: Cerda 1987, s. 449, fig. 116; Kuban Bölgesi: Ulitin 2013, s. 94, fig. 6.21.

48 İlk kez tanımlandıkları kurganın isminden hareketle Solokha I amphoraları olarak adlandırılan ve MÖ 5. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen mantar formunda ağız kenarlı amphoraların, Atina'da bulunan tabakaların tarihlendirilmelerine göre, MÖ 5. yüzyıldan itibaren kullanıldığı bilinmektedir. Lawall 2006, s. 134. Bu amphoraların MÖ 4. yüzyılın ortaları ile MÖ 4. yüzyılın sonları arasında, Ege'de bulunan üretim merkezlerinde farklı alt gruplarının ürettiği bilinmektedir. Sacchetti 2012, s. 56; Dündar 2017, s. 68-69. Mantar formu ağız kenarına sahip amphoraların benzerlerine ait üretim atığı örnekler Knidos/Reşadiye'de gerçekleştirilen atölye kazılarında ele geçmiştir. Tiramba Nekropolisi'nde bulunan benzer bir form Cherednikovyi varyantı olarak isimlendirilmiştir. Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 161.

49 Cerda 1987, s. 449, fig. 116; Monachov, Kuznetsova, Churekova 2017, s. 110, Kn2.

50 Monachov 1999C, s. 163, Tip IIB; Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 161, Kn.2.

51 Kyrenia Batığı: Lawall 2011A, s. 677, lev. 282, no. 21.

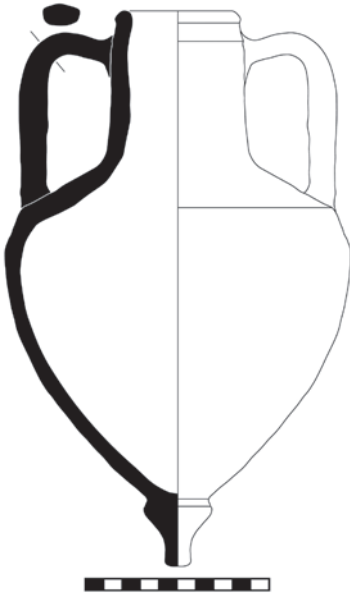
52 Kyrenia Batığı'nda bulunan tam bir benzerinin NAA analizleri sonucu Paros üretimi olabileceği önerilmiştir. Lawall 2011A, s. 677, lev. 282, no. 21, dipnot 26.

Kat. No. 012**Tip:** Küçük Knidos Tip A⁵³**Envanter No:** 13244**Tarih:** MÖ 3. yüzyılın ikinci çeyreği**Köken:** Knidos

Yükseklik: 0.299 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.062 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.070 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.09 m;
Kulp Formu: Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.126 m; **Kulp Kesiti:** 0.019 x 0.012m; **Karın Çapı:** 0.088 m;
Kaide Çapı: 0.013 m; **Kapasite:** 2.02 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 7/8 light red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 6/6 light red**Astar Rengi:** 7.5 YR 8/2 pinkish white**Katkı Maddeleri:** Mika, kalker, kuvars**Hamur Yapısı:** İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindirik formlu bir boyna, Zenon tipi olarak adlandırılan içi dolu topaç formlu kaideyle son bulan ovoid gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyinde krem renkli astar yer yer korunmuştur. Eser, Süha Mermerci'den müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Figür 12a

Figür 12b

Benzerleri: Serçelimanı Batığında bulunan 1/3 boyutlu Knidos amphorasıyla benzerlik gösterse de bu form daha kısa bir boyna ve daha ovoid gövde formuna sahiptir. Pulak, Townsend 1987, s. 51, HWA 8; Knidos Nekropolisi Saranda Tümülüsü: Zoroğlu, Doksanaltı 2020, s. 523, no. 1, fig. 8.

53 Doksanaltı, Karaoğlu, Zoroğlu 2019, s. 296, no. 1, fig. 8; Zoroğlu, Doksanaltı 2020, s. 523-524, no. 1, fig. 8.

Kat. No. 013

Tip: Küçük Knidos Tip C⁵⁴

Envanter No: 14881

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ortaları – ikinci yarısı⁵⁵

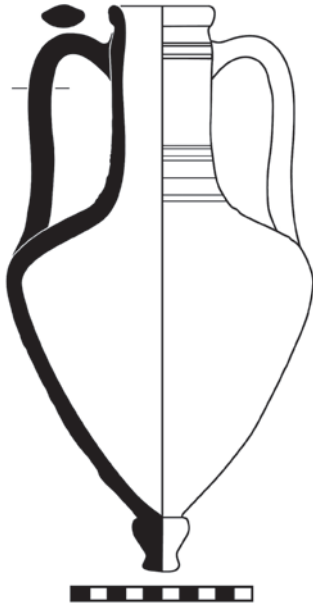
Köken: Knidos

Yükseklik: 0.325 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.052 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.060 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.113 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.126 m; **Kulp Kesiti:** 0.024 x 0.012 m; **Karın Çapı:** 0.175 m; **Kaide Çapı:** 0.020 m; **Kapasite:** 1.86 lt

Hamur Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red
Katkı Maddeleri: Mika, az taşçık

Yüzey Rengi: 7,5 YR 7/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindirik uzun bir boyna, boyunda üst kulp bağlantısının olduğu yerde ve alt bölümünde ince keskin girintilere ve içi dolu profilli topaç formlu kaideyle son bulan ovoidal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Küçük boyutlu olarak üretilen kalın cidarlı bu formun Knidos amphoralarının küçük kapasiteli bir örneği olduğu düşünülmektedir. Eser, Süha Mermerci'den müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Figür 13a

Figür 13b

Benzerleri: Doksanaltı, Karaoğlu, Zoroğlu 2019, s. 311, no. 9, fig. 12.

54 Doksanaltı, Karaoğlu, Zoroğlu 2019, s. 302; Zoroğlu, Doksanaltı 2020, s. 526, no. 9, fig. 12.

55 Zoroğlu, Doksanaltı 2020, s. 523.

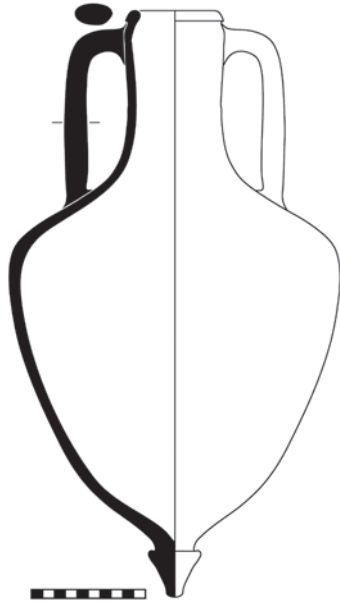
Kat. No. 014**Tip:** Knidos Zenon A Tipi⁵⁶**Envanter No:** 6421**Tarih:** MÖ 280-275⁵⁷**Köken:** Knidos⁵⁸

Yükseklik: 0.735 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.10 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.11 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.20 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.19 m; **Kulp Kesiti:** 0.044 x 0.026 m; **Karın Çapı:** 0.443 m; **Kaide Çapı:** 0.062 m; **Kapasite:** 35.18 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 7/8 light red
Katkı Maddeleri: Mika, kalker, kuvars

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/6 light red
Hamur Yapısı: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış kanonik ağız kenarına, uzun silindirik bir boyna, içi dolu üçgen formu kaideyle son bulan ovoid gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yüksek, dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır. Eser 20.10.1967'de Sezai İşgüden'den polisçe müsadere edilmiş olup 4.4.1969-K.546 mahkeme kararı ile müzelik sayılmıştır.

Figür 14a

Figür 14b

Benzerleri: Serçelimanı Batığı: Grace 1986, s. 554, fig. 2, no. 1.

56 Serçelimanı Batığı olarak isimlendirilen batıkta ana kargo olarak taşınan amphoraların kulplarındaki mühürlerde görülen isimlerden hareketle Zenon grubu amphoraları olarak adlandırılan bu form Knidos amphoralarının kanonik formuna bir geçiş formu olarak değerlendirilmektedir. Grace 1986.

57 Empereur, Tuna 1988, s. 345, fig. 4i.

58 Datça Yarımadası'nda gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sonucunda bu formda üretilen amphoralara ait çok sayıda üretim atığı ele geçmiştir. Kulplarında bulunan kısaltma mühürler bu amphoraların Zenon isimli bir üretici tarafından üretildiğinin önerilmesine neden olmuştur. Empereur, Tuna 1988, s. 341-357.

Kat. No. 015

Tip: Knidos Zenon A Tipi

Envanter No: 13248

Tarih: MÖ 280-275⁵⁹

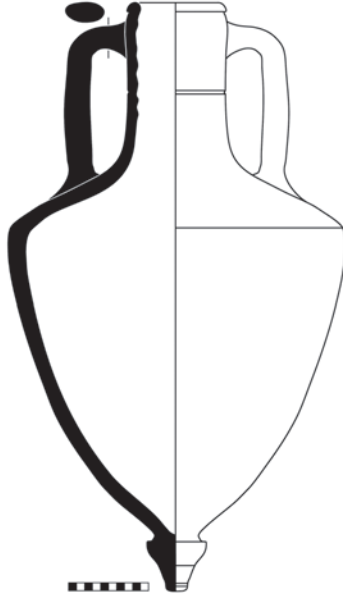
Köken: Knidos

Yükseklik: 0.74 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.098 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.105 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.181 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.173 m; **Kulp Kesiti:** 0.047 x 0.025 m; **Karın Çapı:** 0.443 m; **Kaide Çapı:** 0.051 m; **Kapasite:** 35.46 lt

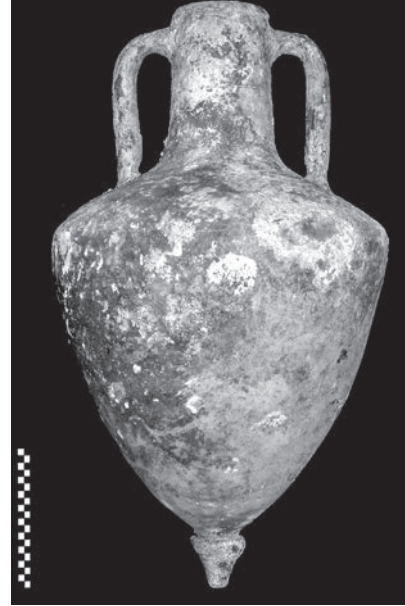
Hamur Rengi: 2,5 YR 7/8 light red
Katkı Maddeleri: Mika, kalker, kuvars

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/6 light red
Hamur Yapısı: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış kanonik ağız kenarına, uzun silindirik bir boyna ve Zenon tipi içi dolu üçgen formlu kaideyle son bulan ovoidal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yüksek, dikey kulplar bulunmaktadır. Boynun ortasında bulunan ince bir girinti bu formlarda sıklıkla rastlanmaktadır. Amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 15a

Figür 15b

Benzerleri: Side Arkeoloji Müzesi: DüNDAR 2012, s. 51, fig. 14, Env. no. 1177; Serçelimanı Batığı: Pulak, Townsend, 1987, s. 54, fig. 27, Env. no. HW P1.

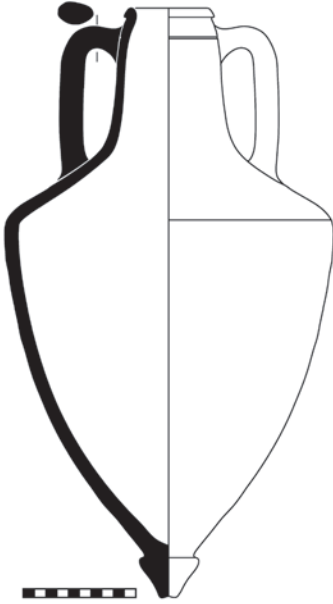
59 Serçelimanı Batığı: Pulak, Townsend, 1987, s. 31.

Kat. No. 016**Tip:** Knidos Zenon A Tipi**Envanter No:** 13270**Tarih:** MÖ 280-275**Köken:** Knidos

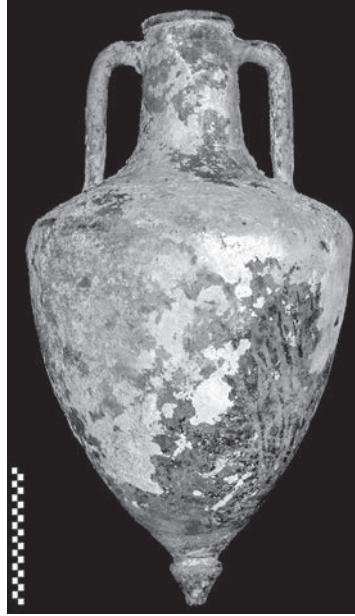
Yükseklik: 0.762 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.09 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.098 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.19 m;
Kulp Formu: Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.171 m; **Kulp Kesiti:** 0.046 x 0.024 m; **Karın Çapı:** 0.45 m;
Kaide Çapı: 0.08 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.03 m; **Kapasite:** 36.15 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 7/8 light red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 6/6 light red**Katkı Maddeleri:** Mika, kalker, kuvars, şamot**Hamur Yapısı:** İyi pişmiş

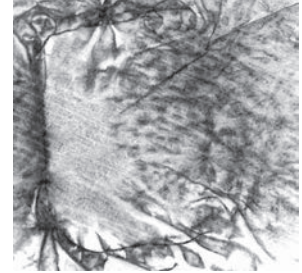
Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış kanonik ağız kenarına, uzun konik bir boyna, Zenon tipi içi dolu alt bölümünde sıg bir oyuk bulunan üçgen formlu kaideyle son bulan ovo-idal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yüksek, dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın bir kulpunda kare formlu okunamayan bir mühür bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 16a

Figür 16b

Figür 16c

Benzerleri: Serçelimanı Batığı: Grace 1986, s. 558, fig. 4, no. 16.

Kat. No. 017

Tip: Knidos Zenon A Tipi

Envanter No: 13271

Tarih: MÖ 280-275

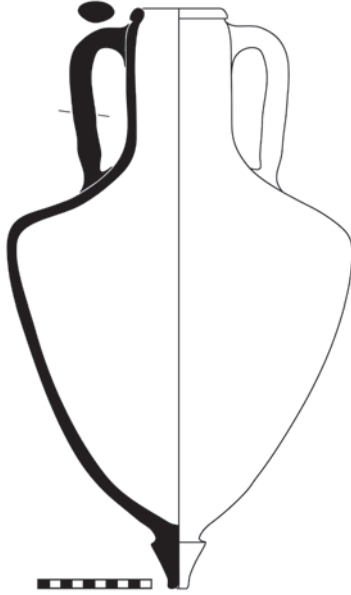
Köken: Knidos

Yükseklik: 0.72 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.11 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.12 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.21 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.194 m; **Kulp Kesiti:** 0.046 x 0.029 m; **Karın Çapı:** 0.402 m; **Kaide Çapı:** 0.071 m; **Kapasite:** 32.78 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/4 light reddish brown
Katkı Maddeleri: Mika, kalker, yoğun kuvars

Yüzey Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış kanonik ağız kenarına, uzun silindirik bir boyna, Zenon tipi içi dolu üçgen formlu kaideyle son bulan ovoidal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yüksek, dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 17a

Figür 17b

Benzerleri: Sibella 2002, s. 6, fig. 5, Env. no. 125.1.95.

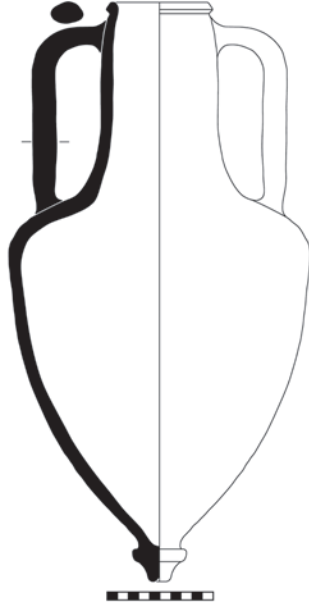
Kat. No. 018**Tip:** Knidos Zenon A Tipi küçük versiyon⁶⁰**Envanter No:** 535.6.971**Tarih:** MÖ 280-270**Köken:** Knidos

Yükseklik: 0.511 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.105 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.12 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.111 m;
Kulp Formu: Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.102 m; **Kulp Kesiti:** 0.037 x 0.025 m; **Karın Çapı:** 0.293 m;
Kaide Çapı: 0.016 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0,04 m; **Kapasite:** 11.63 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 7/8 light red
Katkı Maddeleri: Mika, kalker, kuvars

Yüzey Rengi: 2.5 YR 6/6 light red
Hamur Yapısı: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış kanonik ağız kenarına, uzun konik bir boyna, içi dolu alt bölümünde sığ bir oyuk bulunan üçgen formlu kaideyle son bulan ovoidal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yüksek, dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplıdır. Eser 03.08.1971 tarihinde C. Bekiroğlu'ndan satın alınmıştır.

Figür 18a

Figür 18b

60 Pulak, Townsend, 1987, s. 51, HWA 8.

Kat. No. 019

Tip: Knidos

Envanter No: 9821

Tarih: MÖ 188-167⁶¹

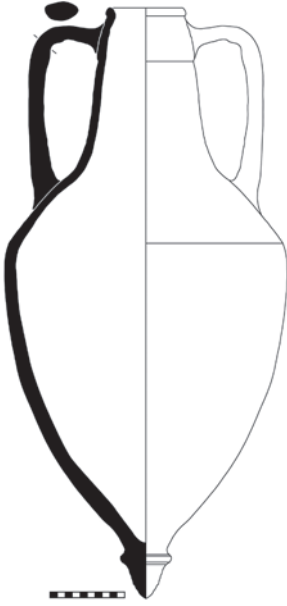
Köken: Knidos

Yükseklik: 0.791 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.096 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.10 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.247 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.221 m; **Kulp Kesiti:** 0.044 x 0.026 m; **Karın Çapı:** 0.396 m; **Kaide Çapı:** 0.066 m; **Kapasite:** 34.25 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/4 light reddish brown
Katkı Maddeleri: Mika, kalker, kuvars

Yüzey Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: İyi pişmiş

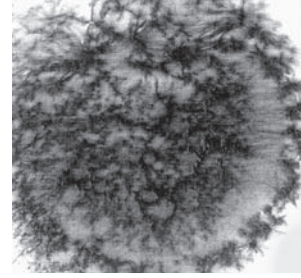
Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış kanonik ağız kenarına, uzun konik bir boyna, omuzda keskin bir profile ve plastik halka formu eklentili üçgen, içi dolu kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yüksek, dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın kulpları üzerinde yuvarlak çerçeve içinde okunamayan mühürler bulunmaktadır. Eser, Süha Mermerci'den müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

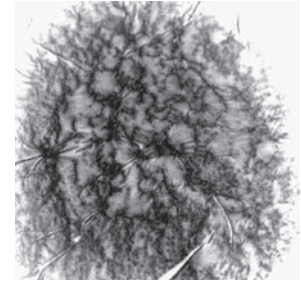
Figür 19a

Figür 19b

Figür 19c

Figür 19d

Benzerleri: Çeşme Arkeoloji Müzesi: Okan 2013, s. 136, fig. 11, Env. no. 27-A; Alanya Arkeoloji Müzesi, Rauh, Autret, Lund 2013, s. 176, fig. 5.

61 Grace 1979, fig. 64; Whitbread 1995, s. 70, lev. 4.9, sağdaki amphora, Env. no. SS14142.

Kat. No. 020

Tip: Knidos

Envanter No: 13273

Tarih: MÖ 2. yüzyılın sonu - MÖ 1. yüzyılın başı

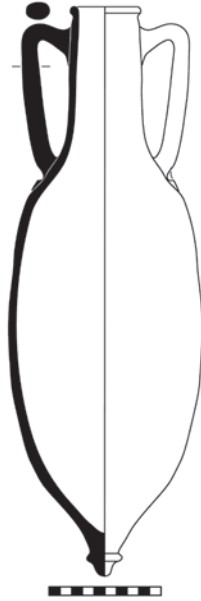
Köken: Knidos

Yükseklik: 0.86 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.10 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.12 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.221 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.192 m; **Kulp Kesiti:** 0.034 x 0.029 m; **Karın Çapı:** 0.292 m; **Kaide Çapı:** 0.016 m; **Kapasite:** 23.26 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/4 light reddish brown
Katkı Maddeleri: Mika, kalker, kuvars

Yüzey Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış kanonik ağız kenarına, uzun silindirik bir boyna, plastik halka eklentili içi dolu üçgen formulu kaideyle son bulan ovoidal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yüksek, dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplıdır. Eser 03.08.1971 tarihinde C. Bekiroğlu'ndan satın alınmıştır.

Figür 20a

Figür 20b

Benzerleri: Patara: Dündar 2014, s. 43, fig. 21.

Kat. No. 021

Tip: Knidos

Envanter No: 2042

Tarih: MÖ 1. yüzyılın ortası ⁶²

Köken: Knidos

Yükseklik: 0.82 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.097 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.100 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.225 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.174 m; **Kulp Kesiti:** 0.034 x 0.029 m; **Karın Çapı:** 0.223 m; **Kaide Çapı:** 0.016 m; **Kapasite:** 21.29 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/4 light reddish brown
Katkı Maddeleri: Mika, kalker, kuvars

Yüzey Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: İyi pişmiş

Tanımlama: 22.12.1951 tarihinde İstanbul Müzesi'nden getirilen bu amphora, dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış kanonik ağız kenarına, uzun silindirik bir boyna, plastik halka eklentili içi dolu üçgen formlu kaideyle son bulan ovoidal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yüksek, dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplı olup bir kulpu kırıktır.

Figür 21a

Figür 21b

Benzerleri: Lyon: Lemaître 1995, s. 196, fig. 1 no. 3; İçel Arkeoloji Müzesi: Şenol, Kerem 2000, s. 98, no. 23, Env. no. 95.30.2.

⁶² Knidos amphoralarının form gelişimine göre, omuzlarda ve gövdenin alt bölümündeki keskinleşen açısı nedeniyle, bu örneğin İskenderiye Müzesi'nde MÖ 1. yüzyılın sonuna tarihlendirilen örnekten önce üretilmiş olduğunu göstermektedir. Şenol 2018, s. 402, no. 335.

1G. Geç Rhodos Amphoraları

Roma İmparatorluk Dönemi ile eyaletlerde tarımın yeniden yapılandırıldığı ve bölgesel ekonomik yeterlilik prensibiyle yeni ele geçirilen alanlarda ihracata yönelik teşvikler yapıldığı bilinmektedir. Hellenistik Dönem'de Ege Denizi'nin güneyinde bulunan merkezlerde görülen üretim artışı Rhodos, Knidos ve Kos'ta üretilen şarabın Akdeniz pazarlarının önemli bir ürünü haline getirmişti. MÖ 1. yüzyılın son çeyreğinden itibaren eski yayılım alanlarının dışına çıkarak Avrupa'nın iç bölgelerinde bulunan merkezlerde de alıcı bulması, Rhodos şarabının eski ününe kavuştuğunu göstermektedir.⁶³ Bu dönemden sonra farklı tipte amphoralarda pazarlanan Rhodos şarabı, Erken İmparatorluk Dönemi boyunca askeri garnizonların kullanımına yönelik olarak *annona* kapsamında ihraç edilmiş olmalıdır.

Rhodos Adası dışında Peraia olarak adlandırılan Rhodos'un karşı kıyısında bulunan alanlarda da üretilen Geç Rhodos amphoralarının⁶⁴ farklı kil kompozisyonuyla üretilen modelleri bu forum taklitlerinin de üretilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Özellikle Kallipolis⁶⁵ ve Bybassos Demesi'nde Geç Rhodos amphoralarının üretildiği alanlar yoğun üretim atığı amorf parçalardan oluşan tabakaların ortaya çıkarılmasıyla kanıtlanmıştır.⁶⁶ Rhodos şarabının Avrupada bulunan merkezlerde⁶⁷ hatta Britannia'da da sevilerek tüketilmesi⁶⁸ Geç Rhodos taklidi amphoraların Akdeniz'in batısında da taklit edilmesi sonucunu doğurmuş olmalıdır.⁶⁹

63 Bevezky 1994B, s. 109-110, fig. 41.

64 Empereur, Picon 1989, s. 226, fig. 1.

65 Bean, Cook 1957, s. 66.

66 Şenol 2019B, s. 100, fig. a-d.

67 Bevezky 2005A, s. 74, no. 21-24; Schimmer 2009, s. 40-41; Lyon: Becker, Constantin, Desbat 1986, s. 72, fig. 8.1-11.

68 Arthur 1986, s. 252.

69 Lemaître 2015, s. 194.

Kat. No. 022

Tip: Geç Rhodos

Envanter No: 13274

Tarih: MS 1. yüzyılın ikinci yarısı - 2. yüzyılın sonu⁷⁰

Köken: Rhodos Peraiası Kallipolis

Yükseklik: 0.951 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.098 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.118 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.270 m; **Karın Çapı:** 0.280 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.026 x 0.025 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.280 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.008 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.025 m; **Kapasite:** 17.47 lt

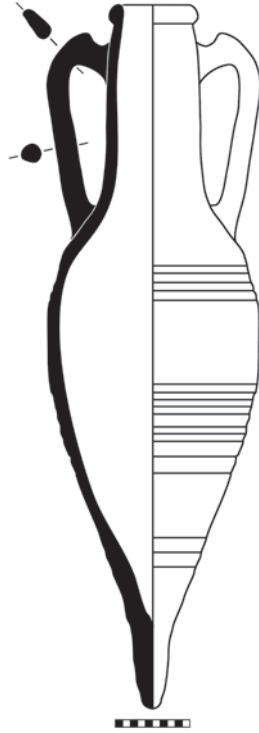
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red

Yüzey Rengi: 5 YR 7/4 pink

Katkı Maddeleri: Kalker, az taşçık, az şamot

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, yüksek silindirik boyna ve konik içi dolu bir kaideyle son bulan üzeri yivli ince ovoid gövdeye sahiptir. Amphoranın kaidesinin ucu kırık olarak korunmaktadır. Yuvarlak kesitli kulpların üst bölümünde mahmuz formlu çıkıntı bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 22a

Figür 22b

Benzerleri: Dugonjić 2015, s. 252, fig. 6.17.

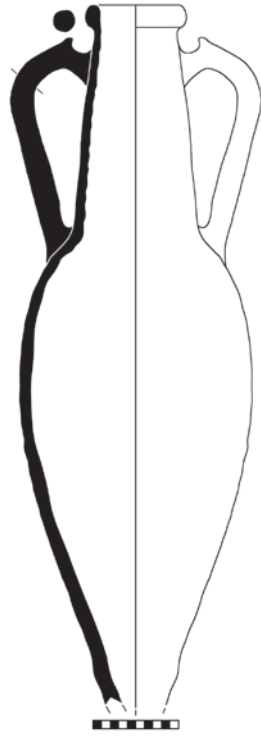
⁷⁰ Valentiada Mas del Judge'de bulunan bir villada MS 2. yüzyılın sonuna tarihlendirilen benzer örnekler ele geçmiştir. Pascual Berlanga, Ribera i Lacomba 2015, s. 276, fig. 6.1-3.

Kat. No. 023**Tip:** Geç Rhodos**Envanter No:** 13279**Tarih:** MS 2. yüzyıl - 3. yüzyıl⁷¹**Köken:** Rhodos Peraiası⁷²

Yükseklik: 0.88 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.107 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.12 m; **Karın Çapı:** 0.264 m;
Boyun Yüksekliği: 0.271 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Yüksekliği:** 0.22 m; **Kulp Kesiti:** 0.024 x 0.025 m;
Kapasite: c 16 lt

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6 red**Yüzey Rengi:** 10 R 6/6 light red**Katkı Maddeleri:** Yoğun kalker, kuvars**Hamur Yapısı:** İyi pişmiş, sert, gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, yüksek silindirik boyna ve ince ovoid formu gövdeye sahiptir. Amphoranın kaidesi kırık olup yuvarlak kesitli yay formu kulp-
 ların üst bölümünde mahmuz formu çıkıntı bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuk-
 larıyla kaplıdır.

Figür 23a

Figür 23b

Benzerleri: Valentiada Mas del Judge'de bulunan bir villada MS 2. yüzyılın sonuna tarihlendirilen benzer örnekler ele geçmiştir. Pascual Berlanga, Ribera i Lacomba 2015, s. 276, fig. 6.1-3. Marmaris Arkeoloji Müzesi: Şenol 2003, s. 30, no. 16, Env. no. 49-10-91.

71 Hırvatistan'ın Adriatik kıyısında bulunan Zaton'da gerçekleştirilen kazılarda bir benzeri MS 2. yüzyılın sonu-3. yüzyılın sonu arasına tarihlenen bir tabakada ele geçmiştir. Dugonjić 2015 s. 252, fig. 6.17.

72 Hisarönü Atölyeleri: Şenol 1996, s. 4, fig. 3.

Kat. No. 024

Tip: Geç Rhodos

Envanter No: 13249

Tarih: MS 2. yüzyıl

Köken: Rhodos Peraiası Kallipolis

Yükseklik: 0.832 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.09 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.096 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.261 m; **Karın Çapı:** 0.279 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.23 m; **Kulp Formu:** Oval, yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.024 x 0.023 m; **Kapasite:** 15.12 lt

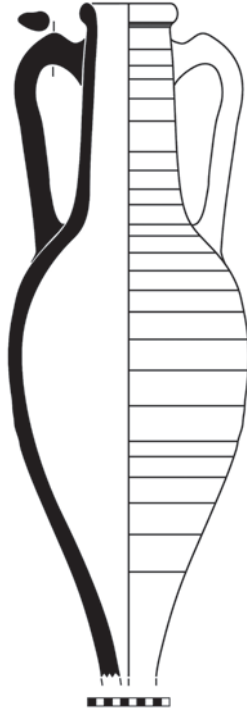
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 red

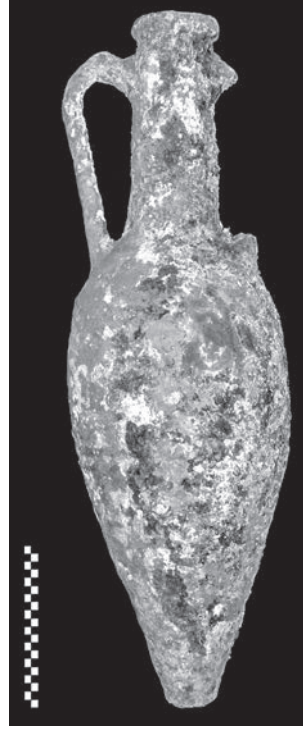
Katkı Maddeleri: Az kalker

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, yüksek silindirik boyna ve üzeri kabaca yivlendirilmiş, ince yapılı ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın bir kulpu ve kaidesi kırık olup yuvarlak kesitli kulpların üst bölümünde mahmuz formlu çıkıntıya sahiptir. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 24a

Figür 24b

Kat. No. 025**Tip:** Geç Rhodos**Envanter No:** 13250**Tarih:** MS 1. yüzyıl⁷³**Köken:** Bilinmiyor

Yükseklik: 1 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.291 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.281 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak;
Kulp Kesiti: 0.034 x 0.032 m; **Karın Çapı:** 0.201 m; **Kaide Çapı:** 0.05m; **Kapasite:** 9.89 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 5/8 red**Katkı Maddeleri:** Az kalker**Hamur Yapısı:** İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Müsadere yoluyla müzeye kazandırılmış olan bu amphoranın ağız kenarı ve bir kulpu kırıktır. Oldukça ince ve silindirik boyna, içi dolu konik kaideyle son bulan ince ovoid formlu gövdeye ve yuvarlak kesitli, üst bölümünde mahmuz formlu kulpa sahiptir. Bu form Geç Rhodos amphoralarının düşük kapasiteli örnekleri arasında değerlendirilmelidir.

Figür 25a

Figür 25b

Benzerleri: Adriatik Denizi'nin kuzeyinde bulunan Silba Adası Batığı'nda bu formun iki benzeri ele geçmiştir. Batığın ana kargosu Dressel 2-4 amphoralarından oluşmaktadır. Dugonjić 2015, s. 251, fig. 6.15-16; Grebeni Batığı: Gluscevic 2009, s. 81, fig. 12.

73 Grebeni Batığı: Gluscevic 2009, s. 81, fig. 12.

1H. Late Roman 3 Amphoraları

Atina Agora'sında sunulan sınıflandırmaya göre F 66 ismiyle anılan⁷⁴ bu LR 3 amphoralarının erken versiyonu, Roma İmparatorluk Dönemi'nde Ephesos şarabını⁷⁵ Batı Akdeniz'de bulunan pazarlara ulaştıran ilk formlar arasında yer almaktadır.⁷⁶ MÖ 1. yüzyılın ortasında Ephesos ve civarının ürünlerinin pazarlanmasında kullanılan LR 3 amphoraları⁷⁷ MS 2-3. yüzyıllarda başta Adriyatik kıyısındaki merkezlerde olmak üzere⁷⁸ Batı Akdeniz'de bulunan merkezlere yoğun olarak ihraç edilmiştir. Batı Anadolu'da Menderes Vadisi'nde birçok yerde üretildiği düşünülen LR 3 amphoralarının⁷⁹ farklı versiyonlarının son yıllarda gerçekleştirilen araştırmalar sayesinde Pergamon ve civarında da üretildiği düşünülmektedir.⁸⁰

LR 3 amphoralarının alt gruplarının İzmir kazılarında en fazla ele geçen form olması kentin bu amphoraların üretim merkezine olan yakınlığıyla açıklanabileceği gibi üretim merkezleri arasında da olabileceğini göstermektedir.⁸¹ Doğu Akdeniz'de de önemli bir alıcıya ulaşan bu az kapasiteli formda taşınan şarabın MS 7. yüzyıla kadar ihracat değerini koruduğu görülmektedir. LR 3 amphoralarının en geç versiyonu Kırım' da MS 7. yüzyılın sonlarına tarihlendirilmektedir.⁸²

74 Robinson 1959, s. 17, no. 66, lev. 2.

75 Strabon, *Geographika* XIV,1.24; Yaşlı Plinius, *NH*, 14.75.

76 Bevezsky 2010, s. 354.

77 Ephesos: Outschar 1993, s. 51; Ladstätter 2008, s. 180-181; Bevezsky 2013, s. 66.

78 Zerjal 2008, s. 138.

79 Aphrodisias: Lemaître 1997, s. 320; Büyük Menderes Vadisi: Lemaître 1997, s. 317; Küçük Menderes Vadisi: Lemaître 2002, s. 220; Sardeis: Rauthman 2014, s. 81; Kos: Didioumi 2014, s. 171; Papavasileiou, Didioumi 2017, s. 49.

80 Pergamon: Japp 2014, s. 146. Aigai'da son yıllarda yürütülen çalışmalarda, MS 3. yüzyıla ait tabakalarda LR 3 amphoralarına ait parçalar binlerce örnekle temsil edilmektedir. Amphora buluntularının tamamını oluşturan LR 3 örneklerinin Aigai'da yerel olarak üretilmiş olduğu kabul edilmektedir (Y. Sezgin).

81 Şenol 2015A, s. 256, fig. 3.

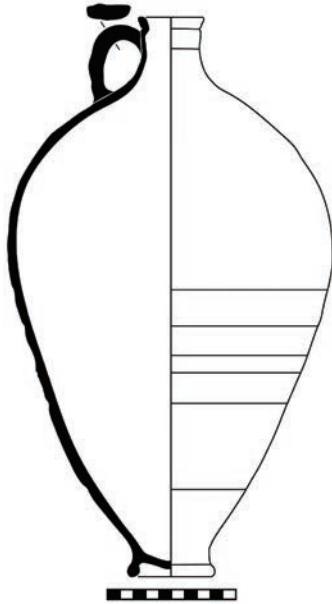
82 Sazanov 2007, s. 805.

Kat. No. 026**Tip:** Late Roman 3 / Agora F 66**Envanter No:** 14819**Tarih:** MÖ 1. yüzyılın ilk yarısı⁸³, MÖ 10⁸⁴ - MS 1. yüzyıl başı⁸⁵ **Köken:** Ephesos?

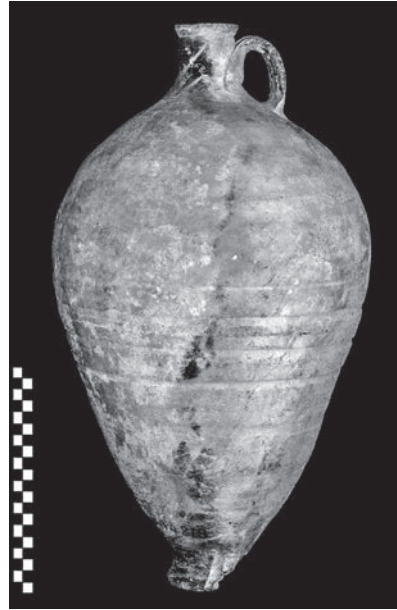
Yükseklik: 0.451 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.043 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.053 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.038 m;
Karın Çapı: 0.258 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.063 m; **Kulp Formu:** Şerit; **Kulp Kesiti:** 0.034 x 0.012 m;
Kaide Çapı (min.): 0.058 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.070 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.006 m; **Kapasite:** 10.23 lt

Hamur Rengi: 7,5 Y 3/4 dark brown**Yüzey Rengi:** 7,5 YR 6/2 pinkish gray**Katkı Maddeleri:** Yoğun siyah taşçık, mika, kalker**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış dışa çekik dar ağız kenarına, konik ve dar bir boyna ve yüksek konik kaideyle son bulan üzeri seyrek yivli ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın boynu üzerinde omuzla birleşen şerit kesitli bir kulp bulunmaktadır. Amphoranın kaidesinin bir bölümü kırıktır. Eser Halil Saatçi'den müsadere yolu ile müzeye kazandırılmıştır.

Figür 26a

Figür 26b

Benzerleri: Atina Agorası: Lang 1955, s. 277, 3b, lev. 79c; Robinson 1959, s. 17, F66, Env. no. P 11870, lev. 2; Hautumm 1981, s. 236, no. 225, lev. 364, Env. no. P 16712; İskenderiye Greko Romen Müzesi: Şenol 2018, s. 428, no. 353, Env no: 23017; Godard 1995, fig. 33, no. 133; Pergamon: Japp 2009, s. 148, fig. 6; Ephesos: Meriç 2003, s. 81, no.1-2, lev. 50.

83 Bezeczky 2010, s. 354.

84 Lemaître 1997, s. 312, dipnot 12; Lemaître, Arqué, Auger, Bidault 2012, s. 188.

85 İtalya Yarımadası'nın kuzeydoğusunda Adriatik Denizi'nde keşfedilen Comacchio Batığı'nda boyun bölümü daha uzun benzer formu amphoralar bulunmaktadır. Lyon'da Chambonnet kazılarında benzer bir form MS 1. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Lemaître 1997, s. 314, fig. 3.2.

Kat. No. 027

Tip: Late Roman 3 / Agora J 46

Envanter No: Etüt No. 24

Tarih: MS 2. yüzyılın başı⁸⁶– 3. yüzyılın başı⁸⁷

Köken: Ephesos

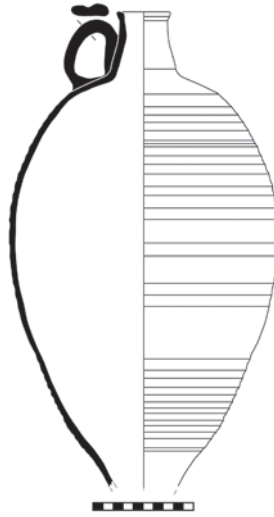
Yükseklik: 0.47 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.048 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.050 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.066 m; **Kulp Formu:** Yassı oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.058 m; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.026 m; **Karın Çapı:** 0.264 m; **Kapasite:** 12.05 lt

Hamur Rengi: 10 YR 6/4 light yellowish brown
Katkı Maddeleri: Kalker, bol mika, kum

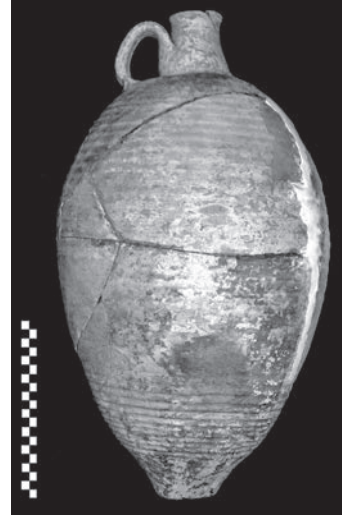
Yüzey Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: Sert, iyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış dar ağız kenarına, konik kısa bir boyna, dibe doğru daralan üzeri kalın yivlerle kaplı ovoid formlu gövde yapısına sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz geçişi arasında yalancı bifid kesitli ince dikey bir kulp bulunmaktadır. Amphora'nın kaidesi kırıktır. Agora F 66 formuyla benzerlik gösterse de gövde yapısının daha yuvarlak olması ve boyundaki konik form İzmir Arkeoloji Müzesi'nde bulunan bu amphoranın Agora J 46 tipinin bir alt grubu olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir.⁸⁸ Agora J 46 formunun üretimi MS 1. yüzyılda başlayıp⁸⁹ MS 4. yüzyılda sona ermiş olmalıdır. Bu formda üretilen Late Roman 3 amphoralarında MS 2. yüzyıl sonu – 3. yüzyıl başlarında projeksiyon noktası gövdenin üst bölümüne yükselirken kaide çapı da azalmaktadır.⁹⁰ Bu dönemde gövde çapının da azaldığı izlenmektedir.⁹¹ Ele geçen kontekstler yardımıyla formun geç örneklerinin MS 3. yüzyıla kadar üretilmiş oldukları anlaşılmıştır.⁹²

Benzerleri: Lyon: Lemaître 1995, s. 199, fig. 2.6; İskenderiye Greko Romen Müzesi: Şenol 2018, s. 429, fig. 353, Env. no. 23017; Pergamon: Japp 2009, s. 149, fig. 8; Klazomenai: Beek, Beelen 1991, s. 56, fig. 21; Atina Agorası: Robinson 1959, J46; Lang 1955, lev. 79h, Hautumm 1981, s. 226, no. 195, lev. 340, Env. no. 7671; Tanaïs: Arsen'eva, Naumenko 1992, fig. 38.2.

Figür 27a

Figür 27b

⁸⁶ Pergamon: Japp 2009, s. 146, 149, fig. 8; Noviodunum'da benzer bir form MS 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Paraschiv 2006, s. 109, no. 19, lev. 18.

⁸⁷ Lemaître 1995, s. 199, fig. 2.6.

⁸⁸ Bezecsky 2013, s. 70, Tip 7 b.

⁸⁹ Lemaître 1997, s. 314, fig. 3.4.

⁹⁰ Hautumm 1981, s. 226, no. 195; Godard 1995, s. 318, no. 113, fig. 33; Sazanov 2007, s. 812, no.1.

⁹¹ Batı Embiez I Batığı: Jézégou, Bernard 2005, fig. 12 sağ alttaki amphora.

⁹² Lemaître 1997, s. 318, fig. 8.4; Lemaître, Arqué, Auger, Bidault 2012, s. 188; Khersonessos Taurika: Klenina 2015, s. 89, fig. 7.5.

Kat. No. 028

Tip: Late Roman 3

Envanter No: 9526

Tarih: MS 6. yüzyılın sonları

Köken: Ephesos

Yükseklik: 0.52 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.03 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.039 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.082 m; **Kulp Formu:** Şerit; **Kulp Yüksekliği:** 0.084 m; **Kulp Kesiti:** 0.032 x 0.009 m; **Karın Çapı:** 0.196 m; **Kapasite:** 6.57 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/4 reddish brown

Yüzey Rengi: 2,5 YR 4/8 red

Katkı Maddeleri: Çok yoğun mika, kum ve az taşçık

Hamur Yapısı: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış dar ağız kenarına, silindirik dar bir boyna, dibe doğru daralan üzeri kalın yivlerle kaplı orta bölümü daha dar formda gövde yapısına sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz geçişi arasında şerit kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın bir kulpu, kaidesi ve gövdesinin bir bölümü kırıktır. Bu amphora 1982 yılında Erythrai kazılarında müzeye getirilmiştir. Kazı Env. no. 21.

Figür 28a

Figür 28b

Benzerleri: İçel Müzesi: Şenol, Kerem 2000, s. 100-101, no. 26, Env. no. 94.1.14.

Kat. No. 029

Tip: Late Roman 3

Envanter No: 9147

Tarih: MS 2. yüzyılın ilk yarısı⁹³ - MS 3. yüzyılın başları⁹⁴

Köken: Pergamon

Yükseklik: 0.506 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.032 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.032 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.093 m; **Kulp Formu:** Yassı oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.054 m; **Kulp Kesiti:** 0.022 x 0.007 m; **Karın Çapı:** 0.162 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.035 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.042 m; **Kapasite:** 3.17 lt

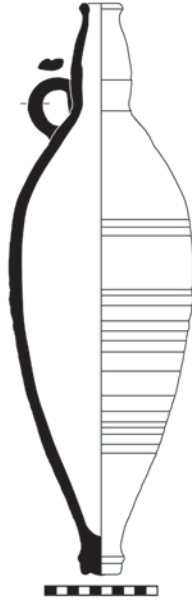
Hamur Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Yoğun iri mika, kum, az kalker

Hamur Yapısı: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış dar ağız kenarına, orta bölümü şişkin formda yüksek bir boyna, kademeli yüksek bilezik formulu içi dolu kaideyle son bulan ince ovoid formulu gövdeye sahiptir. Boyun omuz geçişi arasında yalancı bifid kesitli kısa bir kulp bulunmaktadır. Bu amphora 28.03.1967 tarihinde Nusret Kral'dan müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Figür 29a

Figür 29b

Benzerleri: Bu formun daha kısa boyunlu bir örneği Pergamon'da bulunmuştur. Japp 2009, s. 237, Perga 102, lev.12; Japp 2014, s. 148, fig. 2. Bu tipin form ve kil açısından yakın benzerleri Aigai'da çok sayıda bulunmuştur. Bu tipin henüz atölye alanları keşfedilmemiş olsa da Aigai'da üretilmiş olabileceği düşünülmektedir.

⁹³ Japp 2014, s. 146.

⁹⁴ Schulze 2005, s. 105, lev. 26.1, no. 1, Env. no. 2841.

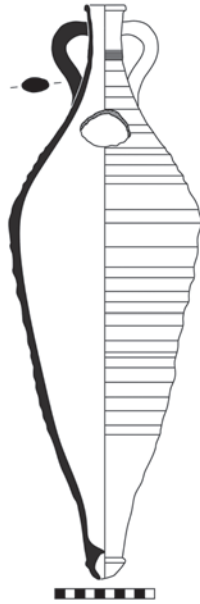
Kat. No. 030**Tip:** Late Roman 3 A3⁹⁵**Envanter No:** 4975**Tarih:** MS 5. yüzyıl sonu – MS 6. yüzyılın başı⁹⁶,
MS 6. yüzyılın ikinci yarısı – MS 7. yüzyılın ilk yarısı⁹⁷**Köken:** Ephesos / Kos

Yükseklik: 0.578 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.034 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.040 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.078 m;
Kulp Yüksekliği: 0.090 m; **Kulp Formu:** Şerit; **Kulp Kesiti:** 0.027 x 0.015 m; **Karın Çapı:** 0.192 m;
Kaide Çapı (min.): 0.013 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.039 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.026 m; **Kapasite:** 3.46 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6 red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 4/8 red**Katkı Maddeleri:** Çok yoğun mika, kum, az taşçık**Hamur Yapısı:** Homojen, iyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış dar ağız kenarına, silindirik dar bir boyna, konik omuza ve içi boş alt bölüme doğru daralan yüksek kaideyle son bulan üzeri kalın yivlerle kaplı gövdeye sahiptir. Kaidenin ucu kırıktır. Boynun üst bölümüyle omuz geçişi arasında şerit kesitli kulplar bulunmaktadır. Ağız kenarı kısmen kırık olan amphoranın omuz üzerinde de 5 x 4.5 cm genişliğinde bir kırık bulunmaktadır. Atina Agorası M 373 tipi olarak adlandırılan bu formun Atina'da bulunan örneğinde görülen omuz üzerindeki delik de dikkat çekicidir.

Benzerleri: Kostaina atölye alanı/Kos: Didioumi 2014, s. 177, fig. 6 soldaki amphora; Abou Mina: Engemann

Figür 30a

Figür 30b

2016, s. 136, no. K22, lev. 257; Atina Agorası: Robinson 1959, M 373, Env. no. P 12861, lev. 40; Hautumm 1981, s. 235, no. 222, lev. 361, Env. no. 23541, s. 236, no. 224, lev. 363, Env. no. 12861; Kysis/Douch: Ballet 2007B, s. 487, fig. 7; Atina Agorası: Robinson 1959, M335, lev. 33.

⁹⁵ Pieri 2005A, s. 95, fig. 57.

⁹⁶ Classe/Ravenna'daki bir kontekst: Cirelli, Cannavici 2014 Ravenna, s. 971, fig. 7.5-6.

⁹⁷ Kos: Didioumi 2014, s. 170-171, s. 177, fig. 6.

Kat. No. 031

Tip: Late Roman 3 A3

Envanter No: 14822

Tarih: MS 5. yüzyıl sonu - MS 6. yüzyıl⁹⁸ – MS 6. yüzyıl sonu⁹⁹ **Köken:** Ephesos

Yükseklik: 0.532 m; **Kulp Formu:** Yassı oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.06 m; **Kulp Kesiti:** 0.026 x 0.016 m; **Karın Çapı:** 0.182 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.038 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.045 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.058 m; **Kapasite:** 4.21 lt

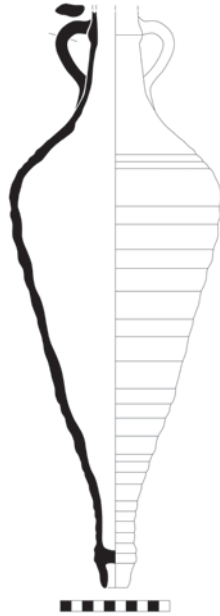
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/4 reddish brown

Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/4 reddish brown

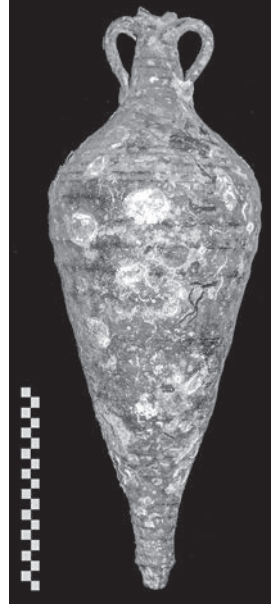
Katkı Maddeleri: Yoğun ince mika, kalker, taşçık

Hamur Yapısı: Sert iyi pişmiş

Tanımlama: Ağız kenarı kırık olan form silindirik dar bir boyna, yüksek halka kaideyle son bulan ve dibe doğru daralan üzeri kalın yivlerle kaplı gövde yapısına sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz geçişi arasında şerit kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır. Bu amphora 10.11.1983 tarihinde Kazım Kemiksiz'den müsa-dere yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Figür 31a

Figür 31b

Benzerleri: Atina Agorası: Robinson 1959, M373, lev. 34, Env. no. 12861, lev. 40; Hautumm 1981, s. 236, no. 223, lev. 362, Env. no. P 9662.

⁹⁸ Pieri 2005A, s. 96.

⁹⁹ Hautumm 1981, s. 236, no. 223.

Kat. No. 032**Tip:** Late Roman 3 A3 Agora M 335¹⁰⁰**Envanter No:** 14821**Tarih:** MS 5. yüzyılın ikinci yarısı - MS 6. yüzyıl¹⁰¹**Köken:** Ephesos

Yükseklik: 0.545 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.030 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.035 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.089 m;
Kulp Formu: Yassı oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.078 m; **Kulp Kesiti:** 0.026 x 0.010 m; **Karın Çapı:** 0.189 m;
Kaide Çapı (min.): 0.025 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.034 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.015 m; **Kapasite:** 4.77 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/4 reddish brown**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 4/8 red**Katkı Maddeleri:** Yoğun mika, az taşçık, kum**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte, homojen

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış dar ağız kenarına, silindirik dar bir boyna, konik omuza ve içi boş alt bölüme doğru daralan yüksek kaideyle son bulan, üzeri kalın yivlerle kaplı gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz geçişi arasında şerit kesitli asimetrik dikey kulp-lar bulunmaktadır. Eser 10.11.1983 tarihinde Kazım Kemiksiz'den müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Figür 32a

Figür 32b

Benzerleri: Atina Agorası: Hautumm 1981, s. 235, no. 222, lev. 361, Env. no. P 23541; McKesson Camp 2015, s. 485, fig. 15.1; Atina: Manoli 2010, s. 647, fig. 52-53; Fossae Marianae: Rodriguez Lopez 2016, s. 272, lev. 13, 1/AATF.46; Abu Mina: Engemann 2016, K 22, lev. 257; Marsilya: Pieri 1998B, s. 110, fig. 82.12.

100 Robinson 1959, lev. 33, M 335.

101 Ballet 2007B, s. 484, fig. 7.

Bölüm 2

Ege Adalarında Üretilen Amphoralar

2A. Khios Amphoraları

Khios Adası, antik dönemde övgüyle söz edilen şarabının yanında¹⁰² bu ürünü pazarlamada izlediği akıllı stratejilerle de Akdeniz pazarının en önemli üretici kent devletleri arasındaki yerini uzun süre korumuştur. Arkeolojik bulgular Ada'nın ürünlerinin Akdeniz'deki tüm merkezler tarafından yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir. MÖ 7. yüzyılın başından¹⁰³ Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar¹⁰⁴ Khios şarabının taşındığı amphoraların formlarının dönemin ihtiyacına göre sistemli olarak evrildiği ve standartları korudukları bilinmektedir. Khioslu ustaların MÖ 4. yüzyılın başında değiştirdikleri sağlam yapılı formlarıyla farklı kapasiteye sahip amphoralar üreterek Akdeniz pazarına sundukları görülmektedir.¹⁰⁵

102 Plinius, *NH*, 14, 73; Galienus, *De sanitate tuenda* 4, 6.

103 Sezgin 2012B, s. 83-85.

104 Lemaitre 2012, s. 217.

105 Demesticha 2011, s. 45, no. 47, 51.

Kat. No. 033

Tip: Khios¹⁰⁶

Envanter No: 4332

Tarih: MÖ 7. yüzyılın sonu – 6. yüzyılın başları

Köken: Khios

Yükseklik: 0.683 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.121 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.130 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.130 m; **Karın Çapı:** 0.365 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.200 m; **Kulp Kesiti:** 0.037 x 0.021 m; **Kaide Çapı:** kırık; **Kapasite:** 28.73 lt

Hamur Rengi: 5 YR 7/4 pink

Yüzey Rengi: 10 YR 7/3 very pale brown

Astar Rengi: 2,5 YR 8/1 white

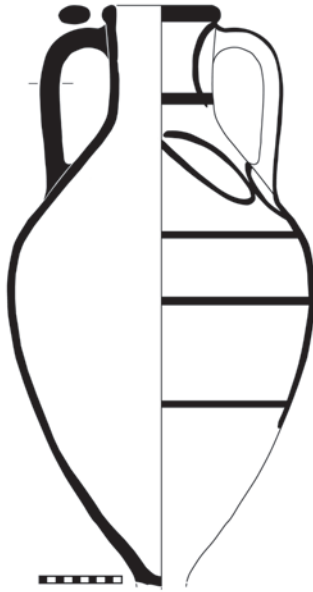
Firnis Rengi: 10 YR 4/1 dark gray

Öz Rengi: 5 YR 5/8 yellowish red

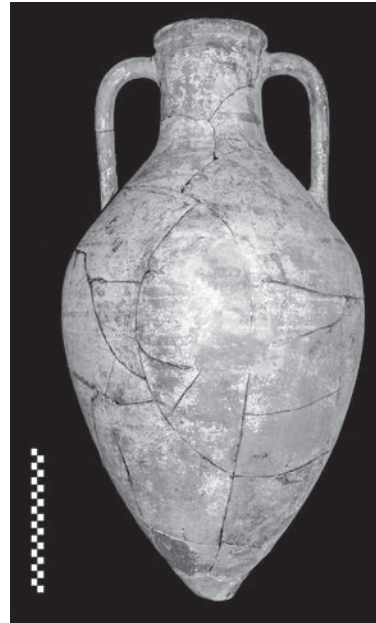
Katkı Maddeleri: Mika, kalker, bol taşçık

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: 1960 yılında Pitane Nekropolis'i'nde bulunan bu amphoranın¹⁰⁷ kaide bölümü kırık olup yüzeyindeki astar yer yer dökülmüştür. Amphoranın dışa çekik ağız kenarında firnis bezeme izlenmektedir. Boynun alt bölümünde omuzda, gövdenin ortasında ve alt bölümünde toplam 4 firnis bant görülmektedir. Ağız kenarının hemen altı ile omuzun üst bölümü arasında yer alan baston formu dikey kulpların gövdeye birleştiği yerlerde bulunan firnis çemberler ve kulpların üzerindeki dikey firnis süslemeler bu formun tamamında gözükken bezeme sistemi içinde değerlendirilmelidir. Omuz üzerinde iki tarafta da yatık "S" formunda firnis bezeme motifi gözükmemektedir. Amphora restore edilmiştir.

Figür 33a

Figür 33b

Benzerleri: Abusir: Smoláriková 2007, s. 195, fig. 4; Akanthos: Filis 2012A, s. 267, fig. 2a.

¹⁰⁶ Sezgin 2012B, s. 93-98.

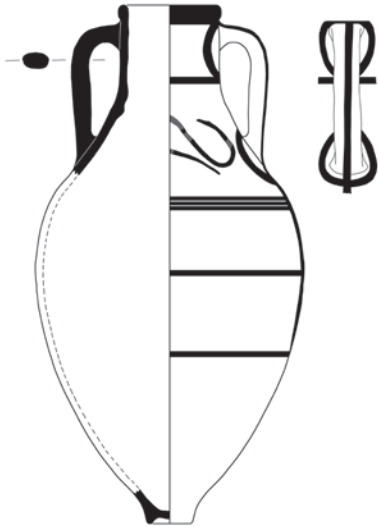
¹⁰⁷ Sezgin 2012A, s. 209, fig. 6; Sezgin 2012B, s. 130, Khi2.04.

Kat. No. 034**Tip: Khios****Envanter No: 3327****Tarih: MÖ 625-575****Köken: Khios**

Yükseklik: 0.698 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.126 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.130 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.164 m; **Karın Çapı:** 0.361 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.149 m; **Kulp Kesiti:** 0.035 x 0.025 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.055 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.061 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.025 m; **Kapasite:** 29.54 lt

Hamur Rengi: 5 YR 7/4 pink**Astar Rengi:** 2,5 YR 8/1 white**Firnis Rengi:** 2,5 YR 6/6 light red - 2,5 YR 3/3 dark reddish brown**Katkı Maddeleri:** Yoğun kalker, az mika**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

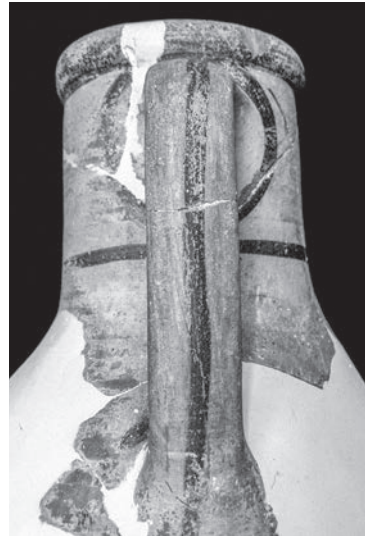
Tanımlama: Palaia Smyrna kazılarında ele geçen bu Khios amphorası¹⁰⁸ örtü sıva üzerinde beyaz, kalın astara sahiptir. Khios 2 olarak sınıflandırılan bu formun ağız kenarında kalın bir firnis bant yer almaktadır (2,5 YR 6/6 light red). Bu tiplerin çoğunda görüldüğü üzere, bu amphoranın boynunun alt bölümünde, gövdenin ortasında ve gövdenin alt bölümünde ince firnis bant bezemesi bulunmaktadır. Ağız kenarıyla aynı renkte olan bu firnis bantlardan boynun alt bölümündeki daha koyu renklidir (2,5 YR 3/3 dark reddish brown). Amphoranın omuzunda ise aynı renkli üç firnis banttan oluşan bir bezeme, Khios 2 tipi amphoraların bant bezeme şemasını tamamlamaktadır. Bu formlarda standart bir özellik olan kulpların bağlantı noktalarında, gövde üzerinde gözüken yuvarlak firnis bezeme bu amphorada da görülmektedir. Daha koyu renkli bir firnisle yapılan bu bezeme (2,5 YR 3/3 dark reddish brown) kulpların üzerindeki yatay bir bant bezemeyle birleşmektedir. Bu formun en belirgin özelliği olan yatay S formu firnis bezeme amphoranın iki yüzünde de izlenmektedir. Amphora alçı kullanılarak restore edilmiştir.

Figür 34a

Figür 34b

Figür 34c

Benzerleri: Methone: Besios, Noulas 2012, s. 402, fig. 4; Karnak: Masson 2015, s. 29, fig. 5, Env. no. 7089.2.

¹⁰⁸ Sezgin 2012B, s. 130, Khi2.03.

Kat. No. 035

Tip: Khios

Envanter No: 9938

Tarih: MÖ geç 6. – erken 5. yüzyıl

Köken: Khios

Yükseklik: 0.712 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.128 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.132 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.143 m; **Karın Çapı:** 0.340 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.172 m; **Kulp Kesiti:** 0.035 x 0.031 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.038 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.047 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.03 m; **Kapasite:** 24.03 lt

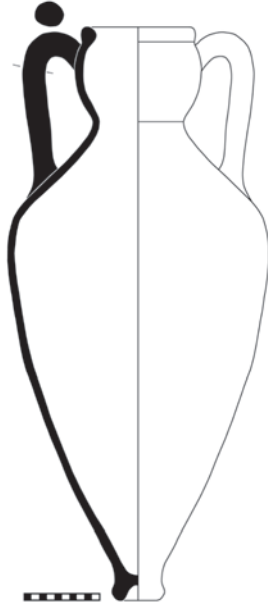
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

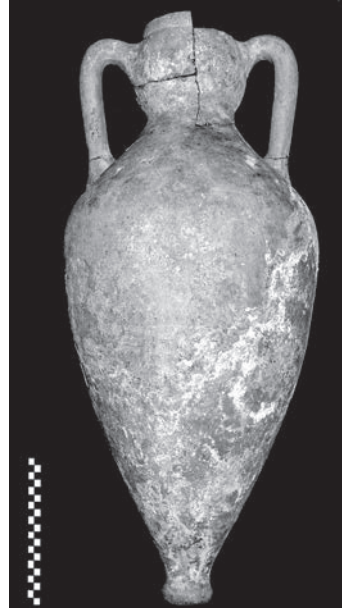
Katkı Maddeleri: Kalker, az mika

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ağız kenarına, şişkin kısa boyna, boynun üst bölümüyle omuz arasında ağız seviyesine yükselen yuvarlak kesitli dik kulplara ve yüksek konik kaideyle son bulan ince ovoid formlu gövdeye sahiptir. Ağız kenarı ve boyun kırık olarak korunmaktadır. Ada'nın ayırt edici formları arasında yer alan şişkin boyunlu amphoralara ait atölye kalıntıları Khios'un doğusunda ve kuzeyinde ortaya çıkarılmıştır.¹⁰⁹

Figür 35a

Figür 35b

Benzerleri: Monachov 1999, s. 112, lev. 36, no. 2; Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi: Şenol 2009, s. 195, no. 19, Env. no. T099; Olbia: Snytko 2016, s. 20, fig. 1.3; Phanagoria Nekropolis'i'nde çok sayıda benzer form ele geçmiştir Zavoykin 2004, s. 236, Tab. 79, s. 237, Tab. 80, no. 1-3, s. 238, Tab. 81, no. 3, s. 242, Tab. 85, no. 1.

¹⁰⁹ Tsaravopoulos 1986, s. 138.

Kat. No. 036

Tip: Khios Çevresi

Envanter No: 17270

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı ¹¹⁰ MÖ 4. yüzyılın sonu ¹¹¹Köken: Erythrai ¹¹² Khios, Lesbos çevresi¹¹³

Yükseklik: 0.777 m; Ağız Çapı (min.): 0.096 m; Ağız Çapı (mak.): 0.106 m; Boyun Yüksekliği: 0.222 m; Karın Çapı: 0.357 m; Kulp Formu: Oval; Kulp Yüksekliği: 0.212 m; Kulp Kesiti: 0.037 x 0.026 m; Kaide Çapı (min.): 0.050 m; Kaide Çapı (mak.): 0.052 m; Kaide Oyuk Derinliği: 0.03 m; Kapasite: 18,52 lt

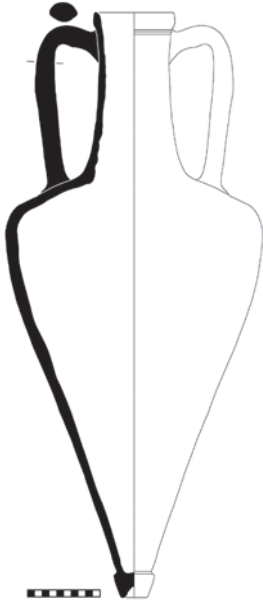
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow

Yüzey Rengi: 7,5 YR 7/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Az kalker, az kuvars, mika

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Kısa bant formunda ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, uzun silindirik boyna ve içi oyuk yüksek topaç formu kaideyle son bulan ovoidal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında yüksek dikey oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Peparethos'da (Bugünkü adı Skopelos) bulunan Panermos antik kenti kazılarında benzer formu tam bir amphora ele geçmiştir.¹¹⁴ İzmir Müzesi'nde bulunan bu amphora kulplarının yay formu ve kaidesinin içi oyuk topaç formu olmasıyla Peparethos amphoralarından ayrılmaktadır. Bu formun Orta Hebrros Vadisi kazılarında ele geçen tam bir benzeri MÖ 5. yüzyılın sonlarına tarihlendirilmektedir.¹¹⁵ Bunların yanında Belozero yerleşiminde bulunan çok benzer bir amphora Monoachov tarafından Erythrai üretimi amphoralar arasında değerlendirilmiştir.¹¹⁶ Bu form Nymphaion'da

Figür 36a

Figür 36b

¹¹⁰ Monachov 2016C, s. 362, fig. 4.2.

¹¹¹ Şenol 2007, s. 128, no. 41, fig. 47.

¹¹² Kulplar dışında morfolojik özelliklerine göre Erythrai'de üretildiği öne sürülen tam bir formu uyumludur. Monachov, Kuznetsova, Churekova 2017, s. 94, Er.4.

¹¹³ Şenol 2007, s. 119.

¹¹⁴ Doulgéri-Intzessiloglou, Garlan 1990, s. 374, fig. 10, Env no. BE 6843.

¹¹⁵ Lozanov 2010, s. 91, no. 8.

¹¹⁶ Monachov 2016C, s. 361, fig. 4.2.

MÖ 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir.¹¹⁷ Kuban Bölgesinde MÖ 4. yüzyıla tarihlenen formun Miletos kökenli olabileceği önerilmiştir.¹¹⁸ Bu formdan gelişen tam bir örnek Mısır'da Plinthine Nekropolisi'nde 57 no.lu mezarda ele geçmiştir olup MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir.¹¹⁹

Benzerleri: İskenderiye Greko-Romen Müzesi: Şenol 2018, s. 444, no. 363; Taposiris'ten mühürlü bir örnek, Şenol G.C. 2006, s. 93, fig. 119.

117 Monachov, Kuznetsova, Fedoseev, Churekova 2016, s. 52, fig. 13.1.

118 Ulitin 2013, s. 94, fig. 6.19.

119 Harlaud 2018, s 601, lev. 10.

Kat. No. 037

Tip: Khios

Envanter No: 2043

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ortaları¹²⁰

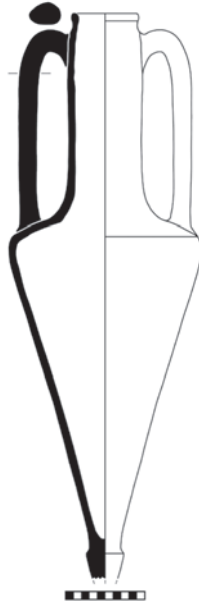
Köken: Khios

Yükseklik: 0.71 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.094 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.101 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.268 m; **Karın Çapı:** 0.249 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.243 m; **Kulp Kesiti:** 0.039 x 0.0216 m; **Kaide Çapı:** kırık; **Kapasite:** 6.99 lt

Hamur Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red
Katkı Maddeleri: Mika, kalker

Yüzey Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow
Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, uzun silindirik boyna ve içi oyuk yüksek topaç formu kaideyle son bulan ovoid formu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında yüksek dikey oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunan eser İstanbul Müzesi'nden 22.12.1951 tarihinde getirilmiştir.

Figür 37a

Figür 37b

Benzerleri: Monachov, Kuznetsova, Churekova 2017, s. 38, res. 13. Ch10; Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 112, Ch28; Smyrna: Dupont, Lungu 2013, s. 237, fig. 14.

¹²⁰ Monachov 2003, s. 22, lev. 12.1.

Kat. No. 038

Tip: Khios

Envanter No: 2049

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreği

Köken: Khios

Yükseklik: 0.96 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.075 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.078 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.335 m; **Omuz Çapı:** 0.30 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.31 m; **Kulp Kesiti:** 0.032 x 0.046 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.041 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.052 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.045 m, **Kapasite:** 18.72 lt

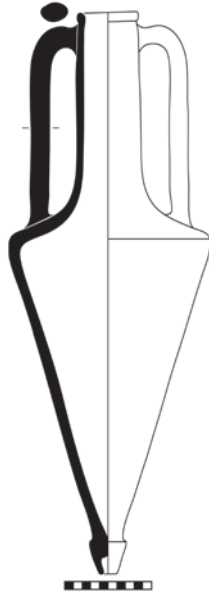
Hamur Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red

Yüzey Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Mika, kalker

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, uzun silindirik boyna ve içi oyuk topaç formu kaideyle son bulan ve omuzda keskin bir projeksiyon noktasına sahip ovoidal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında yüksek dikey oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 38a

Figür 38b

Kat. No. 039

Tip: Khios

Envanter No: 13267

Tarih: MÖ 360-340¹²¹

Köken: Khios

Yükseklik: 0.952 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.09 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.11 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.308 m; **Karın Çapı:** 0.342 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.301 m; **Kulp Kesiti:** 0.046 x 0.032 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.030 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.048 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.018 m; **Kapasite:** 21.29 lt

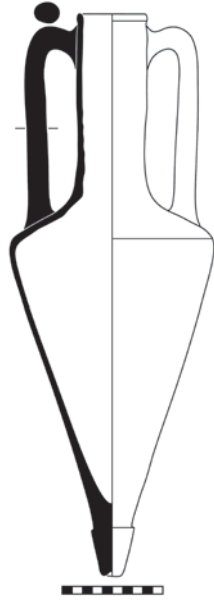
Hamur Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red

Yüzey Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Mika, kalker, az kuvars

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, uzun silindirik boyna ve içi çok az oyuk, yüksek topaç formu kaideyle son bulan ovoid formu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında yüksek dikey oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın ağız kenarı ve boynun bir bölümü ile bir kulp kırıktır.

Figür 39a

Figür 39b

Benzerleri: Olbia: Snytko 2016, s. 21, fig. 3; Nymphaion: Monachov 2016C, s. 360, fig. 3.2.

121 Tzochev 2011B, s. 16, fig. 4; Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 95, Ch. 50.

Kat. No. 040

Tip: Khios

Envanter No: 13268

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı¹²²

Köken: Khios

Yükseklik: 0.942 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.094 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.098 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.331 m; **Karın Çapı:** 0.347 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.312 m; **Kulp Kesiti:** 0.038 x 0.041 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.020 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.038 m; **Kapasite:** 9.35 lt

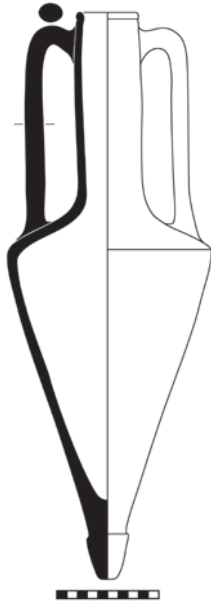
Hamur Rengi: 2.5 YR 7/8 light red

Yüzey Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Yoğun mika, yoğun kalker, kum

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, uzun silindirik boyna ve yüksek üçgen formu kaideyle son bulan ovoidal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında yüksek dikey oval kesitli kulplar bulunmaktadır.

Figür 40a

Figür 40b

Benzerleri: Marmaris Müzesi: Şenol 2003, s. 54, no. 23, Env. no. 62-10-91; Nymphaion: Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 96, Ch. 51.

¹²² Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 56, Ch58; Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 113, Ch29.

Kat. No. 041

Tip: Khios

Envanter No: Etüt No. 25

Tarih: MÖ 4. yüzyılın son çeyreği¹²³

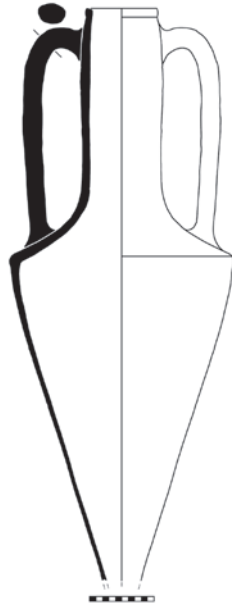
Köken: Khios

Yükseklik: 0.101 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.09 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.10 m; **Boyun Yüksekliği:** 0,391 m; **Karın Çapı:** 0.346 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.35 m; **Kulp Kesiti:** 0.043 x 0.031 m; **Kaide Çapı:** kırık, **Kapasite:** 24,48 lt

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow
Katkı Maddeleri: Kalker, az mika

Yüzey Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow
Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, uzun silindirik boyna ve omuzda keskin bir projeksiyon yapan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında yüksek dikey oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın ağız kenarı ve bir kulpu alçıyla restore edilmiştir. Amphoranın kaidesi kırıktır.

Figür 41a

Figür 41b

Benzerleri: Monachov, Kuznetsova, Churekova 2017, s. 71, Ch7; Halikarnassos Mausoleonu: Lund 2002, s. 158, fig. 27.

¹²³ Demesticha 2011, s. 45, no. 051.

Kat. No. 042

Tip: Khios

Envanter No: 3226

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ortası

Köken: Khios

Yükseklik: 0.79 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.095 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.11 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.39 m; **Karın Çapı:** 0.35 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.34 m; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.035 m; **Kaide Çapı:** kırık; **Kapasite:** 18.98 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red
Katkı Maddeleri: Az kalker

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/8 light red
Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, uzun silindirik boyna, omuzda keskin bir profil oluşturan üçgen formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında yüksek dikey oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın kaidesi kırık olup yüzeyi kalker kaplıdır.

Figür 42a

Figür 42b

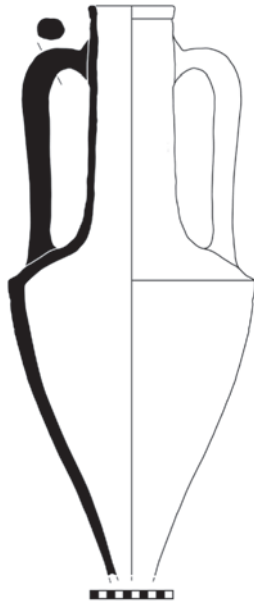
Benzerleri: Mazotos Batığı: Demesticha 2011, s. 45, no. 47.

Kat. No. 043**Tip:** Khios**Envanter No:** 9816**Tarih:** MÖ 3. yüzyılın sonu - 2. yüzyılın başları¹²⁴**Köken:** Khios

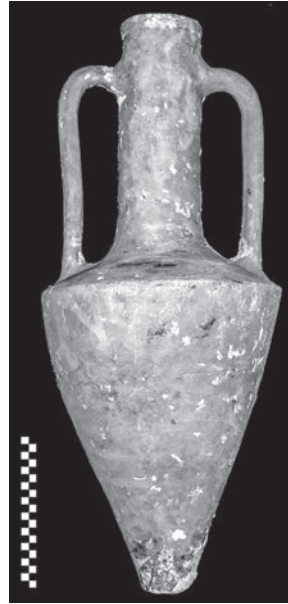
Yükseklik: 0.675 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.094 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.096 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.281 m; **Karın Çapı:** 0.291 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.238 m; **Kulp Kesiti:** 0.033 x 0.025 m; **Kaide Çapı:** kırık; **Kapasite:** 11.85 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red**Yüzey Rengi:** 5 YR 6/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Kalker, kuvars**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, uzun silindirik boyna, omuzda keskin bir profil yapan üçgen formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında yüksek dikey oval kesitli kulplar bulunmaktadır. MÖ 1. yüzyılın sonlarına kadar üretilen bu formun geç örneklerinde kulpların ve boynun kısaldığı ve üst bağlantılarının boynun 1/3 yüksekliğinde amphorayla birleştikleri görülmektedir.¹²⁵ Kaidesi kırık olan eser, 06.12.1984 tarihinde Süha Mermerci koleksiyonundan müzeye hediye edilmiştir.

Figür 43a

Figür 43b

Benzerleri: Şenol 2007, s. 125, fig. 24; Şenol 2009, s. 112; Taormina: Muscolino 2020, s. 357, fig. 48, no. 226; Fantalovsky Yarımadası: Kac, Kuznetsova, Monachov 2005, s. 111, fig. 1.1; Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Alpözen, Özdaş, Berkaya 1995, s. 85, Env. no. 1804.

¹²⁴ Şenol 2018, s. 358, no. 304, Env. no. 23012.

¹²⁵ Lemaitre 1995, s. 197, fig. 1.1.

Kat. No. 044

Tip: Khios

Envanter No: 13265

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ortaları

Köken: Khios

Yükseklik: 0.82 m; **Karın Çapı:** 0.22 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.031 x 0.037 m;

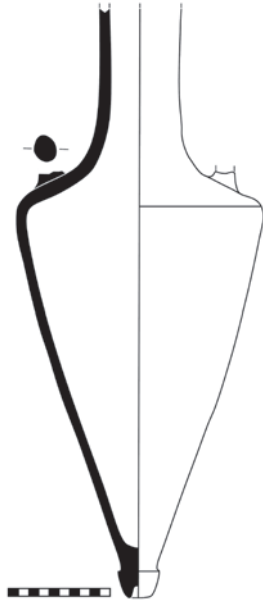
Kaide Çapı (min.): 0.02 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.04 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.04 m; **Kapasite:** 23. 89 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

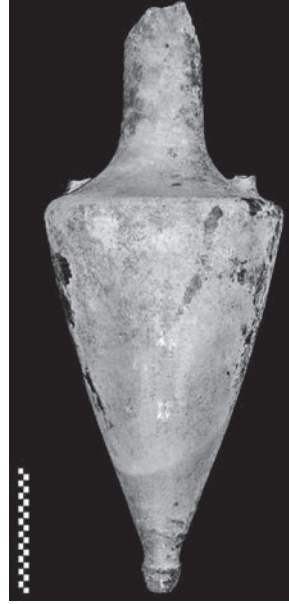
Katkı Maddeleri: Az kalker, kuvars

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ağız kenarı, boynun üst bölümü ve kulpları korunmamış olan amphora yüksek silindirik boyna, üçgen formlu gövdeye ve içi oyuk topaç formu kaideye sahiptir.

Figür 44a

Figür 44b

2B. Lesbos Amphoraları

Antik Dönem'in pahalı şaraplarının üretildiği Lesbos Adası kendine özgü sağlam yapılı amphora formlarıyla MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısından¹²⁶ Hellenistik Dönem'in başlarına kadar Akdeniz pazarına ürün sunmuştur. Özellikle MÖ 6. yüzyılda popüleritesi zirveye ulaşan kentin Hellenistik Dönem'de değişen pazar şartlarına kendini ayarlayarak düşük kapasite de olsa üretimine devam ettiği bilinmektedir. Gri ve kırmızı killi olarak üretilen Lesbos amphoralarının hem Akdeniz hem de Karadeniz'de bulunan merkezlerde farklı boyutlarda örnekleri ele geçmiştir.¹²⁷ Bunun yanında Lesbos amphoralarının kuzey Ege'de, özellikle, Ada'nın karşı kıyılarında da üretilmiş oldukları düşünülmektedir.

126 Dupont 1998, s. 156.

127 Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 119.

Kat. No. 045

Tip: Lesbos

Envanter No: 9549

Tarih: MÖ 600-550¹²⁸

Köken: Lesbos

Yükseklik: 0.674 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.105 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.119 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.127 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.123 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.012 m **Karın Çapı:** 0.402 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.029 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.045 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.007 m; **Kapasite:** 38.81 lt

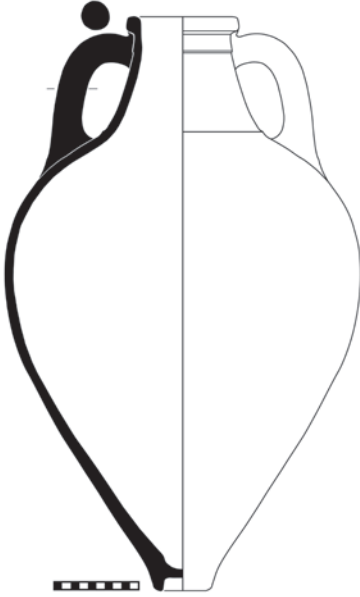
Hamur Rengi: 2,5 Y 5/1 gray

Yüzey Rengi: 2,5 Y 5/1 gray

Katkı Maddeleri: Yoğun mika, yoğun kalker, taşçık, kuvars

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış dışa çekik ağız kenarına, konik bir boyna ve alçak halka kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Yuvarlak kesitli dikey kulplar ağız kenarının altından başlayarak omuzda gövdeye birleştiği yerde literatürde “fare kuyruğu” olarak adlandırılan dikey keskin çıkıntılara sahiptir. Alçı ile kırıkları restore edilen amphora 1976 yılında Bayraklı Kazısı'nda bulunmuştur.

Figür 45a

Figür 45b

Benzerleri: Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 27, fig. 2.3.

¹²⁸ Sezgin 2012A, s. 204, fig. 2.

Kat. No. 046

Tip: Lesbos

Envanter No: 9824

Tarih: MÖ 550-500¹²⁹

Köken: Lesbos

Yükseklik: 0.651 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.115 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.124 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.142 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.129 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.032 m; **Karın Çapı:** 0.426 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.052 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.076 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.007 m; **Kapasite:** 38.25 lt

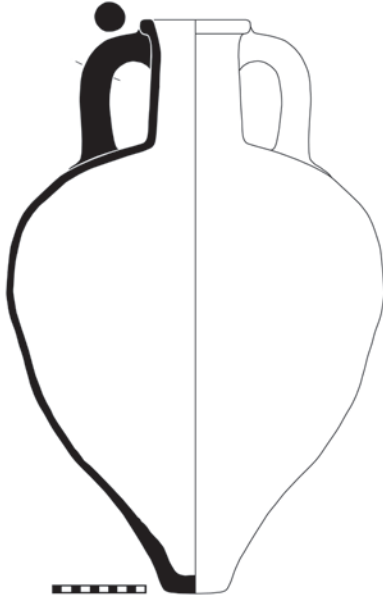
Hamur Rengi: 10 R 6/1 reddish gray

Yüzey Rengi: 2,5 Y 5/1 gray

Katkı Maddeleri: Yoğun mika, yoğun kalker, taşçık, kuvars

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış dışa çekik ağız kenarına, silindirik bir boyna ve alçak halka kaideyle son bulan küresel bir gövdeye sahiptir. Yuvarlak kesitli dikey kulplar ağız kenarının altından başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır. 06.12.1984 tarihinde Süha Mermerci koleksiyonundan hediye edilmiştir.

Figür 46a

Figür 46b

Benzerleri: Olbia Nekropolisi'nde benzer bir örnek MÖ 6. yüzyılın ortası - üçüncü çeyreği arasına tarihlendirilmiştir. Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 101, Lg.3. Kepoi yerleşiminden benzer bir örnek Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 114, Lg1.

129 Sezgin 2012A, s. 204, fig. 3.

Kat. No. 047

Tip: Lesbos

Envanter No: 24882

Tarih: MÖ 550-525¹³⁰

Köken: Lesbos

Yükseklik: 0.66 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.108 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.112 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.152 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.158 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.032 x 0.028 m; **Karın Çapı:** 0.395 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.022 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.051 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.005 m; **Kapasite:** 25.3 lt

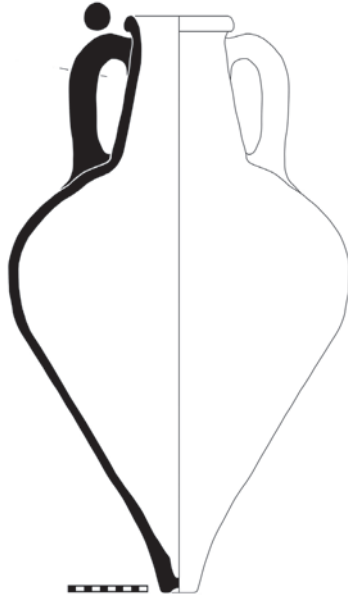
Hamur Rengi: 2,5 YR 7/6 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/6 light red

Katkı Maddeleri: Yoğun mika, yoğun kalker, az taşçık, kuvars

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış dışa çekik kalın ağız kenarına, konik ve yüksek bir boyna ve alçak halka kaideyle son bulan ovoid formlu bir gövdeye sahiptir. Yuvarlak kesitli dikey kulplar ağız kenarının altından başlayarak omuzda gövdeye birleştiği yerde literatürde “fare kuyruğu” olarak adlandırılan dikey keskin çıkıntılara sahiptir. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kaplı olup Phokaia açıklarından ele geçmiştir.

Figür 47a

Figür 47b

Benzerleri: Karnobat ve Debelt: Tzochchev 2011A, s. 80, fig. 5.6; Çeşme Arkeoloji Müzesi: Okan 2013, s. 135, fig. 1, Env. no. 819-A; Konuralp Müzesi: Okan, Bilir, Kartal Önemli 2017, s. 165, fig. 2.

¹³⁰ Sezgin 2012A, s. 204, fig. 4; Nymphaion: Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 103, Lr.7.

2C. Thasos Amphoraları

Kuzey Ege'nin en büyük şarap üretici kentlerinden olan Thasos'ta MÖ 6. yüzyıldan sonra başlayan amphora üretimi Hellenistik Dönem'in ortalarına kadar devam etmiştir. Antik yazarlar tarafından övgüyle bahsedilen şarap üreticisi Thasos'un¹³¹ amphoralarının benzerleri Ada'nın yakın çevresindeki üretim merkezleri tarafından üretilmiştir.

Thasos amphoralarında MÖ 5. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanan mühürler Ada'nın şarap üretimini kontrollü bir şekilde organize ettiğini kanıtlamaktadır.¹³² Thasos'ta tespit edilen amphora atölyeleri¹³³ ve bunlara ait tesislerin yanında mühürlerde görülen üretici isimleri Ada'nın şarap üretiminin boyutları hakkında ayrıntılı bilgi sunmaktadır. Arkaik Dönem'den itibaren farklı boyut ve formlarda üretilen¹³⁴ Thasos amphoralarının MÖ 4. yüzyılın başında radikal bir değişiklikle kapasitelerinin azaldığı ve içi oyuk yüksek konik formlu kaidelerle son bulan keskin açığa sahip gövdelere sahip oldukları görülmektedir. MÖ 3. yüzyıldan itibaren Thasos amphoralarının Akdeniz pazarlarında eski yoğunlukta görülmemeleri, Thasoslu şarap üreticilerinin Hellenistik Dönem'deki rekabet ortamından etkilendiği sonucunun çıkarılmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte Thasos amphoralarının son örneklerinin Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar üretildikleri bilinmektedir.¹³⁵

131 Garlan 1988, s. 3-4; Salviat 1986, s. 147.

132 Bon, Bon 1957; Garlan 1993; Garlan 1999A; Garlan 1999C; Lungu 1999; Tzochev 2009; Tzochev 2016.

133 Garlan 1986; Jones 1986; Picon 1986; Whitbread 1995, s. 178; Garlan 1999B, s. 379, fig. 3; Garlan 2000, s. 39, fig. 17, s. 34-35, fig. 12-13; Garlan 2013, s. 237-242, fig. 14.

134 Garlan 1985, s. 242.

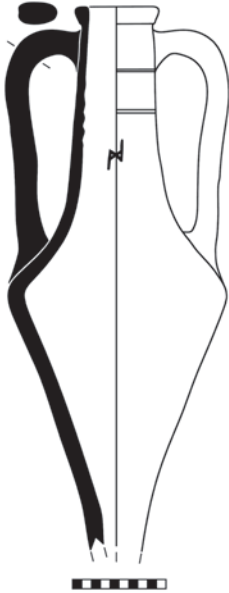
135 Gros 2012-2013, s. 304, fig. 2.

Kat. No. 048**Tip:** Thasos**Envanter No:** 13255**Tarih:** MÖ 4. yüzyılın 3. çeyreği¹³⁶**Köken:** Thasos

Yükseklik: 0.58 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.085 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.095 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.211 m; **Karın Çapı:** 0.25 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.28 m; **Kulp Kesiti:** 0.049 x 0.029 m; **Kapasite:** 5.05 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red**Yüzey Rengi:** 10 YR 5/6 yellowish brown**Katkı Maddeleri:** Bol mika, az kalker, az şamot**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

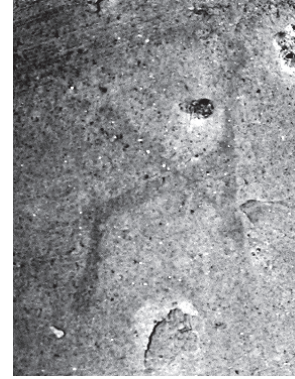
Tanımlama: Dışa çekik üçgen formlu ağız kenarına, dar ve silindir formlu yüksek boyna, omuzda keskin bir projeksiyon noktası oluşturan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın alt bölümü kırık olup oval kesitli yüksek kulpları boynun üst bölümü ile omuz arasında yer almaktadır. Müsadere yoluyla müzeye kazandırılan amphoranın boynunun ortasında kırmızı bir dipinto bulunmaktadır. Dipintodaki ligatür, Nü harfinin içinde birleşik halde ve birbirine ters olarak konumlanmış iki alpha ya da birleşik şekilde yazılan Alpha, Nü, Upsilon olarak okunabilir (Ya da Nü harfi içine yerleştirilmiş Khi harfi). Thasos amphoralarının bu formu Herakleia Pontika'da da MÖ 4. yüzyılın ortalarından itibaren üretilmiştir.¹³⁷ Bu formun MÖ 4. yüzyılın üçüncü çeyreğinde üretilen Herakleia Tip IIA amphoralarıyla benzerlikleri dikkat çekicidir.¹³⁸

Figür 48a

Figür 48b

Figür 48c

Benzerleri: Filis 2016, s. 797, fig. 4.B sonuncu amphora.

¹³⁶ Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 147, Th12.

¹³⁷ Boer 2010, s. 102, fig. 3, no. 183; Monachov, Kuznetsova, Fedoseev, Churekova 2016, s. 55, fig. 13.2.

¹³⁸ Papuci-Wladyka, Kokorzhitzaia 2004, s. 319, fig. 11.

2D. Paros Amphoraları

Arkeolojik veriler, MÖ 4. yüzyılın sonunda Akdeniz’de artan şarap talebi nedeniyle Ege’de bulunan üretici kentlerin piyasaya yüksek oranda şarap sunduklarını ortaya koymaktadır. Bu dönemde Akdeniz pazarlarında çeşitli merkezlerde üretilen ve ortak özellikleri mantar formu üçgen ağız kenarlarına ve içi oyuk topaç kaidelere sahip olan benzer formu amphoraların yoğun olarak bulunduğu görülmektedir. Üretim merkezlerinin belirlenmesinde güçlük çekildiği için çoğunlukla “mantar formu ağız kenarına sahip amphoralar” olarak adlandırılan bu amphoralar Güney Ege’de mühürleme sistemlerinin başlangıcı olan bir dönemde üretildiklerinden kulplarında bulunan kısaltma mühürlerin de kökenleri çoğu zaman belirlenmemektedir.¹³⁹ Dönemin önemli üretici kentlerinden olan Knidos’ta gerçekleştirilen atölye kazıları ve yüzey araştırmaları sonucunda mantar formu ağız kenarına sahip amphoraların önemli bölümünün Knidos’ta üretilmiş olduğu ortaya çıkarılsa da¹⁴⁰ bu tipte üretilen amphoraların kökenlerinin belirlenmesindeki problemler devam etmektedir. Rhodos¹⁴¹, Rhodos Peraia¹⁴², Kos¹⁴³, Klazomenai¹⁴⁴, Peparethos¹⁴⁵ ve Paros’ta¹⁴⁶ gerçekleştirilen araştırmalar da mantar formu amphoraların kökenleri konusundaki çalışmalara önemli yeni bilgiler sunmaktadır.¹⁴⁷

Mantar formu ağız kenarına sahip olan amphoraların Solokha I amphoralarının erken örneklerinden etkilenecek üretici kentlerin kendi özel formlarını oluşturmada hemen önceki dönemde üretildikleri düşünülmektedir. Arkeolojik kontekstler mantar formu ağız kenarına sahip amphoralarla aynı dönemde yuvarlak ağız kenarına sahip olup içi oyuk topaç formu kaideyle son bulan keskin omuzlu formların da üretilmiş olduklarını göstermektedir.¹⁴⁸ Ağız kenarı ve kaide formları, Paros Adası’nda üretildiği belirlenen ve Empereur ve Picon tarafından Tip II olarak adlandırılan formu yakın benzerlikler içermektedir.¹⁴⁹ Bu formda üretilen amphoraların kulplarındaki mühürlerde ΠΑΠΙΟΝ ethnikonunun bulunması, mühürlü örneklerin köken tespitini kolaylaştırmaktadır.¹⁵⁰ Ancak bu amphoraların önemli bölümünde mühür uygulaması bulunmamaktadır. Peparethos I tipi amphoralarla¹⁵¹ ve Khios amphoralarının MÖ 4. yüzyıl örnekleriyle benzerlikler gösteren bu formun kökeni henüz bilinmemektedir. Kıbrıs’ta da benzerlerinin üretildiğini düşündüğümüz bu form¹⁵² değişik kil özellikleri nedeniyle, mantar ağızlı amphoralarda da bulunduğu üzere, birçok merkezde üretilen ortak bir form olarak kullanılmış olabileceğini düşünmemize neden olmaktadır.

139 Finkielsztein 2002, s. 140.

140 Empereur 1988, s. 160-162, fig. 1-4.

141 Betina, Skaltsa 2018, s. 51. fig. 1.1.

142 Şenol 2015B, s. 195-197, fig. 3-7.

143 Kantzia 1994, s. 333, fig. 6; Papuci-Władyka 1997, s. 49, fig. 1; Georgopoulou 2001.

144 Doğer 1986, s. 469-470, fig. 17-18.

145 Doulgéri-Intzessiloglou, Garlan 1990, s. 377, fig. 21-26.

146 Empereur, Picon 1986A, s. 505, fig. 9a-c.

147 Nørskov 2004, s. 288, fig. 4; Dündar 2017, s. 70, fig. 64.

148 Halkoz Batı: Pulak 1986, s. 59, res. 2, Env. no. 84/1G; Kyrenia Batı: Lawall 2011A, s. 677, lev. 282, no. 29, Tip II.

149 Empereur, Picon 1986A, s. 505, fig. 10a, e-f.

150 Empereur, Picon 1986B, s. 650, fig. 8-9.

151 Doulgéri-Intzessiloglou, Garlan 1990, s. 381-382, fig. 32-33; Garlan 2000, s. 49, fig. 24a.

152 Şenol 2009, s. 191, no. 15, Env. no. T12.

Kat. No. 049

Tip: Paros tip II

Envanter No: 2046

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonları MÖ 3. yüzyılın başları

Köken: Paros Adası

Yükseklik: 0.78 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.093 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.11 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.217 m; **Karın Çapı:** 0.126 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.323 m; **Kulp Kesiti:** 0.044 x 0.029 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.030 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.065 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.034 m, **Kapasite:** 22.59 lt

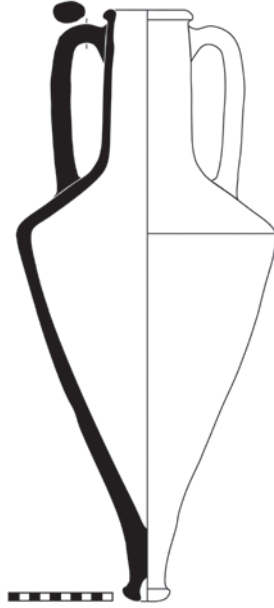
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Taşçık, kum, az kalker, az siyah kuvars

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış dışa çekik ağız kenarına, yüksek silindir formu boyna ve içi oyuk topaç formu kaideyle son bulan keskin profilli omuzlu ovoid formu gövdeye sahiptir. Oval kesitli kalın kulplar boynun üst bölümü ile omuzun ortasında yer almaktadır. Amphora'nın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır. 22.12.1951 tarihinde İstanbul Müzesi'nden getirilmiştir.

Figür 49a

Figür 49b

Benzerleri: Halkoz Batığı: Pulak 1986, s. 59, res. 2, Env. no. 84/1G; Phanagoria Nekropolisi: Zavoykin 2004, s. 227, lev. 70, fig. 2a, 2b; Kyrenia Batığı: Lawall 2011A, s. 677, lev. 282, no. 29, Tip II; İsrail kıyılarında ele geçen ve kulpunda ligatür mühür bulunan tam bir örnek Kıbrıs amphorası olarak yorumlanmıştır: Zemer 1977, lev. 11; Meyza 2004, s. 276, fig. 8; Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Alpözen, Özdaş, Berkaya 1995, s. 94, Env. no. 5.14.86. New Halos: Beestman-Kruyshaar 2011, s. 306, Pin. 124, no.29-30.

Kat. No. 050

Tip: Paros tip II

Envanter No: 2047

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonları MÖ 3. yüzyılın başları

Köken: Paros Adası

Yükseklik: 0.855 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.099 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.11 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.252 m; **Karın Çapı:** 0.346 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.273 m; **Kulp Kesiti:** 0.052 x 0.031 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.036 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.070 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.039 m; **Kapasite:** 20.75 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 red

Katkı Maddeleri: Yoğun ince kireç, az kuvars

Piştirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış dışa çekik ağız kenarına, yüksek silindir formu boyna ve içi oyuk topaç formu kaideyle son bulan keskin profilli omuzlu ovoid formu gövdeye sahiptir. Oval kesitli dikey kulplar boynun üst bölümü ile omuzun ortasında yer almaktadır. Amphora'nın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır. 22.12.1951 tarihinde İstanbul Müzesi'nden getirilmiştir.

Figür 50a

Figür 50b

2E. İkos Amphoraları

İkos Adası'nda bulunan atölye atıkları ve kulplarındaki IKION ethnikonlu mühürleri sayesinde Adada üretildiği kesinleşen İkos amphoralarının¹⁵³ Khersonessos tipi amphoralarla olan benzerlikleri dikkati çekmektedir. İkos amphoraları Karadeniz'de bulunan yerleşimlerde MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreği¹⁵⁴ ile üçüncü çeyreği arasına tarihlendirilen tabakalarda ele geçmiştir.¹⁵⁵ Thasos, Mende, Peparethos gibi Kuzey Ege'nin önemli şarap üretici kentlerinde izlendiği üzere İkos'un da ürünlerini Karadeniz pazarlarına yoğun olarak ulaştırdıkları izlenmektedir.

153 Doulgéri-Intzessiloglou, Garlan, 1990, s. 371-373; Blackmann 2000, s. 69-71; Lomtadze 2015, s. 20.

154 Monachov et al. 2016, s. 57.

155 Monachov, Kuznetsova 2009; Monachov, Fedoseev 2013; Monachov 2019B, s. 64.

Kat. No. 051

Tip: İkos

Envanter No: 2713

Tarih: MÖ 4. yüzyılın üçüncü çeyreği

Köken: İkos?

Yükseklik: 0.351 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.064 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.066 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.115 m; **Karın Çapı:** 0.154 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.101 m; **Kulp Kesiti:** 0.037 x 0.015 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.03 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.034 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.004 m, **Kapasite:** 1.91 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

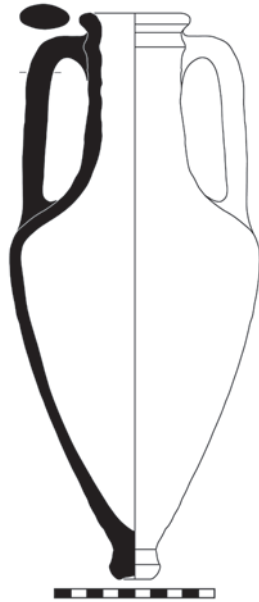
Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/3 red

Astar Rengi: 7.5 YR 8/6 reddish yellow (yer yer korunmuş)

Katkı Maddeleri: Bol altın mika, az kalker

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, üst kulp bağlantısında keskin bir yive sahip silindirik formlu boyna, alt bölümünde sığ bir oyuk bulunan topaç formlu kaideyle son bulan ovoid gövdeye sahiptir. Ağız kenarının altından başlayıp omuz üzerinde gövdeye bağlanan oval kesitli kalın dikey kulplara bulunan amphoranın boynunun üst bölümünde krem renkli astar izleri bulunmaktadır.

Figür 51a

Figür 51b

Benzerleri: Monachov, Kuznetsova 2009, s. 155, lev. 6.5; Monachov et al. 2019, s. 60, fig. 45.2, s. 157, İk.5; Nymphaion'da bulunan ve MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen amphoraların küçük versiyonu Monachov et al. 2016, s. 57, fig. 12.1.

2F. Rhodos Amphoraları

Akdeniz’de MÖ 8. yüzyılda başlayan kolonizasyon faaliyetleri, havzanın ekonomik hacmini arttırmış ve deniz yollarının en verimli şekilde kullanılması için ek güvenlik tedbirlerinin de alınmasını zorunlu kılmıştır. Özellikle Ege Denizi’ndeki ticari hareketliliğin bir düzen içinde devam edebilmesi amacıyla alınan önlemler arasında Rhodos Adası’na da konumunun sağladığı jeopolitik önem doğrultusunda denetleme görevi verilmiştir. Böylece varlığını MS 12. yüzyıla kadar belirli ölçüde koruyan Rhodos Denizcilik Kanunları Akdeniz’de ticari faaliyetleri denetleyen en temel unsurlar arasındaki yerini almıştır.

Hellenistik Dönem’in başından itibaren Akdeniz’deki büyük boyutlu nüfus hareketleri temel ürün talebinin de daha önce görülmemiş boyutta artmasına neden olmuştur. Özellikle yeni yerleşimlere taşınan Greklerin ihtiyacına yönelik olarak yüksek oranlarda orta kalitede şarap üretme görevini iklim avantajını kullanan ve asma yetiştiriciliğine uygun altyapıları sayesinde Ege Denizi’nin güneyinde bulunan kent devletleri üstlenmiştir. Rhodos’un, ticari tecrübesiyle aynı dönemde şarap ticaretine başlayan Knidos ve Kos’tan daha avantajlı bir konumda olduğu bilinmektedir. Tek dezavantajı olan büyük boyutlu üretimi karşılayacak olan altyapı ve hammadde eksikliğini de karşı kıyısında bulunan toprakları kullanarak çözen Rhodos kent devleti¹⁵⁶ *syneikismos*’dan sonra Akdeniz’in en organize şarap ihracat modelini de uyguladığı usta politikalarla gerçekleştirmiştir.

Üretimin başlangıcında birçok kent devletin de benimsediği üzere mantar biçiminde ağız kenarlı ve içi oyuk topaç formlu kaideye sahip amphoralar içinde sürdürdüğü şarap ihracatını, MÖ 3. yüzyılın ikinci çeyreğinden sonra bant formlu ağız kenarlı amphoralarla sürdürmüş ve yüzyılın ortasında da kanonik formuna geçmiştir. Bu tarihten sonra Akdeniz’deki hemen hemen tüm merkezler ürünlerini ulaştırma başarısını gösteren Rhodos’un ticaretteki üstünlüğünün başka bir göstergesi de amphora tiplerinin sıklıkla farklı merkezler tarafından taklit edilmesidir.¹⁵⁷ Rhodos, Akdeniz ticaretinde siyasi belirsizlik dönemleri ve uzun süren savaş ortamları dahil iklim değişimleri gibi dış etkenlerin neden olduğu çeşitli ekonomik iniş çıkışlardan etkilenmiştir¹⁵⁸ de Roma İmparatorluk Dönemine kadar ticaretin dinamizmini elinde tutmuştur.

Adada ve karşı kıyıda sistemli olarak kurulduğu anlaşılan asma tarımına uygun üretim alanlarının boyutları, Rhodos’un Akdeniz ticaretine sunduğu ürünün miktarı hakkında ayrıntılı bilgi sunmaktadır.¹⁵⁹ Bununla birlikte, üç yüzyıl boyunca organize şekilde denetleme amacıyla uygulanan amphoraları mühürleme geleneği, Rhodos’un şarap ticaretinde izlediği politikaları ve kurduğu ticari ilişkileri günümüze yansıtan en önemli veriler arasındadır.¹⁶⁰ Rhodos adasında tespit edilen amphora üretim tesislerine ait arkeolojik kanıtların yanında¹⁶¹ üretimin önemli miktarının izlendiği Rhodos Karşıyakası’nda bulunan atölyelere ait kalıntılar da, Rhodos patentli şarabın üretim boyutları hakkında birinci elden bilgiye erişmemize yardımcı olmuştur.¹⁶²

¹⁵⁶ Bresson 2003; Held, Şenol 2010, s. 175.

¹⁵⁷ Karadeniz: Lawall 2011B, s. 55, dipnot 47; Popeşti: Streinu 2016, s. 121-124, fig. 1-4; Mısır: Defernez, Marchand 2006, s. 85; Marchand 2013, s. 244, fig. 7; Şenol 2010, s. 149-150; Şenol 2018, s. 38-41, no. 10-15; Girit: Eiring, Boileau, Whitbread 2002, s. 61; Ephesos: Bezczy 2013, s. 40.

¹⁵⁸ Lund 2011, s. 289-290.

¹⁵⁹ Şenol, Walz 2015.

¹⁶⁰ Şenol G.C. 2015B.

¹⁶¹ Maiuri 1922; Empereur, Picon 1986C, s. 115; Lund 2011, s. 283; Garlan 2000, s. 38, dipnot 16; Bezczy 2013, s. 44; Palamida et al. 2016; Betina, Skaltsa 2018, s. 56.

¹⁶² Doğer, Şenol 1996; Doğer 1997; Şenol, Şenol, Doğer 2004; Empereur, Picon 1986C, s. 116; Empereur, Tuna 1989, s. 289; Şenol 2015B; Şenol G.C. 2015D; Şenol 2019B.

Kat. No. 052

Tip: Proto Rhodos

Envanter No: 13295

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonu - 3. yüzyılın ilk çeyreği¹⁶³

Köken: Rhodos

Yükseklik: 0.78 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.10 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.142 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.238 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.247 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.047 x 0.031 m; **Karın Çapı:** 0.364 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.035 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.069 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.026 m; **Kapasite:** 17.72 lt

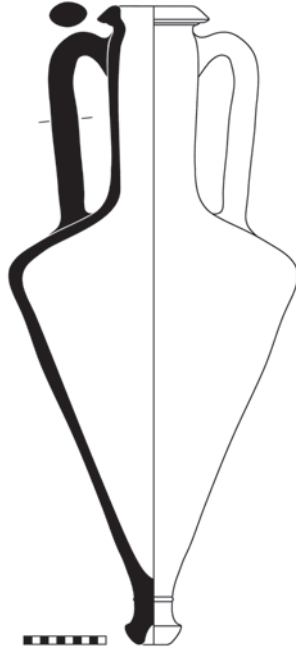
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red

Yüzey Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red

Katkı Maddeleri: Mika, kalker, yoğun şamot

Hamur Yapısı: Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik üçgen formlu ağız kenarına, silindir formlu yüksek boyna ve alt bölümünde oyuk bulunan üçgen formlu yüksek kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Oval kesitli kalın dikey kulplar boynun üst bölümüyle omuz arasında yer almaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarının kalıntılarıyla kaplıdır.

Figür 52a

Figür 52b

Benzerleri: Marmaris Müzesi: Şenol 2003, s. 16-18, no. 7-9; Patara: Dünder, Rauh 2017, s. 549-550, no. 51, fig. 48.

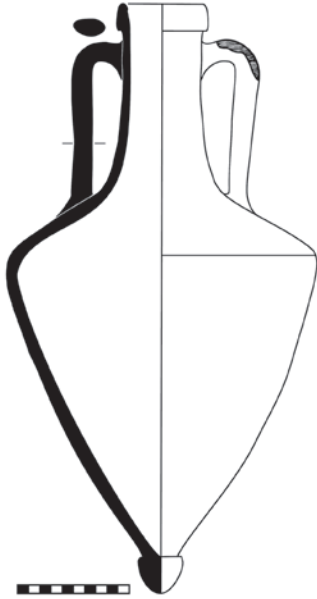
¹⁶³ Kyrenia Batığı'nda benzer formlar, MÖ 294-290 yılları arasına tarihlendirilmektedir. Ephesos'ta Tetragonos Agora'da ise bu form, MÖ 285-281 tarihleri arasına tarihlendirilmiştir Lawall 2011, s. 680, lev. 238B.

Kat. No. 053**Tip:** Proto Rhodos**Envanter No:** 6425**Tarih:** MÖ 3. yüzyılın ikinci çeyreği**Köken:** Rhodos / Rhodos Karşıyakası

Yükseklik: 0.764 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.099 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.113 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.242 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.227 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.039 x 0.023 m; **Karın Çapı:** 0.382 m; **Kaide Çapı:** 0.052 m; **Kapasite:** 24.6 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6 red**Yüzey Rengi:** 5 YR 7/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Kuvars, kalker**Hamur Yapısı:** Orta derecede pişmiş

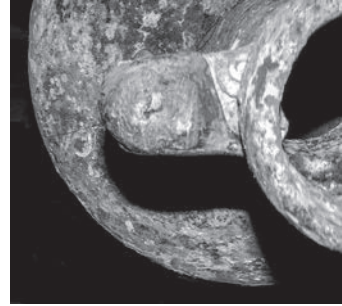
Tanımlama: Kapalı üçgen formu (bant formunda) ağız kenarına, silindir formu yüksek boyna, alt bölümünde topaç kaideyle son bulan ovoid formu gövdeye sahiptir. Oval kesitli dikey kulplar boynun üst bölümüyle omuz arasında yer almaktadır. Kulp üzerinde, müren balığı derisi kalınlığı bulunmaktadır. 20.10.1967'de Sezai İşgüden'den polisçe müsadere edilmiş olup 4.4.1969-K.546 mahkeme kararı ile müzeye kazandırılmıştır.

Figür 53a

Figür 53b

Figür 53c

Benzerleri: Kekova: Aslan et al. 2018, s. 253, fig. 2a-b; Rhodos: Palamida et al. 2016, s. 149, fig. 2.3; Edirne Arkeoloji Müzesi: Ceylan 2019, s. 79, no. 14, Env. no. 739.

Kat. No. 054

Tip: Proto Rhodos

Envanter No: 6427

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ikinci çeyreği

Köken: Rhodos / Rhodos Karşıyakası

Yükseklik: 0.781 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.114 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.128 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.242 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.224 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.040 x 0.020 m; **Karın Çapı:** 0.380 m; **Kaide Çapı:** 0.02 m; **Kapasite:** 26.31 lt

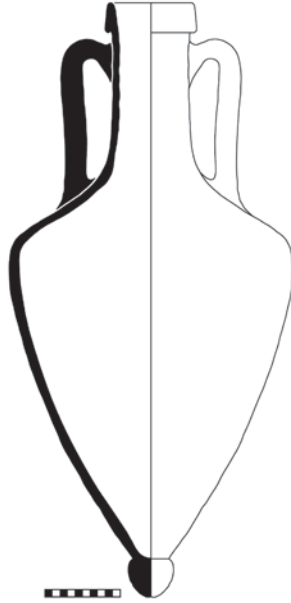
Hamur Rengi: 10 R 4/6 red

Yüzey Rengi: 7 YR 4/6 red

Katkı Maddeleri: Kuvars, kalker

Hamur Yapısı: Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Kapalı üçgen formlu (bant formunda) yüksek ağız kenarına, silindir formu yüksek boyna, alt bölümünde topaç kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Oval kesitli dikey kulplar boynun üst bölümüyle omuz arasında yer almaktadır. Eser 20.10.1967 tarihinde Sezai İşgüden'den polisçe müsadere edilmiş olup 4.4.1969-K.546 mahkeme kararı ile müzeye kazandırılmıştır.

Figür 54a

Figür 54b

Benzerleri: Samos Heraion: Moustaka 2017, s. 112, fig. 106; Rhodos: Philemonos-Sopotou 2004, lev. 60 h, Env. no. A699; Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Env. no. 1/5/79.

Kat. No. 055

Tip: Proto Rhodos

Envanter No: 13272

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ikinci çeyreği¹⁶⁴

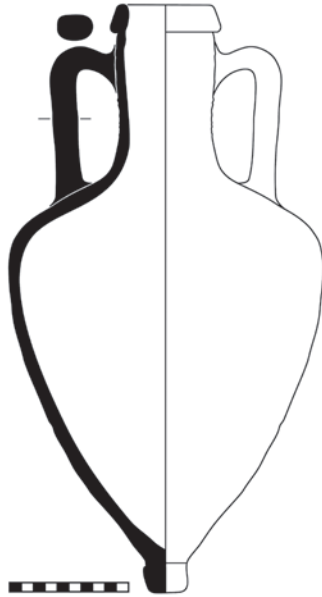
Köken: Rhodos / Rhodos Karşıyakası

Yükseklik: 0.717 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.102 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.134 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.204 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.197 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.042 x 0.031 m; **Karın Çapı:** 0.384 m; **Kaide Çapı:** 0.05 m; **Kapasite:** 27.54 lt

Hamur Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red
Katkı Maddeleri: Az kuvars, az kalker

Yüzey Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red
Hamur Yapısı: Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış kapalı üçgen formlu ağız kenarına, silindir formlu boyna, altı düz kanonik kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Oval kesitli dikey kulplar boynun üst bölümüyle omuz arasında yer almaktadır. 20.10.1967'de Sezai İşgüden'den polisçe müsadere edilmiş olup 4.4.1969-K.546 mahkeme kararı ile müzelik sayılmıştır. Rhodos amphoralarında MÖ 3. yüzyılın ikinci çeyreğinde görülen tipte kapalı mantar ya da bant formlu ağız kenarına sahip bu örnek Benaki koleksiyonundan getirilerek günümüzde İskenderiye Greko-Romen Müzesi'nde korunan örneklerle benzerlikler göstermektedir.¹⁶⁵ Rhodos amphoralarının kanonik dönemden önce üretilen örneklerinden olan bu formun, gövde yapısındaki incelme ve kaidenin altındaki oyuğun ortadan kalkmış olması gibi form özellikleri nedeniyle kulplarında bulunan mühürler yardımıyla MÖ 3. yüzyılın başlarına tarihlendirilen İskenderiye örneğinden daha ileri bir tarihte üretilmiş olduğu düşünülmelidir.

Figür 55a

Figür 55b

Benzerleri: Panskoe: Monachov 1995, s. 87, fig. 9.2; Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Env. no. G.945.

¹⁶⁴ Panskoe ve Kozyrka yerleşimlerinde benzer formlu amphoraların kontekstler yardımıyla MÖ 270 civarına tarihlendirildiği görülmektedir. Monachov 1995, s. 86.

¹⁶⁵ Empereur, Hesnard 1987, s. 59, fig. 8; Şenol G.C. 2006, s. 112, fig. 164; Şenol 2018, s. 374, no. 316, Env. no. P.11645.

Kat. No. 056

Tip: Rhodos

Envanter No: 6424

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı

Köken: Rhodos

Yükseklik: 0.56 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.098 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.102 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.172 m; **Karın Çapı:** 0.260 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.182 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.024 x 0.021 m; **Kaide Çapı:** 0.039 m, **Kapasite:** 10.37 lt

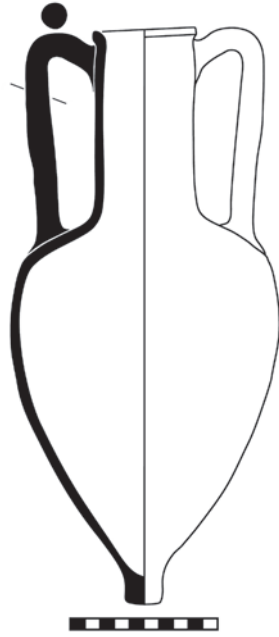
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 7,5 YR 6/4 light brown

Katkı Maddeleri: Az kalker, az taşçık, şamot

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik kare formlu ağız kenarına, yuvarlak kesitli dikey kulplara ve içi dolu altı düz kanonik bir kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Ağız kenarının bir bölümü ve bir kulp korunmamıştır. Bu form, Rhodos amphoralarının küçük ölçekli versiyonları arasında değerlendirilmelidir.

Figür 56a

Figür 56b

Benzerleri: Marmaris Müzesi, Şenol 2004, s. 19, no. 10, Env. no. 73-10-91; Anamur Arkeoloji Müzesi: Zoroğlu et al. 2009, s. 47, fig. 4.27, Env. no. 5.1.97.

Kat. No. 057

Tip: Rhodos

Envanter No: 13262

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ortası-üçüncü çeyreği

Köken: Rhodos

Yükseklik: 0.717 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.102 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.134 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.204 m; **Karın Çapı:** 0.384 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.197 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.042 x 0.031 m; **Kaide Çapı:** 0.045 m; **Kapasite:** 27.21 lt

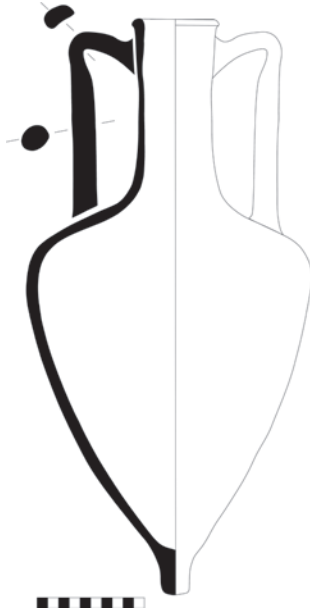
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/8 light red

Yüzey Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Az kalker, az mika, az taşçık

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, yuvarlak kesiti dikey kulplara ve içi dolu altı düz kanonik bir kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Bir kulp korunmamıştır.

Figür 57a

Figür 57b

Benzerleri: Rhodos (Hotel Soleil): Wallace Matheson, Wallace 1982, s. 320, lev. 80a, Env. no. A64 (MS 424).

Kat. No. 058

Tip: Rhodos

Envanter No: 8324

Tarih: MÖ 2. yüzyıl ortası –MÖ 2. yüzyılın üçüncü çeyreği¹⁶⁶

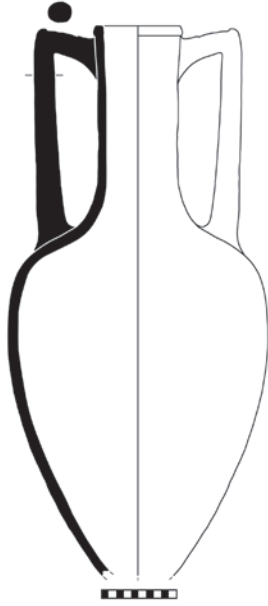
Köken: Rhodos

Yükseklik: 0.720 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.098 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.112 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.27 m; **Karın Çapı:** 0.347 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.30 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.031 x 0.027 m; **Kapasite:** 25.68 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow
Katkı Maddeleri: Az kalker

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow
Hamur Yapısı: Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik kanonik formlu ağız kenarına, silindir formlu boyna, ovoidal gövdeye ve boynun üst bölümü ile omuz arasında yuvarlak kesitli, yüksek, dikey formlu kulplara sahiptir. Kulpların üst bölümü Rhodos amphoralarında MÖ 240 yıllarında itibaren görüldüğü üzere sivri olarak şekillendirilmiştir. Amphoranın kaidesi korunmamıştır.

Figür 58a

Figür 58b

Benzerleri: Tel Iztabba: Finkielsztein 2018, s. 83, no. 266.

¹⁶⁶ Finkielsztein 2018, s. 89, no. 282.

Kat. No. 059

Tip: Rhodos

Envanter No: 5837

Tarih: MÖ 2. yüzyılın başı¹⁶⁷ - MÖ c. 180/ 178¹⁶⁸

Köken: Rhodos

Yükseklik: 0.769 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.113 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.123 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.246 m; **Karın Çapı:** 0.352 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.295 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.031 x 0.033 m; **Kaide Çapı:** 0.042 m; **Kapasite:** 26.2 lt

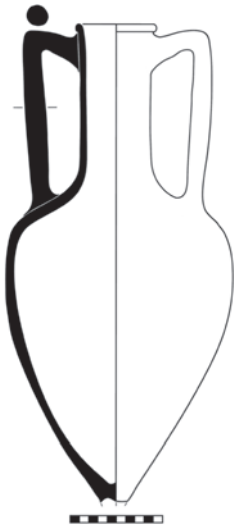
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Az kalker, az taşçık

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik kanonik formlu ağız kenarına, silindir formlu uzun boyna, ovoidal gövdeye ve boynun üst bölümü ile omuz arasında yuvarlak kesitli, yüksek, dikey formlu kulplara sahiptir. 1965 yılında Çandarlı kazılarında ele geçen bu Rhodos amphorasının kırık bölümleri alçıyla restore edilmiştir. İki kulpunda da mühür bulunan amphoranın kaidesi kırıktır.

Figür 59a

Figür 59b

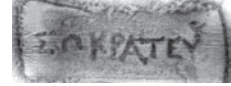
Figür 59c

Figür 59d

Figür 59e

Figür 59f

Eponym: 5838.02 RE-APXIDAMOS-YAKINΘIOΣ-004 (Kramer 2004, s. 89, AS 9; Şenol, G. C. 2015A, s. 528). İÖ c. 180/178 (Finkielsztejn 2001, s. 192).

Ἐπὶ Ἀρχιδά-
μου

Ῥακινθίου

Üretici: 5837.01 Kalıp: RF-ΣΩΚΡΑΤΗΣ 02-009¹⁶⁹

yanan meşale

Σωκράτευς

Benzerleri: Rhodos: Monachov 1995 s. 81, fig. 4, no. 2; Kocaeli Müzesi: Şenol, G. C., Çibuk, Gölcük 2019 s. 13, fig. 1a.

¹⁶⁷ Şenol G.C, 2006, s. 113, fig. 166.

¹⁶⁸ Finkielsztejn 2001, s. 192.

¹⁶⁹ Börker, Burrow 1998, s. 51, no. 507, tab. 18; Nicolaou 2005, s. 210, no. 551-552, s. 211, no. 554, s. 277, no. 43, MC: RE-APXIDAMOS ΘΕΥΔΑΙΣΙΟΣ-001; Schmaltz 2016, s. 234, KA 559. Cf. Şenol, G. C., Alkaç 2007, s. 313, no. 23.

Kat. No. 060

Tip: Rhodos

Envanter No: 7997

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı¹⁷⁰

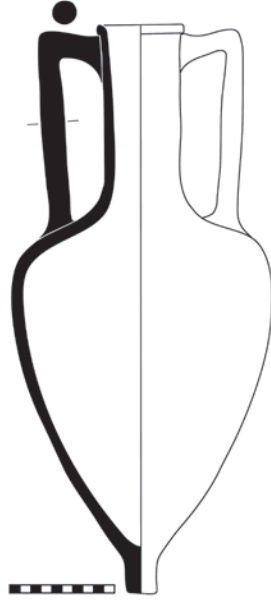
Köken: Rhodos

Yükseklik: 0.784 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.105 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.112 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.252 m; **Karın Çapı:** 0.361 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.282 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.027 x 0.031 m; **Kaide Çapı:** 0.04 m; **Kapasite:** 27.45 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow
Katkı Maddeleri: Az kalker

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow
Hamur Yapısı: İyi pişmiş, gözeneksiz, sert

Tanımlama: Dışa çekik kare formulu ağız kenarına, yüksek silindirik formulu boyna ve kanonik içi dolu kaideyle son bulan ovoid formulu gövdeye sahiptir. Yuvarlak kesitli dikey kulpların üst bölümü dar bir açı oluşturacak şekilde boynun üst bölümüyle birleşmektedir.

Figür 60a

Figür 60b

Benzerleri: Starokorsunkaya Nekropolisi: Monachov 1995, s. 81, fig. 4, no. 5.

170 Monachov 1999, s. 554, lev. 233.1, s. 555, lev. 234, no. 1.

Kat. No. 061

Tip: Rhodos

Envanter No: 2710

Tarih: MÖ 1. yüzyılın başı¹⁷¹

Köken: Rhodos

Yükseklik: 0.720 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.201 m; **Karın Çapı:** 0.351m; **Kulp Yüksekliği:** 0.252 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.031 x 0.032m; **Kaide Çapı:** 0.047 m; **Kapasite:** 29.49 lt

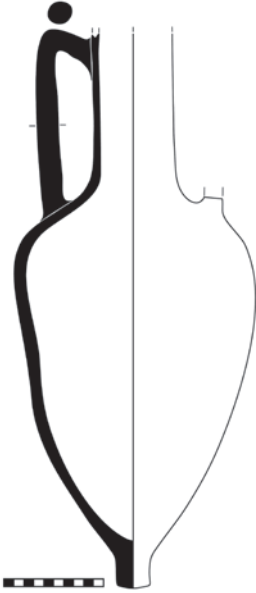
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Az kalker

Hamur Yapısı: Orta sertlikte

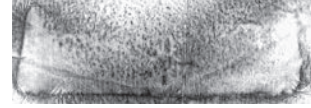
Tanımlama: Ağız kenarı ve bir kulpu korunmayan bu Rhodos amphorası yüksek silindirik boyna, yuvarlak kesitli dikey kulplara ve içi dolu kanonik kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Kulpunda bulunan dikdörtgen mühür okunamamaktadır. Üreticiye ait olduğu düşünülen mühürde üstte bir yıldız sembolü yer almaktadır.

Figür 61a

Figür 61b

Figür 61c

Benzerleri: Ausculum: Disantarosa 2002, s. 124, fig. 2.

¹⁷¹ Empereur 1990, s. 208, lev. 112.

Kat. No. 062

Tip: Rhodos / Geç Rhodos Geçiş formu

Envanter No: 13253

Tarih: MÖ 1. yüzyılın sonu- MS 1. yüzyılın başları¹⁷²

Köken: Rhodos

Yükseklik: 0.74 m; **Karın Çapı:** 0.299 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.258 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak;
Kulp Kesiti: 0.038 x 0.028 m; **Kaide Çapı:** 0.032 m; **Kapasite:** 22.33 lt

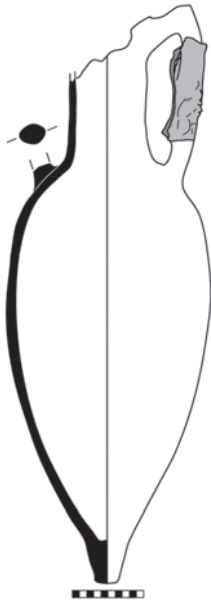
Hamur Rengi: 5 YR 5/8 yellowish red

Yüzey Rengi: 5 YR 7/4 pink

Katkı Maddeleri: Az mika, az kalker, az taşçık

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Müsadere yoluyla müzeye kazandırılan bu Rhodos amphorasının ağız kenarı ve bir kulpu kırıktır. Yüksek silindirik formunda boyna, içi dolu konik bir kaideyle son bulan ince ovoid formu gövdeye sahip olan amphoranın boynunun üst bölümüyle omuz arasında yer alan yuvarlak kesitli yay formu dikey kulpunun üst bölümü, Rhodos amphoralarının kanonik formunda görülen keskin açıyı yaparak geç Rhodos amphoralarında görülen mahmuz formu yapıya dönüştürülmüştür. Korunan tek kulpun dikey bölümü bir deri parçasıyla kaplanmıştır.

Figür 62a

Figür 62b

Figür 62c

Benzerleri: Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Alpözen, Özdaş, Berkaya 1995, s. 94, Env. no. 5.1.95; Marmaris Arkeoloji Müzesi: Şenol 2004, s. 28, no. 15, Env. no. 53-10-91.

¹⁷² Kelenderis: Tekocak, Zoroğlu 2013, s. 112, fig. 3.

2G. Kos Amphoraları

Antik yazarlardan Athenaeus tarafından içine deniz suyu katılan şaraplar arasında gösterilen Kos şarapları¹⁷³ Güney Ege'nin Akdeniz pazarına sunduğu orta kaliteli şaraplar arasındadır. Kos şaraplarının satıldığı amphoraların Knidos ve Rhodos amphoralarına oranla daha büyük kapasiteye sahip oldukları ve daha ucuza satıldıkları bilinmektedir.¹⁷⁴

Ada'nın şehir merkezinde, kuzey batısında Mastichari'de ve güney doğusunda Kardamaina'da (Halasarna) gerçekleştirilen kazılarda bu amphoraların üretildiği atölyelere ait izler bulunmuştur.¹⁷⁵ MÖ 5. yüzyılda amphora üretiminin başladığına ilişkin kanıtlar bulunan Adada,¹⁷⁶ üretimin erken safhalarından kanonik form bulununcaya kadar geçen süreçte, Ege'de bulunan üretici kentlerin çoğunda görüldüğü üzere, üçgen formlu ağız kenarına sahip Solokha 1 amphoraları olarak isimlendirilen formda amphoraların hem ikiz kulplu hem de oval kesitli kalın kulplu örnekleri üretilmiştir.¹⁷⁷ Hellenistik Dönem'de önemli rakipleri olan Rhodos ve Knidos'un gölgesinde kalsa da, Ada'nın karşı kıyısında Halikarnassos başta olmak üzere, Kos amphoralarının benzerleri birçok yerde üretilmiştir.¹⁷⁸

173 Athenaeus *Deipnosophistai* I 32.

174 Georgopoulou 2005, s. 179.

175 Georgopoulou 2001; Georgopoulou, Hein, Grigoropoulos 2018, s. 68, fig. 1.

176 Papuci-Wladyka 1997, s. 48.

177 Kantzia 1994, s. 332, fig. 5-6.

178 Hayes 1991, s. 86; Briese 2005, s. 184; Girit: Vogeikoff-Brogan, Apostolou 2004, s. 418; Rhodos, Knidos, Myndos, Theangela: Empereur, Picon 1989, s. 226-227, fig. 2.

Kat. No. 063

Tip: Kos

Envanter No: 13291

Tarih: MÖ 3. yüzyılın sonu- MÖ 2. yüzyılın ortası¹⁷⁹

Köken: Kos

Yükseklik: 0.652 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.10 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.112 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.192 m; **Kulp Formu:** Bifid; **Kulp Yüksekliği:** 0.178 m; **Kulp Kesiti:** 0.05 x 0.021 m; **Karın Çapı:** 0.456 m; **Kapasite:** c. 26 lt

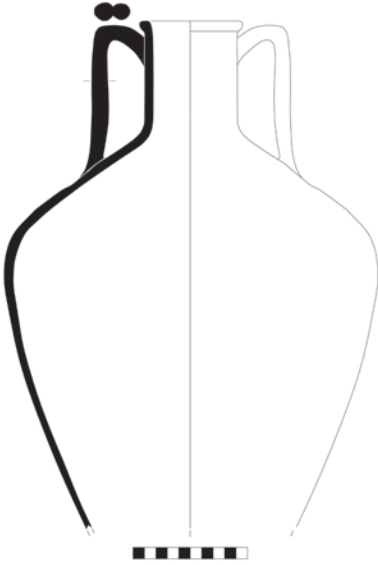
Hamur Rengi: 10 YR 6/6 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/4 light reddish brown

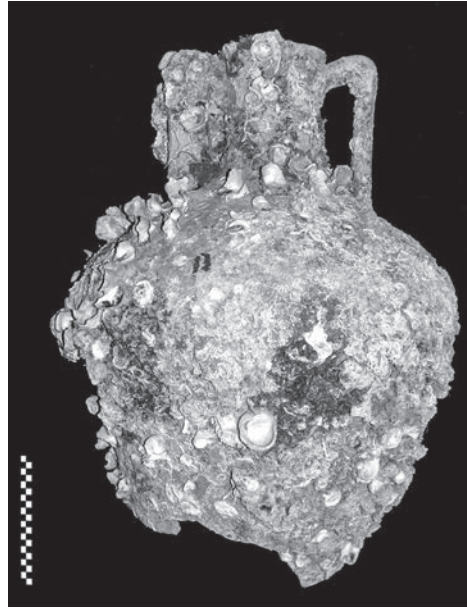
Katkı Maddeleri: Bol mika, kalker, az taşçık

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış dışa çekik ağız kenarına, silindirik kısa bir boyna ve ovoid formlu gövdeye sahiptir. Bifid kesitli dikey kulplar dudak kenarının altından başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kaplı olup kaidesi kırıktır. Eser Süha Mermerci'den 06.12.1984 tarihinde müsadere yoluyla alınmıştır.

Figür 63a

Figür 63b

Benzerleri: Marissa: Finkielsztejn 2004, s. 240, fig. 4, fig. 5; Giannikouri, Stefanaki, Georgopoulos 2011, no. A1025, lev. 357; Paphos: Hayes 2003, s. 474, no. 142, fig. 15.

¹⁷⁹ Finkielsztejn 2004, s. 240, fig. 4.

Kat. No. 064

Tip: Kos

Envanter No: 9814

Tarih: MÖ 2. yüzyılın sonu - MÖ 1. yüzyılın ilk yarısı¹⁸⁰

Köken: Kos

Yükseklik: 0.814 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.096 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.104 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.132 m; **Kulp Formu:** Bifid; **Kulp Yüksekliği:** 0.162 m; **Kulp Kesiti:** 0.04 x 0.015 m; **Karın Çapı:** 0.348 m; **Kaide Çapı:** 0.035 m; **Kapasite:** 34.58 lt

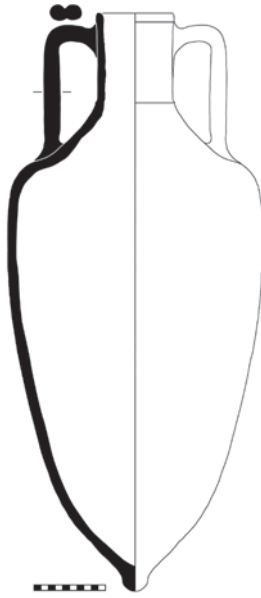
Hamur Rengi: 10 YR 6/6 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/4 light reddish brown

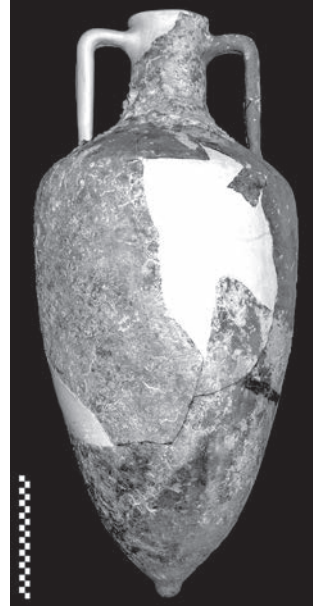
Katkı Maddeleri: Bol mika, kalker, az taşçık

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış dışa çekik ağız kenarına, silindirik kısa bir boyna, boyun omuz geçişinde ince bir çıkıntıya ve içi dolu üçgen kaideyle son bulan ovoidal bir gövdeye sahiptir. Bifid kesitli dikey kulplar dudak kenarının altından başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir. Amphoranın ağız kenarının bir bölümü, bir kulpu ve gövdenin bir bölümü alçı ile tamamlanmıştır. Eser Süha Mermerci'den 06.12.1984 tarihinde müsadere yoluyla alınmıştır.

Figür 64a

Figür 64b

Benzerleri: İskenderiye Greko Romen Müzesi: Şenol 2018, s. 410, no. 342, Env. no. 371.

¹⁸⁰ Delos'ta gerçekleştirilen kazılarda Maison de Sceaux'te benzer bir form, MÖ 69 yılından önceye tarihlendirilmiştir. Empereur, Hesnard 1987, s. 62, fig. 20, Env. no. TD 7947.

Kat. No. 065

Tip: Kos

Envanter No: 13269

Tarih: MÖ 1. yüzyılın ortası

Köken: Kos / Girit?

Yükseklik: 0.857 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.10 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.115 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.162 m; **Kulp Formu:** Bifid; **Kulp Yüksekliği:** 0.22 m; **Kulp Kesiti:** 0.065 x 0.026 m; **Karın Çapı:** 0.358 m; **Kaide Çapı:** 0.025 m; **Kapasite:** 38.58 lt

Hamur Rengi: 10 YR 6/6 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/4 light reddish brown

Katkı Maddeleri: Bol mika, kalker, az taşçık

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış dışa çekik ağız kenarına, silindirik bir boyna, boyun omuz geçişinde ince bir çıkıntıya ve içi dolu üçgen kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın omuz bölümü keskin bir açıyla gövdeyle birleşmektedir. Bifid kesitli yüksek dikey kulplar da dudak kenarının altından başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir. Amphoranın yüzeyi kısmen deniz kabuğu kaplıdır. Eser Süha Mermerci'den 06.12.1984 tarihinde müsadere yoluyla alınmıştır.

Figür 65a

Figür 65b

Benzerleri: Girit Mokhlos: Vogeikoff-Brogan 2014, s. 41, fig. 25. no. III.79; Antikythera Batığı: Grace 1965, s. 12, fig. 4.9.

2H. Late Roman 2 Amphoraları

MS 4. yüzyıldan sonra Akdeniz pazarında değişen dengeler Doğu Akdeniz’de üretilen ürünlere de talebi arttırmıştır. Bu dönemde yoğun olarak dış satımı gerçekleştirilen Güney Ege ürünlerinin, Late Roman 2 amphoraları olarak adlandırılan küresel formlu amphoralarla da ihraç edildiği görülmektedir.¹⁸¹ Son yıllarda gerçekleştirilen çalışmalarla Ege’de birçok merkezde üretildikleri belirlenen Late Roman 2 amphoralarının¹⁸² Akdeniz’in geneline *anona militaris* kapsamında yüksek oranlarda ulaştığı anlaşılmaktadır.¹⁸³ Arap akınlarına kadar devam eden bu ticarete, Khios, Girit, Kos, Samos, Kıbrıs gibi adaların da aktif rol aldıkları, gerçekleştirilen araştırmalarda tespit edilen atölye atıklarıyla kanıtlanmıştır.¹⁸⁴

Yassıada Batığı buluntularından da anlaşıldığı üzere, birçok kez kullanılmış olan bu küresel gövdeli amphoralarda farklı ürünlerin de pazarlanmış olduğu¹⁸⁵ ve askeri tedarik amacıyla da transferlerinin gerçekleştirildiği bilinmektedir.¹⁸⁶ Bu amphoraların az sayıda ele geçen mühürlü örnekleri, ürünlerin kontrolünün MS 7. yüzyılın ortalarına kadar devam ettiğini göstermektedir.¹⁸⁷ Mısır’da bulunan üretim merkezlerinde de taklitlerinin üretildiği bilinen¹⁸⁸ bu tip küresel amphoraların, Ege ticaretinde Ganos amphoralarının ortaya çıktığı 9. yüzyıla kadar kullanılmış oldukları görülmektedir. Late Roman 13 amphoraları olarak da adlandırılan bu formun son örneklerinin Girit’te MS 9. yüzyıla kadar üretilmiş olduğu bilinmektedir.¹⁸⁹

181 Arthur, Imperiale, Mua 2018, s. 228, fig. 96.

182 Opait 2007, s. 631.

183 Karagiorgou 2001, s. 149; Morisson 2004; Opait 2014, s. 60; Arthur, Imperiale, Mua 2018, s. 228-229.

184 Khios, Porto Cheli ve Argolis’deki üretim: Arthur 1998, s. 168-169, Demesticha 2010, s. 131; Tzavella, Trainor, Maher 2014, s. 93; Megara: Korosis 2014, s. 306; Kos: Diamanti, Kouzeli, Petridis 2014, s. 188, fig. 23; Papavasileiou, Didioumi 2017, s. 47; Girit: Yangaki 2005, s. 776, fig. 5a; Kıbrıs: Demesticha 2003, s. 472-473, fig. 4; Demesticha 2005, s. 169-178.

185 Bu amphoralarda zeytinyağının yanında, reçine, şarap ve zeytin ürünlerinin taşındığı bilinmektedir. Karagiorgou 2001, s. 149; Karagiorgou 2009, s. 46.

186 Van Doorninck 2014, s. 23.

187 Papanikolau 2014; Opait, Diamanti 2014; Kara 2015, s. 245.

188 Dixneuf 2011, s. 177.

189 Poulou-Papadimitriou, Nodarou 2014, s. 877.

Kat. No. 066

Tip: Late Roman 2

Envanter No: 14872

Tarih: MS 7. yüzyılın başları

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.41 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.081 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.090 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.112 m; **Karın Çapı:** 0.30 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.073 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.031 x 0.022 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.03 m; **Kapasite:** 10.45 lt

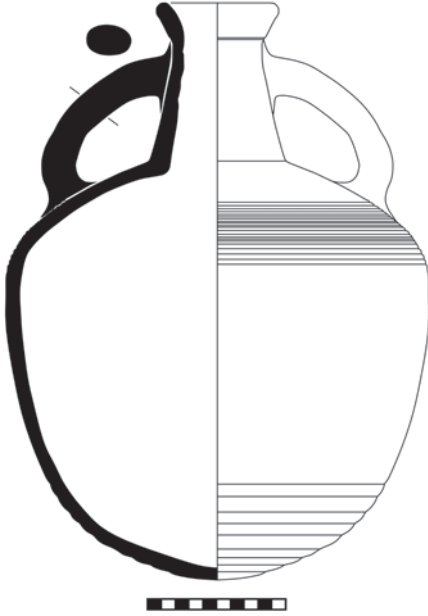
Hamur Rengi: 5 YR 6/6 red

Yüzey Rengi: 5 YR 7/6 red

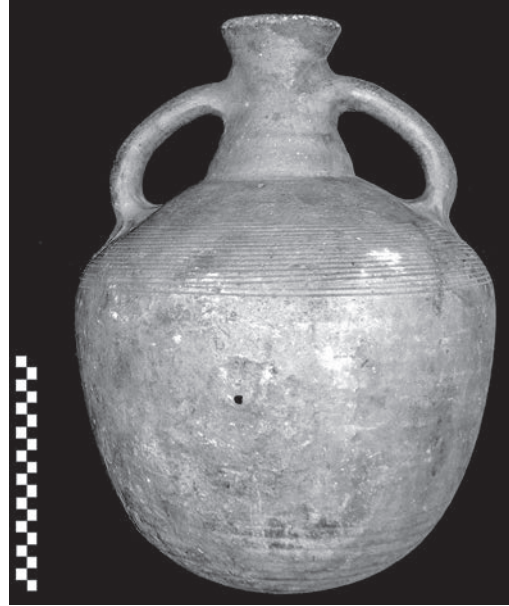
Katkı Maddeleri: Kuvars, yoğun kalker, yoğun mika

Hamur Yapısı: Sert, iyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış konik ağız kenarına, gövdeye doğru genişleyen yüksek konik bir boyna ve küresel gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yay formunda kulplara sahiptir. Amphoranın omuz bölümünde ve gövdenin alt bölümünde yivler bulunmaktadır.

Figür 66a

Figür 66b

Benzerleri: Yassıada S Tipi olarak adlandırılan amphoralara benzemektedir. Van Alfen 2015, s. 19, fig. 2.6; Yenikapı kazılarında benzer formda Late Roman 2 amphoraları ele geçmiştir. Polat 2013, s. 19, çizim 2; Bu formun daha kısa boyunlu bir benzeri Nikolopolis'te ele geçmiştir. Reynolds, Pavlidis 2014, s. 461, fig. 8.4 BHX 3.78.

Kat. No. 067

Tip: Late Roman 13

Envanter No: 14876

Tarih: MS 7. yüzyıl – 8. yüzyıl

Köken: Kos ?

Yükseklik: 0.612 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.078 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.082 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.11 m; **Karın Çapı:** 0.42 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.082 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.042 x 0.024 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.02 m; **Kapasite:** 45.27 lt

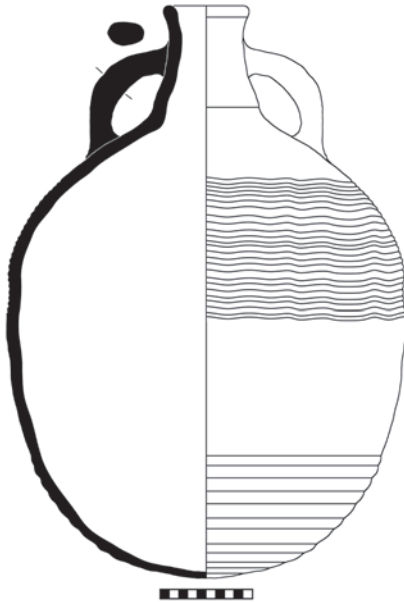
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/4 reddish brown

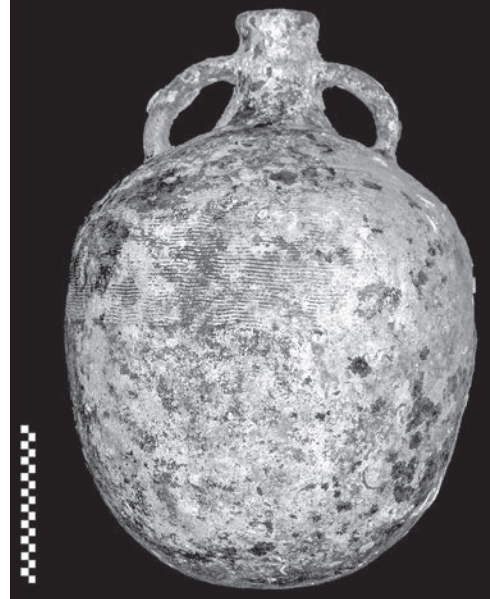
Katkı Maddeleri: Kuvars, yoğun kalker

Hamur Yapısı: Sert, gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış konik ağız kenarına, gövdeye doğru genişleyen dar, yüksek konik bir boyna ve küresel gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yay formunda kulplar bulunmaktadır. Yüzeyi deniz kabuğu kaplı olan amphoranın omuz bölümünde ve gövdenin alt bölümünde yivler görülmektedir. Eser Süha Mermerci'den müsadere yoluyla alınmıştır.

Figür 67a

Figür 67b

Benzerleri: Samos: Hautumm 2004, no. 1734, lev. 74; Karagiorgou 2001, s. 130, fig. 8; Comacchio: Gelichi, Negrelli 2009, s. 54, fig. 4.4; Kherson: Romancuk, Sazanov, Sedikova 1995, s. 125, no. 74, lev. 15; Knidos O Batığı: Brennan et al. 2020, s. 318, fig. 29.

Kat. No. 068

Tip: Late Roman 13

Envanter No: 6429

Tarih: MS 7. yüzyıl sonları - 8. yüzyılın sonları

Köken: Kıbrıs¹⁹⁰ Kos¹⁹¹

Yükseklik: 0.502 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.067 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.079 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.075 m; **Karın Çapı:** 0.374 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.125 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.039 x 0.027 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.026 m; **Kapasite:** 27.25 lt

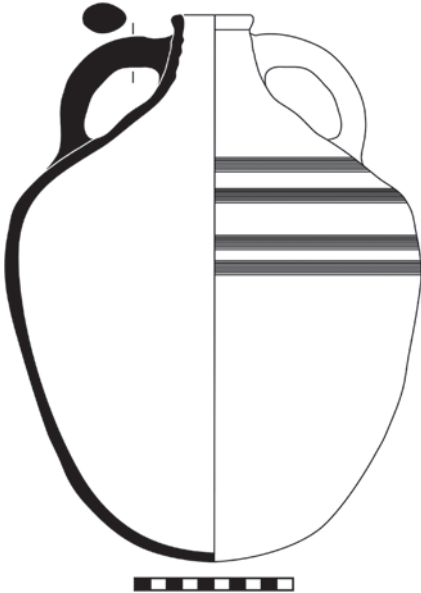
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/8 red

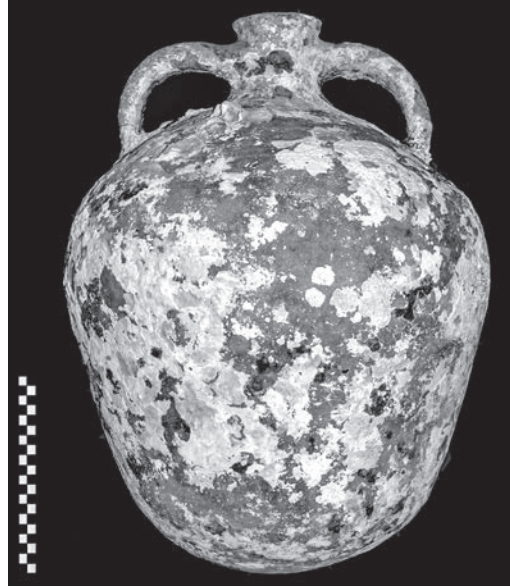
Katkı Maddeleri: Kuvars, kalker, şamot

Hamur Yapısı: Sert, iyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, gövdeye doğru genişleyen dar, konik bir boyna ve küresel gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yay formunda kulplara sahiptir. Amphoranın omuz bölümünde 2 ve gövdenin üst bölümünde 2 sıra yiv bulunmaktadır. Late Roman 2 amphoralarından geliştirilen ve küresel amphoralar olarak isimlendirilen bu formun üretim yerleri konusunda çeşitli öneriler bulunmaktadır. Batı Anadolu, Karadeniz ve Ege Adaları'nın yanında Kıbrıs'ta da üretilmiş oldukları düşünülen Late Roman 2 amphoralarının¹⁹² bu alt grubunun benzerleri Saraçhane kazılarında da ele geçmiştir.¹⁹³ MS 7. yüzyılın ilk çeyreğinin sonlarına tarihlendirilen ve benzer formu amphoraları kargo-sunda barındıran Yassıada Batığı'nda bulunan örneklerde boyun bölümünün ve kulpların daha yüksek olduğu görülmektedir.¹⁹⁴ 20.10.1967'de Sezai İşgüden'den polisçe müsadere edilmiş olup 4.4.1969-K.546 mahkeme kararı ile müzeliğe sayılmıştır.

Figür 68a

Figür 68b

190 Amathus atölyelerinde benzer formlar ele geçmiştir. Demesticha 2005, s. 169, fig. 2 A, B.

191 Kardamaina atölyelerinden benzer formlar bulunmuştur. Papavasileiou, Didioumi 2017, s. 47, fig. 4.

192 Arthur, Oren 1998, s. 205; Gabrieli, Jackson, Kaldeli 2007, s. 793, fig. 4.3.

193 Hayes 1992, s. 61-79.

194 Bass, Van Doorninck 1981, s. 159, fig. 8-5.

Benzerleri: İzmir Arkeoloji Müzesi'nde bulunan bu form Kıbrıs'ta Amathous Liman kazılarında ele geçen amphoralarla yakın benzerlikler göstermektedir. Empereur 2018, s. 185-186, fig. 1. F6.3, fig. 3. F6.1-3; Datça Yarımadası İnce Burun Batığı: Pulak 1989, s. 3, res. 3. soldaki amphora; Paphos: Hayes 2003, s. 505, no. 337, fig. 32; Papavasileiou, Didioumi 2017, s. 47, fig. 4 sağdaki amphora.

2I. Agora M 273 Amphoraları

Agora M 273 ismiyle sınıflandırılan ve ele geçtikleri kontekstler yardımıyla MS 3-6. yüzyıllar arasında üretildiği bilinen bu formun kökeni hakkındaki tartışmalar devam etmektedir.¹⁹⁵ Hamur yapıları ve kil kompozisyonları Agora M 273 amphoralarının Ege Denizi'nde bulunan adalarda ya da Batı Anadolu'da üretilmiş olabileceğinin önerilmesine neden olsa da bu forma ait bir atölye alanı bugüne kadar keşfedilememiştir. Çoğunlukla Samos Sarnıç Tipi olarak adlandırılan formlarla aynı bölgelerde ele geçen bu formun Samos Sarnıç Tipi amphoraların öncüleri olduğu da öne sürülmektedir. Akdeniz'de ve Tuna Irmağı kıyısında bulunan yerleşimlerde gerçekleştirilen kazılarda yoğun olarak bulunan Agora M 273 amphoralarının Karadeniz'de bulunan merkezlere MS 3. yüzyıldan itibaren ihraç edildikleri bilinmektedir.¹⁹⁶

195 Şenol 2018, s. 429.

196 Abadie 1999, s. 263, dipnotlar 81, 82.

Kat. No. 069

Tip: Agora M 273 / Opaıt C-I¹⁹⁷

Envanter No: 6423

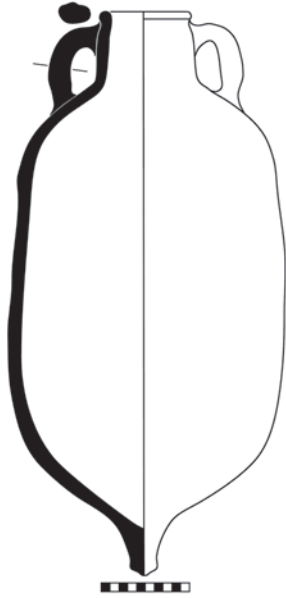
Tarih: MS 4. yüzyıl sonu - MS 5. yüzyılın ikinci yarısı¹⁹⁸ **Köken:** Batı Anadolu / Ege Adaları

Yükseklik: 0.641 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.094 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.096 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.08 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.096 m; **Kulp Kesiti:** 0.032 x 0.022 m; **Karın Çapı:** 0.311 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.043 m; **Kapasite:** 24.01 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow
Katkı Maddeleri: Mika, az kuvars

Yüzey Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow
Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik, ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, kısa ve silindir formlu boyna ve içi dolu üçgen formlu altı sivri bir kaideyle son bulan, projeksiyon noktası alt bölümde bulunan gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında kalın oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır. Eser 20.10.1967'de Sezai İşgüden'den müsadere edilmiş olup 4.4.1969-K.546 mahkeme kararı ile müzeliğe sayılmıştır.

Figür 69a

Figür 69b

Benzerleri: Eleutherna: Yangaki 2000, s. 916, fig. 8.

¹⁹⁷ Opaıt 1996, s. 281, lev. 11.4.

¹⁹⁸ Novae'de bulunan bir kontekstte bu formun benzeri MS 488-518 yılları arasına tarihlendirilmiştir. Biernacki, Klenina 2015, s. 108, fig. 9.

Kat. No. 070

Tip: Agora M 273 / Torone VII / Opaıt C-I

Envanter No: 24469

Tarih: MS 4. yüzyıl¹⁹⁹ - 5. yüzyıl başı²⁰⁰

Köken: Samos / B. Anadolu

Yükseklik: 0.61 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.11 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.13 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.10 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.082 m; **Kulp Kesiti:** 0.027 x 0.018 m; **Karın Çapı (mak.):** 0.332 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.020 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.027 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.01 m; **Kapasite:** 21.28 lt

Hamur Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red

Yüzey Rengi: 5 YR 4/4 reddish brown

Katkı Maddeleri: Yoğun ince mika, az kalker

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik, ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, kısa ve silindirik formlu boyna ve içi dolu üçgen formlu altı düz bir kaideyle son bulan, projeksiyon noktası alt bölümde bulunan yüzeyi yivli gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında kalın oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 70a

Figür 70b

Benzerleri: Bodrum Arkeoloji Müzesi: Env no. 4634; Marmaris Müzesi: Şenol 2004, s. 91, no. 31, Env. no. 5-11-91; Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi: Şenol 2009, s. 253, no. 89; Bezeczky et al. 2019, s. 88, no. 80; Chiara Portale 2010, s. 937, fig. 3.2; Karakan Koleksiyonu/Sinop: Kassab-Tezgör, Lemaître, Pieri 2003, s. 200, lev. 11, no. 27; Dinogetia: Opaıt 2004B, s. 129, lev. 9, no. 4; Gabbari Nekropolisi/İskenderiye: Şenol 2001, s. 395, no. 10.31; Aquileia: Ventura, Braidotti 2017, s. 324, fig. 4, no. 22-23.

¹⁹⁹ Yangaki 2005, s. 463, lev. 5, no. 7.

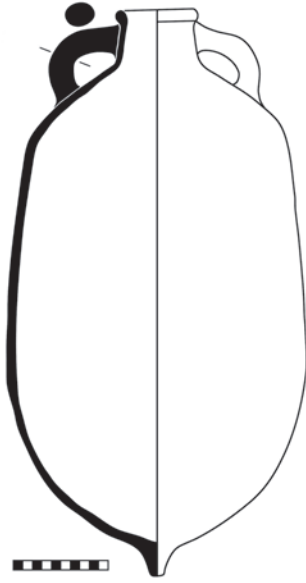
²⁰⁰ Dinogetia'da benzer bir örnek MS 4. yüzyıl - 5. yüzyıl başı arasına tarihlendirilmiştir. Opaıt 2004, s. 301, fig. 19.

Kat. No. 071**Tip:** Agora M 273 / Opaî E-III²⁰¹**Envanter No:** 14877**Tarih:** MS 4. yüzyıl²⁰² - MS 5. yüzyılın ikinci yarısı²⁰³**Köken:** B. Anadolu / Ege Adaları

Yükseklik: 0.6 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.077 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.086 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.057 m;
Kulp Formu: Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.096 m; **Kulp Kesiti:** 0.031 x 0.024 m; **Karın Çapı:** 0.316 m;
Kaide Çapı (min.): 0.010 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.014 m; **Kapasite:** 25.27 lt

Hamur Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 7,5 YR 7/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Çok yoğun iri şamot, kalker, taşçık**Hamur Yapısı:** İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik, ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, kısa ve konik formlu boyna ve içi dolu üçgen formlu altı sivri bir kaideyle son bulan, projeksiyon noktası alt bölümde bulunan gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında kalın oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır. Amphora, 1984 tarihinde Süha Mermerci koleksiyonundan müzeye müsadere yoluyla kazandırılmıştır.

Figür 71a

Figür 71b

Benzerleri: Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi: Şenol 2009, s. 253, no. 89, Env. no. T056; Opaî 1996, s. 281, lev. 11.3; Hayes 1991, s. 91, lev. 24.1; Torone: Papadopoulos 2001, fig. 151, no. 14421.

201 Opaî 2004, s. 16, lev. 14.1.4.

202 Pieri 2005, s. 134, fig. 88, Shikmona'da bulunan en sağdaki örnek.

203 Roma'da Palatinus tepesinde gerçekleştirilen kazılarda MS 460-480 yıllarına tarihli bir kontekstte benzer bir form ele geçmiştir. Casalini 2015, s. 544, lev. 3.1.1.

Kat. No. 072

Tip: Agora M 273

Envanter No: 9808

Tarih: MS 4. yüzyıl sonları²⁰⁴ - 5. yüzyıl başları²⁰⁵

Köken: Samos / B. Anadolu

Yükseklik: 0.674 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.09 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.106 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.096 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.055 m; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.018 m; **Karın Çapı:** 0.36 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.04 m; **Kapasite:** 34.92 lt

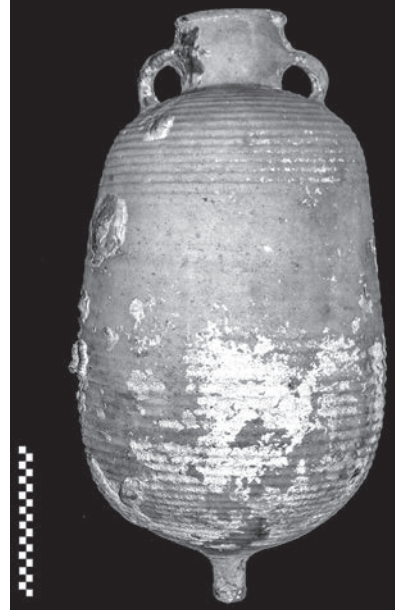
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow
Katkı Maddeleri: Mika, az taşçık

Yüzey Rengi: 7,5 YR 7/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik, ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, kısa ve omuza doğru daralan konik formlu boyna ve içi dolu üçgen formlu altı düz bir kaideyle son bulan, projeksiyon noktası alt bölümde bulunan yüzeyi yivli gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında kalın oval kesitli kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi kısmen deniz kabuklarıyla kaplıdır. Eser 06.12.1984 tarihinde Süha Mermerci koleksiyonundan müzeye hediye edilmiştir.

Figür 72a

Figür 72b

Benzerleri: Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi: Şenol 2009, s. 251, no. 87, Env. no. T080; Yenikapı 35 nolu geminin kargosunda benzer örnekler ele geçmiştir. Polat 2013, s. 160, no. 115.

204 Şenol 2009, s. 251, no. 87.

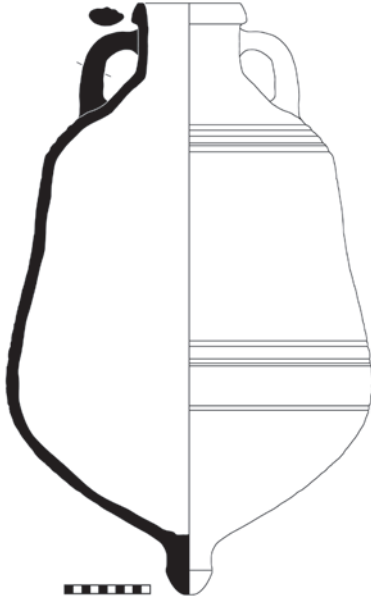
205 Duman 2017, s. 752, Tip 4B, fig. 5.20.

Kat. No. 073**Tip:** Agora M 273 benzeri**Envanter No:** 14820**Tarih:** MS 7. yüzyılın ilk çeyreği²⁰⁶**Köken:** Samos / B. Anadolu

Yükseklik: 0.682 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.119 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.122 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.097 m;
Karın Çapı: 0.422 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.082 m; **Kulp Kesiti:** 0.042 x 0.023 m;
Kaide Çapı: 0.054 m; **Kapasite:** 42.28 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red**Yüzey Rengi:** 7,5 YR 6/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Kalker, kuvars**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik, ucu yuvarlaklaştırılmış bant formulu ağız kenarına, kısa silindir formulu boyna ve içi dolu üçgen biçiminde kaideyle son bulan, projeksiyon noktası alt bölümde bulunan yüzeyi yivli gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında kalın oval kesitli kulp-lar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır. Eser 10.11.1983 tarihinde Kazım Kemiksizden müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Figür 73a

Figür 73b

Benzerleri: Samos: Hautumm 2004, s. 206, no. 1312, lev. 41; Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Alpözen, Özdaş, Berkaya 1995, s. 108, Env. no. 735.

206 Gövde formunun aynı olduğu bir örnek Samos'ta ele geçmiştir. Hautumm 2004, s. 206, no. 1312.

2J. Samos Sarnıç Tipi Amphoraları

Samos Adası'nın kuzeyinde ve karşı kıyısında üretildiği bilinen bu form²⁰⁷ MS 6. yüzyılın ikinci yarısından²⁰⁸ MS 7. yüzyılın sonlarına kadar²⁰⁹ bölgenin şarabının ihracatında kullanılmıştır. 3 farklı boyutta, bol mika içeren kille üretilen bu ince cidarlı amphoralar²¹⁰ Akdeniz'de bulunan tüketim merkezlerinin MS 6. yüzyıla tarihlenen tabakalarında yoğun olarak ele geçmiştir.²¹¹ Bu formların MS 7. yüzyılda da üretimine devam edilmiştir.²¹²

207 Williams 1990, s. 296.

208 De Mitri 2006, s. 449.

209 Cirelli 2014, s. 543.

210 Moustaka 2017, s. 179, no. 149-151.

211 Reynolds 2010B, s. 109.

212 Reynolds 1995, s. 76.

Kat. No. 074

Tip: Samos Sarnıç Tipi

Envanter No: 13259

Tarih: MS 6. yüzyıl

Köken: Samos

Yükseklik: 0.54 m; **Ağız Çapı (min.):** 0,08 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0,09 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.072 m; **Karın Çapı:** 0.176 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.082 m; **Kulp Formu:** Yassı oval; **Kulp Kesiti:** 0.012 x 0.025 m; **Kaide Çapı:** 0.024 m; **Kapasite:** 12.8 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/2

Katkı Maddeleri: Az kalker, az taşçık, bol mika

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, konik ve kısa boyna ve altı düz, içi dolu kaideyle son bulan üzeri yivli silindir formu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında şerit formu kısa kulplar bulunmaktadır. Amphoranın ağız kenarı kırık olup yüzeyi deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplıdır.

Figür 74a

Figür 74b

Benzerleri: Samos Heraion: Moustaka 2017, s. 179, no. 151; İçel Arkeoloji Müzesi: Şenol, Kerem 2000, s. 99, no. 25, Env. no. 94.1.10.

Kat. No. 075

Tip: Samos Sarnıç Tipi

Envanter No: 9522

Tarih: MS 6. yüzyıl - MS 7. yüzyılın başları²¹³

Köken: Samos

Yükseklik: 0.544 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.092 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.106 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.08 m; **Karın Çapı:** 0.21 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.088 m; **Kulp Formu:** Yassı oval; **Kulp Kesiti:** 0.030 x 0.013 m; **Kaide Çapı:** 0.024 m; **Kapasite:** 8.52 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Bol kalker, az taşçık, mika

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, konik ve kısa boyna ve ucu kırık olan içi dolu bir kaideyle son bulan üzeri yivli, projeksiyon noktası alt bölümde bulunan gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında şerit formu kısa kulplar bulunmaktadır. Amphoranın ağız kenarı kırık olup yapıştırılarak restore edilmiştir. Eser 08.09.1982 tarihinde müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Figür 75a

Figür 75b

Benzerleri: Samos: Hautumm 2004, no. 1322, lev. 42; Moustaka 2017, s. 179, no. 153, Env. no. K 10022; Otranto: De Mitri 2005, s. 421, fig. 6.8; Elaiussa Sebaste: Ferrazzoli, Ricci 2010B, s. 202, fig. 190; Nikopolis: Reynolds, Pavlidis 2014, s. 462, fig. 1; Güney Prasonisi Batığı: Theodoulou et al. 2015, s. 50, fig. 9.

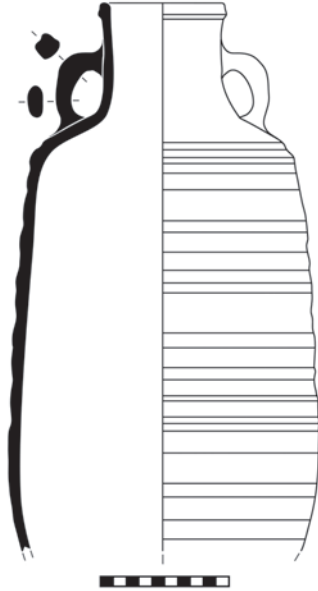
213 Reynolds, Pavlidis 2014, s. 462, fig. 1.

Kat. No. 076**Tip:** M 273- Samos Sarnıç Tipi geçiş formu²¹⁴**Envanter No:** 13285**Tarih:** MS 4. yüzyıl sonu -5. yüzyıl²¹⁵**Köken:** Samos?

Yükseklik: 0.441 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.088 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.103 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.089 m;
Karın Çapı: 0.243 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.066 m; **Kulp Formu:** Yassı oval; **Kulp Kesiti:** 0.020 x 0.018 m;
Kapasite: 13.17 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 5 YR 6/8 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Az kalker, az taşçık, mika**Hamur Yapısı:** İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindirik boyna ve üzeri yivli projeksiyon noktası alt bölümde bulunan bir gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında yivli oval kesite sahip kısa kulplar bulunmaktadır. Amphoranın alt bölümü kırık olup yüzeyi deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplıdır.

Figür 76a

Figür 76b

Benzerleri: Bu formun iyi korunmuş bir örneği Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi'nde bulunmaktadır. Şenol 2009, s. 254, no. 90, Env. no. T031; Abou Mina: Engemann 2016, s. 137, no. K32, lev. 258.

214 Şenol 2009, s. 254, no. 90, Env. no. T031.

215 Şenol 2018, s. 432, no. 355, Env. no. 23024. Bu formun geç örnekleri MS 7. yüzyıla kadar üretilmiş olmalıdır. Elaiussa Sebaste: Ferrazzoli, Ricci 2007, s. 529, fig. 18; Engemann 2016, s. 137, no. K32, lev. 258.

Kat. No. 077

Tip: Samos Sarnıç Tipi

Envanter No: 4974

Tarih: MS 6. yüzyıl

Köken: Samos

Yükseklik: 0.581 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.093 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.105 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.033 m; **Karın Çapı:** 0.21 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.058 m; **Kulp Formu:** Yassı oval; **Kulp Kesiti:** 0.030 x 0.013 m; **Kaide Çapı:** 0.022 m; **Kapasite:** 10.57 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Bol ve iri kalker, az taşçık, bol mika

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, konik ve kısa boyna ve içi dolu konik bir kaideyle son bulan üzeri yivli silindir formulu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında şerit formulu kısa kulplar bulunmaktadır.

Figür 77a

Figür 77b

Benzerleri: Samos Heraion: Moustaka 2017, s. 179, no. 149, Env. no. K 10012.

Kat. No. 078

Tip: Böttger I3 / Opař 1980 FX

Envanter No: 13288

Tarih: MS 4. yüzyılın sonu – MS 5. yüzyılın ikinci çeyreği ²¹⁶

Köken: Samos

Yükseklik: 0.441 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.088 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.103 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.089 m; **Karın Çapı:** 0.243 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.0668 m; **Kulp Formu:** Yassı oval; **Kulp Kesiti:** 0.020 x 0.018 m; **Kaide Çapı:** 0.025 m; **Kapasite:** 14.23 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Az kalker, az taşçık, bol mika

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Ağız kenarı kırık olan amphora konik ve kısa boyna ucu kırık içi dolu bir kaideye ve üzeri yivli silindir formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında bulunan oval formlu kısa kulplardan biri korunmamaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplıdır.

Figür 78a

Figür 78b

Benzerleri: Iatrus: Böttger 1982, s. 104, tip I, 1.3, lev. 11c; Opař 2004B, s. 15; Opař 2014, s. 53, fig. 28.

²¹⁶ Topraichipi, Murighiol: Opař 2004B, s. 15.

Bölüm 3

Kıta Yunanistan Üretimi Amphoralar

3A. SOS Amphoraları

SOS Amphoraları MÖ 8. yüzyılın sonu ile MÖ 6. yüzyılın ilk yarısı arasında²¹⁷ Attika Bölgesi'nde üretildiği düşünülen büyük boyutlu sağlam yapılı ve firnis bezemeli zeytinyağı amphoralarıdır. Boyunlarında bulunan ve firnisle yapılmış olan süslemede okunan sigma omikron sigma harfleri nedeniyle²¹⁸ SOS amphoraları olarak adlandırılmıştır. Bu formun Khalkis ve Eretria'da da üretildiği ayrıca Pithekussai'da da taklitlerinin üretilmiş olduğu önerilmektedir. SOS amphoralarının Sicilya'da bulunan kentlerdeki yoğunluğu²¹⁹ bölgeye olan ihracatın kanıtları olabileceği gibi, Pithekussai örneğinde de izlendiği üzere, taklitlerinin de üretilmiş olabileceğini düşünmemize neden olmaktadır.

217 Johnston, Jones 1978, s. 103.

218 Garlan 2000, s. 85-86, fig. 45-46.

219 Procelli 1997, s. 5, tab. 2.

Kat. No. 079**Tip: SOS****Envanter No: 5836****Tarih: c. MÖ 600****Köken: Attika Bölgesi**

Yükseklik: 0.69 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.155 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.216 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.142 m; **Karın Çapı:** 0.50 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.089 m; **Kulp Kesiti:** 0.038 x 0.033 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.052 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.078 m; **Kapasite:** 48.09 lt

Hamur Rengi: 7,5 YR 8/4 pink**Firnis Rengi:** 2,5 YR 5/4 reddish brown - 2,5 YR 4/4 reddish brown**Katkı Maddeleri:** Siyah taşçık, bol kalker, şamot**Pişirme Kalitesi:** Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ekhinus tipi ağız kenarına, kısa ve omuza doğru daralan konik boyna ve yüksek konik kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Oval kesitli dikey kulplar boynun altı ile omuz arasında yer almaktadır. Amphoranın yüzeyinde boyun, omuz ve kaidenin altında da bant şeklinde rezerve alanlar bırakıldığı, geri kalan bölümlerinin de açık kahverengi firnisle kaplandığı görülmektedir. Boyundaki rezerve alanın ortasında firnisle yapılmış omikronun merkezinde ortası noktalı bir omikron daha bulunmaktadır. Omikronun her iki tarafında da ikiye sigma harfi koyu kahverengi firnisle yapılmıştır. Amphoranın alt kulp bağlantısında Gamma Upsilon Rho olarak okunan bir graffito bulunmaktadır. Kırık olarak korunan amphora yapıştırılarak restore edilmiştir.

Figür 79a

Figür 79b

Figür 79c

Benzerleri: Istros: Dupont 1995/96, s. 85, fig. 14a; Smyrna: Dupont, Lungu 2013, s. 214, fig. 8; Abdera: Dupont, Skarlatidou 2012, s. 261, fig. 23. K1.

Kat. No. 080**Tip: SOS****Envanter No: 8202****Tarih: c. MÖ 600²²⁰****Köken: Attika Bölgesi**

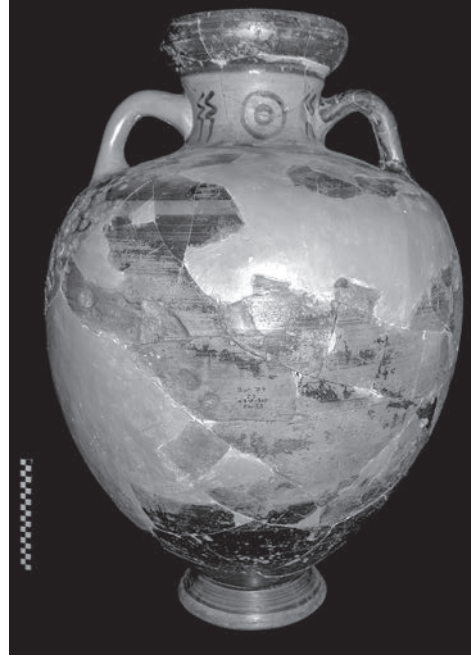
Yükseklik: 0.823 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.165 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.215 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.172 m; **Karın Çapı:** 0.489 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.089 m; **Kulp Kesiti:** 0.023x 0.031 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.074 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.084 m; **Kapasite:** 66.81 lt

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4 light brown**Firnis Rengi:** 7,5 YR 3/1 very dark grey**Katkı Maddeleri:** Siyah taşçık, bol kalker, şamot**Pişirme Kalitesi:** Orta derecede pişmiş

Tanımlama: İçe doğru bombe yapan ekhinus tipi ağız kenarına, ağız kenarının altında ince bir çıkıntıya sahip olan kısa boyna ve yüksek konik kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Oval kesitli dikey kulplar boynun altı ile omuz arasında yer almaktadır. Amphoranın yüzeyinde boyun, omuz ve kaidenin altında bant şeklinde rezerve alanlar bırakıldığı, geri kalan bölümlerinin de açık kahverengi firnisle kaplandığı görülmektedir. Boyundaki rezerve alanın ortasında firnisle yapılmış iç içe iki omikron ve omikronun her iki tarafında da ikişer sigma harfi ya da zigzag motifi koyu kahverengi firnisle yapılmıştır. 1974 yılında Palaia Smyrna kazısında ele geçen bu amphora (Env. no: 23) alçı ile restore edilmiştir.

Figür 80a

Figür 80b

Benzerleri: Karabournaki: Filis 2012B, s. 315, fig. 3.1; Akanthos: Filis 2013, s. 85, fig. 14a.

²²⁰ MÖ 7. yüzyılın sonlarına tarihlenen bir örnek Akanthos Nekropolis'i'nde bulunmuştur Filis 2013, s. 71, fig. 14a.

3B. Mende Amphoraları

Antik yazarlar tarafından sıklıkla bahsedilen Mende şarabının²²¹ ihracatında kullanıldığı düşünülen bu form, Akdeniz’de bulunan merkezlerde ve batıklarda MÖ 5. yüzyıldan MÖ 3. yüzyılın başları arasına tarihlendirilen tabakalarda sıklıkla ele geçmektedir. Thasos amphoralarından etkilenecek üretilmiş oldukları düşünülen Mende amphoralarının, kanonik formunu MÖ 5. yüzyılın ortalarında aldığı bilinmektedir. Bu amphoralarda MÖ 4. yüzyılın başlarından itibaren boyun ve kulplarının boylarının uzadığı²²² ve yüzyılın sonundan itibaren de gövdenin altında başlayan içi oyuk topaç formu kaidenin incelendiği görülmektedir.

221 Athenaeus, *Deipnosophistai*, IV, 129d, XI, 784c; Demosthenes 35. 10-13.

222 Ushakov, Lesnaya, Tyurin 2013, s. 652, fig. 2.2-3.

Kat. No. 081

Tip: Mende

Envanter No: 9820

Tarih: MÖ 5. yüzyılın üçüncü çeyreği - 5. yüzyıl sonları²²³

Köken: Mende

Yükseklik: 0.560 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.115 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.129 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.134 m; **Karın Çapı:** 0.401 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.149 m; **Kulp Kesiti:** 0.041 x 0.026m; **Kapasite:** 25.07 lt

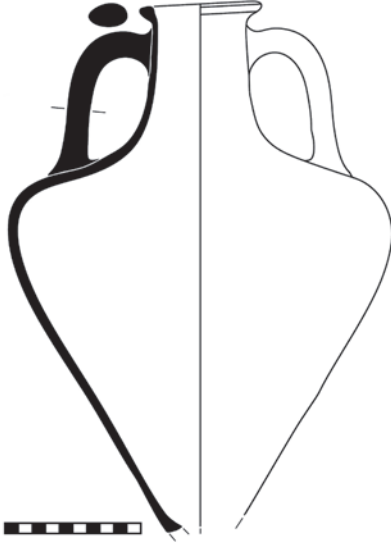
Hamur Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

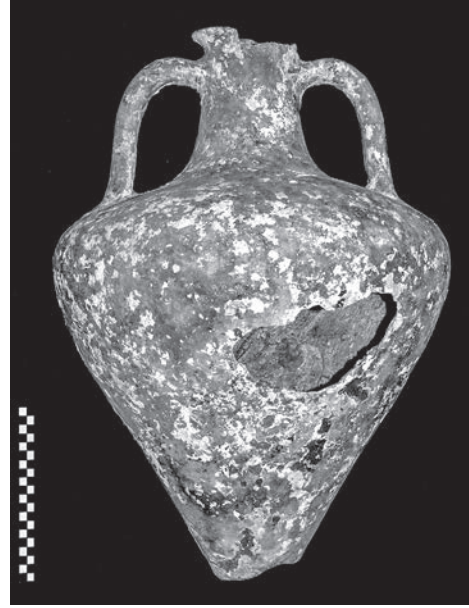
Katkı Maddeleri: Mika, az kalker, az taşçık

Pişirme Kalitesi: Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu sivriltilmiş üçgen formlu ağız kenarına, yüksek silindirik formlu boyna ve ovoidal gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kaplı olup ağız kenarının bir bölümü ve kaidesi kırıktır. Eser 06.12.1984 tarihinde Süha Mermerci koleksiyonundan hediye edilmiştir.

Figür 81a

Figür 81b

Benzerleri: Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi: Şenol 2009, s. 199, no. 23, Env. no. T103; Monachov 1999B, s. 178, fig. 29; Atina Agorası: Sacchetti 2012, s. 56, fig. 24, Env. no. P23683; Pierikon Herakleion: Bahlas 2018, s. 858, 875, no. Kr 1841, lev. 1; Elizavetoskoi Nekropolisi'nde benzer formda bir Mende amphorası MÖ 390 yıllarına tarihlendirilen 9 no'lu kurganda ele geçmiştir. Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 46, fig. 26, Md10.

²²³ Lawall 2000, s. 67, fig. 19; Sacchetti 2012, s. 56, fig. 24.

Kat. No. 082

Tip: Mende

Envanter No: 2718

Tarih: MÖ 5. yüzyılın ortası²²⁴

Köken: Mende

Yükseklik: 0.645 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.13 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.16 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.161 m; **Karın Çapı:** 0.288 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.132 m; **Kulp Kesiti:** 0.046 x 0.021 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.059 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.061 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.004 m; **Kapasite:** 13.22 lt

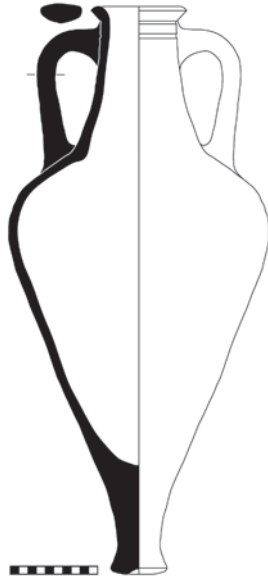
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red

Yüzey Rengi: 10 YR 5/6 yellowish brown

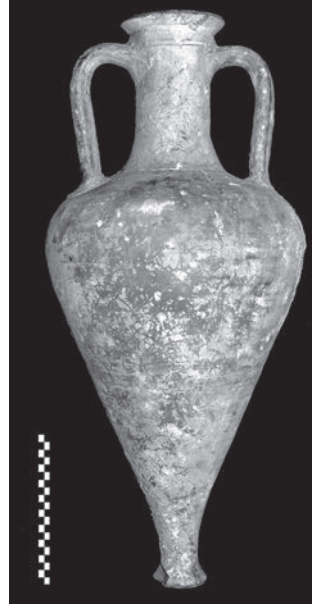
Katkı Maddeleri: Bol mika, az kalker, az şamot

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş, çekirdek gri

Tanımlama: Dışa çekik ucu sivriltilmiş ağız kenarına, yüksek silindirik formlu boyna ve dibinde sığ bir oyuk bulunan içi dolu kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümünde, üst kulp bağlantılarının olduğu yerde, keskin bir kademe bulunmaktadır. Oval kesitli dikey kulplar boynun üst bölümüyle omuz arasında yer almaktadır. Amphoranın yüzeyinin yer yer kalker kaplı olduğu görülmektedir.

Figür 82a

Figür 82b

Benzerleri: Pantikapeum: Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 152, Md1; Side Arkeoloji Müzesi: DüNDAR 2012, s. 51, fig. 12-13.

²²⁴ Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 152, Md1.

Bölüm 4

Thrakia Bölgesi Amphoraları

4A. Ganos Günsenin Tip 1 Amphoraları

MS 9. yüzyıl ile 13. yüzyıl arasında Doğu Roma İmparatorluğu'nun önemli ihraç ürünü olan şarabın pazarlanmasında kullanılan Ganos amphoralarına²²⁵ ait üretimin kanıtları Marmara Denizi'nin kuzey kıyılarında Şarköy-Gaziköy hattında tespit edilmiştir.²²⁶ Bu form Karadeniz'de ve Doğu Akdeniz'de bulunan tüketim merkezlerinde ve batıklarda yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır.²²⁷ Büyük boyutlu bir ticaretin kanıtı olan bu verilerin *annona militaris*le ilişkili bir dağıtım modeliyle açıklanması olası gözükmemektedir. Farklı boyutlarda üretilen Ganos/Günsenin Tip 1 amphoralarının²²⁸ ana üretim merkezi olan Marmara dışında da benzerlerinin üretilmiş olabileceği düşünülmektedir. Ganos amphoralarında -büyük boyutlu üretim gerçekleştiren üretim merkezlerinde benimsendiği üzere- MS 10. yüzyıldan itibaren mühürleme sisteminin uygulandığı görülmektedir.²²⁹

225 Günsenin 2009.

226 Günsenin 1992, s. 195; Günsenin 1999A; Günsenin 1999B, s. 19.

227 Kralj, Beltrame, Miholjek, Ferri 2016, s. 48, fig. 8.

228 Günsenin 1989, s. 270, fig. 4; Van Doorninck 1989, s. 253; Van Doorninck 1994, s. 184.

229 Parshina 2001; Stanica 2012, s. 57.

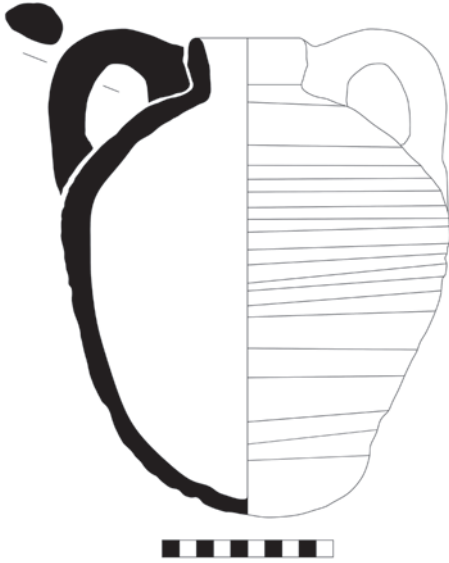
Kat. No. 083**Tip:** Ganos Günsenin Tip 1**Envanter No:** Etüt No. 43**Tarih:** MS 10. yüzyıl – 11. yüzyılın başı**Köken:** Ganos

Yükseklik: 0.27 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.060 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.070 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.034 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.061 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.034 x 0.022 m; **Karın Çapı:** 0.107 m; **Kaide Çapı:** 0,03 m; **Kapasite:** 4.12 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/4 light reddish brown
Katkı Maddeleri: Bol kalker, az bitkisel katkı

Yüzey Rengi: 5 YR 7/3 pink
Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik dar ağız kenarına, dar konik bir boyna ve üzeri yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında bulunan oval kesitli kalın kulplardan biri korunmamaktadır. Bu amphora Ganos amphoralarının en küçük boyutlu örnekleri arasında değerlendirilmelidir.

Figür 83a

Figür 83b

Benzerleri: Caesarea Maritima: Arnon 2008, s. 309, tip 853c.

Kat. No. 084

Tip: Ganos Günsenin Tip 1

Envanter No: 9523

Tarih: MS 11. yüzyıl

Köken: Ganos

Yükseklik: 0.281 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.053 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.060 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.027 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.025 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.111 m; **Karın Çapı:** 0.240 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.020 m; **Kapasite:** 5.28 lt

Hamur Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Yoğun mika, kalker, az taşçık

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Ucu kırık dar ağız kenarına, dar, konik bir boyna, üzeri kalın yivlerle kaplı ovoid gövdeye ve kalın cidara sahip olan amphoranın kalın oval kesitli kulplarından biri korunmamıştır. Amphora 1982 yılında Erythrai kazılarında bulunan bir kuyudan çıkmıştır.

Figür 84a

Figür 84b

Benzerleri: Side Arkeoloji Müzesi: Dündar 2012, s. 55, fig. 22, 25, Env. no. 1978, Env. no. 3597.

Kat. No. 085

Tip: Ganos Günsenin Tip 1

Envanter No: 2039

Tarih: MS 10. yüzyıl – 11. yüzyılın başı

Köken: Ganos

Yükseklik: 0.345 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.07 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.08 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.03m; **Kulp Yüksekliği:** 0.07 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.021 x 0.037 m; **Karın Çapı:** 0.246 m; **Kaide Çapı:** 0.04 m; **Kapasite:** 7.15 lt

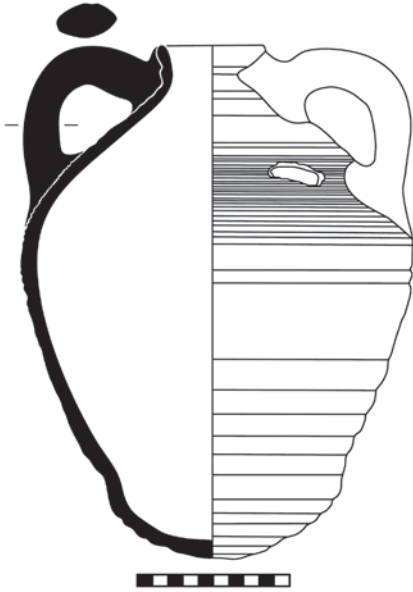
Hamur Rengi: 5 YR 7/4 pink

Yüzey Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Mika, kalker, taşçık

Hamur Yapısı: İnce gözenekli, orta sertlikte pişmiş

Tanımlama: Kırık olarak korunan dar ağız kenarına, konik bir boyna ve üzeri yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli kalın kulplar bulunmaktadır. Amphoranın omuz bölgesinde 0.04 x 0.025 m boyutlarında bir delik bulunmaktadır. Eser 22.12.1951 tarihinde İstanbul Müzesi'nden getirilmiştir.

Figür 85a

Figür 85b

Benzerleri: Ayasuluk Tepesi: Mimaroğlu 2017, s. 460, no. 1.

Kat. No. 086

Tip: Ganos Günsenin Tip 1

Envanter No: 2040

Tarih: MS 10. yüzyıl – 11. yüzyılın başı

Köken: Ganos

Yükseklik: 0.34 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.085 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.094 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.015 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.073 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.024 m; **Karın Çapı:** 0.266 m; **Kaide Çapı:** 0.04 m; **Kapasite:** 7.81 lt

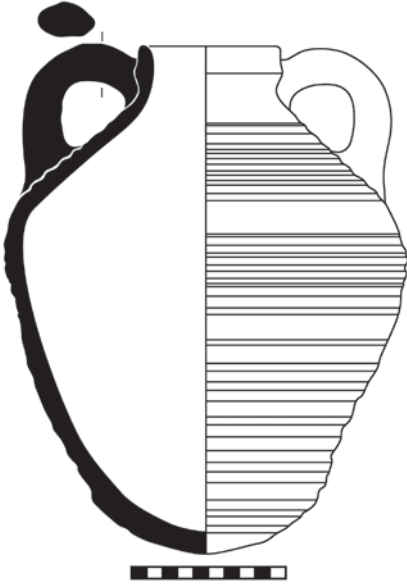
Hamur Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Taşçık, kalker

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Kırık olarak korunan dar ağız kenarına, konik bir boyna ve üzeri yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli kalın kulplar bulunmaktadır. İstanbul Müzesi'nden 22.12.1951 tarihinde getirilen eser Prof. Dr. Günsenin tarafından yayınlanmıştır.²³⁰

Figür 86a

Figür 86b

230 Günsenin 1990, s. 114, lev. 5/2a-b; Günsenin 2018, s. 93, fig. 2c-d.

Kat. No. 087

Tip: Ganos Günsenin Tip 1

Envanter No: 20566

Tarih: MS 10. yüzyıl – 11. yüzyılın başı

Köken: Ganos

Yükseklik: 0.39 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.086 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.088 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.079 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.086 m; **Kulp Formu:** Yivli yuvarlak profilli; **Kulp Kesiti:** 0.03 m x 0.043 m; **Karın Çapı:** 0.291 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.05 m; **Kapasite:** 12.02 lt

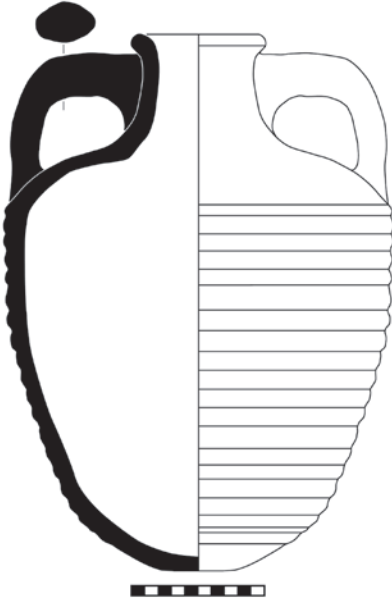
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

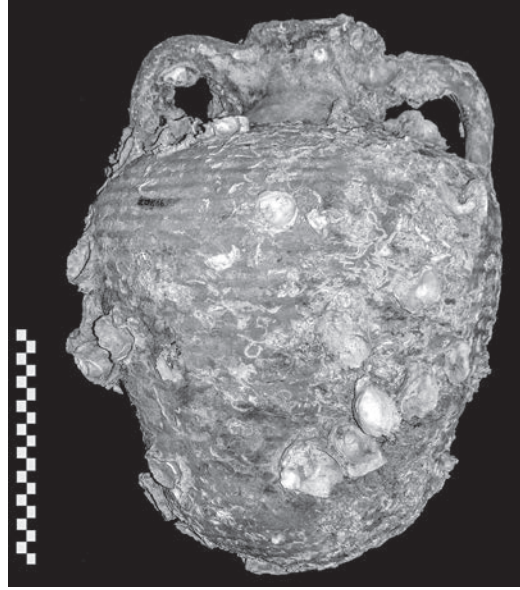
Katkı Maddeleri: Yoğun kalker, az şamot, mika

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik dar ağız kenarına, dar silindirik formlu bir boyna ve üzeri yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli kalın kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 87a

Figür 87b

Kat. No. 088

Tip: Ganos Günsenin Tip 1

Envanter No: 23790

Tarih: MS 10. yüzyıl – 11. yüzyılın başı

Köken: Ganos

Yükseklik: 0.38 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.09 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.010 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.017 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.074 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.039 x 0.021 m; **Karın Çapı:** 0.31 m; **Kaide Çapı:** 0.05 m; **Kapasite:** 11.85 lt

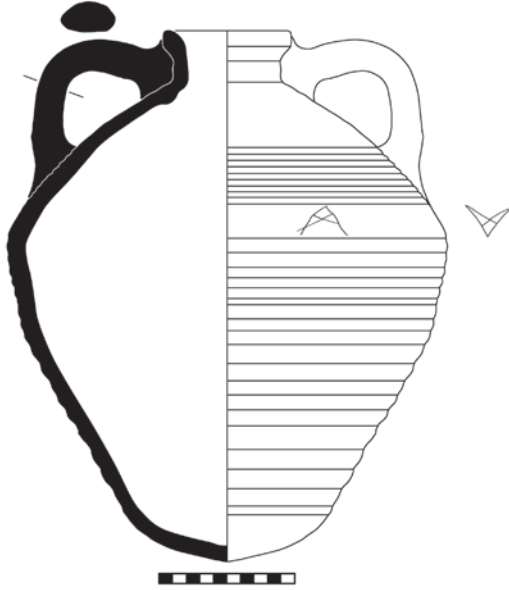
Hamur Rengi: 5 YR 7/4 pink

Yüzey Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow

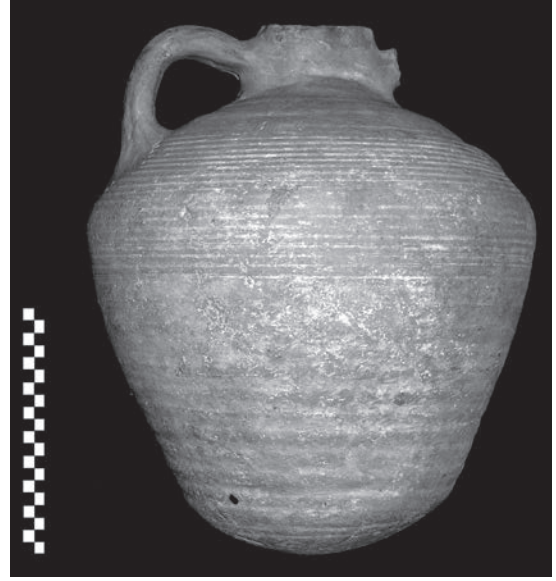
Katkı Maddeleri: Mika, kalker, taşçık

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik dar ağız kenarına, kısa bir boyna ve üzeri yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli kalın kulplardan biri korunmamıştır. Amphoranın kırık olan kulpunun altında bulunan graffitolar okunamamaktadır. Amphoranın omuz bölgesinde bulunan graffitolar ise iç içe geçmiş iki Lambda harfinin ortasında Mü harfi olarak yorumlanabilecek yazıta ait izler bulunmaktadır.

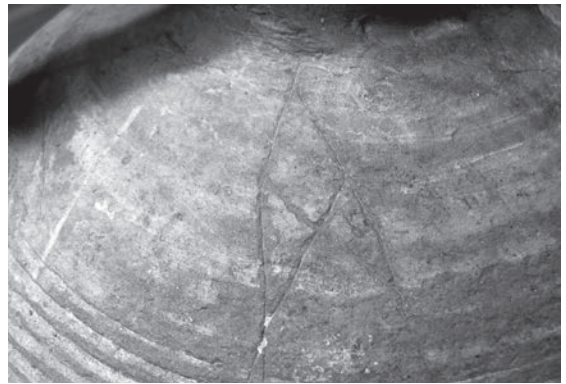
Figür 88a

Figür 88b

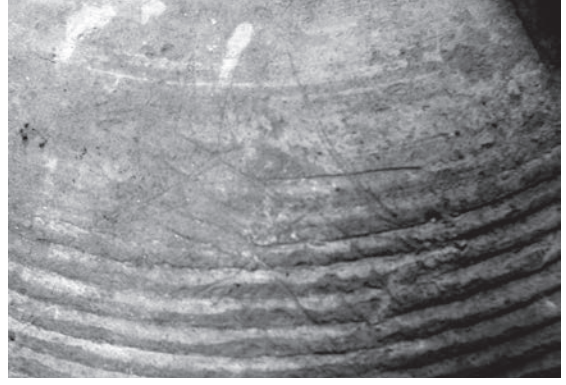
Figür 88c

Figür 88d

Figür 88e

Figür 88f

Benzerleri: Anamur Arkeoloji Müzesi: Zoroğlu et al 2009, s. 41, no. 66, 68, Env. no. 1.3.93, Env. no. 3.16.93.

Kat. No. 089

Tip: Ganos Günsenin Tip 1

Envanter No: 2711

Tarih: MS 10. yüzyıl – 11. yüzyılın başı

Köken: Ganos

Yükseklik: 0.386 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.08 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.09 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.025 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.071 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.024 m x 0.033 m; **Karın Çapı:** 0.302 m; **Kaide Çapı:** 0.04 m; **Kapasite:** 11.77 lt

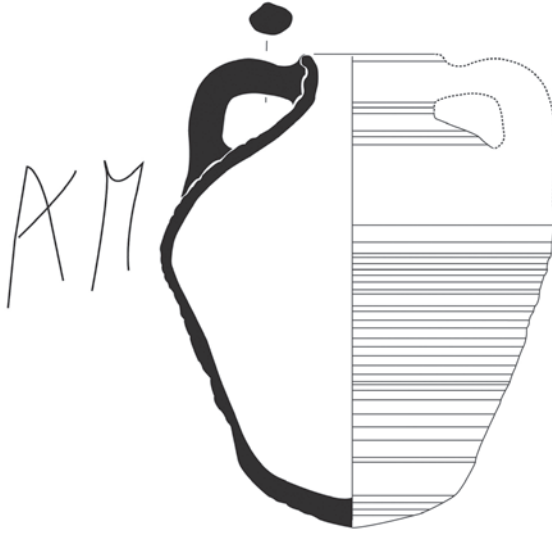
Hamur Rengi: 5 YR 7/4 pink

Yüzey Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Mika, kalker, taşçık

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik dar ağız kenarına, dar konik bir boyna ve üzeri yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasındaki oval kesitli kalın kulplardan biri korunmaktadır. Amphoranın omuz bölümündeki graffitoda Alpha ve Mü harfleri okunmaktadır. Amphoranın yüzeyinde yer yer deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 89a

Figür 89b

Benzerleri: Zelenko 2000, s. 90, fig. 10.

Kat. No. 090

Tip: Ganos Günsenin Tip 1

Envanter No: 20478

Tarih: MS 10. yüzyıl - MS 11. yüzyılın başı

Köken: Ganos

Yükseklik: 0.412 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.09 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.095 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.084 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.082 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.035 m x 0.046 m; **Karın Çapı:** 0.323 m; **Kaide Çapı:** 0.04 m, **Kapasite:** 13.77 lt

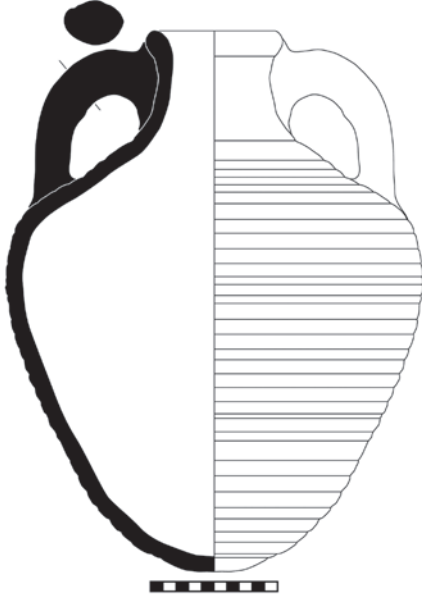
Hamur Rengi: 10 YR 5/4 yellowish brown

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Kum, az kalker, kuvars

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert, gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik dar ağız kenarına, dar konik bir boyna ve üzeri yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli kalın kulplar bulunmaktadır. Amp-horanın dış bölümü deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplıdır.

Figür 90a

Figür 90b

Kat. No. 091

Tip: Ganos Günsenin Tip 1

Envanter No: 2720

Tarih: MS 10. yüzyıl – 11. yüzyılın başı

Köken: Ganos

Yükseklik: 0.47 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.066 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.068 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.031 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.075 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.037 x 0.027 m; **Karın Çapı:** 0.411m; **Kaide Çapı:** 0.048 m; **Kapasite:** 25.59 lt

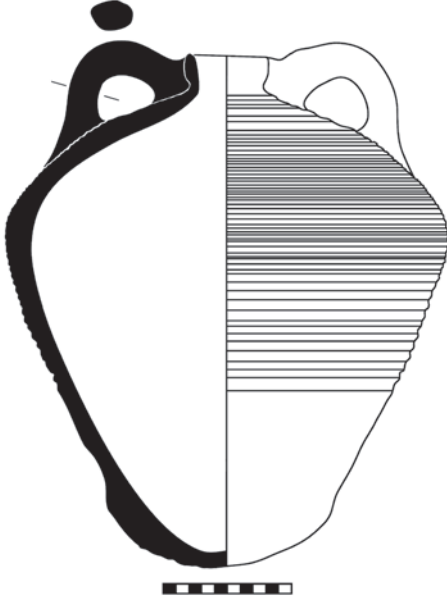
Hamur Rengi: 5 YR 7/4 pink

Yüzey Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Az mika, kalker, taşçık

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik oldukça dar ağız kenarına, dar konik bir boyna ve üzeri sık yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli kalın kulplar bulunmaktadır. Oldukça kalın cidarlara sahip olan amphoranın alt bölümü sağlamlığı arttırmak amacıyla bu formlarda sıklıkla görüldüğü üzere kalınlaştırılmıştır. Eser Prof. Dr. Günsenin tarafından yayınlanmıştır.²³¹

Figür 91a

Figür 91b

Benzerleri: Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Env. no. 504.

²³¹ Günsenin 1990, s. 113, lev. V/1a-b; Günsenin 2018, s. 93, fig. 2a-b.

4B. Günsenin Tip 2 Amphoraları

Karadeniz’de bulunan merkezlerde gerçekleştirilen kazılarda MS 10-12. yüzyılın başlarına²³² tarihlendirilen tabakalarda Ganos Günsenin Tip 1 / Günsenin Tip 1 amphoralarından sonra en fazla sayıda ele geçen form olan Günsenin Tip 2 amphoraları özellikle Batı Karadeniz’deki merkezlerde yoğun olarak bulunmaktadır.²³³ Bu form MS 11-12. yüzyıllarda Doğu Akdeniz’de bulunan merkezlere de ihraç edilmiştir.²³⁴ Günsenin Tip 2 olarak adlandırılan²³⁵ bu formun üretim merkezi bilinmese de Karadeniz’in kuzeydoğusunda yer alan Taman Yarımadası’nda bu formun taklitlerinin üretilmiş olabileceği öne sürülmüştür.²³⁶

²³² Todorova 2011, s. 135.

²³³ Stanica 2012, s. 59; Günsenin 2018, s. 99.

²³⁴ Ötügen 2003, s. 240.

²³⁵ Sazanov 1997, tip 52; Hayes 1992, tip 60İ; Bulgakov 2.1.R.

²³⁶ Chkhaidze 2003, s. 45-50.

Kat. No. 092

Tip: Günsenin Tip 2

Envanter No: 1774

Tarih: MS 10. yüzyıl – 11. yüzyılın başı

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.467 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.17 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.215 m; **Kulp Formu:** Oval;
Kulp Kesiti: 0.058 x 0.030 m; **Karın Çapı:** 0.291 m; **Kaide Çapı:** 0.031 m; **Kapasite:** 10.58 lt

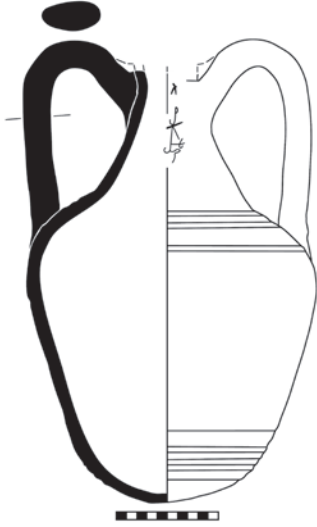
Hamur Rengi: 10 YR 8/4 very pale brown

Yüzey Rengi: 10 YR 6/4 light yellowish brown

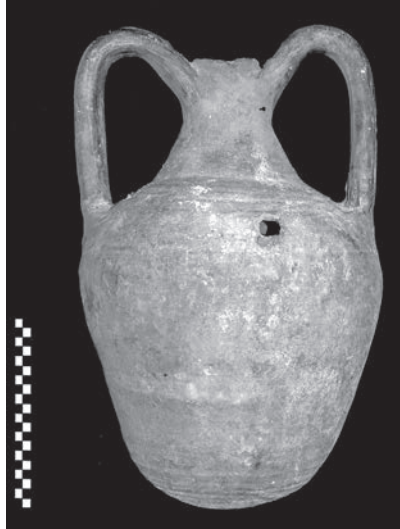
Katkı Maddeleri: Yoğun siyah taşçık, kum

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Ağız kenarı kırık olan amphora yüksek konik bir boyna ve ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yay formu kulplar bulunmaktadır. Amphoranın omuzunda ve kaidesinin üzerinde yivler yer almaktadır. Boyunda bulunan dipintolar içinde bir *khristogram* okunabilmektedir. Khristogramın uzantısında açık Ω (Omega), E (Epsilon), Γ (Gamma) ve P (Rho) harfleri okunmakta ve monogramdan Γεωργιο(ύ) (Georgios'un) ismini çözümlmek mümkündür²³⁷. Eser İstanbul Arkeoloji Müzesi'nden getirilmiştir.

Figür 92a

Figür 92b

Figür 92c

Benzerleri: Sudak Körfezi'nde gerçekleştirilen çalışmalarda bu amphoraların çok sayıda örneği ele geçmiştir. Bunlar üzerindeki dipintolar için bkz. Zelenko, 2001, s. 85, res. 3.1-4, s. 86, res. 4.1-9, s. 87, res. 5, s. 88, res. 9. 1-15.

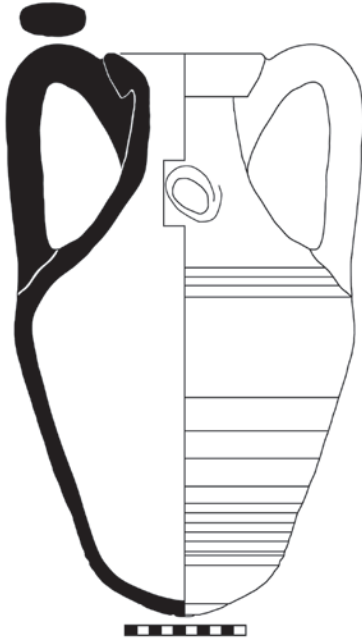
²³⁷ Monogramın çözümlemesi için Dr. Ülkü Kara'ya teşekkür ederiz.

Kat. No. 093**Tip:** Günsenin Tip 2a²³⁸**Envanter No:** 1775**Tarih:** MS 10. yüzyıl sonu – 11. yüzyıl başı**Köken:** Bilinmiyor

Yükseklik: 0.461 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.061 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.065 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.125 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.195 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.053 x 0.027 m; **Karın Çapı:** 0.137 m; **Kaide Çapı:** 0.012 m; **Kapasite:** 10.44 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 7,5 YR 5/3 brown**Katkı Maddeleri:** Yoğun kalker, az taşçık**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik aşağı sarkık üçgen formlu ağız kenarına, yüksek konik bir boyna ve üzeri omuz bölümü ile kaideye doğru sıkışan yivlerle kaplı ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli kalın kulplar bulunmaktadır. Amphoranın konik omuz bölümünde pişirmeden önce yapılmış iki ucu birleşmeyen yuvarlak formlu insize bir işaret yer almaktadır. Eser İstanbul Arkeoloji Müzesi'nden getirilmiştir.

Figür 93a

Figür 93b

Benzerleri: Sudak Limanı'nda gerçekleştirilen sualtı araştırmalarında bu formun pişirmeden önce yapılmış benzer graffitoya sahip örnekleri ortaya çıkarılmıştır. Zelenko 2000, s. 86, res. 4.1; Zelenko 2009, s. 239; Dobrudca: Paraschiv-Talmaçchi 2016, s. 140, no. 5-8, lev. 3.

²³⁸ Günsenin 1990, s. 176, lev. XXXIV/1a, b.

Kat. No. 094

Tip: Günsenin Tip 2

Envanter No: 1776

Tarih: MS 10. yüzyıl – 11. yüzyılın başı

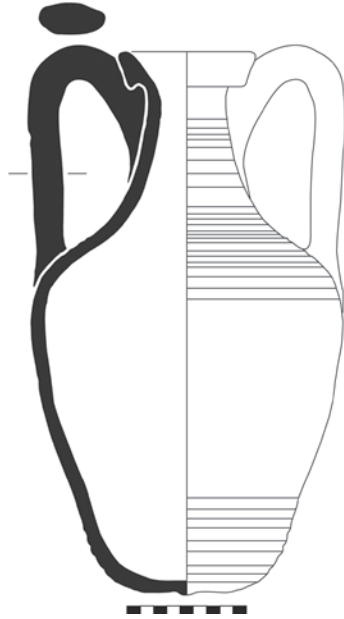
Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.451 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.101 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.106 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.156 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.166 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.056 x 0.024 m; **Karın Çapı:** 0.264 m; **Kaide Çapı:** 0.011 m; **Kapasite:** 9.36 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red
Katkı Maddeleri: Az mika, az kalker

Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 red
Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik aşağı sarkık üçgen formlu ağız kenarına, yüksek konik bir boyna ve üzeri omuz bölümü ile kaideye doğru sıkışan yivlerle kaplı ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli kalın kulplar bulunmaktadır. Eser İstanbul Arkeoloji Müzesi'nden getirilmiş olup Prof. Dr. Günsenin tarafından yayınlanmıştır.²³⁹

Figür 94a

Figür 94b

Benzerleri: Tulcea: Stanica 2012, s. 74, fig. 3.

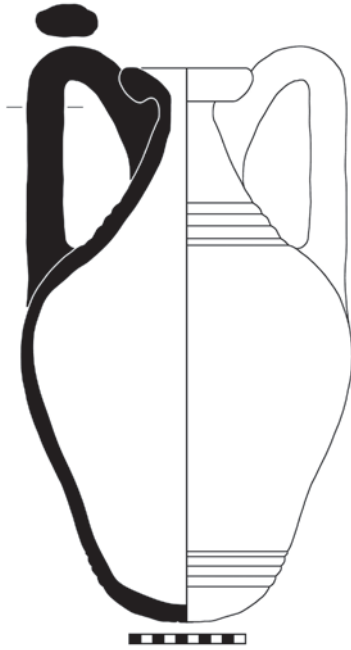
²³⁹ Günsenin 1990, s. 176, lev. XXXIV/1a, b.

Kat. No. 095**Tip:** Günsenin Tip 2a-b geçiş formu²⁴⁰**Envanter No:** 2712**Tarih:** MS 10. yüzyılın sonu – 11. yüzyıl**Köken:** Bilinmiyor

Yükseklik: 0.471 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.053; **Ağız Çapı (mak.):** 0.056 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.125 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.177 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.052 x 0.028 m; **Karın Çapı:** 0.281 m; **Kaide Çapı:** 0.012 m; **Kapasite:** 10.55 lt

Hamur Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 5 YR 5/2 reddish grey**Katkı Maddeleri:** Kalker, az mika, taşçık**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik aşağı sarkık ucu yuvarlaklaştırılmış üçgen formlu ağız kenarına, dudak altında daralan yüksek konik bir boyna ve omuz bölümü ile kaideye doğru yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli kalın kulplar bulunmaktadır.²⁴¹

Figür 95a

Figür 95b

Benzerleri: Dobrudca: Paraschiv-Talmaçhi 2016, s. 142, no. 5, lev. 5.

²⁴⁰ Bu formun gövdesi Günsenin'in tipolojisine göre 2a, boyunun darlığı 2b'de görülen özelliktedir.

²⁴¹ Günsenin 1990, s. 234, lev. XXXVII/1a, b.

4C. Günsenin Tip 3 Amphoraları

Üretim yeri bilinmemekle birlikte N. Günsenin tarafından yapılan sınıflandırma sayesinde yayılım alanı iyi bilinen bir form olan Günsenin 3 tipi amphoralar²⁴² Doğu Roma amphoraları arasında yüksek kulpları nedeniyle kolaylıkla ayırt edilebilen bir form olarak dikkati çekmektedir. Karadeniz’de ve Tuna Irmağı kıyısında bulunan birçok merkezde gerçekleştirilen araştırmalarda²⁴³ ve Kırım civarındaki çok sayıda batıkta²⁴⁴ yoğun olarak bulunan bu formun İstanbul’da yapılan kazılarda da sıklıkla ele geçtiği görülmektedir.²⁴⁵ Günsenin Tip 3 amphoralarının Akdeniz’in doğusundan İtalya Yarımadasına²⁴⁶ hatta İsveç’te yer alan Sigtuna’da da bulunması,²⁴⁷ olasılıkla bu formda taşınan şarabın kalitesiyle ilişkili olmalıdır. MS 12. yüzyılın ikinci yarısından 13. yüzyılın sonu arasına tarihlendirilen tabakalarda bulunan Günsenin Tip 3 tipi amphoraların geç örneklerinin MS 14. yüzyılda da Akdeniz ticaretinde kullanıldıkları önerilmektedir.²⁴⁸ Kırım’da bulunan batıklardaki örnekler incelendiğinde bu formun iki farklı boyutta üretilmiş olduğu anlaşılmaktadır.²⁴⁹

242 Sazanov 1997, tip 53; Hayes 1992, tip 60; Bulgakov 2P.

243 Zelenko 2000, res. 15.

244 Zelenko 2008, s. 129, fig. 4, s. 131-132, s. 158, no. 1.

245 Hayes 1992, s. 76.

246 Todorova 2011, s. 136.

247 Günsenin 2018, s. 102, dipnot 78.

248 Günsenin 2018, s. 101, dipnot 72.

249 Zelenko 2008, s. 158, no. 1, 5.

Kat. No. 096

Tip: Günsenin Tip 3

Envanter No: 2717

Tarih: MS 12. yüzyıl sonu - 13. yüzyıl başı²⁵⁰

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.680 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.070 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.079 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.147 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.303 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.057 x 0.038 m; **Karın Çapı:** 0.316 m; **Kaide Çapı:** 0.021 m; **Kapasite:** 13.38 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red

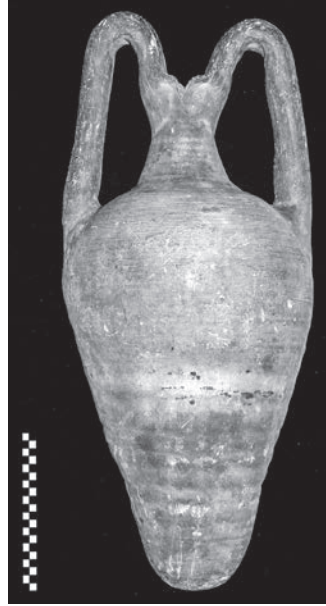
Katkı Maddeleri: İri taşçık, kum, kalker

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, dar, yüksek konik bir boyna ve omuz bölümünde başlayarak gövdenin altına doğru devam eden oldukça sık, kaideye doğru daha seyrek yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli ağız seviyesini aşan kalın kulplar bulunmaktadır.

Figür 96a

Figür 96b

Benzerleri: Bulgakov, *Byzantine Studies*, fig. 47; Zelenko, Morozova 2010, lev. 44, fig. 3; Amasra Arkeoloji Müzesi: Günsenin 2018, s. 102, fig. 9, Env. no. A/70 3.8; Zeyrek Camii: Ousterhout, Ahunbay, Ahunbay 2000, s. 266, no. 13.

²⁵⁰ Yakobson 1979, s. 110; Hayes 1992, s. 74, fig. 26.10; Romancuk, Sazanov, Sedikova 1995, s. 80, no. 169, lev. 44.

Kat. No. 097

Tip: Günsenin Tip 3

Envanter No: 2719

Tarih: MS 13. yüzyıl²⁵¹

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.665 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.075 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.078 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.19 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.241 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.051 x 0.024 m; **Karın Çapı:** 0.285 m; **Kaide Çapı:** 0.036 m; **Kapasite:** 13.35 lt

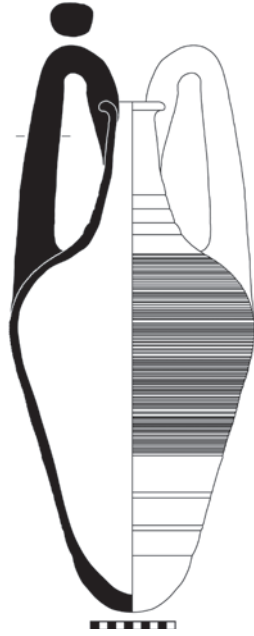
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6 reddish yellow

Yüzey Rengi: 7,5 YR 4/3

Katkı Maddeleri: Yoğun ince mika, az kalker, bitkisel katkı maddesi

Hamur Yapısı: Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, dar, yüksek konik bir boyna ve omuz bölümünde başlayarak gövdenin altına doğru sık şekilde devam eden, kaideye doğru daha seyrek olarak yivlendirilmiş ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun omuz arasında oval kesitli ağız seviyesini aşan kalın kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyinde boyunda başlayarak gövdenin alt bölümüne kadar devam eden krem rengi astarla yapılmış büyük bir haç motifi yer almaktadır.

Figür 97a

Figür 97b

Benzerleri: Şenol 2009, s. 301, no. 153; Marmaris Müzesi: Şenol 2003, s. 119, no. 46, Env. no. 98; Amasra Arkeoloji Müzesi: Günsenin 2018, s. 102, fig. 9, Env. no. A/70 3.8; Anaia: Mimaroglu 2011, s. 75, fig. 5; İçel Arkeoloji Müzesi: Şenol, Kerem 2000, s. 104, no. 32, Env. no. 85.11.4.

251 Zelenko et al. 2016, s. 208, no. 48.

Bölüm 5

Doğu Akdeniz Amphoraları

5A. Berythus Amphoraları, Agora M 334

Lübnan'ın güneyinde, Akko kenti ve civarında, bu amphoraların üretildiği atölye alanları tespit edilmiştir.²⁵² Agora M 334 olarak adlandırılan bu formun erken örnekleri Horvad Masref ve Horvad Eitayim'de bulunan atölyelerde üretilmiş olmalıdır.²⁵³ Bunların belirlenen en erken örnekleri Şam Kalesi kazılarında ele geçen kontekstler doğrultusunda MS 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir.²⁵⁴ Bu formun Horbat Uza/Khirbet Aiyadiya'da MS 7. yüzyılın başlarına kadar üretildiği bilinmektedir.²⁵⁵

252 Reynolds 2009, s. 68, dipnot 2.

253 Reynolds 2000, s. 390.

254 Treglia, Berthier 2010, s. 867.

255 Wicenciak 2016, s. 632.

Kat. No. 098**Tip:** Bertyhus Agora M 334**Envanter No:** 2715**Tarih:** MS 5. yüzyılın ortası- sonları²⁵⁶**Köken:** Akko Beyrut

Yükseklik: 0.61 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.10 m; **Ağız Çapı (max):** 0.11 m; **Kulp Formu:** Yivli yuvarlak profilli; **Kulp Kesiti:** 0.020 x 0.021 m; **Karın Çapı:** 0.242 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.03 m; **Kapasite:** 7.37 lt

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/8 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 7,5 YR 6/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Bol iri taşcık, şamot, az kalker, siyah kuvars**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte pişmiş, az gözenekli

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindirik ve üzeri yivli bir boyna, içi dolu düğme formu bir kaideyle son bulan üzeri yivli ovoidal gövdeye sahiptir. Ağız kenarının altından başlayarak omuz üzerinde gövdeyle birleşen dikey, üzeri yivli kalın kulplara sahiptir. Boyunda fermantasyon deliği bulunmaktadır. Bu amphora 1938 yılında İzmir Arkeoloji Müzesi'ne Yassıada Batığı'ndan getirilmiştir. G. Bass, bu amphorayı, Yassıada kazıları gerçekleştirilmeden önce müzeye getirilen eserler arasında değerlendirmiştir.²⁵⁷ Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 98a

Figür 98b

Benzerleri: Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi: Şenol 2009, s. 260, no. 98, Env. no. T038; Benzer bir form Philippi'de bir mezarda kullanılmıştır Pennas 1995, s. 217, lev. 4, no. 8; Anamur Arkeoloji Müzesi: Zoroğlu et al. 2009, s. 41, no. 58-59, Env. no. 1.3.94, 1.6.93, Rauh, Autret, Lund 2013, s. 180, fig. 13; Side Müzesi, DüNDAR 2012, s. 45, no. 3, Env. no. 1175; Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi, Env. no. 1132; Nea Paphos Maloutena: Meyza, Baginska 2013, s. 146, fig. 8e-f.

²⁵⁶ Reynolds 2005, s. 602, fig. 114.

²⁵⁷ Bass, Van Doorninck 1981, s. 186, P80.

5B. Dressel 5 Amphoraları

Doğu Akdeniz'de üretildiği düşünülen formlar arasında değerlendirilen Dressel 5 amphoralarına ait bir atölye bugüne kadar ele geçmemiştir. Ancak bulunan kontekstler yardımıyla bu formun MS 1-2. yüzyıllar arasında üretilmiş olduğu düşünülmektedir.²⁵⁸

258 Bevezky 1994, s. 22; Majcherek 1993, s. 219; Majcherek 2007, s. 19, s. 267, Tiussi 2010, fig. 2B.

Kat. No. 099

Tip: Dressel 5

Envanter No: 540.6.971

Tarih: MS 2. yüzyılın ortaları²⁵⁹

Köken: Doğu Akdeniz

Yükseklik: 0.871 m; **Kulp Formu:** Bifid; **Kulp Kesiti:** 0.047 x 0.027 m; **Karın Çapı:** 0.266 m;

Kaide Çapı: 0.021 m; **Kapasite:** 23.7 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red

Yüzey Rengi: 5 YR 7/4 pink

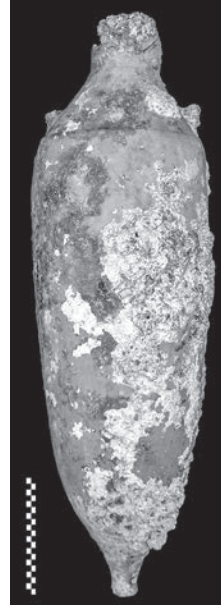
Katkı Maddeleri: Kalker, az mika, taşçık

Hamur Yapısı: Orta sertlikte

Tanımlama: Ağız kenarı, kulplar ve boynun önemli bölümü kırık olarak korunan bu form içi dolu altı düz kaideye doğru daralan yüksek silindir formu gövdeye sahiptir. Dressel 2-4 ve Dressel 5 amphoralarının karakteristiği olan boyun omuz geçişinde görülen keskin yiv ve konik omuz bu formda da izlenmektedir. Amphoranın bifid kesitli kulplarının alt bağlantıları korunmuştur. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır. Eser 03.08.1971 tarihinde C. Bekiroğlu'ndan satın alınmıştır.

Figür 99a

Figür 99b

Benzerleri: Bevezcky 1988, s. 158, fig. 2.3; Pannoniadaki benzerleri, Bevezcky 1994, s. 122, fig. 4.1; Grado I Batığı: Toniolo 2005, s. 150, fig. 3.

²⁵⁹ Tourkolimani Batığı'nda bulunan bir Dressel 5 amphorası, ana kargoyu oluşturan Dressel 24 amphoraları yardımıyla, MS 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Vidlickova 2015, s. 27, fig. 4.

Kat. No. 100

Tip: Dressel 5 ?

Envanter No: 14446

Tarih: MS 2. yüzyıl

Köken: Doğu Akdeniz

Yükseklik: 0.461 m; **Karın Çapı:** 0.150 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kaide Çapı:** 0.012 m; **Kapaite:** 7.2 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Yoğun mika, yoğun taşçık, kalker ve siyah taşçık

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Müsadere yolu ile müzeye kazandırılan bu formun ağız kenarı, boynun üst bölümü ve kulpları kırıktır. Amphora ince uzun silindir formlu bir boyna ve içi dolu konik kaideye doğru daralan omuzda keskin bir açı oluşturan ince ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın yüzeyi yer yer deniz kabuğu ile kaplıdır.

Figür 100a

Figür 100b

5C. Late Roman 4 Amphoraları

MS 4. yüzyıldan MS 7. yüzyıla kadar Akdeniz şarap ticaretinde en çok kullanılan amphora formu olan Late Roman 4 amphoralarının²⁶⁰ kökeni, Gazze Bölgesi'nde gerçekleştirilen çalışmalarda tespit edilen atölye kalıntıları sayesinde, kesinleşmiştir.²⁶¹ Ascalon'daki atölye alanı, şarap işlikleri ile olan ilişkisi ve çift yanma odasıyla LR 4 amphoralarının Akdeniz pazarında en fazla sayıda bulunduğu MS 6. yüzyıla ait önemli kanıtlar sunmaktadır.²⁶² Üretimine MS 1. yüzyılda başlandığı bilinen Gazze amphoralarının en erken örnekleri, yüksek dışa çekik ağız kenarları, silindirik formlu kalın gövdeleri ve konik omuz üzerinde bulunan oval kesitli kısa kulplarıyla bölgenin erken amphora üretiminin özelliklerini yansıtmaktadır.²⁶³

Bu amphoralarda MS 4. yüzyıla kadar oldukça yavaş bir form gelişimi izlenmektedir. Bölgenin tatlı şarabının ihracatında kullanılan Late Roman 4 amphoralarının²⁶⁴ formlarının MS 5. yüzyıldan sonra giderek incelendiği ve kapasitelerinin de azaldığı izlenmektedir. Akdeniz'de ele geçen örneklerinden elde edilen kanıtlara göre Late Roman 4 amphoralarında bölgenin özel şarabının dışında²⁶⁵ zeytinyağı, susam yağı, balık sosları hatta reçine gibi ürünler de taşınmıştır.²⁶⁶ Bu amphoralar, ince uzun yapıları sayesinde *enkhytrismos* gibi farklı uygulamalara olanak tanısalar da²⁶⁷ kutsal topraklardan getirilen şarabın İskenderiye üzerinden Akdeniz'in tüm noktalarına ulaşmasında kullanılmış olmalıdır.²⁶⁸

260 Reynolds et al., 2000, s. 53.

261 Johnson, Stager 2008, s. 481; Killebrew 2010, s. 168; Pieri 2007, s. 622, fig. 9.

262 Pieri 2007, s. 623, fig. 11.

263 Pelusium: Jaritz et al. 1996, s. 87, fig. 21, no. 208a; Sazanov 2017, s. 629.

264 Johnson, Stager 2008, s. 479.

265 Mayerson 1985; Mayerson 1991, s. 79; Bailey 1992, s. 295-296; Pieri 1998A, s. 105, fig. 8; Ballet 2000, s. 76-77; Killebrew 2010, s. 169.

266 Pieri 2005, s. 111; Pichot, Şenol 2015.

267 Sabah 2012, fig. 19; Şenol 2018, s. 21, dipnot 25-26.

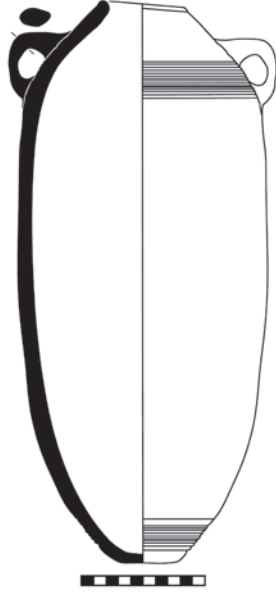
268 Ballet 1998, s. 105; Ballet 2005, s. 47; Şenol 2007B, s. 70; Sazanov 2017, s. 647.

Kat. No. 101**Tip:** Late Roman 4 A2²⁶⁹**Envanter No:** 6428**Tarih:** MS 5. yüzyılın ilk yarısı²⁷⁰**Köken:** Gazze

Yükseklik: 0.658 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.092 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.102 m; **Karın Çapı:** 0.50 m;
Kulp Yüksekliği: 0.088 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.035 x 0.021m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.05 m;
Kapasite: 24.08 lt

Hamur Rengi: 2.5 YR 5/6 red**Yüzey Rengi:** 5 YR 7/6 red**Katkı Maddeleri:** Az taşçık, az mika**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte

Tanımlama: İç çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, gövdeye doğru genişleyen konik bir boyna ve silindirik gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli kısa kulp-lar asimetrik olarak yerleştirilmiştir. Amphoranın omuz bölümünde ve gövdenin alt bölümünde ince yivler bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 101a

Figür 101b

Benzerleri: İskenderiye: Majcherek 1995, s. 174, lev. 5.1; Şenol 2018, s. 456, no. 376, Env. no. 48; Tell el Herr: Ballet 2000, s. 222, fig. 205.1; Tell el-Makhzan: Dixneuf 2007, s. 545, fig. 4a; Olympia: Martin 2000, s. 431, fig. 1.3, Env. no. K 13763; Karanis: Pollard 1998, s. 157, fig. 5b, Env. no. KM 8071.

269 Pieri 2005A, fig. 68, bu formun varyantları Akdeniz'de birçok merkezde ele geçmiştir, s. 106.

270 Ibida: Opait 1991, fig. 6.30, 32-33; Topraichioi: Opait 2004B, s. 21.

Bölüm 6

Kilikia Amphoraları

6A. Late Roman 1B Amphoraları

MS 3. yüzyılın ortasından itibaren üretilmeye başlayan²⁷¹ ve bilimsel literatürde Kartaca sınıflandırılmasına göre Late Roman 1 amphoraları olarak adlandırılan formlar ilk olarak Kilikia Bölgesi'nin şarap ihracatı için kullanılmıştır. Bu formun dar boyunlu erken örnekleri Late Roman 1A ismiyle sınıflandırılmış olup MS 5. yüzyılın başlarından sonra yerlerini Late Roman 1B olarak adlandırılan geniş boyunlu, silindirik gövdeli standart formlara bırakmıştır. MS 5. yüzyıldan itibaren hem serbest hem de devlet kontrollü bir sistemin izlendiği Akdeniz ticaretinde Late Roman 1 amphoralarında taşınan şarabın da zaman zaman *annona* uygulamalarıyla doğru orantılı olarak yoğun ihraç edildiği bilinmektedir.²⁷² Bu uygulama MS 7. yüzyılın ilk çeyreğine kadar devam etmiş olmalıdır.²⁷³

Her pazar payı yükselen üründe izlendiği üzere LR 1 amphoraları da birçok merkezde taklit edilerek Kilikia dışında²⁷⁴ Pamphylia, Lykia, Rhodos²⁷⁵, Kıbrıs²⁷⁶, Kos²⁷⁷, Karadeniz²⁷⁸, Afrika²⁷⁹, Mısır²⁸⁰, Suriye²⁸¹ gibi bölgelerin şarap ticaretinde kullanılmıştır.²⁸² Kilikia Bölgesi'nde gerçekleştirilen yüzey araştırmaları ve kazılar, bu formların üretildikleri atölyelerin bölgede üretimi sistemli olarak gerçekleştirmiş olduklarını belgelemektedir.²⁸³ Manastır tipi üretim olarak adlandırılan bu organizasyon, MS 7. yüzyılın ortalarına kadar Doğu Akdeniz'in karakteristik üretim tipi olmuştur. MS 6. yüzyılda ihracatı doruk noktasına ulaşan Kilikia üretimi²⁸⁴ Late Roman 1 amphoralarının Akdeniz'in batısına da yoğun olarak ihraç edildikleri bilinmektedir.²⁸⁵

271 Reynolds 2009, s. 71, fig. 3d; Opait 2010B, s. 1015; Şenol 2018, s. 507.

272 Elton 2005, s. 693; Pieri 2005B, s. 596; Pieri 2007, s. 614.

273 Leidwanger 2014, s. 901.

274 Williams 2005B, s. 160.

275 Empereur, Picon 1989, s. 239, fig. 18.

276 Demesticha, Michaelides 2001; Demesticha 2003; Pieri 2007, s. 620, fig. 5; Şenol 2008, s. 115.

277 Diamanti 2010A, s. 202-203; Diamanti 2010B, s. 143; Poulou-Papadimitriou, Didioumi 2010, s. 741; Diamanti, Kouzeli, Petridis 2014, s. 188, fig. 16, 22.

278 Riley 1979, s. 214; Şenol, Şenol 2003, s. 130; Smokotina 2014.

279 Pieri 2007, s. 615.

280 Ghaly 1992, s. 161-165, fig. 16a-b; Ballet 2003, s. 153, no. 13; Ballet, Dixneuf 2004, s. 70-71; Ballet 2007A, s. 621-626; Pieri 2007, s. 625, fig. 15; Marchand, Dixneuf 2007, s. 334; Beckh 2013, s. 79-80; Dany-Lasek 2014, s. 585; Dixneuf 2011, s. 177-179; Dixneuf 2017, s. 960, fig. 4, 21-22; Şenol 2018, s. 190; Ballet et al 2018, s. 66.

281 Ras al-Bassit: Mills, Reynolds 2014, s. 138, fig. 4.10-12.

282 Alkaç 2015, s. 152.

283 Empereur, Picon 1989, s. 241, fig. 19; Pieri 2005A, s. 80; Autret, Yağcı, Rauh 2010, s. 203-207; Ferrazzoli, Ricci 2010; Ferrazzoli, Ricci 2013, s. 217; Şenol, Alkaç 2017.

284 Empereur, Picon 1989, s. 239, fig. 19; Williams 2005A, s. 618; Şenol 2008, s. 116; Ferrazzoli 2010, s. 47, dipnot 32.

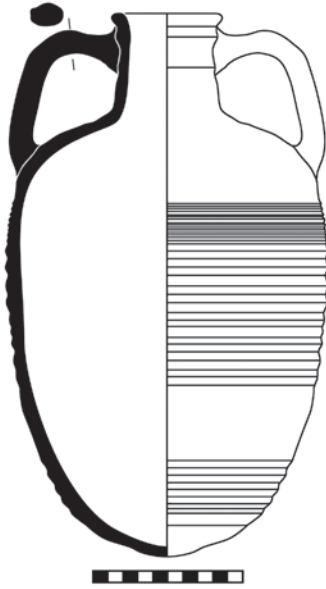
285 Exposito Alvarez, Bernal Casasola 2007, s. 119-132.

Kat. No. 102**Tip:** Late Roman 1B**Envanter No:** 6422**Tarih:** MS 6. yüzyıl²⁸⁶**Köken:** Kilikia Bölgesi

Yükseklik: 0.525 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.094 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.108 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.093 m; **Karın Çapı:** 0.310 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.150 m; **Kulp Formu:** Yivli oval; **Kulp Kesiti:** 0.031 x 0.022 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.010 m; **Kapasite:** 20.06 lt

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 5 YR 5/6 yellowish red**Katkı Maddeleri:** Az kalker, az siyah taşçık, az şamot**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ağız kenarına, üst kulp bağlantısının olduğu yerde keskin bir yive sahip olan silindirik boyna ve üzeri kalın yivli ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında üzeri keskin yivli oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kaplıdır. 20.10.1967'de Sezai İşgüden'den polisçe müsadere edilmiş olup 4.4.1969-K.546 mahkeme kararı ile müzeye kazandırılmıştır.

Figür 102a

Figür 102b

Benzerleri: Elaiussa Sebaste: Ferrazzoli, Ricci 2007, s. 526, fig. 15; Güney Prasonisi Batığı: Theodoulou et al. 2015, s. 49, fig. 6b, Env. no. BE2007/21-4, fig 6c, Env. no. BE2007/21-5; Knidos A Batığı: Brennan et al. 2020, s. 297, fig. 4-5.

²⁸⁶ Fulford, Peacock 1984, fig. 34, no.1.

Kat. No. 103

Tip: Late Roman 1B

Envanter No: 8612

Tarih: MS 7. yüzyıl²⁸⁷

Köken: Kilikia Bölgesi

Yükseklik: 0.472 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.078 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.087 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.085 m; **Karın Çapı:** 0.193 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.128 m; **Kulp Formu:** Yivli yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.029 x 0.025 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.037 m; **Kapasite:** 8.63 lt

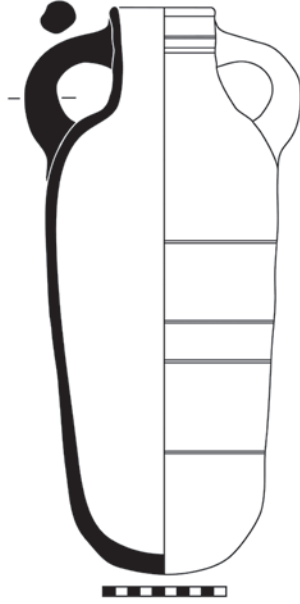
Hamur Rengi: 2,5 YR 7/8 yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 5/6 yellowish red

Katkı Maddeleri: Kalker, az siyah taşçık, az şamot

Hamur Yapısı: Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ağız kenarına, silindirik boyna ve üzeri kalın yivli silindirik gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kaplıdır. Yassıada Batığı'nda kaidesi konik olan benzer bir form ele geçmiştir.²⁸⁸ Eser 14.02.1977 tarihinde Mavrice Verbeke tarafından müzeye bağışlanmıştır.

Figür 103a

Figür 103b

Benzerleri: Kulpları daha uzun bir alt grubu için Pieri 2005A, s. 71, fig. 25 LR 1B alt grup soldaki amphora; Kythaion: Sazanov 1999, s. 270, no. 31. fig. 11.7; Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Alpözen, Özdaş, Berkaya 1995, s. 114, Env. no. 6730.

²⁸⁷ Reynolds 2013, s. 107, fig. 12, AM336bis.

²⁸⁸ Bass, Van Doorninck 1981, s. 187, P72.

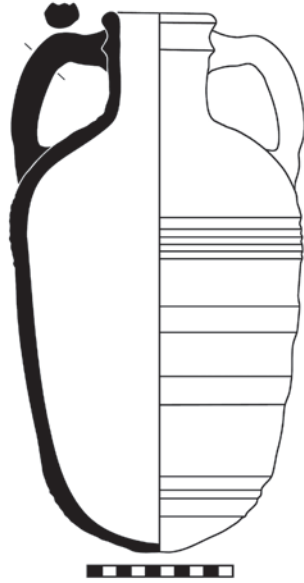
Kat. No. 104**Tip:** Late Roman 1B**Envanter No:** 9521**Tarih:** MS 6. yüzyıl**Köken:** Kilikia Bölgesi

Yükseklik: 0.537 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.097 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.113 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.103 m; **Karın Çapı:** 0.291 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.154 m; **Kulp Formu:** Yivli yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.034 x 0.023 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.026 m; **Kapasite:** 18.18 lt

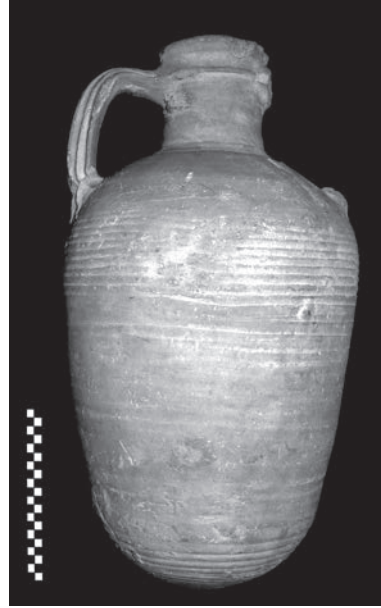
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6 strong brown
Katkı Maddeleri: Kalker, mika, kuvars

Yüzey Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ağız kenarına, üst kulp bağlantısının olduğu yerde keskin bir yive sahip olan silindirik boyna ve üzeri kalın yivli ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında üzeri keskin yivli oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Kulplardan biri kırık-tır. Erythrai kazılarında bulunan bir kuyu kazısı sırasında ele geçen amphora 08.09.1982 tarihinde müzeye teslim edilmiştir.

Figür 104a

Figür 104b

Benzerleri: Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi: Şenol 2009, s. 234, no. 61, Env. no. T066, s. 236, no. 63, Env. no. T074, s. 236, no. 64, Env. no. T079; Elaiussa Sebaste: Ferrazoli 2010, s. 47, fig. 41; Silifke Müzesi: Alkaç 2013, s. 114, no. 7, fig. 9; İçel Müzesi: Şenol, Kerem 2000, s. 93, no. 17, Env. no. 83.6.10; Güney Parasoni Batığı: Theodoulou, Foley, Kourkoumelis, Preka-Alexandri 2015, s. 49, fig. 6C; Alanya Arkeoloji Müzesi: Sibella 2002, s. 11, fig. 14c, Env. no. 187.1.95, fig. 14g, Env. no. 197.1.95; Knidos C Batığı: Brennan et al. 2020, s. 301, fig. 8b-d.

Kat. No. 105

Tip: Late Roman 1B

Envanter No: 13256

Tarih: MS 6. yüzyıl - MS 7. yüzyıl başları²⁸⁹

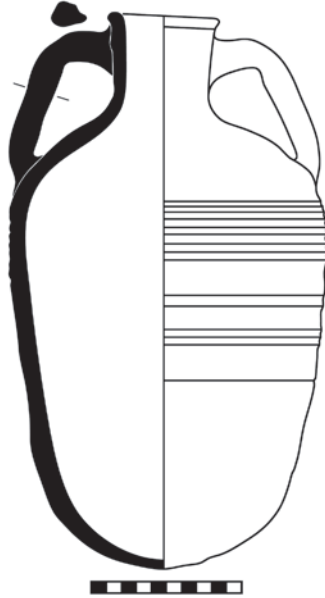
Köken: Kilikia Bölgesi

Yükseklik: 0.536 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.094 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.107 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.088 m; **Karın Çapı:** 0.306 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.152 m; **Kulp Formu:** Yivli yuvarlak; **Kulp Kesiti:** 0.034 x 0.023 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.021 m; **Kapasite:** 15.08 lt

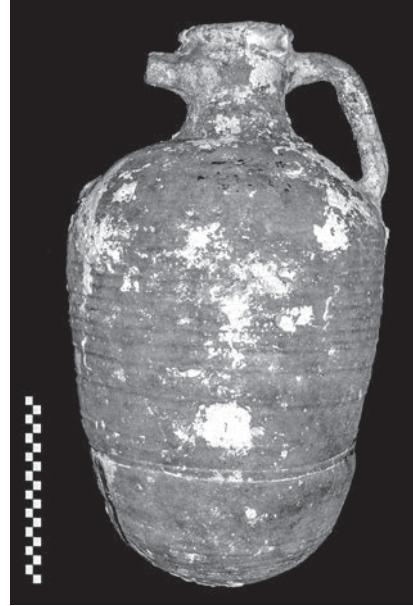
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow
Katkı Maddeleri: Kalker, bol kuvars

Yüzey Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ağız kenarına, üst kulp bağlantısının olduğu yerde keskin bir yive sahip olan silindirik boyna ve üzeri kalın yivli ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında üzeri keskin yivli oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Kulplardan biri kırıktır. Amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır. Eser müsadere yöntemiyle müzeye kazandırılmıştır.

Figür 105a

Figür 105b

Benzerleri: Elaiussa Sebaste: Ferrazzoli, Ricci 2010, s. 825, fig. 6.26, soldan birinci amphora.

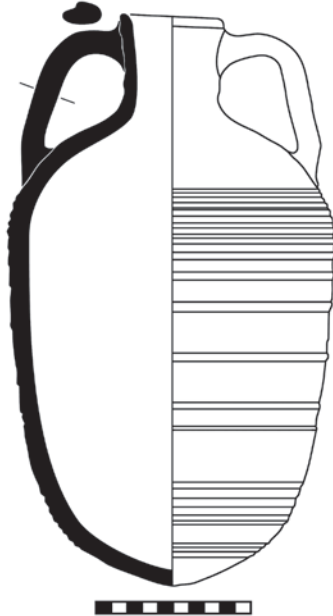
289 MS 570-580, Sazanov 2000, s. 243, fig. 4.2.

Kat. No. 106**Tip:** Late Roman 1B**Envanter No:** 13260**Tarih:** MS 6. yüzyıl ikinci yarısı - MS 7. yüzyıl başı**Köken:** Kilikia Bölgesi

Yükseklik: 0.532 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.072 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.088 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.10 m; **Karın Çapı:** 0.30 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.12 m; **Kulp Formu:** Yivli oval; **Kulp Kesiti:** 0.034 x 0.022 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.025 m; **Kapasite:** 19.38 lt

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 7,5 YR 6/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Kalker, bol kuvars, az mika**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ucu inceltilmiş ağız kenarına, üst kulp bağlantısının olduğu yerde keskin bir yive sahip olan silindir formulu boyna ve üzeri kalın yivli dibe doğru daralan ovoid formulu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında üzeri keskin yivli oval kesitli dikey kulp-lar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kaplı olup yapıştırılarak restore edilmiştir. Eser müsadere yöntemiyle müzeye kazandırılmıştır.

Figür 106a

Figür 106b

Benzerleri: İskenderiye Greko Roman Müzesi: Şenol 2018, s. 518, fig. 441, Env. no. 8245.

Kat. No. 107

Tip: Late Roman 1B1²⁹⁰

Envanter No: 13276

Tarih: MS 6. yüzyıl sonları²⁹¹ - MS 7. yüzyıl²⁹²

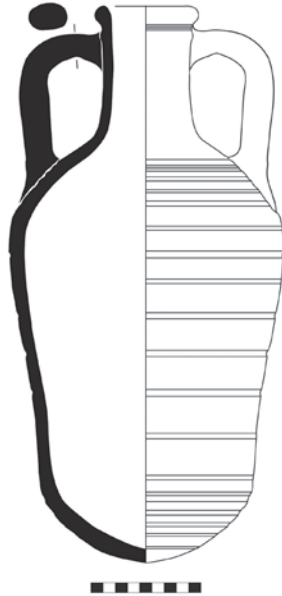
Köken: Kıbrıs?

Yükseklik: 0.50 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.075 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.095 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.118 m; **Karın Çapı:** 0.245 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.12 m; **Kulp Formu:** Yivli oval; **Kulp Kesiti:** 0.034 x 0.025 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.025 m; **Kapasite:** 9.24 lt

Hamur Rengi: 10 YR 6/4 light yellowish brown
Katkı Maddeleri: Kalker, bol kuvars

Yüzey Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindirik yüksek bir boyna ve üzeri kalın yivli kum saati formu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında üzeri keskin yivli oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Eser müsadere yöntemiyle müzeye kazandırılmıştır.

Figür 107a

Figür 107b

Benzerleri: Samos: Hautumm 2004, s. 290, no. 1720, lev. 73; Kartaca: Williams 2005B, s. 165, lev. 3 sağdaki amphora; İskenderiye Greko Roman Müzesi: Şenol 2018, s. 520, no. 443, Env. no. 106; Kelenderis: Zoroğlu 2009, s. 31, fig. 4 sol üstteki amphora; Amathus: Empereur 2018, s. 184, fig. 1.

²⁹⁰ Empereur 2018, s. 183-184, fig. 1.

²⁹¹ Williams 1989, s. 95, fig. 54, no. 561.

²⁹² Bass, Van Doorninck 1981, s. 157, fig. 8.3; Hautumm 2004, s. 291; MS 650-670, Sazanov 2007, s. 815, no. 20.

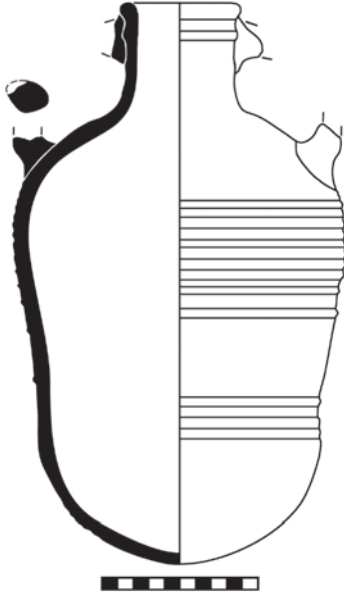
Kat. No. 108**Tip:** Late Roman 1B**Envanter No:** 14878**Tarih:** MS 6. yüzyılın sonları**Köken:** Kilikia Bölgesi

Yükseklik: 0.512 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.078 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.095 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.103 m; **Karın Çapı:** 0.301 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.12 m; **Kulp Formu:** Yivli oval; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.031 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.015 m; **Kapasite:** 18.89 lt

Hamur Rengi: 5 YR 5/8 yellowish red
Katkı Maddeleri: Kalker, bol kuvars

Yüzey Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow
Hamur Yapısı: Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, üst kulp bağlantısının olduğu yerde keskin bir yive sahip olan silindirik boyna ve üzeri kalın yivli dibe doğru daralan kum saati formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz üzerinde dikey kulplara ait izler bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kaplıdır. Eser Süha Mermerci'den müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Figür 108a

Figür 108b

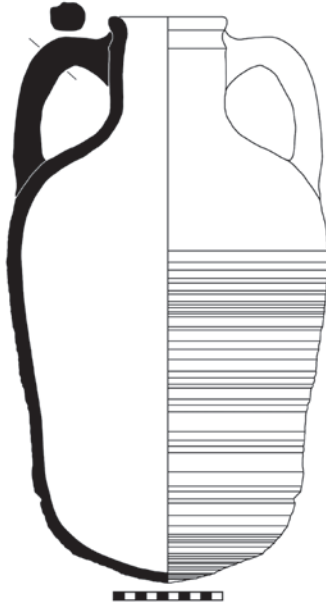
Benzerleri: Böttger 1992, no. 101, lev. 101; Korinth: Slane, Sanders 2005, s. 277 fig. 13.4.8.

Kat. No. 109**Tip:** Late Roman 1B**Envanter No:** 536.6.971**Tarih:** MS 6. yüzyılın ikinci yarısı - MS 7. yüzyılın ilk çeyreği **Köken:** Kilikia Bölgesi

Yükseklik: 0.51 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.09 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.11 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.11 m;
Karın Çapı: 0.261 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.12 m; **Kulp Formu:** Yivli oval; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.023 m;
Kaide Çapı (mak.): 0.015 m; **Kapasite:** 17.29 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 5 YR 7/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Bol kalker, mikro fosil, bol kuvarz**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindirik boyna ve üzeri kalın yivli dibe doğru daralan kum saati formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında üzeri keskin yivli oval kesitli dikey kulplar bulunmaktadır. Gövdenin yüzeyi kulpların alt bağlantılarından kaideye kadar yivlendirilmiştir. Kulplardan biri kırıktır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kaplıdır. Eser 3.08.1971 tarihinde C. Bekiroğlu'ndan satın alınma yöntemiyle müzeye kazandırılmıştır.

Figür 109a

Figür 109b

Benzerleri: Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi: Şenol 2009, s. 238, no. 66, Env. no. T108, s. 238, no. 67, Env. no. T136; Kartaca: Fulford, Peacock 1984, s. 120, fig. 34.1; Williams 2005B, s. 158, fig. 1; İskenderiye Greko Roman Müzesi: Şenol 2018, s. 517, no. 436, Env. no. P11689; Adana Müzesi: Mimaroglu 2016, s. 229, no. 3, Env. no. 14637; Anamur Arkeoloji Müzesi: Rauh, Autret, Lund 2013, s. 179, fig. 11, Env. no. 3.13.93.

6B. “Tarsus” Amphoraları

Tarsus'ta gerçekleştirilen kazılarda yoğun olarak ele geçen bu form, Alanya Müzesi'nde korunan benzerlerinin ele geçtiği bir batıktaki tarihlendirme önerisine göre, MS 7. yüzyıldan sonra üretilmiş olmalıdır.²⁹³ Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi'nde korunan benzer formlu amphoraların sınıflandırılmasında Tarsus I amphoraları olarak adlandırılan²⁹⁴ bu formun tam örnekleri Anadolu'nun güneydoğu kıyılarında su altında ele geçmiştir.²⁹⁵ Tarsus I amphoralarının tam olarak korunmuş örneklerinde boyun bölümünün uzun silindirik olduğu ve ağız kenarlarının dışa çekik üçgen formda yapıldığı görülmektedir. Bu amphoralar açık renkli, gözeneksiz ve az kuvars katkılı kil yapılarıyla Kilikia Bölgesi'nde bu formdan önce üretilen LR 1 amphoralarından farklılıklar göstermektedir. Yaklaşık 6 lt ve 10 lt kapasiteye sahip iki farklı boyutta örnekleri tespit edilen bu formun²⁹⁶ benzer örnekleri, 20. yüzyılın başlarına kadar Kilikia Bölgesi'nde varlığını sürdürmüştür.

293 Sibella 2002, s. 15, fig. 21a-b.

294 Şenol 2009, s. 280.

295 Şenol, Kerem 2000, s. 91, lev. 16, no. 14.

296 Şenol 2009, s. 282.

Kat. No. 110

Tip: Tarsus

Envanter No: 14882

Tarih: MS 7. yüzyıl?²⁹⁷

Köken: Kilikia Bölgesi

Yükseklik: 0.367 m; **Karın Çapı:** 0.276 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.086 m; **Kulp Formu:** Oval;
Kulp Kesiti: 0.041 x 0.013 m; **Kaide Derinliği:** 0.005 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.065m;
Kaide Çapı (mak.): 0.071; **Kapasite:** 9.81 lt

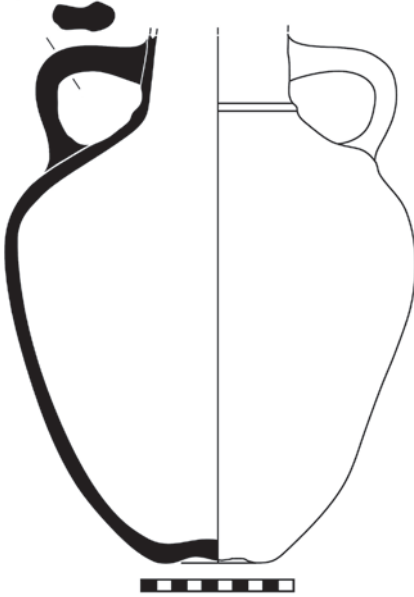
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/4 pale yellow

Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/4 pale yellow

Katkı Maddeleri: Az taşçık, az siyah kuvars

Hamur Yapısı: Orta sertlikte

Tanımlama: Ağız kenarı kırık olarak korunan form silindirik boyna ve içbükey tabanla son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Yassı şerit kesitli kısa kulplar boynun ortasından başlayarak omuzda amphora ile birleşmektedir. Boyun omuz arasında bulunan kademe bu formun özellikleri arasında sayılabilir. Eser Süha Mermerci'den müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 110a

Figür 110b

Benzerleri: İçel Arkeoloji Müzesi: Şenol, Kerem 2000, s. 91, no. 14, Env. no. 79.11; Alanya Arkeoloji Müzesi: Sibella 2002, s. 15, fig. 21.a-b, Env. no. 182.1.95, 186.1.95; Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Env. no. 481; Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi: Şenol 2009, s. 281, no. 124, Env. no. T051, s. 282, no. 125, Env. no. T119, no. 126, Env. no. T050, s. 283, no. 127, Env. no. T047, no. 128, Env. no. T054, s. 284, no. 129, Env. no. T052.

297 Sibella 2002, s. 15.

Bölüm 7

Pamphylia Bölgesi Amphoraları

7A. Pamphylia Amphoraları

Virginia Grace tarafından Delos'ta ve Atina Agorası'nda bulunan örneklerin tanımlanmasından sonra Pamphylia Bölgesi amphoraları olarak sınıflandırılan bu formun üretim atıklarına Empereur ve Picon tarafından bölgede gerçekleştirilen araştırmalarda rastlanmıştır. Aspendos ve Perge civarında tespit edilen bu izlerin dışında, Rauh tarafından Syedra'da yürütülen çalışmalarda ele geçen bu formun Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait örneklerinden hareketle, Yeşilöz Irmağı'nın ağzında üretilmiş olduğu belirlenmiştir.²⁹⁸ Pamphylia amphoralarının kulplarında MÖ 2. yüzyılın son çeyreği ile MÖ 1. yüzyılın sonu arasında dikdörtgen formlu mühürler görülmektedir.²⁹⁹ Son yıllarda bu mühürler üzerine yapılan çalışmalarda, Pamphylia amphoralarında taşınan ürünlerin özellikle Doğu Akdeniz ve Mısır'da önemli bir pazar payına sahip olduğu anlaşılmıştır.³⁰⁰

Bölgenin üretim potansiyeli göz önüne alındığında Pamphylia amphoralarında zeytinyağının yanında³⁰¹ şarabın da ihraç edildiği³⁰² öne sürülmüştür. Bu görüşte, erken Pamphylia amphoralarının küresel gövdeleri ve kısa boyunlarının zeytinyağı taşımacılığındaki avantajı dışında bölgedeki zeytinyağı tesislerinin varlığı da kanıt olarak sunulmuştur. Ayrıca Pamphylia amphoralarının özellikle Roma İmparatorluk Dönemi'nde kullanılan ince uzun yapılı örneklerinin Akdeniz'deki merkezlerdeki buluntu oranları incelendiğinde de bu ticaretin MÖ 2. yüzyılın sonundan³⁰³ MS 2. yüzyıla kadar yükselerek devam ettiği kabul edilmektedir.³⁰⁴

298 Rauh, Slane 2000, s. 322, fig. 8-12; Rauh et al. 2000, s. 169-170, fig. 18; Rauh 2004, s. 330, fig. 2; Rauh et al. 2006, s. 64.

299 Şenol, G. C. 2006, s. 77.

300 Brixhe 2012; Brixhe 2019.

301 Rauh et al. 2006, s. 64.

302 Dzierzbicka 2018, s. 319, dipnot 13.

303 Ariel, Finkielsztein 2003, s. 145.

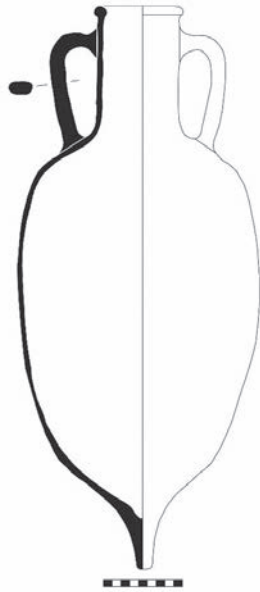
304 Şenol 2018, s. 437, dipnot 619.

Kat. No. 111**Tip:** Pamphylia**Envanter No:** 8611**Tarih:** MS 1. yüzyılın sonları³⁰⁵**Köken:** Pamphylia

Yükseklik: 0.712 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.089 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.099 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.161 m; **Karın Çapı:** 0.30 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.132 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.029 x 0.014 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.024 m; **Kapasite:** 24.86 lt

Hamur Rengi: 2.5 YR 5/8 red**Yüzey Rengi:** 5 YR 7/6 red**Katkı Maddeleri:** Az taşçık, az kalker, mika**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindir formlu uzun boyna ve içi dolu konik kaideyle son bulan ince ovoid formlu gövdeye sahiptir. Oval kesitli dikey kulplar boynun üst bölümüyle omuz arasında yer almaktadır. Eser 14.02.1977 tarihinde Mavrice Verbike tarafından müzeye kazandırılmıştır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplı olup yapıştırılarak restore edilmiş halde korunmaktadır.

Figür 111a

Figür 111b

Benzerleri: Grace 1973, s. 196, fig. 8.16; İskenderiye açıklarında bulunan QB II batığında benzeri ele geçmiştir. QBII.131. Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Env. no. 2611.

³⁰⁵ MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilen Nauticos Batığı'nda bulunan Pamphylia amphoralarından daha uzun boyun ve daha ince gövde yapısı nedeniyle morfolojik gelişimi ve Atina Agorası örneği dikkate alındığında bu formun MS 1. yüzyılın ortalarından sonları arasına tarihlendirilmesi önerilebilir. Lawall 2005/2006, s. 77, fig. 6.

Bölüm 8

Lykia Bölgesi Amphoraları

8A. Lykia Amphoraları

Lykia Bölgesi'nde son yıllarda gerçekleştirilen kazılarda Kuzey Ege amphoralarının morfoloji-siyle uyum gösteren yeni bir amphora formu belirlenmiştir.³⁰⁶ Özellikle Mende amphoralarının MÖ 4. yüzyılda üretilen formlarına benzeyen bu yeni tip, içi oyuk tabanında bir çıkıntıya sahip yüksek konik formlu kaideleri³⁰⁷ ve Kıbrıs amphoralarının kulp yapılarıyla uyum gösteren ince oval yapılı kısa kulplarıyla Mende amphoralarından ayrılmaktadır. Lykia dışında Pamphylia ve Kilikia bölgelerinde bulunan merkezlerde gerçekleştirilen kazılarda, MÖ 4. yüzyıla tarihlendi-rilen tabakalarda, bu formda üretilmiş amphoraların ele geçtiği görülmektedir.³⁰⁸

306 Dündar 2014, s. 39.

307 Dündar 2014, s. 40, fig. 14.

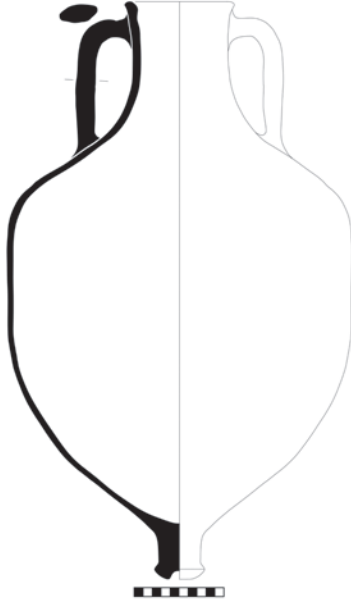
308 Dündar 2016, s. 96.

Kat. No. 112**Tip:** Lykia Amphorasi**Envanter No:** 13247**Tarih:** MÖ 5. yüzyılın son çeyreği³⁰⁹ - MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı³¹⁰ - MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı³¹¹**Köken:** Lykia

Yükseklik: 0.613 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.105 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.11 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.163 m; **Karın Çapı:** 0.226 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.162 m; **Kulp Kesiti:** 0.042 x 0.022 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.056 m; **Kapasite:** 27.26 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 5/6 red**Katkı Maddeleri:** Bol kuvars, az şamot, az mika, az kalker**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, kısa ve omuza doğru genişleyen konik boyna ve içi oyuk yüksek topaç formulu kaideyle son bulan geniş ovoid formulu gövdeye sahiptir. Amphoranın oval kesitli kupları boynun üst bölümden başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir. Amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 112a

Figür 112b

Benzerleri: Patara: Dündar 2014, s. 38, fig. 13; Side Müzesi: Dündar 2012, s. 47, fig. 6-7, Env. no. 810, s. 48, fig. 9-10, Env. no. 1178; Dündar 2016, s. 96, fig. 77; Dündar 2017, s. 51, fig. 43, Env. no. 810; Mersin Müzesi: Şenol, Kerem 2000, s. 102, no. 28, lev. 19, Env. no. 95.30.1.

309 Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 41, fig. 19. Md1.

310 Dündar 2012, s. 48; Projeksiyon noktası gövdenin ortasında olan benzer bir örnek Monachov 1999A, s. 127, lev.41 MÖ 450-435 yıllarına tarihlendirilmiştir.

311 Dündar 2021, s. 127, no. 7, fig. 12a-b.

Bölüm 9

İtalya Yarımadası'nda Üretilen Amphoralar

9A. Greko-İtalik Amphoralar

MÖ 4. yüzyılın sonundan³¹² Dressel 1 amphoralarının ortaya çıktığı MÖ 2. yüzyılın ortalarına kadar başta Campania Bölgesi şaraplarının ihracatında kullanılan bu Grek etkili amphora formu, Romalıların Akdeniz'deki büyük boyutlu şarap ticareti yarışına başlangıçtan itibaren etki ettiklerini göstermektedir. Bu amphoraların kulplarında bulunan üretici mühürleri, Grek amphoralarında da izlendiği üzere, sistemli bir üretimin kanıtları olarak değerlendirilmelidir.³¹³ İtalya Yarımadası'nda birçok atölyesi tespit edilen Greko-İtalik amphoraların İspanya'da Cadiz civarında da taklit edildikleri bilinmektedir.³¹⁴

312 Olcese 2004, s. 179.

313 Şenol G.C. 2006, s. 13, dipnot 3.

314 Bernal Casasola, García-Vargas, Sáez Romero 2013, s. 356, fig. 3.

Kat. No. 113**Tip:** Greko-İtalik Will c Vandermerish MGS VI**Envanter No:** 13261**Tarih:** MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı³¹⁵ - MÖ 2. yüzyılın ilk yarısı³¹⁶ **Köken:** Güney İtalya³¹⁷

Yükseklik: 0.798 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.13 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.17 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.194 m;
Kulp Formu: Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.23 m; **Kulp Kesiti:** 0.047 x 0.025 m; **Karın Çapı:** 0.204 m;
Kapasite: 32.78 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 light red**Yüzey Rengi:** 2.5 YR 6/6 light red**Katkı Maddeleri:** Yoğun mika, piroksen, şamot ve kalker**Hamur Yapısı:** İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik üçgen formlu ağız kenarına, gövdeye doğru daralan içbükey formda boyna, ovoid formlu gövdeye ve boyunun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli kalın kulplara sahiptir. Amphoranın kaidesi kırıktır. S formu dikey kulpların ikisinin de üst bölümlerinde düzensiz dikdörtgen çerçeve içinde PASION isminin okunduğu mühür baskısı yer almaktadır.

PASION

PASION

O[U...]ONAI

OU[...]ONAI

Her iki mühür de kulpların üst bölümüne asimetrik olarak basılmıştır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 113a

Figür 113b

315 Bechtold 2013, s. 439, dipnot. 155; Olcese 2012, s. 37.

316 Joncheray, Long 2002, s. 145, fig. 10, no. 15-6, s. 153; Docter et al. 2012, s. 137; Olcese 2012, s. 357-358, lev. 3.LI.4; Toniolo 2019, s. 45.

317 Napoli Körfezi – Sicilya, bu alt grubun taklitleri Güney İspanya'da üretilmiştir. Bernal Casasola, García-Vargas, Sáez Romero 2013, s. 358, fig. 4.7.

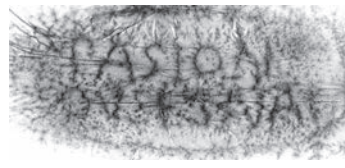
Figür 113c

Figür 113d

Figür 113e

Figür 113f

Benzerleri: İskenderiye Greko Romen Müzesi: Şenol 2013, s. 404, lev. 1, fig. 2; Şenol 2018, s. 258, no. 218, Env. no. 22994; Gela: Olcese 2012, s. 275, fig. VIII.8I.GL3, s. 290, fig. VIII.13.Tip VI; Lahi 2009, s. 250, lev. VIII, no.51; Ischia: Olcese 2004, s. 192, fig. 3.1, 3.5.

9B. DR 2-4 Amphoraları

Augustus Dönemi'nde, Akdeniz bağıcılığının yeniden düzenlenme politikası çerçevesinde, Ege'de dış satımın boyutları artmış ve Kos Adası'nın meşhur şarabının kendine özgü ambalaj formları da Roma İmparatorluk Dönemi'nin resmi formları haline gelmiştir. MÖ 1. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren İtalya Yarımadası'nın Tiren Denizi kıyılarındaki atölyelerde üretimine başlanan³¹⁸ Kos taklidi amphoraların,³¹⁹ kısa sürede Adriyatik kıyısında bulunan atölyelerde³²⁰ ve Akdeniz'in birçok noktasında,³²¹ Dressel 2-4 formu olarak sınıflandırılan³²² farklı versiyonlarının MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısından itibaren İmparatorluğun teşvikiyle üretildikleri izlenmektedir.

Kos amphoralarının bifid kulpları ve boyun omuz geçişinde görülen ince kademe gibi detayların izlendiği bu yeni formlarının, Karadeniz'de üretim yapan merkezlerde de taklit edilerek piyasaya sürüldüğü görülmektedir.³²³ DR 2-4 amphoralarının en geç alt gruplarının MS 4. yüzyıla kadar Tunus'ta üretilmeye devam edildiği, son yıllarda gerçekleştirilen araştırmalarda izlenmektedir.³²⁴

318 Albinia/İtalya: Peacock 1977, s. 267, fig. 3.6-11; Manacorda 1981, s. 19, no. 20-21, lev. 5; Benquet, Mancino 2006, s. 472, fig. 11; Benquet, Vitali 2013, s. 526-527; Olcese 2011-12, s. 51, lev. 1.15, no. 6; Mondragone: Olcese 2011-12, s. 317, lev. 3.29, no. 3; Etruria: Facchini 1989, s. 560-561; Thierrin-Michael et al. 2004, s. 237, fig. 1; Sorrento: Olcese 2011-12, s. 369, fig. 3.29; Olcese, Iliopoulos, Giunta 2013, s. 55, no. 3a-b; Pompei: Panella 2001, s. 194; Iavarone, Olcese 2013, s. 222, fig. 2; Cales: Morel 1989, s. 559, fig. 1-4; Fellingine, Taranto, Forlimpopoli: Rizzo 2014, s. 125.

319 Morel 1989, s. 558.

320 Van Limbergen 2018, s. 203, fig. 1, s. 213.

321 Tarraconensis: Tchernia, Zevi 1972, s. 35-65; Pascual Guasch 1974; Panella 2001, s. 248, no. 85; El Vilarenc: Revilla 2007, s. 94, fig. 6.6; (Planes del Roquís, La Buada, Mas de Gomand, El Burguet El Burgar, La Canaleta, La Clota): Revilla 2007, s. 95, fig. 7.1-6; Mas d'en Corts: Berni Millet 2011, s. 493-494, fig. 4; Baetica: Williams 1995; Freed 2000; Almadra: Gisbert Santonja 1998; Panella 2001, s. 248, no. 91; Torre Llaoder: Prevosti Monclus, Roig 2010, s. 486, fig. 15-17; Frejus: Gébara, Béraud 1994, s. 311; Panella 2001, s. 247, no. 59; Velaux: Tchernia, Villa 1977, s. 231-232; Mougou: Schweitz et al. 1986, Laubenheimer 1986, s. 177, fig. 1-2; Lyon: Desbat 1987, s. 159, fig. 1.2-5; Dangréaux 1990, s. 11, fig. 1-8; Desbat, Dangréaux 1997; Desbat, Schmitt 1997; Desbat 2003, s. 45, fig. 1.2A, 2B; Dangréaux 2015, s. 304-305, fig. 1.2a, 2b; Gource, Naintré: Durquety, Thirion-Merle, Schmitt 2012, s. 122, fig. 37, s. 123, fig. 38; Usseau, Poitiers, Périgny: Durquety, Lemaitre, Guitton, 2012, s. 397, fig. 4.1.4, fig. 4.2.5, fig. 4.6; Rom, Crèche, Le Langon: Durquety, Lemaitre, Guitton, 2012, s. 398, fig. 5.2-3, 5.7, fig. 5.4.6, fig. 5.4.6, fig. 5.8; Languedoc: Laubenheimer 1984, s. 25; Marsilya: Panella 2001, 247, no. 53; Aquitaine: Berthault 2012, s. 488, tip 2, fig. 3; Şkolarice: Žerjal 2011, s. 147, lev. 1, no. 1-8; Verulamium: Symonds 2003, s. 51, fig. 1; Coriovallum: Van der Berg 2013, s. 12, fig. 3a; Jerba: Fentress 2001, s. 262; Bonifay 2004A, s. 146-147 tip 56, no. 1; Pupput: Bonifay 2004A, s. 147, no. 2; Bonifay 2004B, s. 25, fig. 9.9; Herakleia Pontika: Naumenko 2013, s. 106, fig. 6; Aegeai: Empereur, Picon 1989, s. 227, fig. 2; Elaiussa Sebaste: Ferrazzoli, Ricci 2009; Kızılarslanoglu 2019, s. 42-70; Kıbrıs: Hayes 1991, 94, fig. 70-17, 21; Ras al-Bassit: Mills, Reynolds 2014, s. 137, fig. 3.6; Mariout: Empereur 1986, s. 605, fig. 7; Empereur, Picon 1989, s. 227, fig. 2; Akademia: Pichot, Şenol 2014, s. 229-230, fig. 5, 12.

322 Hesnard 1986, s. 75-77.

323 Vnukov 2004, s. 407.

324 Oued el Akarit: Ben-Tahar, Bonifay, Capelli, 2018, s. 170, fig. 3.22-27.

Kat. No. 114

Tip: Dressel 2-4

Envanter No: 8317

Tarih: MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı - MS 1. yüzyıl

Köken: Doğu Akdeniz

Yükseklik: 0.83 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.109 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.118 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.212 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.201 m; **Kulp Formu:** Bifid; **Kulp Kesiti:** 0.057 x 0.015 m; **Karın Çapı:** 0.362 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.044 m; **Kapasite:** 27.83 lt

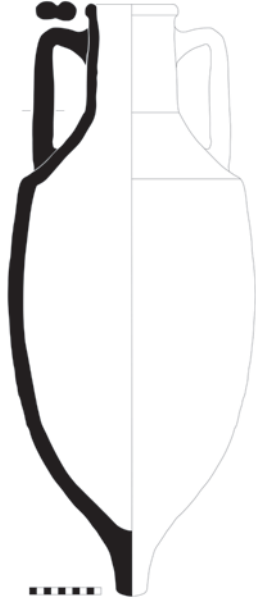
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red

Yüzey Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow

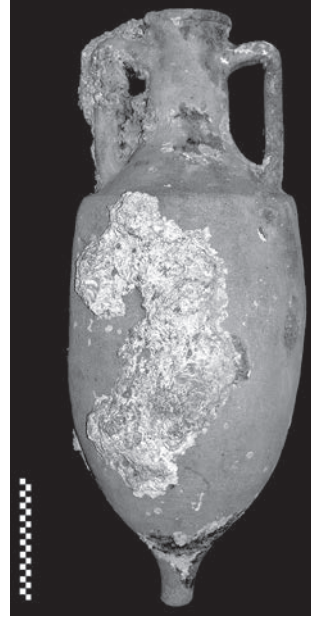
Katkı Maddeleri: Kalker, taşçık, az mika

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindir formu boyna, boyun omuz geçişinde bir kademeye ve konik formu omuza sahip olan amphoranın içi dolu solit kaideyle son bulan ovoid formu gövdesi bulunmaktadır. Bifid kesitli dikey kulplar boynun üst bölümü ile omuz arasında yer almaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır. Eser Edgar J. Wichl'den satın alma yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Figür 114a

Figür 114b

Benzerleri: Ugento: Desy 1983, s. 186, no. 22, Env. no. 502; Plannier 1 Batığı: L'Hour 1984, s. 60, fig. 4.1139.

Kat. No. 115

Tip: Dressel 2-4

Envanter No: 6896

Tarih: MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı³²⁵

Köken: Campania Bölgesi

Yükseklik: 0.871 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.106 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.11 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.152 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.162 m; **Kulp Formu:** Bifid; **Kulp Kesiti:** 0.043 x 0.008 m; **Karın Çapı:** 0.312 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.028 m; **Kapasite:** 33.29 lt

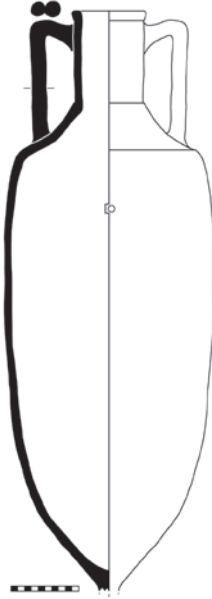
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red

Yüzey Rengi: 5 YR 6/8 light red

Katkı Maddeleri: İri, yoğun kalker, mika, şamot, kuvars

Hamur Yapısı: İnce gözenekli, orta sert

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindir formlu uzun bir boyna, boyun omuz geçişinde keskin bir yive ve içi dolu ucu kırık olarak korunan kaideye doğru hafifçe daralan silindir formlu gövdeye sahiptir. Ağız kenarının altı ile omuz arasında bifid kesitli dikey yüksek kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır. Amphora 1973 yılında Spierer Freres tarafından müzeye hediye edilmiştir.

Figür 115a

Figür 115b

Benzerleri: Campania üretimi benzer bir form Marmaris Arkeoloji Müzesi'nde korunmaktadır. Şenol 2004, s. 48, no. 22, Env. no. 3.11.91; Lyon: Becker, Constantin, Desbat 1986, s. 70, fig. 6.7; Tradeliere Batığı: Pollino 1986, s. 174, fig. 1.1.

325 Pollino 1986, s. 174, fig. 1.1.

Bölüm 10

Kuzey Afrika Amphoraları

10A. Mana 5.2 Amphoraları

Batı Akdeniz'in ticari önderliğini Pön savaşlarına kadar elinde tutan Kartaca, üretmiş olduğu tarımsal ürünleri de Akdeniz'in birçok noktasına ulaştırmıştır. Kartaca amphoraları olarak sınıflandırılan formların da Kuzey Afrika'nın yanında İspanya'nın güneyinde ve Balear Adaları başta olmak üzere birçok merkezde üretilmiş olmaları, bu formların çeşitliliğini de arttırmış olmalıdır. İzmir Arkeoloji Müzesi'nde korunan bu form da Fenike-Pön amphorası olarak sınıflandırılmakta, Ramon'un sınıflandırmasına göre T-6.1.1.3 ile T-6.1.2.1 arasında bir geçiş formu olarak kabul edilen ve az sayıda örneğinin ele geçtiği sınırlı bir üretimin kanıtları arasında değerlendirilmektedir. Sicilya'da bulunan Solunto'da kazısı yapılan bir atölye alanında, bu formun daha dar ağız kenarına sahip örnekleri iki farklı boyutta ele geçmiştir.³²⁶

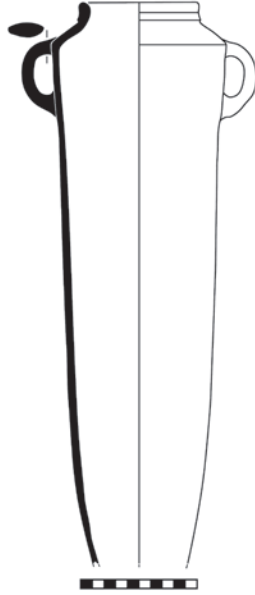
326 Olcese 2011-12, s. 483, no. 5-6, lev. 4.27.

Kat. No. 116**Tip:** Mana 5.2 Ramón-Greco T-4.2.2.7³²⁷ / Ramón T-7.1.2.1³²⁸ **Envanter No:** 13283**Tarih:** MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı - MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı³²⁹ **Köken:** Sicilya?

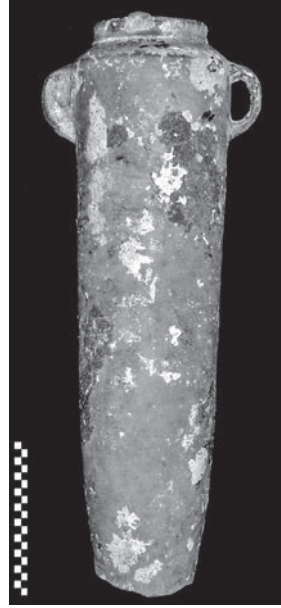
Yükseklik: 0.70 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.133 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.142 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.025;
Karın Çapı: 0.207 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.098 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.042 x 0.017 m;
Kapasite: 13.19 lt

Hamur Rengi: 10 R 6/8 light red**Yüzey Rengi:** 10 R 6/8 light red**Katkı Maddeleri:** Az taşçık, çok az mika, bol kalker**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış geniş ağız kenarına, gövdeye doğru bir kademe oluşturduktan sonra genişleyen konik bir boyna ve silindirik gövdeye sahiptir. Omuzun üst bölümüyle gövdenin üst bölümü arasında yassı oval kesitli kısa dikey kulplar bulunmaktadır. Amphoranın alt bölümü ve kaidesi kırık olup yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 116a

Figür 116b

Benzerleri: Bechtold 2011, lev. 5, 5.2; Filis 2019, s. 165, fig. 8.

327 Corretti, Capelli 2000, s. 287–351, lev. LX, 77.

328 Greco 1997, s. 58, fig. 1, 22.

329 Filis 2019, s. 164.

10B. Afrika 2C2 Amphoraları

Tunus'ta gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında, Nabeul ve çevresinde bulunan atölye atıkları içinde benzer formda amphoralar ele geçmiştir. Bu tip bir amphoranın üzerinde bulunan mühürden hareketle söz konusu formun Nabeul/Neapolis üretimi olduğu düşünülmektedir.³³⁰ Annaba'daki benzer tam örneğin içinin reçine ile sıvanmış olması, Bonifay tarafından Afrika 2C2 tipi altında değerlendirilen bu formun, şarap veya balık sosu için kullanılmış olabileceğinin önerilmesine neden olmuştur.³³¹

330 Bonifay 2004, s. 115; Panella 1973, s. 588.

331 Lequément 1975, s. 678-679; Bonifay, Capelli 2019, s. 74.

Kat. No. 117**Tip:** Africa 2C2 Bonifay Tip 25³³²**Envanter No:** 9811**Tarih:** MS 3. yüzyılın sonu - 4. yüzyılın ilk yarısı³³³**Köken:** Tunus

Yükseklik: 1.09 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.108 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.131 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.141 m;
Karın Çapı: 0.339 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.043 x 0.024 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.143 m;
Kapasite: 54.06 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 5 YR 6/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Az kuvars aeolien, az kalker, az taşçık**Hamur Yapısı:** İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik bant formulu ağız kenarına, silindir formulu boyna ve gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli kulpları bulunmaktadır. Amphoranın kaidesi kırık olup yüzeyi deniz kabuğu ile kaplıdır. Eser 06.12.1984 tarihinde Süha Mermerci koleksi-

Figür 117a

Figür 117b

yonundan müzeye hediye edilmiştir.

Benzerleri: Bonifay 2004, s. 113, fig. 61. 18; Annaba'dan benzer bir form için bkz. Lequément 1975, fig. 1.

332 Bonifay 2004, s. 113, fig. 61. 16.

333 Bonifay 2004, s. 115.

10C. Bonifay Tip 60 Amphoraları

Roma İmparatorluk Dönemi'nde artan şarap ihtiyacı, Batı'daki üreticilerin de Akdeniz pazarına büyük miktarda ürün sunmalarına neden olmuştur. Özellikle MS 2. yüzyıldan itibaren Galya'da bulunan şarap üreticilerinin piyasada önemli bir yer edindikleri izlenmektedir. Bu durum pazar payının önemli bölümünü ele geçiren Galyalı üreticilerin ürünlerinin taklit edilmelerine neden olmuştur. Galya'da üretilen amphora formları arasında en sık kullanılan tip olan Galya Tip 4 formunun benzerleri Kuzey Afrika'da Cezayir³³⁴ ve Tunus sınırları için bulunan (Salakta ve Nabeul Atölyeleri) merkezlerde MS 4. yüzyılın sonlarına kadar taklit edilmiştir.³³⁵

334 Tubusuptu atölyeleri: Laporte 2010, s. 612.

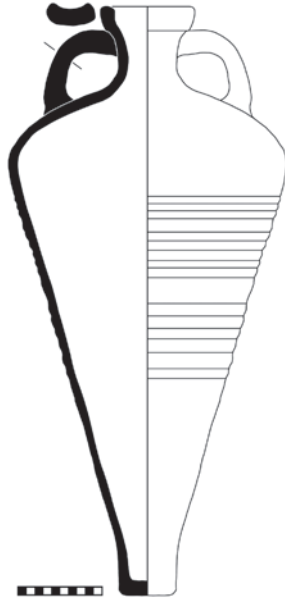
335 Bonifay 2004, s. 148

Kat. No. 118**Tip:** Bonifay Tip 60 Agora K109**Envanter No:** 23791**Tarih:** MS 3. yüzyılın ortaları**Köken:** Tunus, Nabeul?

Yükseklik: 0.69 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.099 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.10 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.096 m; **Kulp Formu:** Yassı oval; **Kulp Kesiti:** 0.057 x 0.021 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.077 m; **Karın Çapı:** 0.328 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.060 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.066 m; **Kapasite:** 17.05 lt

Hamur Rengi: 10 R 5/4 weak red**Astar Rengi:** 2,5 Y 7/2 light grey**Katkı Maddeleri:** İri taşçık, şamot, az kalker, sarımsı kuvars parçacıkları ve az mika;**Pişirme Kalitesi:** Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, konik bir boyna ve altı düz olan kaideye doğru daralan omuz altından itibaren yivlendirilmiş bir gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuzun üst bölümü arasında kısa, yassı oval formulu kulplara sahiptir. Kulplardan biri kırılmıştır.

Figür 118a

Figür 118b

Benzerleri: Panella 2001, s. 249, no. 141; Bonifay 2004, s. 149, fig. 81.5.

10D. Spatheion Amphoraları

İlk kez Virginia Grace tarafından Spatheion ismiyle sınıflandırılan³³⁶ bu Tunus amphoraları, MS 5. yüzyılın ilk yarısından MS 7. yüzyılın sonuna kadar bölgenin şarap ihracatında kullanılmıştır. İnce uzun yapılarıyla kargolara kolaylıkla istif edilen spatheion amphoraları Akdeniz'deki tüketim merkezlerinde özellikle 5. yüzyılın ortalarından sonraya tarihlendirilen tabakalarda yoğun olarak ele geçmektedir.³³⁷ Doğu Avrupa'da bulunan merkezlerde de yoğun olarak ele geçen³³⁸ spatheion amphoraları, formları sayesinde iç bölgelere de kolaylıkla ulaşmış olmalıdır. Üç temel grupta incelenen Spatheion amphoralarının atölyelerine ait kanıtlara, Tunus'un Nabeul ve Moknine kentlerinde gerçekleştirilen araştırmalarda ulaşılmıştır.³³⁹

336 Grace 1961, fig. 67.

337 Şenol 2018, s. 236, dipnot 261.

338 Paraschiv 2006, s. 133-134.

339 Mrabed, Ben Moussa 2007, s. 14, fig. 1; Bonifay 2010, s. 53, fig. 1.

Kat. No. 119**Tip:** Spatheion 1, African 3C**Envanter No:** Etüt No. 42**Tarih:** MS 5. yüzyılın ilk yarısı³⁴⁰, MS 5. yüzyılın sonu – MS 6. yüzyılın başları³⁴¹**Köken:** Tunus, Nabeul civarı³⁴²

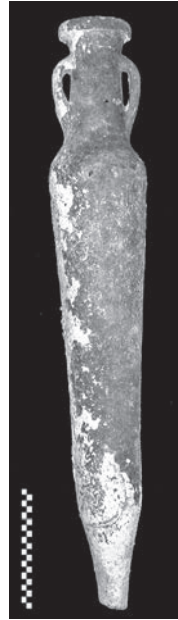
Yükseklik: 0.957 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.110 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.12 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.199 m;
Karın Çapı: 0.143 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.148 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.032 x 0.017 m;
Kapasite: 7.13 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 5/8 red**Katkı Maddeleri:** Az taşçık, az mika, az kalker, kuvars aeolien**Hamur Yapısı:** Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik aşağı sarkık ağız kenarına, uzun silindirik boyna ve içi dolu sivri kaideye doğru daralan ince ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın yüzeyi kısmen kalker kaplı olup kaidesinin ucu kırıktır.

Figür 119a

Figür 119b

Benzerleri: Dramont E Batığı: Santamaria 1995, s. 45, fig. 36-37, s. 46, fig. 36b-37b; İskenderiye Greko Romen Müzesi: Şenol 2018, s. 236-250, fig. 194-213; Adana Arkeoloji Müzesi: Mimaroglu 2016, s. 232, no. 8, Env. no. 13841; Gortina: Rendini 2000, s. 985, fig. 7, no. 1711.

340 Benzer bir örnek Paphos'ta MS 4. yüzyıl sonu - 5. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir. Meyza, Baginska 2013, s. 150, fig. 10b. Bununla birlikte, İzmir Müzesi'nde korunan amphorayla aynı ağız kenarına sahip bir başka örnek, MS 6. yüzyılda tahrip edilen Nea Paphos'ta Praefurnium'da 66 nolu odada ele geçmiştir. Meyza, Baginska 2013, s. 149, fig. 10c.

341 Classe: Augenti, Cirelli 2010, s. 614, fig. 10; Classse'de MS 6. yüzyılın ilk çeyreğine ait çok sayıda benzer Spatheion 1 amphorası ele geçmiştir. Baldassari, Cirelli 2006, s. 924-925, fig. 3 alttaki resim.

342 Bonifay 2004, s. 124, fig. 67.3.

Bölüm 11

Karadeniz Amphoraları

11A. Sinop C Tip III Amphoraları

Hellenistik Dönem’de Anadolu’nun Karadeniz kıyısında bulunan en önemli amphora üretim merkezleri arasında kabul edilen Sinope kenti, tarımsal üretimini pazarlamak için Roma İmparatorluğu’nun hüküm sürdüğü yıllarda da üretime devam etmiştir. MS 4. yüzyıla MS 6. yüzyılın ilk yarısı arasında bir üretim patlamasının izlendiği kentin ürünleri Karadeniz’i aşarak³⁴³ Akdeniz’de bulunan tüketim merkezlerinde yoğun olarak talep edilmiş olmalıdır.³⁴⁴ Demirci’de bulunan atölyelerin keşfedilmesinden sonra³⁴⁵ Sinop amphora tipolojisi de oluşturulmuştur.³⁴⁶ Bununla birlikte bu çok talep edilen şarabın ambalaj malzemelerinin benzerlerinin Karadeniz’de farklı merkezlerde üretilmiş olmaları, formun kökeni konusunda bir yargıya varmadan, kil kompozisyonlarının incelenmesini de zorunlu kılmaktadır.³⁴⁷ Sinop ve çevresinde bu formun üretildiği farklı kil kompozisyonlarının kullanıldığı örnekler kazılarda ele geçmiştir.

343 Kassab Tezgör 2010, s. 169.

344 Empereur, Picon 1989, s. 232.

345 Kassab Tezgör 2011, s. 264.

346 Kassab Tezgör 2009, lev. 17, 19

347 Opait 2010A, s. 399.

Kat. No. 120**Tip:** Sinop C Tip III-2³⁴⁸**Envanter No:** 13286**Tarih:** MS 5. yüzyıl³⁴⁹**Köken:** Sinop

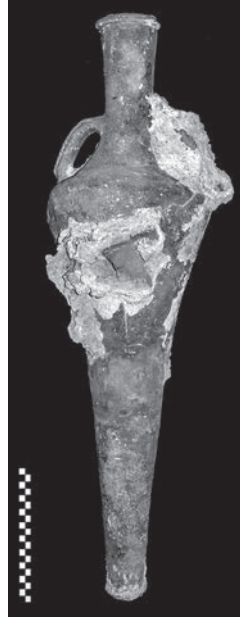
Yükseklik: 0.802 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.072 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.094 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.188 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.107 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.034 x 0.021 m; **Karın Çapı:** 0.231 m; **Kapasite:** 7.4 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/4 light reddish brown**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 6/6 light red**Katkı Maddeleri:** Yoğun iri siyah piroksen, kalker, taşçık, şamot**Hamur Yapısı:** Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik üçgen formlu ağız kenarına, omuza doğru genişleyen yüksek silindirik boyna, konik omuza ve omuzdan kaideye doğru daralan, havuç formu olarak da adlandırılan formda, gövdeye sahiptir. Üzeri yivli oval kesitli kulplar boynun alt bölümüyle omuz arasında yer almaktadır. Amphoranın kaidesi kırık olup üzeri yer yer deniz kabuğu ile kaplıdır.

Figür 120a

Figür 120b

Benzerleri: Kassab Tezgör 2011, s. 200-264; Kassab Tezgör, Lemaître, Pieri 2003, s. 177, no. 17; Elaiussa Sebaste: Ferrazzoli, Ricci 2007, s. 528, fig. 13. Samsun Arkeoloji Müzesi: Kassab Tezgör 2020, s. 33, Env. no. 9.2.80, lev. XIV.5a-c.

³⁴⁸ Kassab Tezgör 2009, s. 130, lev. 17.

³⁴⁹ Kassab Tezgör 2002, s. 202; Kassab Tezgör 2009, s. 133.

Kat. No. 121

Tip: Sinop C Tip III-2b³⁵⁰

Envanter No: 13278

Tarih: MS 5. yüzyıl³⁵¹

Köken: Sinop

Yükseklik: 0.795 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.084 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.088 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.20 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.79 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Kesiti:** 0.031 x 0.021 m; **Karın Çapı:** 0.228 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.048 m; **Kapasite:** 8.3 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/4 light reddish brown

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/6 light red

Katkı Maddeleri: Yoğun iri siyah piroksen, kalker, taşçık, şamot **Hamur Yapısı:** Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik üçgen formlu ağız kenarına, omuza doğru genişleyen yüksek silindirik boyna, konik omuza ve omuzdan içi dolu kaideye doğru daralan gövdeye sahiptir. Üzeri yivli oval kesitli kulplar boynun alt bölümüyle omuz arasında yer almaktadır.

Figür 121a

Figür 121b

Benzerleri: Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Env. no. G. 1006; 104; 799; 7641; 7654; 7558; 7474; 2016-135A; 2010/12/8A; 2010/1/6(A); İskenderiye Greko Romen Müzesi: Şenol 2018, s. 524, no. 445; Sinop: Kassab-Tezgör, Lemaître, Pieri 2003, s. 193, lev. 4, no. 17; Sibella 2002, s. 14, fig. 19b, Env. no. 157.1.95; Atina Agorası: Opait 2010A, s. 377, fig. 1.7; Alanya Arkeoloji Müzesi: Anamur Arkeoloji Müzesi: Rauh, Autret, Lund 2013, s. 179, fig. 12.

350 Kassab Tezgör 2009, lev. 19. fig. 1.6.

351 Kassab Tezgör 2009, s. 133.

11B. Knossos 39 Amphoraları

Karadeniz'in kuzey batısında ve Tuna ırmağı kıyısında bulunan yerleşimlerde ele geçen benzer formlu amphoraların kil yapısı, Karadeniz'de bir merkezde üretilmiş olabileceğinin önerilmesine neden olmaktadır. Varyant Zeest 75 Similis 2 olarak da sınıflandırılan bu formun Karadeniz'in güney kıyılarında da bulunması kökeni hakkındaki görüşleri destekleyen bulgular arasındadır.³⁵² Son yıllarda gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında Dacia'nın merkezinde Micasas'da Knossos 39³⁵³ tipi olarak sınıflandırılan benzer formların üretildiği bir atölye tespit edilmiştir. Bu formun Tuna Irmağı kıyısında bulunan yerleşimlerdeki tabakalarda MS 3-4. yüzyıllara tarihlendirilen Zeest 84 amphoralarının³⁵⁴ öncüleri olduğu önerilebilir.

352 Ereğli Müzesi Env. no. 2004.7 : Kassab Tezgör 2020, s. 65, no. 134, lev. XXIV.3; Amasra Müzesi Env. no. 942, Kassab Tezgör 2020, s. 65, no. 134, lev. XXIV.4.

353 Avriemma, Degrassi, Quiri 2015, s. 150; Ardet 2004.

354 Bezczy 2005B, s. 210.

Kat. No. 122

Tip: Knossos 39³⁵⁵

Envanter No: 17176

Tarih: MS 2-3. yüzyıl³⁵⁶, MS 3-4. yüzyıl³⁵⁷

Köken: Kuzey Batı Karadeniz

Yükseklik: 0.95 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.144 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.149 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.25 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.18 m; **Kulp Formu:** Şerit; **Kulp Kesiti:** 0.055 x 0.043 m; **Karın Çapı:** 0.54 m; **Kapasite:** 91 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6 red

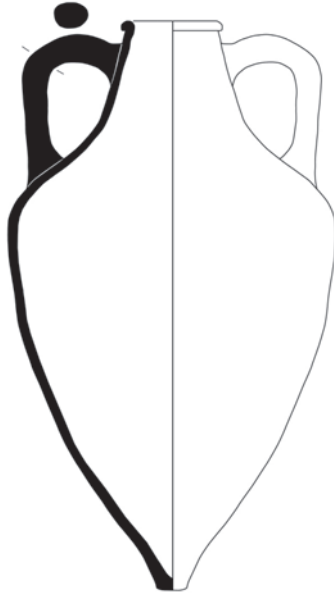
Çekirdek Rengi: Grey 2 5/1 bluish grey

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/6 light red

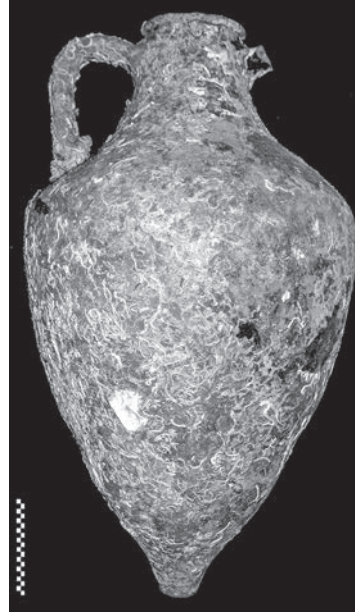
Katkı Maddeleri: Mika, kuvars, kalker

Hamur Yapısı: Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Edremit Körfezi, Altınoluk önlerinde site limanına kayıtlı bir teknede ele geçirilerek müzeye kazandırılan bu form, dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, kalın ve konik bir boyna ve içi dolu sivri kaideye doğru daralan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynunun üst bölümü ile omuz arasında kalın, oval kesitli dikey kulplara sahiptir. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 122a

Figür 122b

Benzerleri: Viminacium ve Tuna Irmağı kıyısında benzeri ele geçmiştir, Bjelajac 1996, s. 61, 63, fig. XX. 107; Opait 1996, s. 288, lev. 18.4; Ephesos, Bezczyk 2005B, s. 210, no. 13.

355 Bu form, Bjelajac Tip XVIII ve Mid Roman 5 isimleriyle de sınıflandırılmıştır.

356 Avriemma, Degrassi, Quiri 2015, s. 150.

357 Paraschiv 2006, s. 45-46, lev. 3, no.22, lev. 3 no. 25.

11C. Kolkhis Amphoraları

Karadeniz'in kuzeybatısında Kolkhis Krallığı'nın topraklarında üretilen ürünlerin pazarlanmasında kullanılan ve Kolkhis amphoraları olarak adlandırılan amphoraların ihracatının MÖ 4. yüzyılın ortalarından itibaren başladığı³⁵⁸ ve MS 6. yüzyıla kadar bölgede bu üretimin devam ettiği bilinmektedir.³⁵⁹ Bu formun geç örnekleri Gürcistan'ın güney batısında MS 7. yüzyıla kadar üretilmiştir.³⁶⁰ Kahverengi hamur rengiyle kolaylıkla ayırt edilen bu formun Sinope ve civarında benzerleri üretilmiş olup bir bölümü mühürlenmiştir. Son yıllarda gerçekleştirilen seramik analizleri yardımıyla kahverengi hamurlu Pseudo-Kolkhis amphoraları olarak adlandırılan amphoraların üretim yerleri arasında Trabzon (Trapezund) da gösterilmektedir.³⁶¹ Pseudo-Kolkhis amphoralarının geç örneklerinin Karadeniz'in doğusu dışında Kırım Yarımadası'nda, Batı Karadeniz'de³⁶² ve Doğu Akdeniz'deki tüketim merkezlerinde bulundukları görülmektedir.³⁶³

358 Vnukov 2011, s. 278; Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 68, fig. 53.2.

359 Tsetskhladze, Vnukov 1992, s. 358; Inaishvili, Vashakidze 2010, s. 152.

360 Kassab Tezgör, Touma 2001, s. 113; Inaishvili, Khalvashi 2011, s. 265.

361 Kassab Tezgör, Akkaya 2000, s. 132; Kac 2008, s. 106; Opaît 2015, s. 283.

362 Opaît 2017, s. 16, dipnot 223-223.

363 Şenol, Kerem 2000, s. 105, no. 33; Varinlioğlu 2011, s. 239, fig. 2.

Kat. No. 123

Tip: Kolkhis B Tipi

Envanter No: 7946

Tarih: MÖ 2. yüzyılın sonları³⁶⁴- MÖ 1. yüzyılın ortaları³⁶⁵- MS 1. yüzyıl³⁶⁶

Köken: Kolkhis Bölgesi

Yükseklik: 0.669 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.074 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.085 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.158 m; **Kulp Formu:** Yassı oval; **Kulp Kesiti:** 0.041 x 0.026 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.175 m; **Karın Çapı:** 0.321 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.020 m; **Kapasite:** 20.59 lt

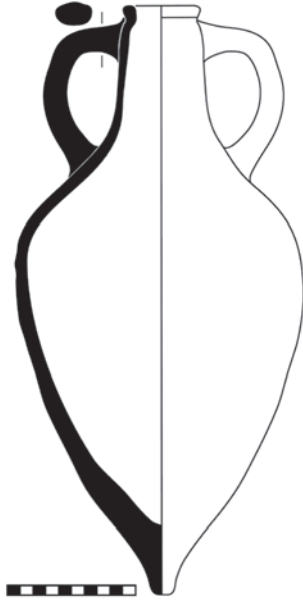
Hamur Rengi: 10 R 5/8 red

Yüzey Rengi: 10 R 5/8 red

Katkı Maddeleri: Yoğun iri taşçık, az şamot, kalker, yoğun piroksen

Piştirme Kalitesi: Orta-İyi

Tanımlama: Dışa çekik yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindirik boyna ve içi dolu sivri bir kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında oval kesitli yay formlu dikey kulplar bulunmaktadır. Alt bölümü kırık olarak korunan amphoranın kaideye doğru olan bölümünde cidarları kalınlaştırılmıştır. Amphoranın kırık olan kısmında Kolkhis amphoralarında bilinen içbükey bir profil olduğu düşünülmelidir. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kaplıdır. Tsikhisdziri'de bu formun benzeri mezar olarak kullanılmıştır. Eser 10.01.1974 tarihinde Edgar J. Wilch'den satın alınmıştır.

Figür 123a

Figür 123b

Benzerleri: Vnukov 2003, s. 162, fig. 66, no. 302; Kara Tobe: Vnukov 2016, s. 103, fig. 3A, no. 11/762.

364 Vnukov 2016, s. 103, fig. 3A, no. 11/762.

365 Carlson 2014, s. 57, fig.8.

366 Tsetskhladze 1992, s. 103, fig. 7.1.

11D. Kuzmanov XV Amphoraları

Batı Karadeniz’de Tuna Irmağı kıyılarında bulunan yerleşimlerde ve Anadolu’da da Pompeiopolis’te bulunan bu form LR 1 amphoralarının Karadeniz taklitleri olarak değerlendirilmiştir.³⁶⁷ Bu formun Myrmekion amphoraları olarak bilinen grubun MS 4. yüzyılın başında üretilen örneklerine benzemesi³⁶⁸ kökeni konusunda da Bosphorus Krallığı’nın hüküm sürdüğü alanlarda üretilmiş olabileceğini önermemize neden olmaktadır.

³⁶⁷ Opait, Ionescu 2016, s. 70.

³⁶⁸ Sazanov 2011, s. 329, fig. 1.12.

Kat. No. 124

Tip: Kuzmanov XV, Böttger II-4/Opait DII

Envanter No: 4973

Tarih: MS 6. yüzyılın ilk yarısı³⁶⁹

Köken: Kırım civarı ?

Yükseklik: 0.375 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.052 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.06 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.171 m; **Kulp Yüksekliği:** 0.061 m; **Kulp Formu:** Yivli oval; **Kulp Kesiti:** 0.024 x 0.015 m; **Karın Çapı:** 0.19 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.017 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.069 m; **Kapasite:** 3.45 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red

Yüzey Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Mika, az kalker, bol taşçık

Hamur Yapısı: Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik üçgen formlu ağız kenarına, silindir formlu yüksek boyna, alt bölümünde oyuk bulunan üçgen formlu yüksek kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Oval kesitli kalın dikey kulplar boynun üst bölümüyle omuz arasında yer almaktadır.

Figür 124a

Figür 124b

Benzerleri: Romancuk, Sazanov, Sedikova 1995, s. 61, no. 132, lev. 28; Phanagoria Limanı: Golofast, Ol'khovskiy 2013, s. 58, fig. 2.3; Callatis: Opait, Ionescu 2016, s. 70, no. 103, lev. 17, Env. no. Callatis 243.

³⁶⁹ Biernacki, Klenina 2015, s. 102, fig. 3, no. 1-4.

11E. Mesembria-Pontika Amphoraları

Kat. No. 125

Tip: Mesembria-Pontika³⁷⁰

Envanter No: 14879

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı³⁷¹ - MÖ 3. yüzyılın ilk üçlüğü³⁷²

Köken: Mesembria Pontika

Yükseklik: 0.467 m; Ağız Çapı (min.): 0.081 m; Ağız Çapı (mak.): 0.083 m; Karın Çapı: 0.213 m; Boyun Yüksekliği: 0.143 m; Kulp Formu: Oval; Kulp Yüksekliği: 0.133 m; Kulp Kesiti: 0.028 x 0.024 m; Kaide Çapı (min.): 0.035 m; Kaide Çapı (min.): 0.041 m; Kaide Oyuk Derinliği: 0.002 m; Kapasite: 3.88 lt

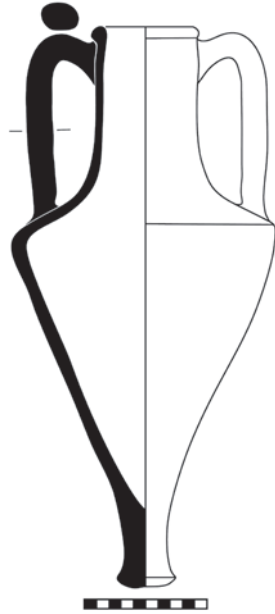
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

Yüzey Rengi: 10 YR 5/6 yellowish brown

Katkı Maddeleri: Az mika, az kalker, bol piroksen

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik üçgen formlu ağız kenarına, silindirik boyna ve çok sığ bir oyuk bulunan içi dolu kanonik kaideyle son bulan ve omuzda keskin bir profil oluşturan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Oval kesitli kalın, dikey kulplar boynun üst bölümüyle omuz arasında yer almaktadır. Yapıştırılarak restore edilmiş olan eser Süha Mermerci'den müsadere yolu ile müzeye kazandırılmıştır. Hermitage Müzesi'nde bulunan benzer formun kil yapısı Thasos kiline benzer bir kompozisyona sahiptir. İzmir Arkeoloji Müzesi'nde bulunan örnek ise piroksen içeriği ile dikkat çekmektedir.

Figür 125a

Figür 125b

Benzerleri: Pantikapeium'da bulunan benzer formlu bir amphora Mesembria-Pontika amphoraları içinde değerlendirilmiştir. Monachov 2019, s. 197, fig. 1.1.

370 Monachov 2019, s. 197, fig. 1.1.

371 Monachov, Kuznetsova, Chistov, Churekova 2019, s. 136, Th.29.

372 Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020, s. 188, WP.1, Env. no. M-90, no. 83.

Bölüm 12

Lusitania Amphoraları

12A. Almagro 50 Benzeri Amphoralar

Kat. No. 126

Tip: Almagro 50 Benzeri

Envanter No: 14873

Tarih: Roma İmparatorluk Dönemi

Köken: ?

Yükseklik: 0.39 m; Ağız Çapı (min.): 0.078 m; Ağız Çapı (mak.): 0.08 m; Boyun Yüksekliği: 0.035 m; Karın Çapı: 0.106 m; Kulp Formu: Şerit oval; Kulp Yüksekliği: 0.092 m; Kulp Kesiti: 0.027 x 0.007 m; Kapasite: 1.68 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 7/4 light reddish brown

Yüzey Rengi: 2,5 YR 7/4 light reddish brown

Katkı Maddeleri: Çok az mika, şamot, kalker, az kuvars

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, konik formlu boyna ve silindirik formlu gövdeye sahiptir. Boynun üst bölümüyle omuz arasında yassı oval kesitli keskin profilli kulpları bulunmaktadır. Amphoranın içi dolu kaidesinin altı kırıktır.

Figür 126a

Figür 126b

Benzerleri: Lusitania 9 amphoralarının ağız kenarları ve kulp yapısı benzetmekle birlikte kaidesiyle bu formdan ayrılmaktadır. Rua dos Correeiros: Raposo, Fabiao, Guerra, Bugalhao 2005, s. 51, fig. 23; Beltran Lloris, Palomar 1999, s. 139, fig. 2.3.

Bölüm 13

Kökeni Bilinmeyen Amphoralar

13A. Solokha I Amphoraları

Ege Denizi'nde yer alan üretici kent devletleri, MÖ 5. yüzyılın ortasından³⁷³ MÖ 3. yüzyılın başına kadar kendi kanonik formlarını bulmadan önce ortak özelliği üçgen formu ağız kenarına, kısa silindirik boyna sahip, içi oyuk kalın konik kaideyle son bulan ovoid gövdeli, kalın kulplu benzer formları Akdeniz piyasasına sunmuştur.³⁷⁴

Solokha kurganında ilk kez aynı isimle adlandırılan bu formun kökenini belirlemek ise üretici kentlerin kil kompozisyonlarının karşılaştırılması yöntemiyle yapılabilmektedir. Ancak bu formların üretildiği bilinen atölyelere ait Knidos, Rhodos, Rhodos Peraia, Kos ve Klazomenai dışında bir merkezde çalışma bulunmaması Solokha I tipi amphoraların kökenlerinin net olarak belirlenmesini zorlaştırmaktadır.³⁷⁵ Farklı morfolojik özellikleri olan mantar formu ağız kenarına sahip amphoraların kapasitelerinde de farklılıklar izlenmektedir. Bu amphoraların tipolojik gelişimlerinin belirlenmesi için aynı üretim merkezinde üretilen formların kendi arasında sınıflandırılması önem taşımaktadır.

373 Lawall 2000, s. 67.

374 Doulgéri-Intzessiloglou, Garlan 1990, s. 386.

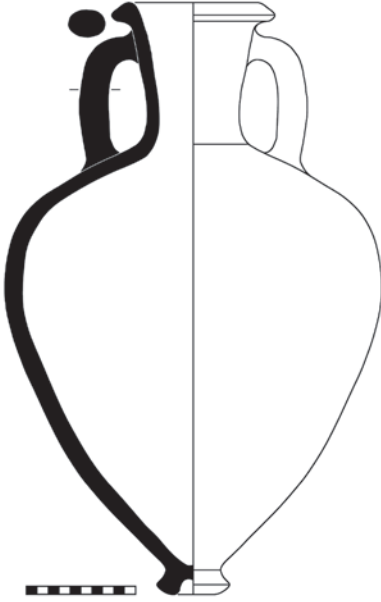
375 Dündar 2021, s. 128, fig. 16.

Kat. No. 127**Tip:** Solokha I³⁷⁶**Envanter No:** 23788**Tarih:** MÖ 410-390³⁷⁷ MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreği³⁷⁸
MÖ 4. yüzyılın üçüncü çeyreği³⁷⁹**Köken:** Bilinmiyor

Yükseklik: 0.533 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.11 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.12 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.137 m;
Karın Çapı: 0.345 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.11 m; **Kulp Kesiti:** 0.034 x 0.044 m;
Kaide Çapı (min.): 0.031 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.036 m; **Kapasite:** 17.69 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 7/6 light red**Katkı Maddeleri:** Bol mika, az kalker, iri taşcık**Pişirme Kalitesi:** Orta derecede pişmiş

Tanımlama: Üçgen dışa çekik açık mantar formlu kalın ağız kenarına, omuza doğru daralan konik formlu kalın boyna, dibi oyuk yüksek konik kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın oval kesitli dikey kulpları ağız kenarının alından başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 127a

Figür 127b

Benzerleri: Atina Agorası: Sacchetti 2012, s. 98, fig. 68, Env. no. P24211; Marzobotto: Sacchetti 2012, s. 246, le. 39, MA98; Akanthos Nekropolis: Filis 2016, s. 797, fig. 5. ilk amphora; Çeşme Arkeoloji Müzesi: Aynı formun büyük örneği. Okan 2013, s. 136, fig. 8; Tell el Herr: Defernez 2015, s. 56, fig. 9.2, Env. no. TEH P10/057; Knidos: Aslan, Orhan, Erdoğan 2020, s. 239, fig. 3.

376 Sacchetti 2012, s. 56. Brindisi'de gerçekleştirilen kazılarda bu formun Doğu Akdeniz amphoraları arasında yüksek oranlarda ele geçtikleri görülmektedir. Auriemma, Quiri 2004, s. 47, fig. 8.

377 Sacchetti 2012, s. 97.

378 Monachov 1999C, s. 162, Tip I; Monachov, Kuznetsova, Churekova 2017, s. 110, Kn2.

379 Demesticha 2011, s. 45.

13B. Kapitan II Amphoraları

Kapitan II amphoraları olarak sınıflandırılan orta boylu ve yüksek halka kaidesi sayesinde teğе ihtiyaç duymadan ayakta durabilen amphoralar, MS 2. yüzyıl sonlarıyla MS 5. yüzyıllar arasında Akdeniz ticaretinde sıklıkla kullanılmıştır.³⁸⁰ Kökeni konusunda birçok tartışma bulunan formun³⁸¹ özellikle Novaêde MS 3. yüzyılın ortalarından sonraya tarihlendirilen tabakalarda yoğun olarak ele geçmesi bu formun bölgede üretilmiş olduğunun öne sürülmesine neden olsa da³⁸² bugüne kadar bir atölyesi tespit edilememiştir. Özellikle Ege Denizi'nde bulunan yerleşimlerde ve Tuna Irmağı civarındaki yerleşimlerde gerçekleştirilen kazılarda³⁸³ bu forma ait çok sayıda örnek ele geçmiştir.

Şarap taşımacılığı için kullanıldığı bilinen Kapitan II amphoralarının kil kompozisyonları, bu formun Marmara Denizi ya da Batı Karadeniz'de³⁸⁴ bulunan merkezlerde üretilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Kapitan II amphoralarının geç versiyonlarında kapasitenin düştüğü bilinmektedir. Özellikle MS 5. yüzyılın başlarında, bu formun, Akdeniz'in doğusunda bulunan merkezlerde de yoğun olarak ele geçtiği görülmektedir.³⁸⁵

380 Şenol 2018, s. 419, dipnot 547.

381 Dyczek 2007, s. 828.

382 Dyczek 2010, s. 995.

383 Bjelajac 1996, s. 42; Bezeczek 2019, s. 203.

384 Reynolds 2010, s. 90.

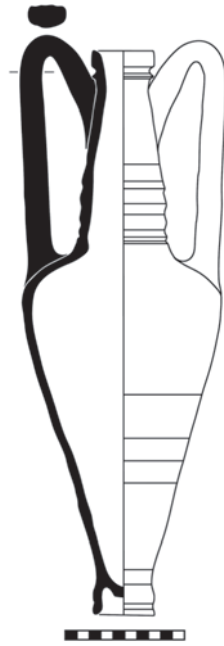
385 Meyza, Baginska 2013, s. 149, fig. 9a-c.

Kat. No. 128**Tip:** Kapitan II**Envanter No:** 5084**Tarih:** MS 3. yüzyıl ikinci yarısı³⁸⁶ - MS 4. yüzyılın üçüncü çeyreği³⁸⁷**Köken:** Bilinmiyor

Yükseklik: 0.693 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.071 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.073 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.252 m; **Karın Çapı:** 0.244 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.30 m; **Kulp Kesiti:** 0.026 x 0.045 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.073 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.076 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.015 m; **Kapasite:** 8.23 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 6/8 light red**Katkı Maddeleri:** Kalker, kuvars, bol şamot**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış dar ağız kenarına, ağız kenarının altında ince, uzun, ortası şişkin üzeri yivli boynun üst bölümünde keskin bir çıkıntıya ve yüksek kademeli bilezik formunda bir kaideyle son bulan ince ovoid formlu gövdeye sahiptir. Üzeri yivli kalın dikey kulplar boynun üst bölümünde başlayarak ağız seviyesini aştıktan sonra omuzda gövdeyle birleşmektedir. Kulplardan biri kırıktır. Foça Hacılar Limanı'ndan getirilmiş olan amphoranın yüzeyinde deniz kabuğu kalıntıları bulunmaktadır.

Figür 128a

Figür 128b

Benzerleri: Anamur Arkeoloji Müzesi: Zoroğlu et al. 2009, s. 39, no. 42, Env. no. 2.719.90/1125; Side Arkeoloji Müzesi: Dündar 2012, s. 53, no. 18, Env. no. 679; Gorgippia: Alekseeva 2002, s. 40, res. 6, no. 6; Vienne: Godard 1995, s. 318, no. 112, fig. 33; Barboşi: Opait, Paraschiv 2013, s. 330, fig. 7; Fossae Mariana: Rodriguez Lopez 2016, s. 267, lev. 10bis, 6/AATF.242; Olympia: Martin 2000, s. 431, fig. 1.4, Env. no. K 1157; İskandil Burnu Batığı: Pulak 1989, s. 8, fig. 6.

³⁸⁶ Atiat 2005, s. 717, no. 1, fig. 2.

³⁸⁷ Novae'de MS 330-380'e tarihli bir kontekstte benzer örnekler bulunmuştur. Biernacki, Klenina 2015, s. 104, fig. 5; Xantos'ta, MS 3. yüzyılın ortası - 4. yüzyılın başı arasına tarihlendirilen bir kontekstte bu formun benzeri ele geçmiştir. Pellegrino 2004, s. 126-127, fig. 3.2.

Kat. No. 129

Tip: Kapitan II

Envanter No: 8564

Tarih: MS 3. yüzyıl³⁸⁸, MS 3. yüzyılın ortaları³⁸⁹ - 4. yüzyılın başı³⁹⁰ **Köken:** Bilinmiyor

Yükseklik: 0.748 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.071 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.077 m; **Karın Çapı:** 0.281 m;

Kulp Formu: Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.30 m; **Kulp Kesiti:** 0.055 m x 0.023 m;

Kaide Çapı (min.): 0.078 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.086 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.017 m; **Kapasite:** 13.62 lt

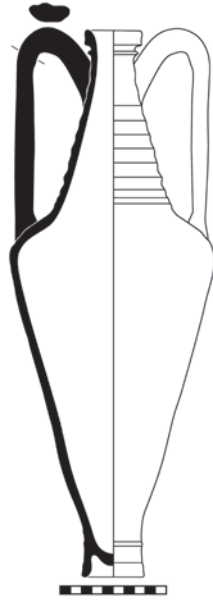
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8 red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

Katkı Maddeleri: Kalker, kuvars

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış üçgen formlu dar ağız kenarına, ağız kenarının altında ince, uzun, ortası şişkin üzeri yivli konik boynun üst bölümünde keskin bir çıkıntıya ve yüksek, kademeli bilezik formunda bir kaideyle son bulan ince ovoidal gövdeye sahiptir. Üzeri yivli kalın dikey kulplar boynun üst bölümünde başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir. Eser İzmir Agorası 1977 kazısında 2 nolu sondaj açmasında ele geçmiştir.

Figür 129a

Figür 129b

Benzerleri: Baalbek: Hamel 2008, s. 207, lev. 2, no. 1-2; Datça Yarımadası'nda bulunan İskandil Burnu'nda gerçekleştirilen sualtı yüzey araştırmalarında MS 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen bir batığın kargosunda benzer formlu Kapitan II amphoraları ele geçmiştir. Pulak 1989, s. 5, res. 6 sağdaki amphora.

388 Slane 2004, s. 365, fig. 3.

389 Reynolds, Hernandez, Çondi 2008, s. 86, fig. 17, no. 74.

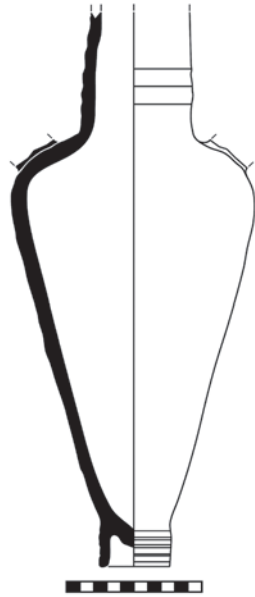
390 Yangaki 2005, s. 64, 198, no. 201, Env. no. EL85/P247; Hamel 2010, s. 882, fig. 13-14.

Kat. No. 130**Tip:** Kapitan II**Envanter No:** 13284**Tarih:** MS 2-3. yüzyıl**Köken:** Bilinmiyor

Yükseklik: 0.596 m; **Karın Çapı:** 0.259 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kaide Çapı (min.):** 0.068 m;
Kaide Çapı (mak.): 0.075 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.022 m; **Kapasite:** 10.31 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 6/8 light red**Katkı Maddeleri:** Kalker, az kuvars, az mika**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

Tanımlama: Ağız kenarı ve kulpları kırık olan amphora yüksek, üzeri yivli bir boyna, kademeli bilezik formunda bir kaideyle son bulan ince ovoid formlu gövdeye sahiptir.

Figür 130a

Figür 130b

Kat. No. 131

Tip: Kapitan II

Envanter No: 23793

Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.552 m; **Karın Çapı:** 0.199 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kaide Çapı (min.):** 0.070 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.072 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.020 m; **Kapasite:** 7.92 lt

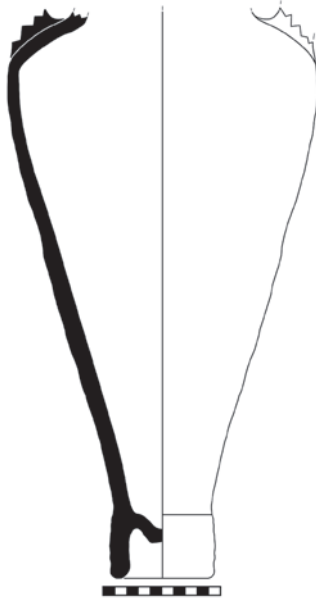
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 7/6 light red

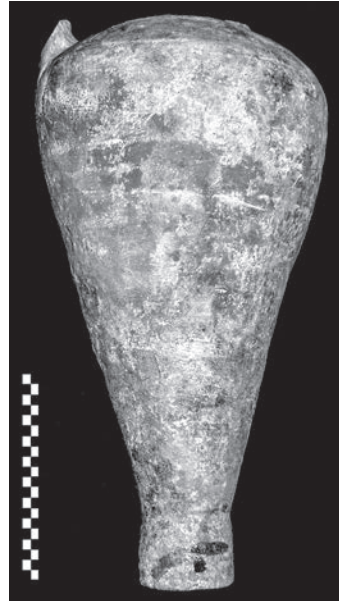
Katkı Maddeleri: Kalker, az kuvars, yoğun mika, az şamot

Piştirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ağız kenarı ve kulpları kırık olan amphora kademeli bilezik formunda bir kaideyle son bulan ince ovoid formlu gövdeye sahiptir.

Figür 131a

Figür 131b

13C. Bónis 31/5 Amphoraları

Üretim merkezleri henüz tespit edilememiş bu formun Dressel 6B amphoralarıyla olan form benzerlikleri, yakın bölgelerde üretilmiş olabileceklerini düşündürmektedir. Carnuntum'da bulunan ve benzer formlu bir amphoranın boynunda bulunan mührün benzerlerinin DR 6B amphoralarında bulunması da bu görüşü desteklemektedir.³⁹¹

391 Bezczy 1997, s. 174, fig. 2.23.

Kat. No. 132

Tip: Bónis 31/5³⁹²

Envanter No: 14818

Tarih: MS 1. yüzyıl³⁹³ - MS 2. yüzyıl

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.401 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.074 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.085 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.076 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Yüksekliği:** 0.080 m **Kulp Kesiti:** 0.023 x 0.019 m; **Karın Çapı:** 0.204 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.030 m; **Kapasite:** 4.4 lt

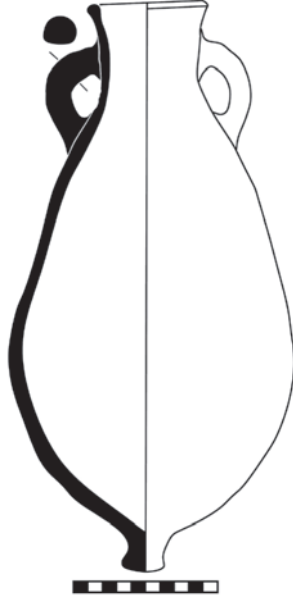
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 7/8 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Yoğun mika, yoğun taşçık, şamot ve kalker

Hamur Yapısı: İyi pişmiş, sert

Tanımlama: Dışa çekik ağız kenarına, kısa ve konik bir boyna, boyun omuz arasında yuvarlak kesitli kısa kulplara ve altı dışa doğru çıkıntı yapan içi dolu kaideyle son bulan projeksiyon noktası alt bölümde bulunan gövdeye sahiptir. Amphoranın boynunun alt bölümünde ve omuzunda yivler mevcuttur. Eser müsadere yolu ile müzeye kazandırılmıştır. Bu form Ilychovka'da MS 6. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlendirilmiştir.³⁹⁴

Figür 132a

Figür 132b

Benzerleri: Adriatik kıyısında ve Panonni'da bulunan merkezlerde ele geçen benzer formlar için bkz. Bezczy 1988, s. 175, fig. 8.5, s. 175, fig. 13; Bezczy 2005, s. 66, s. 65, fig. 13. Bu form, MS 2. yüzyılda Tuna Irmağı kıyısında bulunan Viminacium ve çevresinde üretilen küçük boyutlu amphoralara esin kaynağı olmuştur. Bjelajac 1996, s. 125, fig. 34, tip 30; Borostyanko, Bezczy 1988, s. 170, fig. 8.

³⁹² Bónis 1970, s. 232.

³⁹³ Bezczy 2005, s. 66.

³⁹⁴ Sazanov 1997, s. 89, fig. 1.10.

13D. Bozburun Tip 1 Amphoraları

LR 1 amphoralarının formlarıyla benzerlikler gösteren Bozburun Tip 1 amphoralarının yakın örnekleri Karadeniz’de gerçekleştirilen araştırmalarda yoğun olarak ele geçmektedir. Arkeolojik kontekstlerde ele geçen Ganos amphoralarının oranları Doğu Roma İmparatorluğu’nun MS 9. yüzyıldan itibaren Doğu Akdeniz pazarlarına yoğun olarak şarap ihraç ettiğini göstermektedir. Bunun yanında aynı tarihlerde Karadeniz’in kuzeyinde bulunan merkezlerde de şarap üretimi olduğu ve bu ürünlerin dışsatımının yapıldığı da bilinmektedir. Kırım’da sürdürülen kazılarda tespit edilen amphora fırınlarında bulunan benzer formlardan hareketle Doğu Kırım kökenli olduğu düşünülen bu form, Selimiye/Bozburun Batığı kazılarında ana kargo olarak ele geçmiş ve Bozburun Tip 1 olarak sınıflandırılmıştır.³⁹⁵

395 Hocker 1997, s. 5.

Kat. No. 133

Tip: Bozburun Tip 1³⁹⁶

Envanter No: 16657

Tarih: MS 7-9. yüzyıllar³⁹⁷

Köken: Kırım Yarımadası

Yükseklik: 0.402 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.60 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.068 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.069 m; **Karın Çapı:** 0.22 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.08 m; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.017 m; **Kaide Çapı:** 0.02 m; **Kapasite:** 7.5 lt

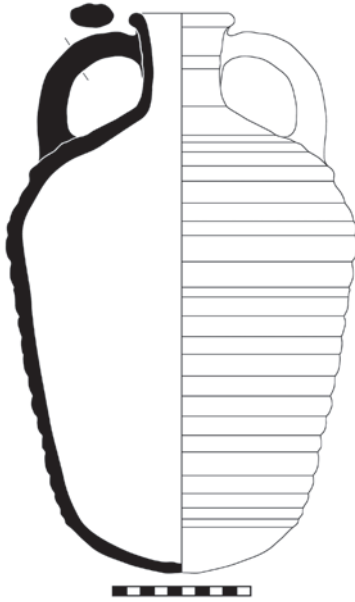
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/3 pink

Yüzey Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: İnce kalker, az taşçık, az mika

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış dar ağız kenarına, silindirik dar bir boyna ve üzeri yivli ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 133a

Figür 133b

Benzerleri: Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Env. no. 164; Marmaris Müzesi: Şenol 2004, s. 107-109, no. 38 Env. no. 1-2-90, no. 39, Env. no. 3-2-91, no. 40, Env. no. 36.10.91; Priniatikos Pyrgos: Klontza-Jaklova 2014A, s. 171, fig. 8; Klontza-Jaklova 2014B, s. 807, fig. 9-11.

³⁹⁶ Hocker 1998, s. 6, fig. 5.

³⁹⁷ Aigina Kolonnada, Klass A olarak sınıflandırılmış benzer formlar MS 7-9. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir. Wille 2007, s. 368. Ayrıca Dodecanessos adalarından Lipsi'de de bu amphoralar benzer formların üretildiği tespit edilmiştir. Papavassiliou, Sarantidis, Papanikolaou 2014, s. 167-168, fig. 9a-b.

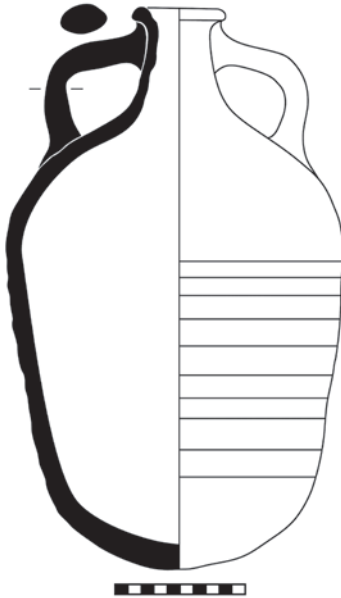
Kat. No. 134**Tip:** Bozburun Tip 1**Envanter No:** 538.6.971**Tarih:** MS 9. yüzyıl**Köken:** Kırım Yarımadası?

Yükseklik: 0.444 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.05 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.06 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.089 m;
Karın Çapı: 0.240 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.078 m; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.020 m;
Kaide Çapı: 0.025 m; **Kapasite:** 10.53 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 7/6 light red
Katkı Maddeleri: Az taşçık, az kuvars

Yüzey Rengi: 7,5 YR 6/6 reddish yellow
Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış dar ağız kenarına, silindirik konik bir boyna ve üzeri yivli ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır. Eser 03.08.1971 tarihinde C. Bekiroğlu'ndan satın alınmıştır.

Figür 134a

Figür 134b

Benzerleri: Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi: Env. no. 164; G 907; G 957; 7438; 6729; 7399; 7398; 16; Bozburun Batığı 1982 Sualtı Araştırması: Env. no. 28/26/82; 1984 yılı Sualtı Araştırması: Env. no. 3/38/84, 3 84/3; Marmaris Müzesi, no. 37; Paphos: Hayes 2003, s. 505, no. 338, fig. 36; Phanagoria Limanı: Golofast, Ol'khovskiy 2013, s. 69, res. 6.4.

13E. Pashnina Tip 2 Benzeri Amphoralar

Kat. No. 135

Tip: Pashnina Tip 2 Benzeri

Envanter No: 13266

Tarih: MS 11. yüzyıl

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.487 m; Ağız Çapı (min.): 0.064 m; Ağız Çapı (mak.): 0.070 m; Boyun Yüksekliği: 0.079 m; Karın Çapı: 0.392 m; Kulp Yüksekliği: 0.104 m; Kulp Formu: Oval; Kulp Kesiti: 0.034 x 0.023 m; Kaide Çapı (mak.): 0.045 m; Kapasite: 29.05 lt

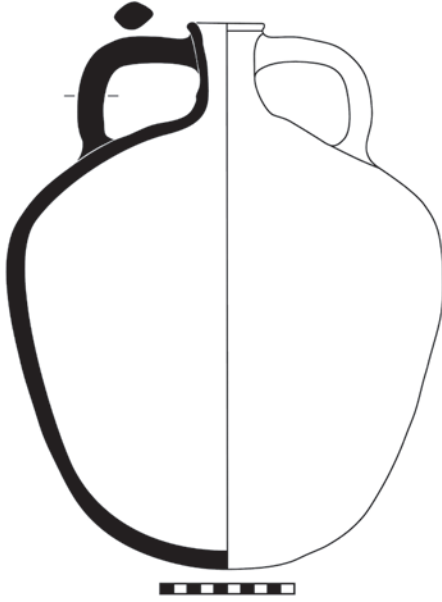
Hamur Rengi: 2.5 YR 5/8 red

Yüzey Rengi: 5 YR 7/6 red

Katkı Maddeleri: Az taşçık, az kalker, bol mika

Hamur Yapısı: Orta sertlikte

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, dar, silindir formlu boyna, omuzlarda genişleyen küresel formlu üzeri yivli gövdeye sahiptir. Late Roman 13 tipi amphoralarla benzerlik gösterse de gövde yapısındaki keskinlikle bu formdan ayrılmaktadır.

Figür 135a

Figür 135b

13F. Doğu Roma Tipi Amhoralar

Kat. No. 136

Tip: Kızılburun Tipi

Envanter No: 14880

Tarih: MS 10. yüzyıl³⁹⁸

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.53 m; Ağız Çapı (min.): 0.059 m; Ağız Çapı (mak.): 0.064 m; Boyun Yüksekliği: 0.156 m; Karın Çapı: 0.226 m; Kulp Formu: Oval; Kulp Yüksekliği: 0.132 m; Kulp Kesiti: 0.033 x 0.02 m; Kaide Çapı: 0,03 m; Kapasite: 7.97 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 5/6 red

Katkı Maddeleri: Az mika, az kalker, yoğun kuvars

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Süha Mermerci'den müsadere yoluyla müzeye kazandırılmış olan amphora dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, yüksek, üzeri yivli konik bir boyna ve omuzda genişleyen gövdenin alt bölümüne doğru daralan ve kaideye doğru tekrar genişleyen üzeri yivli gövde yapısına sahiptir. Ağız kenarının alt bölümüyle omuz arasında oval kesitli yüksek kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi yer yer deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 136a

Figür 136b

Benzerleri: Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Env. no. G.828; Çanakkale Arkeoloji Müzesi: Başdemir 2019, Env. no. 2980; Khersonessos'ta MS 5-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir. Yakobson 1979, s. 8, res. 1.6. Bu formun daha kısa boyunlu erken örnekleri Anemurium'da MS 630-660 yılları arasına tarihlendirilmiştir Hautumm 1981, s. 212, no. 94, lev. 194.

³⁹⁸ Pulak, Rogers 1994, s. 18, fig. 2.

Kat. No. 137

Tip: Kızılburun Tipi

Envanter No: 13275

Tarih: MS 10. yüzyıl

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.51 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.086 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.092 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.154 m; **Karın Çapı:** 0.22 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.149 m; **Kulp Kesiti:** 0.045 x 0.025 m; **Kaide Çapı:** 0.018 m; **Kapasite:** 9.91 lt

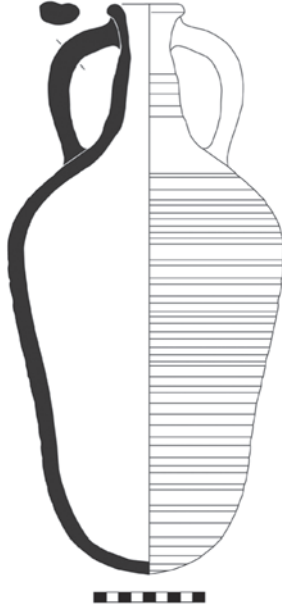
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6 red

Yüzey Rengi: 2,5 YR 4/6 red

Katkı Maddeleri: Yoğun ince mika, iri kuvars, şamot, kalker

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, üzeri yivlendirilmiş konik boyna ve omuzda genişleyerek gövdenin ortasında daralan ve kaideye doğru tekrar genişleyen yüzeyi yivli gövdeye sahiptir. Oval kesitli dikey kulplar boynun üst bölümünden başlayarak omuz üzerinde amphora ile birleşmektedir. Amphoranın yüzeyi yer yer deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplıdır.

Figür 137a

Figür 137b

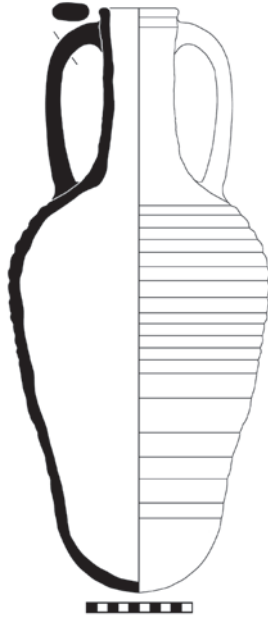
Benzerleri: Tritakada benzer formulu bir amphora MS 6. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlendirilmiştir. Sazanov 1997, s. 93, fig. 3.30.1; Volkov 2001, s. 133, fig. 3.

Kat. No. 138**Tip:** Kızılburun Tipi**Envanter No:** 13289**Tarih:** MS 10. – 11. yüzyıl³⁹⁹**Köken:** Bilinmiyor

Yükseklik: 0.552 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.067 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.069 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.162 m; **Karın Çapı:** 0.252 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.153 m; **Kulp Kesiti:** 0.035 x 0.015 m; **Kaide Çapı:** 0.012 m; **Kapasite:** 9.38 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 5 YR 5/4 reddish brown**Katkı Maddeleri:** Mika, az kalker, az şamot**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, yüksek, üzeri yivli konik bir boyna ve omuzda genişleyen gövdenin alt bölümüne doğru daralan ve kaideye doğru tekrar genişleyen üzeri yivli gövde yapısına sahiptir. Ağız kenarının alt bölümüyle omuz arasında oval kesitli yüksek kulplar bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi yer yer deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 138a

Figür 138b

Benzerleri: Çeşme Sığacık arasında bulunan Kızılburun'da mimari parçaları taşıyan bir batıkta gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında 20 civarında benzer formlu Doğu Roma amphorası ele geçmiştir.

³⁹⁹ Pulak 1995, s. 6, dipnot 12.

Kat. No. 139

Tip: ?

Envanter No: 539.6.971

Tarih: ?

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.487 m; Ağız Çapı (min.): 0.087 m; Ağız Çapı (mak.): 0.122 m; Boyun Yüksekliği: 0.150 m; Karın Çapı: 0.126 m; Kulp Formu: Oval; Kulp Yüksekliği: 0.227 m; Kulp Kesiti: 0.047 x 0.020 m; Kaide Çapı: 0.155 m; Kapasite: 11.26 lt

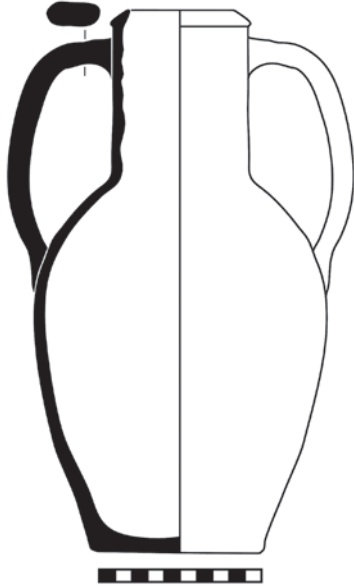
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 5/4 reddish brown

Katkı Maddeleri: Bol taşçık, mika, az şamot

Piştirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: 03.08.1971 tarihinde C. Bekiroğlu'ndan satın alma yöntemiyle müzeye kazandırılan bu form üçgen formlu ağız kenarına, silindirik boyna ve altı düz ovoid gövdeye sahiptir. Amphoranın ince oval kesitli kulpları dudak kenarının altından başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir. Amphoranın yüzeyi yer yer deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 139a

Figür 139b

Kat. No. 140**Tip:** Divan Burnu Batığı Tip 1**Envanter No:** 14883**Tarih:** Ortaçağ**Köken:** Bilinmiyor

Yükseklik: 0.482 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.080 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.109 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.036 m; **Karın Çapı:** 0.033 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.089 m; **Kulp Kesiti:** 0.042 x 0.017 m; **Kaide Çapı:** 0.150 m; **Kapasite:** 17.65 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 6/8 light red**Katkı Maddeleri:** Yoğun mika, yoğun taşçık, az kalker**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, yüksekliğinin ortasına doğru genişleyen ve altı düz kaideye doğru daralan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Gövdenin üst bölümünde oval kesitli kulak formlu kısa dikey kulplar yer almaktadır. Eser Süha Mermerci'den müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Amphoranın yüzeyi yer yer deniz kabuklarıyla kaplı olup gövdesi kırık olarak korunmaktadır.

Figür 140a

Figür 140b

Benzerleri: Anamur Arkeoloji Müzesi: Zoroğlu et al. 2009, s. 42, no. 72, Env. no. 3.1.92; Side Arkeoloji Müzesi: Dündar 2012, s. 55, no. 25, Env. no. 802; Datça'da bulunan Divan Burnu Batığı'nda benzer bir form ele geçmiştir. Bugün Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde 84/6A Env. no ile korunmaktadır. Pulak 1985, s. 41, 45, fig. 7; Pulak, Rogers 1994, s. 20, fig. 6; Alanya Arkeoloji Müzesi: Sibella 2002, s. 17, fig. 27, Env. no. 190.1.95.

Kat. No. 141

Tip: Saraçhane J6

Envanter No: 8234

Tarih: MS 16. yüzyıl sonları⁴⁰⁰

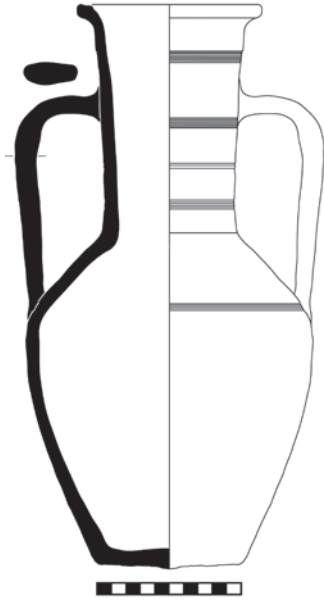
Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.391 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.121 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.127 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.164 m; **Karın Çapı:** 0.126 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.134 m; **Kulp Kesiti:** 0.036 x 0.016 m; **Kaide Çapı:** 0.102 m; **Kapasite:** 5.31 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/6 reddish brown
Katkı Maddeleri: Yoğun kireçtaşı, kum

Yüzey Rengi: 5 YR 6/4 light reddish brown
Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Dışa çekik keskin açılı ağız kenarına, uzun ve silindirik formlu boyna ve düz diple son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın oval yassı kesitli dikey kulpları boyununun ortası ile omuz arasında yer almaktadır. Boyun üzerinde 4 grup halinde ince tarakla yapılmış süsleme bulunmaktadır. Amphoranın yüzeyi tamamen deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplıdır.

Figür 141a

Figür 141b

Benzerleri: Hayes 1992, s. 368, fig. 126, J6.2, 83.55, s. 373, fig. 131, J6, 81.21.

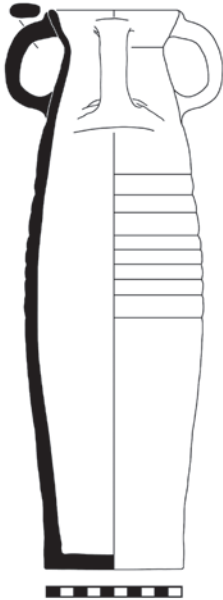
400 Saraçhane kazılarında 78 nolu tabakada benzer formlu kaplar bulunmaktadır. Hayes 1992, s. 312.

Kat. No. 142**Tip:** Dört Kulplu Amphora**Envanter No:** 23789**Tarih:** 18-19. yüzyıllar⁴⁰¹**Köken:** Rhodos ?

Yükseklik: 0.412 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.088 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.094 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.130 m; **Karın Çapı:** 0.013 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.07 m; **Kulp Kesiti:** 0.022 x 0.012 m; **Kaide Çapı:** 0.10 m; **Kapasite:** 2.87 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6 red**Yüzey Rengi:** 5 YR 5/4 reddish brown**Katkı Maddeleri:** Yoğun ve ince kalker, mika**Pişirme Kalitesi:** Orta yumuşaklıkta, gözeneksiz

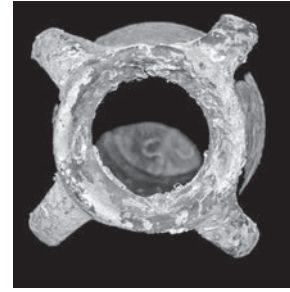
Tanımlama: Dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, gövdeye doğru daralan konik bir boyna, yüksekliğinin ortasına kadar genişleyen ve düz kaideye doğru daralan dar gövde yapısına sahiptir. Ağız kenarı hizasından başlayarak gövdenin üst bölümünde son bulan oval kesitli dört adet kulpa sahip olan amphoranın gövdesinin üst bölümüyle kulpları arasında yivler bulunmaktadır. Bu form Rhodos'da 19. yüzyılda bal süzme amphorası olarak kullanılmıştır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuklarıyla kaplıdır.

Figür 142a

Figür 142b

Figür 142c

Benzerleri: Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Env. no. 808, 798, 75/6/93 (A).

401 Knidos Q ve Marmaris D batıklarında bu formun geniş gövdeli örnekleri bulunmuştur. Davis, Brennan 2020.

Kat. No. 143

Tip: LR 1 benzeri

Tarih: ?

Envanter No: Etüt No. 31

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.401 m; Ağız Çapı (mak.): 0.054 m; Boyun Yüksekliği: 0.08 m; Karın Çapı: 0.244 m; Kulp Formu: Oval; Kulp Yüksekliği: 0.073 m; Kulp Kesiti: 0.033 x 0.027 m; Kapasite: 8.11 lt

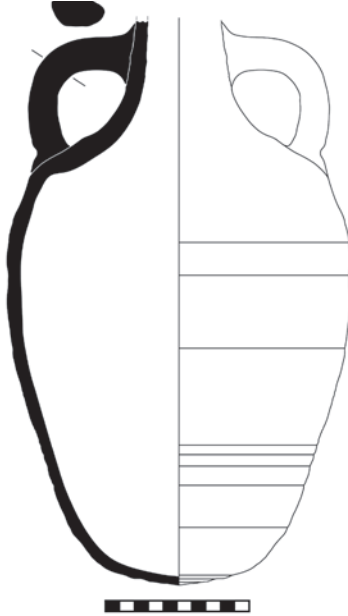
Hamur Rengi: 5 YR 7/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Bol kalker az kum

Yüzey Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ağız kenarı kırık olan bu form kısa konik bir boyna ve üzeri yivli ovoid formlu gövdeye sahiptir. Keskin yivleri bulunan oval kesitli kulplar ağız kenarının altından başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir.

Figür 143a

Figür 143b

Kat. No. 144

Tip: ?

Envanter No: 2041

Tarih: Ortaçağ

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.387 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.097 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.103 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.101 m; **Karın Çapı:** 0.269 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.120 m; **Kulp Kesiti:** 0.030 x 0.017m; **Kaide Çapı:** 0.077 m; **Kapasite:** 8.98 lt

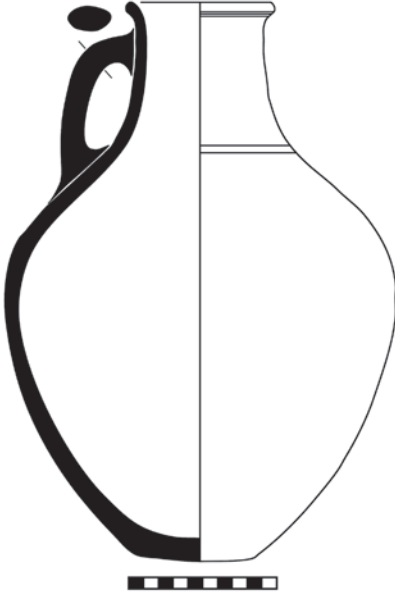
Hamur Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Yüzey Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow

Katkı Maddeleri: Yoğun taşcık, mika ve kalker

Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: İstanbul Müzesi'nden 22.12.1951 tarihinde getirilen bu eser dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, üzeri yivli silindir formulu boyna ve düz kaideyle son bulan ovoid formulu gövdeye sahiptir. Oval kesitli tek kulp boynun ortasından başlayarak omuzda amphora ile birleşmektedir.

Figür 144a

Figür 144b

13G. Kökeni Bilinmeyen Diğer Amphoralar

Kat No. 145

Tip: Berythus benzeri

Envanter No: 2714

Tarih: ?

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.79 m; Ağız Çapı (min.): 0.118 m; Ağız Çapı (mak.): 0.122 m; Boyun Yüksekliği: 0.146 m; Karın Çapı: 0.235 m; Kulp Formu: İnce oval; Kulp Yüksekliği: 0.141 m; Kulp Kesiti: 0.051 x 0.029 m; Kaide Çapı: 0.041 m; Kapasite: 13.39 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow
Katkı Maddeleri: Bol mika, kuvars, kum

Yüzey Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow
Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: İçe çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, silindir fomlu boyna ve içi dolu sivri kaideye doğru daralan ince uzun, üzeri yivli gövdeye sahiptir. Yassı oval kesitli üzeri yivli kulplar boynun üst bölümüyle omuz arasında yer almaktadır. Amphoranın gövdesinin alt bölümü kırık olup kaidesi ayrı olarak korunmaktadır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu kalıntılarıyla kaplıdır.

Figür 145a

Figür 145b

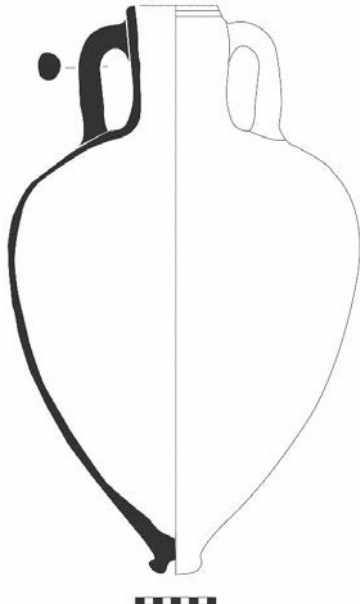
Benzerleri: Bu formun daha kısa boyunlu ve üzeri yivli kulpa sahip benzeri Beyrut amphoraları tip 3 içinde değerlendirilmiştir. Reynolds et al., 2009, s. 87, no. 106, fig. 14.6.

Kat. No. 146**Tip:** Nymphaion tipi⁴⁰²**Envanter No:** 9809**Tarih:** MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı**Köken:** Güney Ege

Yükseklik: 0.697 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.106 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.120 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.146 m; **Karın Çapı:** 0.401 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.132 m; **Kulp Kesiti:** 0.037 x 0.026 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.052 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.064 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.02 m; **Kapasite:** 32.46 lt

Hamur Rengi: 2.5 YR 7/6 light red**Yüzey Rengi:** 7.5 YR 7/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Az mika, iri taşçık, şamot, kalker**Pişirme Kalitesi:** Orta derecede pişmiş, gözenekli

Tanımlama: Ucu yuvarlaklaştırılmış dışa çekik ve kısmen kırık ağız kenarına, silindirik formlu boyna ve içi oyuk topaç formu kaideyle son bulan ovoid formu gövdeye sahiptir. Oval kesitli kulplar ağız kenarının altından başlayarak omuzda gövdeyle birleşmektedir. Güney Ege mantar formu amphoralarda sıklıkla gördüğümüz içi oyuk topaç formu kaidenin kullanılması nedeniyle bu amphoranın MÖ 4. yüzyılın sonlarına tarihlendirilmesi ve Güney Ege üretim merkezleriyle ilişkilendirilmesi olasıdır. Amphoranın yüzeyi deniz kabuğu ile kaplıdır. Eser 06.12.1984 tarihinde Süha Mermerci koleksiyonundan İzmir Arkeoloji Müzesi'ne hediye edilmiştir.

Figür 146a

Figür 146b

Benzerleri: Amphoranın gövde yapısı ve ağız kenarı Atina Agorası'nda bulunan ve MÖ 5. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen örneğe benzemekle birlikte İzmir Arkeoloji Müzesi'nde korunan örneğin kaidesi daha kalın yapısı ve oyuk derinliğinin fazlalığı ile Atina Agorası buluntusundan ayrılmaktadır. Atina Agorası: Boulter 1953, s. 105, lev. 39, no. 153. Bu form MÖ 5. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilen ve Nymphaion kazılarında üretim yeri bilinmeyen bir amphoraya morfolojik olarak benzemektedir. Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 41, fig. 19. Un1.

402 Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019, s. 41, fig. 19. Un1.

Kat. No. 147

Tip: Geç Rhodos taklidi

Envanter No: 14816

Tarih: MS 1. yüzyıl

Köken: Bilinmiyor

Yükseklik: 0.477 m; **Karın Çapı:** 0.177 m; **Kulp Formu:** Yuvarlak; **Kulp Yüksekliği:** 0.154 m; **Kulp Kesiti:** 0.021 x 0.01 m; **Kaide Çapı:** 0.031 m; **Kapasite:** 10.56 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 7/8 light red
Katkı Maddeleri: Mika, siyah taşçık

Yüzey Rengi: 2,5 YR 8/4 pink
Pişirme Kalitesi: İyi pişmiş

Tanımlama: Ağız kenarı kırık olan amphora kalın silindir formlu boyna, içi dolu altı düz kaideyle son bulan ovoid formlu gövdeye sahiptir. Amphoranın kulpları, Geç Rhodos amphoralarında görüldüğü üzere, yuvarlak kesitli mahmuz formda olup boynun üst bölümü ile omuz arasında dikey yay formundadır. Eser 16.03.1981 tarihinde Hayri Zaptçioğlu'ndan müsadere yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Figür 147a

Figür 147b

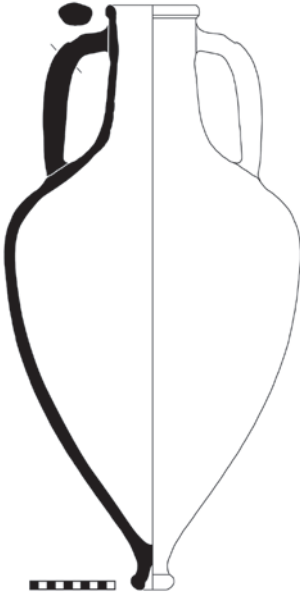
Benzerleri: Tradelière Batığı: Fiori, Joncheray 1975, s. 63, lev. 1, no. 5.

Kat. No. 148**Tip:** Mende “yeni” tip**Envanter No:** 9825**Tarih:** MÖ 4. yüzyıl sonları⁴⁰³ – MÖ 3. yüzyıl başları⁴⁰⁴**Köken:** Bilinmiyor

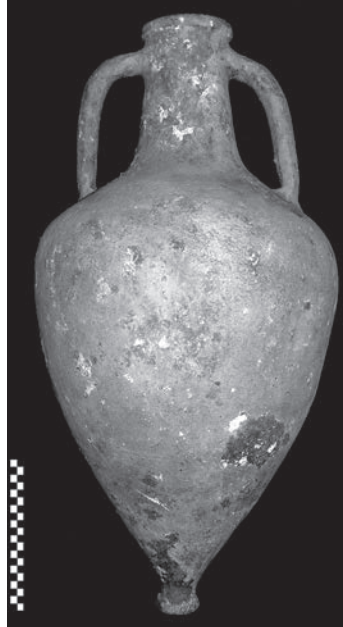
Yükseklik: 0.683 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.901 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.101 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.183 m; **Karın Çapı:** 0.321 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.162 m; **Kulp Kesiti:** 0.038 x 0.028 m; **Kaide Çapı (min.):** 0.030 m; **Kaide Çapı (mak.):** 0.039 m; **Kaide Oyuk Derinliği:** 0.031 m; **Kapasite:** 20.63 lt

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8 light red**Yüzey Rengi:** 2,5 YR 6/4 light reddish brown**Katkı Maddeleri:** Bol kalker, kum, az şamot, az mika**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

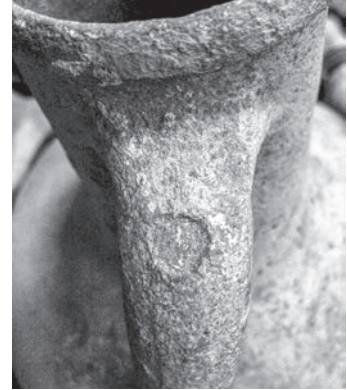
Tanımlama: Süha Mermerci koleksiyonundan 06.12.1984 tarihinde İzmir Arkeoloji Müzesi’ne kazandırılan bu form, dışa çekik ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, yüksek silindirik formu boyna, içinde derin bir oyuk bulunan mantar formu kaideyle son bulan ovoid formu gövdeye sahiptir. Oval kesitli kulplar boynun üst bölümüyle omuz arasında yer almaktadır. Bu amphora MÖ 4. yüzyılın son çeyreğinde Sinop’da üretilen amphoralarla morfolojik benzerlikler taşısa da⁴⁰⁵ içi oyuk topaç formu kaide yapısıyla Sinop örneklerinden ayrılmaktadır. İzmir Arkeoloji Müzesi örneği MÖ 4. yüzyıl ile MÖ 3. yüzyıl ilk çeyreği arasında üretildiği varsayılan Pseudo-Herakleia amphoraları olarak adlandırılan forma benzemesine karşılık⁴⁰⁶ kaide yapısı nedeniyle aynı grup içinde değerlendirilemeyen ünik bir formdur. Amphoranın kulplarında okunamayan yuvarlak mühür baskıları bulunmaktadır.

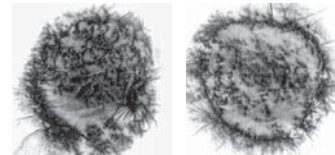
Figür 148a

Figür 148b

Figür 148c

Figür 148d

Benzerleri: Kuban Bölgesi: Ulitin 2013, s. 95, fig. 7.16; Monachov 2016B, s. 119, fig. 3.17.

403 Ulitin 2013, s. 95, fig. 7.16.

404 Bu formun benzeri Kırım’da bulunan Panskoe yerleşimindeki kazılarda Mende amphoralarının yeni bir formu olarak tanımlanmıştır. Monachov 2016B, s. 121, fig. 3.17.

405 Monachov, Kuznetsova 2017, s. 73, fig. 4.5.

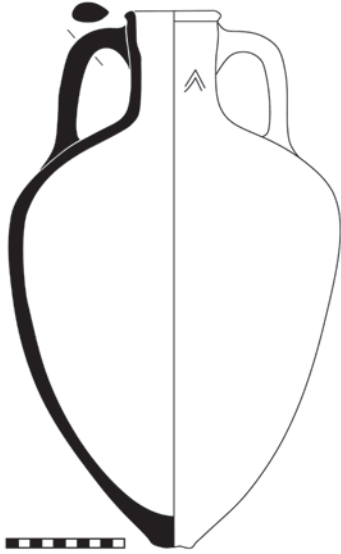
406 Monachov 2007, s. 95, tab. 1.9.

Kat. No. 149**Tip:** Thasos Çevresi Nymphaion 122 nolu depo⁴⁰⁷**Envanter No:** 13246**Tarih:** MÖ 5. yüzyılın üçüncü çeyreği⁴⁰⁸**Köken:** Bilinmiyor

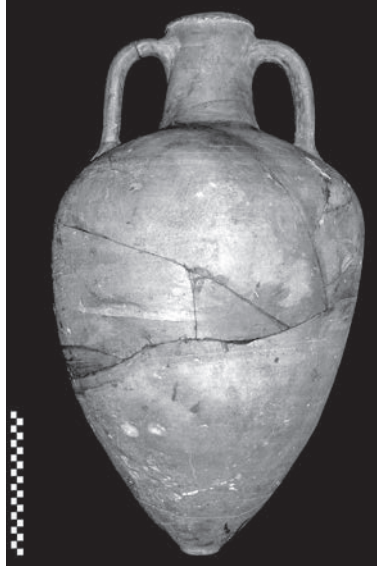
Yükseklik: 0.663 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.096 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.115 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.135 m; **Karın Çapı:** 0.385 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.175 m; **Kulp Kesiti:** 0.043 x 0.023 m; **Kapasite:** 30.91 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/6 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 5 YR 7/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Kalker, kum, az mika, az taşçık**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

Tanımlama: Ucu sivriltilmiş, dışa çekik ağız kenarına, silindirik bir boyna, ağız kenarının altından başlayan ve omuz üzerinde gövdeyle birleşen oval kesitli dikey kulplara ve ovoid formlu gövdeye sahiptir. Boyun üzerindeki kırmızı *dipintoda* Lambda harfi okunmaktadır. Amphoranın kaidesi kırıktır.

Figür 149a

Figür 149b

Figür 149c

407 Monachov 1999B, s. 179-180.

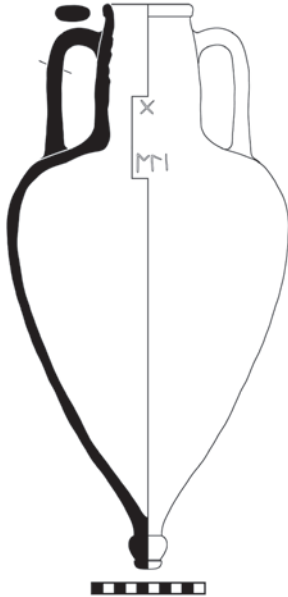
408 Bu formun benzeri Nymphaion Deposu kontekstinde MÖ 454-435 yılları arasına tarihlendirilmiştir. Monachov 1999B, s. 180, fig. 27, no. 3.

Kat. No. 150**Tip:** Ktima Nekropolisi Tip 1**Envanter No:** 14642**Tarih:** MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı**Köken:** Bilinmiyor

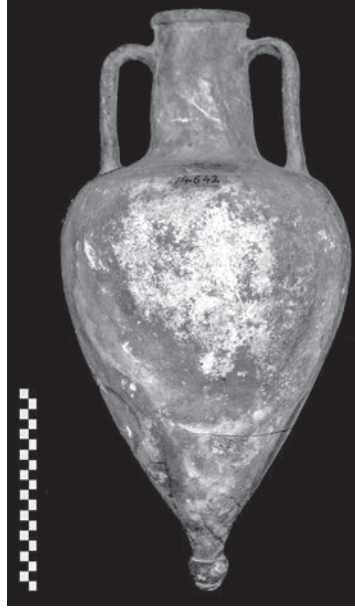
Yükseklik: 0.496 m; **Ağız Çapı (min.):** 0.072 m; **Ağız Çapı (mak.):** 0.089 m; **Boyun Yüksekliği:** 0.124 m; **Karın Çapı:** 0.22 m; **Kulp Formu:** Oval; **Kulp Yüksekliği:** 0.104 m; **Kulp Kesiti:** 0.031 x 0.014 m; **Kaide Çapı:** 0.032 m; **Kapasite:** 7.66 lt

Hamur Rengi: 5 YR 6/8 reddish yellow**Yüzey Rengi:** 7,5 YR 6/6 reddish yellow**Katkı Maddeleri:** Az kalker, yoğun mika, homojen kil**Pişirme Kalitesi:** İyi pişmiş

Tanımlama: 3.09.1983 tarihinde Torbalı Aslanlar Köyü'nde İzzet Karyağdı'dan alınan amphora, dışa çekik ve ucu yuvarlaklaştırılmış ağız kenarına, bombeli yüksek bir boyna ve içi dolu kademeli topaç formu bir kaideyle son bulan ovoid formu gövdeye sahiptir. Yassı oval kesitli kulplar boynun üst bölümü ile omuz arasında yer almaktadır. Amphoranın boynundaki graffitoda Khi omuzda bulunan graffitoda ise yan yana iki adet Mü harfi okunmaktadır.

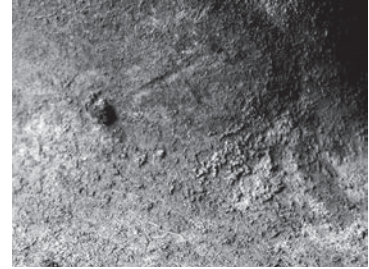
Figür 150a

Figür 150b

Figür 150c

Figür 150d

Benzerleri: Kıbrıs'ta bulunan Ktima Nekropolisi'nde 1 nolu mezar yapısında benzer bir form ele geçmiştir. Deshayes 1963, s. 32, lev. LXVI, fig. 10, P306.

Kısaltmalar ve Kaynakça

Abadie 1999

Abadie, C., “Les amphores romaines en Mer Noire (Ier – IVe s.)”, *Production et Commerce des Amphores Anciennes en Mer Noire*, Colloque international organisé à Istanbul 25-8 mai 1994, Aix-en-aProvence 1999, s. 255-264.

Alekseeva 2002

Alekseeva, E.M., “The Central Part of Gorgippia from the Ist Century to the first half of IIIrd century AD”, *Drevnosti Bosfora*, 5, 2002, s. 27-49.

Alkaç 2013

Alkaç, E., “Silifke Müzesi’nden Doğu Akdeniz Üretimi Amphoralar East Mediterranean Amphoras in Silifke Museum”, *Cedrus I*, 2013, s. 107-124.

Alkaç 2015

Alkaç, E., 4.2 Kanytellis Kazısından Late Roman 1 Amphoraları, *Kanytellis Kanlıdivane Dağlık Kilikia’da Bir Kırsal Yerleşimin Arkeolojisi* (ed.) Ü. Aydınöğlu, 2015, s. 149-157.

Alkaç, Cankardeş-Şenol 2016

Alkaç, E., Cankardeş-Şenol, G., “Amphora Mühürleri Işığında Miletos ve Alexandria Ticari İlişkileri”, *OLBA XXIV*, 2016, s. 191-216.

Alpözen, Özdaş, Berkaya 1995

Alpözen, T.O., Özdaş, H., Berkaya, B., *Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Ticari Amphoraları*, 1995.

Arnon 2008

Arnon, Y.D., Caesarea Maritima, The Late Periods (700-1291CE), *BAR Int Ser 1771*, Oxford 2008.

Arsen’eva, Naumenko 1992

Arseneva, T., Naumenko, S.A., *Usad’by Tanaisa*, Moscow 1992.

Aslan et al. 2018

Aslan, E., Erdoğan, L.U., Orhan, U., Kılıç, Y., “Kekova’da Bulunan Bir Grup Rhodos Amphorası”, *Cedrus VI*, 2018, s. 249-263.

Atiat 2005

Atiat, T., “Amphora Types in Jordan from the Byzantine Period to the Late Islamic Period”, *LRCW-1*, s. 27-49.

Ariel, Finkielsztejn 2003

Ariel, D., Finkielsztejn, G., “Amphora Stamps and Imported Amphoras”, *Maresha Excavations Final Report I: Subterranean Complex 21.44.70* (IAA Reports 17), (ed.) A. Kloner, Jerusalem 2003, s. 137-151.

Ardet 2004

Ardet, A. The Roman province of Dada: aspects of commerce in light of amphoras, L. Ruscu, C. Ciongradi, R. Ardevan, C. Roman, C. Gazdac (ed.), *Orbis Antiquus. Studia in Honorem Ioannis Pisorzis*, Cluj, Napoc, 2004, s. 330-341.

Arthur 1986

Arthur, P., “Roman Amphorae from Canterbury”, *Britannia* Vol.XVII, 1986, s. 240-257.

Arthur 1998

Arthur, P., “Eastern Mediterranean amphorae between 500 and 700: a view from Italy”, *Ceramica in Italia: VI—VII secolo. Atti del Convegno in onore di John W. Hayes*, Roma 11-13 maggi (ed.) L. Sago, 1995 (1998), s. 157-183.

Arthur, Oren 1998

Arthur, P., Oren, E.D., "The North Sinai Survey and the Evidence of Transport Amphorae for Roman and Byzantine Trading Patterns", *JRA*, 11, 1998, s. 193-212.

Arthur, Imperiale, Mua 2018

Arthur, P., Imperiale, M. L., Mua, G., Chapter 9, *Amphoras, Networks, and Byzantine Maritime Trade*, ed. J. Leidwanger, C. Knappett, Maritime Networks in the Ancient Mediterranean World, 2018, s. 219-237.

Aslan, Orhan Erdoğan 2020

Aslan, E., Orhan, U., Erdoğan, L.U., "Aslanlı Burun ve Kap Krio Sualtı Araştırmaları", *Olba* 28, 2020, s. 207-242.

Atila, Okan 2016

Atila, C., Okan, E., "New Observations about Fourth Century BC Clazomenian Trade Amphoras", *Arkeoloji ve Sanat* 151, Ocak-Nisan 2016, s. 53-64.

Augenti, Cirelli 2010

Augenti, A., Cirelli, E., "Classe: un osservatorio privilegiato per il commercio della Tarda Antichità", *LRCW-3* (II), Oxford, 2010, s. 605-616.

Auriemma, Quiri 2004

Auriemma, R., Quiri, E., "Importazioni di anfore orientali nell'Adriatico tra primo e medio impero", *Transport Amphorae and Trade in the Eastern Mediterranean*, Acts of the International Colloquium at the Danish Institute at Athens, September 26-29, 2002, (ed.) J. Eiring, J. Lund, Monographs of the Danish Institute at Athens, Vol. 5, Denmark 2004, s. 43-56.

Auriemma, Degrassi, Quiri 2015

Auriemma, R., Degrassi, V., Quiri, E., "Eastern amphora imports in the Adriatic Sea: evidence from terrestrial and underwater contexts of the Roman Imperial age", *PER TERRAM, PER MARE*. s. 139-160.

Autret, Yağcı, Rauh 2010

Autret, C., Yağcı, R., Rauh, N., "Soli/Pompeïopolis'te LRA 1 Amphora Fırını Alanı", *ANMED Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri*, 2010-8, s. 203-207.

Bahlas 2018

Bahlas, V., "Stamped Trade Amporae from the Ancient Cities of Pierikon Herakleion and Leivithra", *9th Scientific Meeting on Hellenistic Pottery*, Thessaloniki December 5th-9th 2012, Proceedings 2, Atina 2018, s. 799-806.

Baldassari, Cirelli 2006

Baldassari, R., Cirelli, E., "Amphorae and Trade in Classe and Ravenna from 5th to 7th Century", *Actas del VIII Congreso Internacional de Cerámica Medieval en el Mediterráneo*, Ciudad Real-Almagro 27 de febrero al 3 de marzo de 2006, (ed.) J. Zozaya, M. Retuerce, M.A. Helvas, A. De Juan, Tomo 2, s. 923-927.

Ballet 1998

Ballet, P., "Routes septentrionales du Sinai, de l'époque hellénistique au Bas-Empire Les témoignages céramiques", *Le Sinai Durant l'Antiquité et le Moyen Age*, Paris 1998, s. 102-106.

Ballet 2000

Ballet, P., "Les amphores et le vin à Gaza", *Gaza Méditerranéenne*, (ed.) J.B. Humbert, Paris 2000, s. 76-77.

Ballet 2003

Ballet, P., IV. Les Amphores, *Kellia II. L'ermitage copte QR 195*, 2. La céramique, les inscriptions, les décors, IFAO Fouilles de l'Ifao 49, Cairo 2003, s. 131-198.

Ballet 2005

Ballet, P., "Introduction à l'étude des échanges: la céramique", *CARDO/2, Gaza dans l'antiquité tardive, archéologie, rhétorique et histoire*, 2005, s. 41-50.

Ballet 2007A

Ballet, P., "«Uyûn Mûsâ et sa production d'amphores byzantines ou proto-islamiques», *CCE* 8, Vol. II, Amphores d'Égypte de la Basse Époque à l'époque arabe, (ed.) S. Marchand, A. Marangou, IFAO, le Caire 2007, s. 621-626.

Ballet 2007B

Ballet, P., “Les amphores de Kysis / Douch (1985-1990). Oasis de Kharga”, *CCE* 8, Vol. II, Amphores d’Égypte de la Basse Époque à l’époque arabe, (ed.) S. Marchand, A. Marangou, IFAO, le Caire 2007, s. 481-487.

Ballet, Dixneuf 2004

Ballet, P., Dixneuf, D., “Ateliers d’amphores de la *chora* égyptienne aux époques romaine et byzantine”, *TATEM*, s. 67-72.

Ballet et al 2012

Ballet, P., Finkielsztejn, G., Şenol, G.C., Şenol, A.K., Amphores Importées, (No. 681-739), *TEBTYNIS* V, La céramique des époques hellénistique et impériale Campagnes 1988-1993 IFAO, le Caire 2012, s. 157-172.

Ballet et al 2018

Ballet, P., Lecuyot, G., Marchand, J., Mazou, L., Pesenti, M., Reimann, R., Simonu, A., “Bouto/Tell el-Fara’in Production et consommation de la céramique en contexte urbain de l’époque ptoémaïque aux débuts de l’Islam”, *BCE* 28, 2018, s. 53-79.

Bailey 1992

Bailey, D.M., “Gaza Jars Not Baggy Amphorae”, *ZPE* 94, Bonn 1992, s. 295-296.

Bass, Van Doorninck 1981

Bass, G.F., Van Doorninck, F.H., *Yassi Ada I. A seventh century byzantine shipwreck*, College Station, Texas 1981, s. 155-188.

Başdemir 2019

Başdemir, B., Troas Bölgesi Buluntusu Ticari Amphoralar: Tipolojik ve Fonksiyonel bir Analiz, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2019.

Bean, Cook 1957

Bean, G.E., Cook, J.M., “The Carian Coast III”, *BSA* 52, 1957, s. 58-146.

Bechtold 2011

Bechtold, B., “Amphorae Production in Punic Sicily (7th–3rd/2nd Centuries B.C.E.)”, *Facem* 1 <www.facem.at> 06.06.2011.

Bechtold 2013

Bechtold, B., Le anfore da trasporto da Cossyra: un’analisi diacronica (VIII sec. a.C. - VI sec. d.C.) attraverso lo studio del materiale della ricognizione, (ed.) M. Almonte, *Cossyra* II. Ricognizione topografica. Storia di un paesaggio mediterraneo, Schäfer Th., Schmidt K., Osanna M. [eds], Rahden/Westf.: Verlag Marie Leidorf (=Tübinger Archäologische Forschungen, 11), s. 409-517.

Becker, Constantin, Desbat 1986

Becker, C., Constantin, C., Desbat, A., “Le dépôt d’amphores augustéen de la rue de la Favorite à Lyon”, *Figlina* 7, 1986, s. 65-87.

Beckh 2013

Beckh, T., *Zeitzeugen aus Ton Die Gebauchskeramik der Klosteranlage Deir el-Bachit in Theben-West (Oberägypten)*, Deutsches Archäologisches Institut Abteilung Kairo Sonderschrift 37, 2013.

Beek, Beelen 1991

Beek, R. van, Beelen, C., “Excavations on Karantina Island in Klazomenai. A Preliminary Report”, *Anatolica* 17, 1991, s. 31-57.

Beestman-Kruyshaar 2011

Beestman-Kruyshaar, C., “Hellenistic Transport Amphorae from the Southeast Gate Complex at New Halos, Thessaly”, *Ζ' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική Κεραμική*, Αίγιο 2004, Πρακτικά, Ατina 2011, s. 290-310.

Beltran Lloris, Palomar 1999

Beltran Lloris, M., Palomar, E. O., “La vajilla relacionada con el vino en Hispania”, *El Vino en la Antigüedad Romana*, (Jerez, 2,3 y 4 de Octubre, 1996), (ed.) S.C. Perez, Universidad Autónoma de Madrid, Varia 4, 1999, s. 129-198.

Benquet, Mancino 2006

Benquet, L., Mancino, C., "Les amphores d'Albina; Première classifications des productions", *SFECAG, Actes du Congrès de Pézenas 2006*, s. 465-476.

Benquet, Vitali 2013

Benquet, L., Vitali, D., Laubenheimer, F., "Nouvelles données sur l'atelier d'amphores d'Albinia (Orbetello, Italie): campagnes de fouille 2003-2006", *Itinéraires des vins romains en Gaule IIIe-Ier siècles avant J.-c.* (ed.) F. Olmer, confrontation de faciès Actes du colloque européen organisé par l'UMR 5140 du CNRS, Lattes, 30 janvier-2 février 2007, Lattes 2013, s. 513-529.

Ben-Tahar, Bonifay, Capelli, 2018

Ben-Tahar, S., Bonifay, M., Capelli, C., "L'atelier céramique d'Oued el Akarit (Tunisie)", *Antiquités africaines* 54, 2018, L'Afrique du Nord de la protohistoire à la conquête arabe, s. 167-177.

Bernal Casasola, García-Vargas, Sáez Romero 2013

Bernal Casasola, D., García-Vargas, E., Sáez Romero, A.M., "Ánforas itálicas en la Hispania meridional", *IMMENSE AEQUORA Workshop Ricerche archeologiche, archeometriche e informatiche per la ricostruzione dell'economia e dei commerci nel bacino occidentale del Mediterraneo (metà IV sec. a.C. - I sec. d.C.)* Atti del convegno Roma 24-26 gennaio 2011 a cura di Gloria Olcese, Immense Aequora 3, Roma 2013, s. 351-372.

Berni Millet 2011

Berni Millet, P., "Annex. Nota sobre un nou segell ant-ven de la producció amfòrica de Mas d'en Corts (Reus)", *Ager Tarraconensis*, Vol 2, (dir) Marta Prevosti i Josep Guitart i Duran, Tarragona 2011, s. 490-495.

Berthault 2012

Berthault, F., "La production d'amphores en Aquitaine augustéenne : une production adaptée", *SFECAG Actes du Congrès de Poitiers*, 17-20 Mai 2012, s. 485-498.

Besios, Noulas 2012

Besios, M., Noulas, K., "Archaic Pottery from the Acropolis of Ancient Methone", *Archaic Pottery of the Northern Aegean and Its Periphery (700-480 BC)* Proceedings of the Archaeological Meeting Thessaloniki, 19-22 May 2011, (ed.) M. Tiverios, V. Missailidou-Despotidou, E. Manakidou, A. Arvanitaki, Thessaloniki 2012, s. 399-408.

Betina, Skaltsa 2018

Betina, L., Skaltsa, S., "Clays, Amphoras and Workshop Locations of Ancient Rhodes", *Amphoras in Need of Archaeology and Archaeometry*, Proceedings of the International Colloquium Humboldt-Universität zu Berlin, 6th & 7th July 2018, (ed.) S. Japp, A. Keweloh-Kaletta, N. Neunfeld, C. Börker, *SKYLLIS* 18, Helf 1, 2018 s. 50-66.

Bezeczky 1988

Bezeczky, T., "A Borostyanko ut Amphoraleletei", *Különlenyomat az Archaeologiai Ertesito*, 112-113 Evfolyam 1987-1988. Évi 2 Számabol Budapest 1987-1988, s. 156-179.

Bezeczky 1994

Bezeczky, T., "Aegean Amphorae in Pannonia", *Folia Archaeologica XLIII*, Budapest 1994, s. 115-124.

Bezeczky 1994B

Bezeczky, T., *Amphorenfunde vom Magdalensberg und aus Pannonien*, Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 12, Kragensfeld 1994.

Bezeczky 1997

Bezeczky, T., "Amphorae from the South Area of the Auxiliary Fort of Carnuntum", *Das Auxiliarkastell Carnuntum 2*, Forschungen Seit 1989, Österreichisches Archäologisches Institut, Sonderschriften Band 30, Wien 1997, s. 173-181.

Bezeczky 2005A

Bezeczky, T., *Roman Amphorae from Vindobona*, Beiträge zu ausgewählten Keramikgattungen in ihrem topographischen Kontext, Archäologische Forschungen, Band 12, Vindobona, Wien 2005.

Bezeczky 2005B

Bezeczky, T., Late Roman Amphorae from the Tetragonos-Agora in Ephesos, Spätantike und mittelalterliche Keramik aus Ephesos, Archäologische Forschungen 13, 2005, s. 203-229.

Bezeczky 2010

Bezeczky, T., "Trade Connections Between Ephesus and Adriatic Region", *Histria Antiqua*, 19/20, 2010, s. 351-358.

Bezeczky 2013

Bezeczky, T., *The Amphorae of Roman Ephesus*, Forschungen in Ephesos Band XV/1, Wien 2013.

Bezeczky et al. 2019

Bezeczky, T., Berni Millet, P., Bonifay, M., Capelli, C., González Cesteros, H., Sandor, J., Szakmany, G., CHAPTER 9 Catalogue, *Amphora Research in Castrum Villa on Brijuni Island*, ed. T. Bezeczky, Wien 2019, s. 79-124.

Bezeczky 2019

Bezeczky, T., CHAPTER 13 Summary, *Amphora Research in Castrum Villa on Brijuni Island*, ed. T. Bezeczky, Wien 2019, s. 201-208.

Biernacki, Klenina 2015

Biernacki, A. B., Klenina, E. Yu., "Amphorae of the 4th-6th centuries AD from Novae (Moesia Secunda): typology and chronology", *PER TERRAM, PER MARE*. s. 99-120.

Birzescu 2009

Birzescu I., "Funde aus Milet XXI. Drei Typen Archaischer Reifenamphoren aus Milet", *AA*, 1. Halbband 2009, s. 121-134.

Bjelajac 1996

Bjelajac, L., *Amfore Gornjo Mezijskog (amphorae of the Danubian Basin in Upper Moesia)*, Ed. P. Petrovic, Archaeological Institute Belgrade Monographies 30, Belgrad 1996.

Blackmann 2000

Blackmann, D., Archaeology in Greece, *Archaeological Reports*, No. 46, 1999-2000.

Boer 2010

Boer, J., "5. Preliminary Observations on the Greek Transport Amphorae", *Apollonia Pontica*, 2007, (ed.) R. Docter, K. Panayotova, J. de Boer, L. Donnellan, W. van de Put, B. Bechtold, Gent 2010, s. 99-122.

Bon, Bon 1957

Bon, A. M., Bon, A., *Les Timbres Amphoriques de Thasos, Études Thasiennes IV*, Paris 1957.

Bonifay 2004A

Bonifay, M., *Études sur la céramique romaine tardive d'Afrique*, BAR Int Ser 1301, Oxford 2004.

Bonifay 2004B

Bonifay, M., Observations préliminaires sur la céramique de la Nécropole de Puppüt, *La nécropole Romaine de pupput*, Rome 2004, s. 21-31.

Bonifay 2010

Bonifay, M., "Avancées dans l'étude des céramiques africaines de l'Antiquité tardive (III-IVe s.) 7", *Keramiki tis Usteris Archaiotitas apo ton Helladiko Horo (3os-7os ai m.H.)*, Praktika a' Tomos, Thessaloniki 2010, s. 37-64.

Bonifay, Capelli 2019

Bonifay, M., Capelli, C., CHAPTER 7 African amphorae, *Amphora Research in Castrum Villa on Brijuni Island*, ed. T. Bezeczky, Wien 2019, s. 71-77.

Bónis 1970

Bónis E., "Brigetioi sávós kerámia, Streinverzierte Keramik aus Brigetio", *Folia Arch.* 21, 1970, s. 86-90.

Boulter 1953

Boulter, C., "Pottery of the Mid-Fifth Century from a Well in the Athenian Agora", *Hesperia*, Vol. 22, No. 2, Apr. - Jun., 1953, s. 59-115.

Börker, Burow 1998

Börker, Chr., Burow, J., *Die hellenistischen Amphorenstempel aus Pergamon*, Pergamenische Forschungen 11, Berlin/New York 1998.

Böttger 1982

Böttger, B., "Die Gefässkeramischen funden aus dem Kastell Iatrus", *Iatrus-Krivina II*, Spätantike Befestigung und frühmittelalterliche Siedlung an der unteren Donau 2. Ergebnisse der Ausgrabungen 1966-1973, Berlin 1982, s. 33-148.

Böttger 1992

Böttger, B., "Die Kaiserzeitlichen und Spätantiken Amphoren aus dem Kerameikos", *AM* Band 107, 1992, s. 315-381.

Brennan et al. 2020

Brennan, M. L., Davis, D., Opait, A., Stay, M., "Deep-water shipwrecks in the East Mediterranean: a microcosm of Late Roman exchange", *Journal of Roman Archaeology* 33, 2020, s. 291-329.

Bresson 2003

Bresson, A., "Les intérêts rhodiens en Carie à l'époque hellénistique, jusqu'en 167 av. J.-C.", *L'Orient méditerranéen de la mort d'Alexandre aux campagnes de Pompée, Actes du colloque International de la SOPHAU Rennes 4-6 Avril 2003*, Rennes, 2003, s. 193-217.

Briese 2005

Briese, M.-B., "Halikarnassian Wine-Production? The Evidence from Two Households", *Trade Relations in the Eastern Mediterranean from the Late Hellenistic Period to Late Antiquity: The Ceramic Evidence*, (ed.) M.-B. Briese, L. E. Vaag, Denmark 2005, s. 184-201.

Brixhe 2012

Brixhe, C., *Timbres amphoriques de Pamphylie*, Etude Alexandrines 23, Alexandrie 2012.

Brixhe 2019

Brixhe, Cl., "Spécificités et limites du corpus des timbres d'amphores pamphyliens", *Analyse et Exploitation des timbres amphoriques grecs*, (dir.) N. Badaoud, A. Marangou, Collection archéologie & culture, Rennes 2019, s. 155-158.

Carlson, Lawall 2005/6

Carlson, D.N., Lawall, M., "Towards a Typology of Erythraian Amphoras", *SKYLLIS*, 7. Jahrgang 2005/06, Heft 1-2, s. 33-40.

Carlson 2013

Carlson, D.N., "A View from the Sea. The Archaeology of Maritime Trade in the 5th century BC Aegean", (ed.), A. Slawisch, *Handels- und Finanzgebaren in der Agais im 5 Jh. v. Chr/ Trade and Finance in the 5th c. BC Aegean world*, Istanbul 2013, s. 1-14.

Carlson 2014

Carlson, D., "Dating a Shipwrecked Marble Cargo Destined for the Temple of Apollo at Claros", *Le sanctuaire de Claros et son oracle*, Actes du colloque international de Lyon, 13-14 janvier 2012 (éd) Jean-Charles Moretti avec la collaboration de Liliane Rabatel, TMO 65, Maison de l'Orient et de la Méditerranée, Lyon 2014, s. 51-62.

Casalini 2015

Casalini, M., Roma e il Mediterraneo dal IV al VI secolo, *Le form e della crisi Produzioni ceramiche e commerci nell'Italia centrale tra Romani e Longobardi (III-VIII sec. D.C.)*, (ed.) E. Cirelli, F. Diosono, H. Patterson, Atti del Convegno, Spoleto-Campello sul Clitunno, 5-7 Ottobre 2012, Bologna 2015, s. 535-546.

Cerda 1987

Cerda, D., *El Sec: La ceramica atica de Barniz negro y las anforas, Grecs et Ibères au IVe siècle Avant Jésus-Christ Commence et Iconographie*, Mallorca 1987.

Ceylan 2019

Ceylan, F., *Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde Bulunan Ticari Amphoralar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Danışman) Doç. Dr. M. Tekocak, Konya, Haziran 2019.

Chkhaidze 2003

Chkhaidze, V.N., "The Inscribed Medieval Amphora from the Taman Museum of Viticulture and Wine-Making", *Kratkie Sovcheniya*, Instituta Arheologii, vol. 215 2003, s. 45-50.

Chiara Portale 2010

Chiara Portale, E., "Nuovi dati sulla circolazione anforica a Gortina", *LRCW-3*, Vol. II, s. 931-940.

Cirelli 2014

Cirelli, E., "Typology and diffusion of the Amphorae in Ravenna and Classe between the 5th and the 8th century AD", *LRCW-4*, s. 541-552.

Cirelli, Cannavicci 2014

Cirelli, E., Cannavicci, A., "A 6th century dump from Classe (Ravenna)", *LRCW-4* (II), s. 963-974.

Corretti, Capelli 2000

Corretti, A., Capelli, C., "Entella. Il Granaio Ellenistico le anfore", *Quarte Giornate Internazionali di Studi sull'area Elima*, 1-4 dicembre 2000, (ed) A. Corretti, ATTI, I, Pisa 2003, s. 287-451.

Dangréaux 1990

Dangréaux, B., Les Amphores, *Recherches sur les Ateliers Céramiques Antiques de la Moyenne Vallée du Rhone*, Rapport 1990, s. 1-15.

Dangréaux 2015

Dangréaux, B., La production d'amphores à Lyon : à propos d'une découverte ancienne, *Abécédaire pour un archéologue lyonnais Mélanges offerts à Armand Desbats, Archéologie et histoire romaine 31, Autun 2015*, s. 303-306.

Defernez 2015

Defernez, C., Investigations récentes et mobilier importé des époques Saïte et Perse dans le temple d'Amon-Re de Karnak, *La présence grecque dans la vallée de Thèbes*, (ed.) G. Gorre, A. Marangou, Rennes 2015, s. 45-65.

Defernez, Marchand 2006

Defernez, C., Marchand, S., "Imitations égyptiennes de conteneurs d'origine égeenne et levantine (vie s.-iie s. av. J.-C.)", (ed.), B. Mathieu, D. Meeks, M. Wissa, *L'apport de l'Égypte à l'histoire des techniques. Méthodes, chronologie et comparaisons*, BdE 142, Cairo, 2006, s. 63-99.

Dany-Lasek 2014

Dany-Lasek, K., "Pottery from Deir el-Naqlun (6th-12th century). Preliminary reports from Polish excavations in 2010 and 2011", *PAM XXIII/1, Research 2011*, 2014, s. 543-642.

Davis, Brennan 2020

Davis, D., Brennan, M.L., "The Knidos Q and Marmaris D Shipwrecks: Two Small Vessels with Rhodian Pottery from the late Ottoman Period", *IJNA 2020*, 49.1, s. 194-202.

Demesticha 2003

Demesticha, S., "Amphora productions on Cyprus during the late Roman period", *VIIe congrès international sur la céramique médiévale en méditerranée*, Thessaloniki, 11-16 Octobre 1999, 2003, s. 469-476.

Demesticha 2005

Demesticha, S., "Some Thoughts on the Production and Presence of *Hellenistic Period to Late Antiquity: The Ceramic Evidence*", (ed.) M.B. Briese, L.E. Vaag, Denmark 2005, s. 169-178.

Demesticha 2010

Demesticha, S., "The cargo of shipwreck 7 in the Pagasitic Gulf. A preliminary interpretation", *Κεραμική της ύστερης αρχαιότητας 2010*, s. 131-142.

Demesticha 2011

Demesticha, S., "The 4th Century BC Mazotos Shipwreck, Cyprus: a preliminary report", *The International Journal of Nautical Archaeology*, 40.1, 2011, s. 39-59.

Demesticha, Michaelides 2001

Demesticha, S., Michaelides, D., "The excavation of a Late Roman 1 Amphora Kiln in Paphos", *La céramique byzantine et proto-islamique en Syrie-Jordanie (IVe-VIIIe siècles apr. J.-C.)*, (ed.) E. Villeneuve, P.M. Watson, Beyrouth, 2001, s. 290-296.

De Mitri 2006

De Mitri, C., "Ceramica d'importazione orientale (V-VI sec. D.C.) nel Basso Salento Problemi di distribuzione", *LATOMUS Revue d'Etudes Latines*, Tome 65, Fasc. 2, Avril-Juin 2006, s. 433-457.

Desbat 1987

Desbat, A., "Note sur la production d'amphores à Lyon au début de l'empire", *SFECAG, Actes du Congrès de Caen*, 1987, s. 159-165.

Desbat 2003

Desbat, A., "Amphorae from Lyon and the question of Gaulish imitations of amphorae", *Amphorae in Britain and the Western Empire, JRPS Vol. 10* (ed.) J. Plouviez, Oxford 2003, s. 45-49.

Desbat, Schmitt 1997

Desbat, A., Schmitt, A., "L'atelier de la Manutaention", Les productions des ateliers de potiers antiques de Lyon 2e partie: Les ateliers du Ier s. après J.-C., (ed.) A. Desbat, *Gallia* 54, 1997, s. 45-50.

Desbat, Dangréaux 1997

Desbat, A., Dangréaux, B., "La production d'amphores à Lyon ", Les productions des ateliers de potiers antiques de Lyon 2e partie: Les ateliers du Ier s. après J.-C., (ed.) A. Desbat, *Gallia* 54, 1997, s. 73-117.

Deshayes 1963

Deshayes, J., *La Nécropole de Ktima*, Paris 1963.

Desy 1983

Desy, P., "Réflexions sur l'économie et le commerce du sallentin hellénistique à propos d'amphores inédites de Gallipoli et Ugento", *L'Antiquité Classique*, Tome LII, 1983, s. 175-194.

Diamanti 2010A

Diamanti, C., "Stamped Late Roman/ Proto Byzantine Amphoras from Halasarna of Kos", *RCRF Acta* 41, 2010, s. 1-8.

Diamanti 2010B

Diamanti, C., *Local Production and Import of Amphoras at Halasarna of Kos Island (5th-7th c.)*, Saripolios Bibliotheki 115, Atina 2010.

Diamanti, Kouzeli, Petridis 2014

Diamanti, C.H., Kouzeli, K., Petridis, P., "Archaeology and archaeometry in late Roman Greece: the case of mainland and insular settlements, workshops and imports", *LRCW-4*, (I), s. 181-192.

Didioui 2014

Didioui, S., "Local pottery production in the island of Cos, Greece from the early Byzantine period. A preliminary report", *LRCW- 4* (I), s. 169-180.

Disantarosa 2002

Disantarosa, G., Le anfore dei corredi tombali di Ausculum: produzione e commercio", *Lo Spreco Necessario Il lusso nelle tombe di Ascoli Satriano* (ed.) M. Corrente, Foggia 2012, s. 121-147.

Dixneuf 2007

Dixneuf, D., "Les amphores égyptiennes et importées découvertes à Tell el-Makhzan dans le Nord-Sinaï (ive-viie siècles apr. J.C.) ", *CCE* 8, Vol. II, Amphores d'Égypte de la Basse Époque à l'époque arabe, (ed.) S. Marchand, A. Marangou, IFAO, le Caire 2007, s. 539-548.

Dixneuf 2011

Dixneuf, D., *Amphores égyptiennes, Production, typologie, contenu et diffusion (IIIe siècle avant J.-C. – IXe siècle après J.C.)*, in J.-Y. EMPEREUR (dir.), *Études Alexandrines* 22, Alexandrie 2011.

Dixneuf 2017

Dixneuf, D., "Amphores et céramiques communes en Moyenne-Egypte ou vue siècle apr. J.-C l'exemple de Baouit", *LRCW5-2*, (ed.) D. Dixneuf, 2017, s. 947-962.

Docter et al. 2012

Docter, R.F., Vella, N.C., Cutajar, N., Bonanno, A., Pace, A., "Rural Malta: First Results of the Joint Belgo-Maltese Survey Project", *BABESH* 87, 2012, s. 107-149.

Doğer 1986

Doğer, E., "Premières remarques sur les amphores de Clazomènes", *BCH Suppl.* XIII, Paris 1986, s. 461-471.

Doğer 1990

Doğer, E., "Klazomenai'de Antik Kaynaklara Dayalı Tarımsal İhraç Ürünleri Ve Ticari Amphora Üretimleri Üzerine Gözlemler", *X.Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1990, s. 701-710.

Doğer 1991

Doğer, E., *Antik Çağda Amphoralar*, İzmir 1991.

Doğer 1997

Doğer, E., "Hisarönü/ÇubucakRodos Amphora Atölyeleri Kazısı", XVIII. KST, 27-31 Mayıs 1996, Ankara 1997, s. 235-254.

Doğer, Şenol 1996

Doğer, E., Şenol, A. K., "Rhodos Peraiası'nda İki Yeni Amphora Atölyesi", *Arkeoloji Dergisi*, IV, İzmir 1996, s. 59-73.

Doksanaltı, Karaoğlu, Zoroğlu 2019

Doksanaltı, E.M. Karaoğlu, İ., Zoroğlu, C., "The Small Knidian Amphora Types", *HEROM Journal on Hellenistic and Roman Material Culture*, (ed.) D. Malfitana, J. Poblome, J. Lund, *Includes a thematic section on: Amphoras, Exchange, and the Agricultural Economy of the Knidia* (ed.) J. Leidwanger, vol. 8, 2019, s. 283-316.

Doulgéri-Intzessiloglou, Garlan 1990

Doulgéri-Intzessiloglou, A., Garlan, Y., "Vin et amphores de Péparétos et d'Ikos", *BCH* 114-1, 1990, s. 361-389.

Dragan 2010

Daragan, M.N., "About Dating the Amphora from Burial No. 2 Repyachovataya's Tomb", *Ancient World and Archaeology*, Vol. 14, Saratov 2010, s. 175-203.

Van Doorninck 1989

Van Doorninck, F. H., "The Cargo Amphoras on the 7th Century Yassı Ada and 11th Century Serçe Limanı Shipwrecks: Two Examples of a Reuse of Byzantine Amphoras as Transport Jars", *BCH Suppl.* XVIII, Paris 1989, s. 249-257.

Van Doorninck 1994

Van Doorninck, F.H., "The Piriform Amphoras from the 11th-Century Shipwreck at Serçe Limanı: Sophisticated Containers for Byzantine Commerce in Wine", *Graeco-Arabica*, Vol. VI, 1994, s.181-189.

Van Doorninck 2014

Van Doorninck, F.H., "Byzantine Amphoras Made for War", *INA Quarterly* Spring 2014, vol. 41, no. 1, s. 21-27.

Dugonjić 2015

Dugonjić, P., "Rhodian amphorae in the Adriatic: a preliminary report on the evidence from Croatia", *PER TERRAM, PER MARE*, s. 245-256.

Duman 2017

Duman, B., "A typo-chronological table of Late Roman amphorae from Lydian Tripolis", *LRCW* 5-2, s. 743-756.

Dupont 1995/96

Dupont, P., "Amphores archaïques de Grece propre en Mer Noire et de la question", *Il Mar Nero*, II-1995/96, s. 85-98.

Dupont 1998

Dupont, P., *Archaic East Greek Trade Amphoras*, East Greek Pottery, 1998, s. 142-226.

Dupont 2007

Dupont, P., "Diffusion des amphores commerciales de type Milesian dans le Pont archaïque", (ed.) J. Cobet, V. von Greave, et.al., *Frühes Ionien eine Bestandsaufnahme*, Panionion-Symposium Güzelçamlı 26. September-1. Oktober 1999, Mainz 2007, s. 621-630.

Dupont 2018

Dupont, P., "Erythrai Versus South Ionia: "Samian" Amphoras Revisited", *Phanagoria, rezultati Arkheologičeski Isledavani*, Tom 6, Moskova 2018, s. 88-100.

Dupont, Skarlatidou 2012

Dupont, P., Skarlatidou, E., "Archaic Transport Amphoras from the First Necropolis of Clazomenian Abdera", *Archaic Pottery of the Northern Aegean and Its Periphery (700-480)*, Proceedings of the Archaeological Meeting Thessaloniki, 19-22May 2011, (ed.) M. Tiverios, V. Misailidou-Despotidou, E. Manakidou, A. Arvanitaki, Thessaloniki 2012, s. 253-264.

Dupont, Lungu 2013

Dupont, P., Lungu, V., "Les fouilles anglo-turques de l'ancienne Smyrne (1948-1951): archives de John Cook sur les amphores de transport", *PATABS III*, s. 213-250.

Durquety, Thirion-Merle, Schhmitt 2012

Durquety, M., Thirion-Merle, V., Schhmitt, A., "Production de céramiques du Haut-Empire dans l'est du territoire picton : les exemples des ateliers de Gourgé (Deux-Sèvres) et de Naintré (Vienne)", *SFECAG Actes du Congrès de Poitiers*, 17-20 Mai 2012, s. 105-134.

Durquety, Lemaître, Guitton, 2012

Durquety, M., Lemaître, S., Guitton, D., "Production et consommation des amphores régionales en territoire picton", *SFECAG Actes du Congrès de Poitiers*, 17-20 Mai 2012, s. 395-406.

Dündar 2012

Dündar, E., "A Group of Amphorae from Side Museum and a New Type of Amphora: The Lycian Amphora?", *Archäologischer Anzeiger* 1. Halbband 2012/1, s. 43-61.

Dündar 2014

Dündar, E., "The First Evaluation on the Distribution of Commercial Amphoras from Lycia in the Pre-Roman Period", *Istanbul Mitteilungen*, Band 64, 2014, s. 33-56.

Dündar 2016

Dündar, E., Amphoren und Handel, *Patara Lykiens Tor zur Römischen Welt*, Zaberns Bildbände zur Archäologie, Sonderbände der Antiken Welt, (eds.) H. İşkan, C. Schuler, Ş. Aktaş, D. Reitzenstein, Darmstadt 2016, s. 95-99.

Dündar 2017

Dündar, E., *Transport Jars and Stamped Amphoras from Patara, 7th to 1st Centuries BC. The Maritime Trade of a Harbor City in Lycia*, Patara Kazıları yayın serisi, Band IV.3, İstanbul 2017.

Dündar 2021

Dündar, E., "The Mushroom-Rimmed Amphorae as an Indicator of Hekatomnid Regional Hegemony. An Analysis of Production Patterns Based on a Back-Filled Deposit at Patara", *Jdl* 13, 2021, s. 111-150.

Dündar, Rauh 2017

Dündar, E., Rauh, N., "The North Bastion on the Tepecik Akropolis at Patara Dating Early Hellenistic Fortification Walls in Southwestern Anatolia", *Hesperia* 86, 2017, s. 509-581.

Dyczek 2007

Dyczek, P., "Late Roman Amphorae from the Site of Valetudinarium at Novae", *LRCW- 2*, Vol. II, s. 827-834.

Dyczek 2010

Dyczek, P., "Kapitän II amphorae from Novae – between East and West", *LRCW- 3*, Vol. II, s. 993-1000.

Dzierzbicka 2018

Dzierzbicka, D., *Oinos, Production and Import of Wine in Graeco-Roman Egypt*, Warszawa 2018.

Eiring, Boileau, Whitbread 2002

Eiring, J., Boileau, M.C., Whitbread, I., "Local and Imported Transport Amphorae From a Hellenistic Kiln Site at Knossos. The Results of Petrographic Analyses", *Céramiques hellénistiques et romaines, productions et diffusion en Méditerranée orientale (Chypre, Égypte et côte syro-palestinienne)*. Actes du colloque tenu à la Maison de l'Orient et de la Méditerranée Jean Pouilloux du 2 au 4 mars 2000, Travaux de la Maison de l'Orient méditerranéen 35, Lyon 2002, s. 59-65.

Elton 2005

Elton, H., "The Economy of Southern Asia Minor and LR 1 Amphorae", *LRCW-1*, s. 691-695.

Empereur 1986

Empereur, J.-Y., "Un atelier de Dressel 2-4 en Égypte au IIIe siècle de notre ère", *BCH*, Suppl. XIII, Paris 1986, s. 599-608.

Empereur 1988

Empereur, J.-Y., "Producteurs d'amphores dans les ateliers de Reşadiye (Peninsule De Datça)", *AST VI*, Ankara 23-27 Mayıs 1988, s. 159-163.

Empereur 1990

Empereur, J.-Y., "Η χρονολόγηση των ροδιακών αμφορέων στην ελληνιστική περίοδο", *Β' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική κεραμική. Χρονολογικά προβλήματα της Ελληνιστικής κεραμικής*, Πρακτικά. Ρόδος, 22-25 Μαρτίου 1989, Athens 1990, s. 199-209.

Empereur 2018

Empereur, J.-Y., The Late Roman amphorae found in Amathus harbour, (ed.), J.Y. Empereur, *The Hellenistic Harbour of Amathus Underwater Excavations 1984-1986*, Vol. 2. Artefacts found during Excavation, Etudes Cypriotes 20, Paris 2018, s. 181-190.

Empereur, Hesnard 1987

Empereur, J.-Y., Hesnard, A., "Les amphores hellénistiques", *Céramiques Hellénistiques et Romaines* II, 1987, s. 17-71.

Empereur, Picon 1986A

Empereur, J.-Y., Picon, M., "Des ateliers d'amphores à Paros et à Naxos", *BCH CX*, I Études, Paris 1986, s. 495-511.

Empereur, Picon 1986B

Empereur, J.-Y., Picon, M., "Des ateliers d'amphores à Paros et à Naxos, Note complémentaire", *BCH CX*, II Études Chroniques et Rapports, Paris 1986, s. 647-653.

Empereur, Picon 1986C

Empereur, J.-Y., Picon M., "A la recherche des fours d'amphores", *BCH-Suppl.* 13, Paris 1986, s. 105-126.

Empereur, Picon 1989

Empereur, J.-Y., Picon M., "Les régions de production d'amphores impériales en Méditerranée Orientale", *ARHEDAR*, s. 223-248.

Empereur, Tuna 1988

Empereur, J.-Y., Tuna, N., "Zénon de Caunos et l'épave de Serçelimanı", *BCH CXII*, Paris 1988, s. 341-357.

Empereur, Tuna 1989

Empereur, J.-Y. Tuna, N., "Hiérotélès, potier rhodien de la Pérée", *BCH CXIII*, Paris 1989, s. 277-299.

Empereur, Hesse, Tuna 1999

Empereur, J.-Y., Hesse, A., Tuna, N., "Les ateliers d'amphores de Datça, Péninsule de Cnide", *Production et Commerce des Amphores Anciennes en Mer Noire*, Colloque international organisé à Istanbul 25-8 mai 1994, Aix-en-Provence 1999, s. 105-116.

Engemann 2016

Engemann, J., *Abu Mina VI*, Die Keramikfunde von 1965 bis 1998, Archäologische Veröffentlichungen 111, Wiesbaden 2016, s. 21-137.

Exposito Alvarez, Bernal Casasola 2007

Exposito Alvarez, J.A., Bernal Casasola, B., "Anforas orientales en el extremo occidente las importaciones de LR 1 en el sur de Hispania", *LRCW-2*, Vol. I, s. 119-132.

Facchini 1989

Facchini, G., "Una fornace d'anfore Dressel 2/4 a Brignano Frascata (AL)", *ARHEDAR*, s. 560-561.

Fentress 2001

Fentress, L., "Villas, Wine and Kilns: The Landscape of Jerba in the Late Hellenistic Period", *JRA*, 14, 2001, s. 249-268.

Ferrazzoli 2010

Ferrazzoli, A. F., "Economy of Roman Eastern Rough Cilicia: Some archaeological Indicators", *Bolletino di Archeologia on Line*, Reg. Tribunale Roma, Roma 2008 International Congress of Classical Archaeology, 5.8.2010, n. 330, s. 39-50.

Ferrazzoli, Ricci 2007

Ferrazzoli, A. F., Ricci, M., "Gli scambi e le rotte commerciali nel bacino del Mediterraneo orientale in epoca romana e primo bizantina sulla base del materiale anforico proveniente dallo scavo di Elaiussa Sebaste in Cilicia (Ayash, Turchia)", *Actas V Jordanas de Arqueologia Subacuatica, Comercio, redistribucion y fondeaderos. La navegacion a vela en el Mediterraneo* (ed.) J.-P. Ballester, G. Pacual, Valencia 2007, s. 521-530.

Ferrazzoli, Ricci 2009

Ferrazzoli, A. F., Ricci, M., "Cilician Ceramic Production from Roman to Byzantine Age. New data from Elaiussa Sebaste", *OLBA XVII*, 2009, s. 32-44.

Ferrazzoli, Ricci 2010A

Ferrazzoli, A. F., Ricci, M., "Un Centro di Produzione delle Anfore LR 1: Elaiussa Sebaste in Cilicia gli Impianti, le Anfore", *LRCW-3*, s. 815-826.

Ferrazzoli, Ricci 2010B

Ferrazzoli, A. F., Ricci, M., 3. La Ceramica, (ed.) E.E. Schneider, *Elaiussa Sebaste III, L'Agora Romana*, 2010 İstanbul, s. 186-224.

Ferrazzoli, Ricci 2013

Ferrazzoli, A. F., Ricci, M., 17. Production and Trade of a Cilician City from the Roman to Byzantine Age: the Case of Elaiussa Sebaste, *Rough Cilicia New Historical and Archaeological Approaches*, Proceedings of an International Conference held at Lincoln, Nebraska, October 2007, (ed.) M.C. Hoff, R.F. Townsend, Oxford 2013, s. 210-218.

Filis 2012A

Filis, K., "Ionian Transport Amphoras in the North Aegean", *Archaic Pottery of the Northern Aegean and Its Periphery (700-480 BC)* Proceedings of the Archaeological Meeting Thessaloniki, 19-22 May 2011, (ed.) M. Tiverios, V. Missailidou-Despotidou, E. Manakidou, A. Arvanitaki, Thessaloniki 2012, s. 265-281.

Filis 2012B

Filis, K., "Emporikoi Amphoreis apo to Karabournaki" Trade Amphorae from Karabournaki, *Kerameos Paidēs, Antidoro ston Kategete, Mikhali Tiberio apo tous Mathetes tou*, (ed.) E. Kefalidou, D. Tsiafaki, Thessaloniki 2012, s. 309-320.

Filis 2013

Filis, K., "Transport Amphorae from Akanthos", *PATABS III*, s. 67-88.

Filis 2016

Filis, K., "Emporikoi Amphoreis apo tin Paragogi tin Katanalogi", *ήχάδιν II, Τιμητ ικός τόμος για τη Στέλλα Δρούγου*, Athens 2016, s. 787-806.

Filis 2019

Filis, K., "Trapeza Diakoptou, NW Peloponnese: Regional and Integgegioln exchanges. Indications from Transport Amphorae", *IARPotHP International Association for Research on Pottery of the Hellenistic Period e. V. Volume 2, Daily Life in a Cosmopolitan World: Pottery and Culture during the Hellenistic Period*, Proceedings of the 2nd Conference of IARPotHP Lyon, November 2015, 5th – 8th (ed) A. Peignard-Giros, Wien 2019, s. 159-168.

Finkielsztejn 2001

Finkielsztejn, G., *Chronologie détaillée et révisée des éponymes amphoriques rhodiens, de 270 à 108 av. J.-C. Environ, premier bilan*, *BAR Int. Series 990*, Oxford 2001.

Finkielsztejn 2002

Finkielsztejn, G., "Les amphores hellénistiques de Crète et les questions des imitations d'amphores et des timbres amphoriques à types monétaires", *ONINOS PALAIOS HDUPOTOS*, 24-26 Aprilou 1998, Herakleion 2002, s. 137-145.

Finkielsztejn 2004

Finkielsztejn, G., "Koan Amphorae Imported in the Southern Levant in the Hellenistic Period", *The Hellenistic Polis of Kos, State, Economy and Culture*, (ed.) K. Höghammar, *Boreas*, Uppsala Studies in Ancient Mediterranean and Near Eastern Civilisations 28, Uppsala 2004, s. 153-164.

Finkielsztejn 2018

Finkielsztejn, G., Chapter 2 The Amphora Stamps, *Hellenistic Nysa-Scythopolis The Amphora Stamps and Sealings from Tel Iztabba*, (ed.) G. Mazar, W. Atrash and G. Finkielsztejn, *Bet She'an IV* (IAA Reports, no. 62), Jerusalem 2018, s. 13-126.

Fiori, Joncheray 1975

Fiori, P., Joncheray, J.-P., "L'epave de la Tradelière", *CAS*, IV, 1975, s. 60-70.

Foley et al. 2009

Foley, B. P., Dellaporta, K., Sakellariou, D., Bingham, B. S., Camilli, R., Eustice, R. M., Evagelistis, D., Ferrini, V. L., Katsaros, K., Kourkoumelis, D., Mallios, A., Micha P., Mindell, D. A., Roman, C., Singh, H., Switzer, D.

- S., Theodoulou, T., "The 2005 Chios Ancient Shipwreck Survey. New methods for underwater archaeology", *Hesperia* 78, 2009, s. 269-305.
- Forbeck-Heres 1997
Forbeck E., Heres H., *Das Löwengrab von Milet, BWPr 136*, Berlin 1997.
- Freed 2000
Freed, J., "Adoption of the form of the Koan amphora to the production of « Dressel 2-4 » amphoras in Italy and northeastern Spain", *RCRF Acta*, 36, 2000, s. 459-466.
- Fulford, Peacock 1984
Fulford, M.G., Peacock, D.P.S., The Avenue du President Habib Bourguiba, Salammbô: The Pottery and Other Ceramic Objects From The Site, *Excavations at Carthage The British Mission Vol 1,2*, 1984.
- Gabrieli, Jackson, Kaldeli 2007
Gabrieli, R.S., Jacksson, M.P.C., Kaldeli, A., "Stumbling into the Darkness: Trade and Life in Post-Roman Cyprus", *LRCW-2*, Vol. II, s. 791-801.
- Garlan 1985
Garlan, Y., "De l'usage par les historiens du matériel amphorique Grec", *DHA*, 11, 1985, s. 239-255.
- Garlan 1986
Garlan, Y., "Quelques nouveaux ateliers amphoriques à Thasos ", *BCH Suppl. XIII*, Paris 1986, s. 201-276.
- Garlan 1988
Garlan, Y., *Vin et amphores de Thasos*, Paris 1988.
- Garlan 1993
Garlan, Y., "Nouvelles remarques sur la chronologie des timbre amphoriques thasiens", *Journal des Savants*, 1993, s. 149-181.
- Garlan 1999A
Garlan, Y., "La gravure des cachets amphoriques Thasiens de l'analyse descriptive en archéologie", *Thasos, Matières premières et Technologie de la préhistoire à nos jours*, Thasos 26-29.9.1995, 1999, s. 293-305.
- Garlan 1999B
Garlan, Y., "Production et commerce des amphores : contribution à l'étude du territoire des cités Grecques", *BCH Suppl. 33*, Territoires des cités Grecques, Paris 1999, s. 371-385.
- Garlan 1999C
Garlan, Y., *Les timbres amphoriques de Thasos*, vol. I, Timbres Protothasiens et Thasiens Anciens, Études Thasiennes VIII, Paris 1999.
- Garlan 2000
Garlan, Y., *Amphores et Timbres Amphoriques Grecs*, entre érudition et idéologie, Mémoires de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, Nouvelle série XXI, Paris 2000.
- Garlan 2013
Garlan, Y., "Les timbres amphoriques en Grèce ancienne. Nouvelles questions. Nouvelles méthodes. Nouveaux résultats", *Journal des Savants*, Juillet-Décembre 2013, s. 203-270.
- Gassner 1997
Gassner, V., Das Südtor der Tetragonos-Agora, *Forschungen in Ephesos XII/1/1*, 1997.
- Gébara, Béraud 1994
Gébara, C., Béraud, I., "Les ceramiques communes de Frejus: production et consommation", *Les ceramiques communes de Campanie et de Narbonnaise (1er s. av. J.-C.- iie s ap. J.-C.)*, *La vaisselle de cuisine et de table*, *Collection du Centre Jean Berard* 14, 1994, s. 307-317.
- Gelichi, Negrelli 2009
Gelichi, S., Negrelli, C., "Ceramica e circolazione delle merci nell'Adriatico tra VII e X secolo", *Actas del VIII Congreso Internacional de Ceramica Medieval en el Mediterraneo*, (ed.) J. Zozaya M. Retuerce, M. A. Hervas, A. De Juan, Ciudad Real-Almagro, del 27 de febrero al 3 de marzo de 2006, 2009, s. 49-61.
- Georgopoulou 2001
Georgopoulou, V., "Koan Amphorae from Karadamaina (Ancient Halasarna)", *ISTORIA-TECNH-ARCAIOLOGIA THS KW*, 1997, Atina 2001, s. 107-114.

Georgopoulou 2005

Georgopoulou, V., "The Dissemination of Transport Amphorae from Cos. A Contribution to the Study of the Coan Trade in the Eastern Mediterranean during the Hellenistic Period", *Trade Relations in the Eastern Mediterranean from the Late Hellenistic Period to Late Antiquity: The Ceramic Evidence*, (ed.) M.-B. Briese, L. E. Vaag, Denmark 2005, s. 179-183.

Georgopoulou, Hein, Grigoropoulos 2018

Georgopoulou, V., Hein, A., Grigoropoulos, D., "Minding and Filling the Gaps Exploring the Production, Technology and Trade of Koan Amphorae During the Hellenistic and Roman Periods", *Amphoras in Need of Archaeology and Archaeometry*, Proceedings of the International Colloquium Humboldt-Universität zu Berlin, 6th & 7th July 2018, ed. S. Japp, A. Keweloh-Kaletta, N. Neunfeld, C. Börker, *SKYLLIS* 18, Helf 1, 2018, s. 67-78.

Ghaly 1992

Ghaly, H., "Pottery workshops of Saint-Jeremia (Saqqara)", *CCE*, 3, 1992, s. 161-171.

Giannikouri, Stefanaki, Georgopoulos 2011

Giannikouri, A., Stefanaki, B., Georgopoulos, V., "Sfragismata Amphoreon kai Nomismata tis Kot is Usteris Klasikis kai Hellenistikis Periodu: Synritiki Meleti", *Z' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική Κεραμική*, Αίγιο 2004, Πρακτικά, Ατina 2011, s. 887-906.

Gisbert Santonja 1998

Gisbert Santonja, J. A., "Àmfores i vi al territorium de Dianium (Dénia) Dades Per a la sistematització de la producció amforal al País Valencià", *El Vi a L'Antiguitat, Economia, Producció i Comerç al Mediterrani Occidental*, 2 Colloqui internacional d'Arqueologia Romana, Badalona 1998, s. 383-418.

Gluscevic 2009

Gluscevic, S., "The Roman Shipwreck from the 1st century AD at Grebeni by the Island of Silba (Preliminary Results)", *Archaeologia Maritima Mediterranea*, 6, 2009, s. 71-89.

Godard 1995

Godard, C., "Quatre niveaux d'abandon de la ville de Vienne (Isere): Elements pour la chronologie des céramiques de la fin du IIe siècle et du IIIe siècle apres J.-C." *S.F.E.C.A.G., Actes du Congres de Rouen*, 1995, s. 285-321.

Golofast, Ol'khovskiy 2013

Golofast, L. A., Ol'khovskiy, S. V., "Amphorae from Underwater Excavations in the Harbaur of Phanagoria", *Problemi Istorii Philologii, Kulituri* 2(40) Apreli-Mai-Iuli, Moskva 2013, s. 55-78.

Gros 2012-2013

Gros, J.-S., "La circulation de la céramique à Thasos. Nouvelles perspectives commerciales à l'époque impériale", *BCH* 136-137 (2012-2013), s. 299-317.

Günsenin 1989

Günsenin, N., "Recherches sur les amphores Byzantines dans les musées Turcs", *BCH-Suppl.* 18, *Recherches sur la céramique Byzantine*, ed. V. Déroche, J.-M. Spieser, Paris 1989, s. 268-276.

Günsenin 1990

Günsenin, N., *Les amphores byzantines (Xe-XIIIe siècles): typologie, production, circulation d'après les collections turques*, Université Paris I (Panthéon-Sorbonne).

Günsenin 1992

Günsenin, N., "Ganos centre de production d'amphores à l'époque Byzantine", *Anatolia Antiqua* II, 1992, s.193-201.

Günsenin 1999A

Günsenin, N., "Les ateliers amphoriques de Ganos à l'époque Byzantine", *Production et Commerce des Amphores Anciennes en Mer Noire*, Colloque international organisé à Istanbul 25-8 mai 1994, Aix-en-Provence 1999, s. 125-128.

Günsenin 1999B

Günsenin, N., "From Ganos to Serçe Limanı", *The INA Quarterly*, 26.3, Fall 1999, s. 18-21.

Günsenin 2009

Günsenin, N., 10. Ganos Wine and Its Circulation in the 11th c. AD, *Byzantine Trade 4th – 12th centuries*, The Archaeology of Local, Regional and International Exchange, Papers of the Thirty Eighth Spring Symposium of Byzantine Studies, St. John's University of College of Oxford March 2004, (ed) M. Mundell Mango, Cornwall 2009.

Günsenin 2018

Günsenin, N., "La typologie des amphores Günsenin. Une mise au point nouvelle", *Anatolia Antiqua* Revue internationale d'archéologie anatolienne, XXVI | 2018 Varia, s. 89-124.

Grace 1961

Grace, V., *Amphoras And The Ancient Wine Trade*, Excavations Of The Athenian Agora Picture Book: No: 6, American Schools Of Classical Studies at Athens, Princeton 1961.

Grace 1965

Grace, V., "The Commercial Amphoras From The Antikythera Shipwreck", *TAPS*, 55, 1965, s. 5-17.

Grace 1973

Grace, V., "Imports from Pamphylia", *Etudes Deliennes, BCH-Suppl.* 1, Paris 1973, s. 183-208.

Grace 1979

Grace, V. R., *Excavations of the Athenian Agora, Amphoras and the Ancient Wine Trade*, rev. edit., Picture Book No. 6, Princeton 1979.

Grace 1986

Grace, V., "Some Amphoras From a Hellenistic Wreck", *BCH Suppl* XIII, Recherches Sur les Amphores Grecques, Paris 1986, s. 81-86.

Grace, Pétropoulakou 1970

Grace, V., Pétropoulakou, M.S., "Les timbres amphoriques Grecs", Exploration Archéologique de Délos, *Delos* XXVII, L'Ilot de la Maison des Comédiens, Paris 1970, s. 277-382.

Greco 1997

Greco, C., "Solunto. Nuovi Dati Dalla Campagna di Scavo 1997", *Terze Giornate Internazionali di Studi sull'area Elima*, ATTI II, Pisa, Gibellina 2000, s. 681-700.

Greene, Lawall, Polzer 2008

Greene, E., Lawall, M., Polzer, M., "Inconspicuous Consumption: The Sixth-Century B.C.E. Shipwreck at Papuç Burnu, Turkey", *AJA*, 112, 2008, s. 685-711.

Harlaud 2018

Harlaud, C., "Pottery Assemblages of Some Early Hellenistic Contexts, from Alexandria, Nelson's Island (Canopus area) and Plinthine Necropolis (Western chora). 331-250 BC", *9th Scientific Meeting on Hellenistic Pottery*, Thessaloniki December 5th-9th 2012, Proceedings 2, Atina 2018, s. 599-623.

Hayes 1991

Hayes, J. W., "Wares", *PAPHOS* Vol.II, The Hellenistic and Roman Pottery, Nicosia 1991.

Hayes 1992

Hayes, J. W., *Excavations at Sarachane in İstanbul II. The Pottery*, Princeton 1992.

Hayes 2003

Hayes, J. W., "Hellenistic and Roman Pottery Deposits from the 'Saranda Kolones' Castle site at Paphos", *BSA* 98, 2003, s. 447-516.

Hamel 2008

Hamel, H., "Late 3rd / early 4th century pottery and glass from Baalbek / Heliopolis", *BAAL* 12, 2008, s. 203-219.

Hamel 2010

Hamel, H., "Local coarse ware pottery from 4th century Baalbek/Heliopolis, Lebanon", *LRCW-3*, Vol. 2, s. 877-884.

Hautumm 1981

Hautumm, W., *Studien zu Amphoren der spätromischen und Frühbyzantinischen Zeit*, Fulda 1981.

Hautumm 2004

Hautumm, W., XVII. Die Keramik aus dem Tunnel des Eupalinos auf Samos Sowie aus Zwei Benachbarten Zisternen, *Die Wasserleitung des Eupalinos die Funde*, Samos XX, Bonn 2004.

Heidorn 2018

Heidorn L. A., "The 6th Century BC Imported Amphorae at Dorginarti", *Céramiques Égyptiennes au Soudan Ancien Importations, imitations et influences*, ed. R. David, CCE 11, 2018, s. 189-207.

Held, Şenol 2010

Held, W., Şenol, A. K., "Rhodian Wine from Karia. The Production of Rhodian Wine on the Karian Chersonesos in the Hellenistic Period", *Antik Çağda Anadolu'da Zeytinyağı ve Şarap Üretimi, Olive Oil and Wine Production in Anatolia during Antiquity*, (ed.) Ü. Aydınoglu, A. K. Şenol, 6-8 November 2008 Mersin, İstanbul 2010, s. 175-184.

Hesnard 1986

Hesnard, A., "Imitations et raisonnement archéologique", *BCH Suppl XIII, Recherches Sur les Amphores Grecques*, Paris 1986, s. 69-79.

Hocker 1997

Hocker, F. M., "The Bozburun Byzantine Shipwreck Excavation: 1996 Campaign", *INA Quarterly* 23.4, 1997, s. 3-9.

Hocker 1998

Hocker, F. M., "Bozburun Byzantine Shipwreck Excavation: The Final Campaign 1998", *INA Quarterly* 25.4, 1998, s. 3-9.

L'Hour 1984

L'Hour, M., "Les statuettes de bois de l'épave planier 1 à Marseille", *Archaeonautica* 4, 1984, s. 53-61.

Iavarone, Olcese 2013

Iavarone, S., Olcese, G., "Le anfore Dressel 2-4 di produzione tirrenica: una proposta di progetto archeologico ed archeometrico", *IMMENZA AEQUORA Workshop Ricerche archeologiche, archeometriche e informatiche per la ricostruzione dell'economia e dei commerci nel bacino occidentale del Mediterraneo (metà IV sec. a.C. - I sec. d.C.)* Atti del convegno Roma 24-26 gennaio 2011 a cura di Gloria Olcese, Immensa Aequora 3, Roma 2013, s. 221-226.

Inaishvili, Vashakidze 2010

Inaishvili, N., Vashakidze, N., "Typology and Chronology of Greek, Roman and Early Byzantine Amphorae from Petra-Tsikhisdziri", *PATABS I*, s. 151-152.

Inaishvili, Khalvashi 2011

Inaishvili, N., Khalvashi, M., "Byzantine Amphorae from Southwestern Georgia", *PATABS II*, s. 265-270.

Jaritz et al. 1996

Jaritz, H., Favre, S., Nogara, G., Rodziewicz, M., *Pelusium Prospection Archéologique et Topographique de la Région de Tell el-Kana'is 1993 et 1994, Beiträge zur Ägyptischen Bauforschung und Altertumskunde Heft 13*, Stuttgart 1996.

Jézégou, Bernard 2005

Jézégou, M.P., Bernard, H., "Epave Ouest Embiez 1 Agencement de la cargaison: quelques pistes pour l'étude du commerce du verre au début du IIIe siècle après Jésus-Christ", *Verre et Fenêtre de l'Antiquité au XVIIIe Siècle, Actes du Premier Colloque International de l'Association Verre et Histoire*, Versailles 13-15 Octobre 2005.

Japp 2009

Japp, S., "Archaeometric and Archaeological Studies of the Ceramics from Pergamon and its Environs", *Istanbul Mitteilungen* 59, 2009, s. 193-266.

Japp 2014

Japp, S., "Micaceous water jars in Pergamon – a specific variant of the Late Roman 3 amphora", *LRCW-4 (I)*, s. 143-150.

Johnston 1990

Johnston, A., "Aegina, Aphaia-Tempel XIII. The Storage Amphora", *AA*, 1990, s. 37-64.

Johnston, Jones 1978

Johnston, A., Jones, R. E., "The SOS Amphora", *BSA*, Vol. 73, 1978, s. 103-143.

Johnson, Stager 2008

Johnson, B.L., Stager, L.E., "Byzantine period wine jars and their distribution", (ed.) L.E. Stager, J.D. Scholen, D.M. Master *Ashkelon 1. Introduction and overview* (1985-2006), *Final reports of the Leon Levy expedition to Ashkelon*, Cambridge 2008, s. 479-487.

Joncheray, Long 2002

Joncheray, J.-P., Long, L., "Lépave profonde Heliopolis 2-Nord Levant (Var,-80 m), Une fouille d'épave à l'aide de plongeurs à saturation et d'un sous-marin d'observation", *Cahiers D'Archeologie Subaquatique*, Numero XIV, 2002, s. 131-159.

Jones 1986

Jones, R.E., "Geophysical Prospection at Amphora Production Sites on Thasos", *BCH Suppl. XIII*, Paris 1986, s. 279-285.

Jöhrens 1999

Jöhrens, G.V., "Kerameikos: Griechische Amphorenstempel Spätklassischer und Hellenistischer Zeit", *AM*, Band 114, 1999, s. 157-170.

Kac 2008

Kac, V.I., "Colchian and Pseudo-Colchian Amphorae and Stamps", *FILIAS CARIN*, Mélanges à la Mémoire de Niculae Conovici, (ed.) A. Avram, V. Lungu, M. Neagu, Cluj-Napoca 2008, s. 103-110.

Kac, Kuznetsova, Monachov 2005

Kac V., Kuznetsova, E.B., Monachov, S.Yu., Novie Keramicheskie Kompleks Panhellenisticheskova Vremeni c Fantoloskova Polistrova, *Chetvertava Kulanskaya Archeologicheskaya Konferenchiya*, Krasnogad 2005, s. 107-118.

Kantzia 1994

Kantzia, Kh., "Keramiko Ergastirio amphoreon stin ko", *G'Epistimoniki Synantisi gia tin Ellinistiki Keramiki*, Khronologimena Synola-Ergastiria, 24-27 Septembriou 1991, Thessaloniki, Athina 1994, s. 325-354.

Kara 2015

Kara, Ü., "Yenikapı Limanı'nda Ele Geçen Damgalı Amphoralar", *Olive Oil and Wine*, s. 243-250.

Karagiorgou 2001

Karagiorgou, O., "LR2: a Container for the Military Annona on the Danubian Border?", *Economy and Exchange in the East Mediterranean during Late Antiquity. Proceedings of a Conference at Somerville College*, Oxford, 29th May, 1999, (ed.) D. Kingsley, M. Decker, Oxford, 2001, s. 129-166.

Karagiorgou 2009

Karagiorgou, O., Mapping Trade by the Amphora, *Byzantine Trade 4th – 12th centuries*, The Archaeology of Local, Regional and International Exchange, Papers of the Thirty Eighth Spring Symposium of Byzantine Studies, St. John's University of College of Oxford March 2004, (ed) M. Mundell Mango, Cornwall 2009, s. 35-57.

Kassab Tezgör, Akkaya 2000

Kassab Tezgör, D., Akkaya, M., "Les amphores pseudo-colchidiennes du Musée de Samsun", *Anatolia Antiqua*, VII, 2000, s. 127-141.

Kassab Tezgör, Touma 2001

Kassab Tezgör, D., Touma, M., "Amphores Exportées de Mer Noire en Syrie du nord", *Anatolia Antiqua IX*, 2001, s. 105-115.

Kassab Tezgör 2002

Kassab Tezgör, D., "La production sinopéenne et ses relations avec la Colchide à l'époque romaine", *Pont Euxin et commerce : la genèse de la «route de la soie»*, *Actes du IXe Symposium de Vani* (Colchide, 1999) Besançon : Institut des Sciences et Techniques de l'Antiquité, 2002, s.199-218.

Kassab Tezgör 2009

Kassab Tezgör, D., "Typologie des Amphores Sinopéennes entre le IIe-IIIe s. et le VIe s. ap. J.-C", Les fouilles et le matériel de l'atelier amphorique de Demirci près de Sinope, *Varia Anatolica XX*, 2009, s. 121-211.

Kassab Tezgör 2010

Kassab Tezgör, D., "Le reseau commercial des amphores sinopeennes entre les iie-iiie s. et le vie s. de notre ère", *PATABS I*, s. 167-173.

Kassab Tezgör 2011

Kassab-Tezgör, D., "Types amphoriques romains tardifs produits simultanément a Demirci pres de Sinope et dans d'autres centres", *PATABS II*, s. 200-264.

Kassab Tezgör 2020

Kassab Tezgör, D., *Corpus des amphores romaines produites dans les centres de mer Noire, Collections des musées de la côte turque de la mer Noire* (Eregli, Amasra, Sinop, Samsun, Giresun, Ordu, Trabzon et Amasya), Archaeopress Oxford 2020.

Kassab Tezgör, Lemaître, Pieri 2003

Kassab Tezgör, D., Lemaître, S., Pieri, D., "La collection d'amphores d'Ismail Karakan à Sinop", *Anatolia Antiqua XI*, 2003, s. 169-200.

Kerschner, Mommsen 2005

Kerschner, M., Mommsen, H., "Transportamphoren milesischen Typus in Ephesos: Archöometrische und archäologische Untersuchungen zum Handel im archaischen Ionien", (ed.), B. Brandt, V. Gassner, S. Ladstätter. *Synergia: Festschrift für Friedrich Krinzinger*, Wien 2005, s. 119-130.

Kızıllarslanoğlu 2019

Kızıllarslanoğlu, A., Elaiussa Sebaste'den Kos Origin Sorunsallı Dressel (DR) 2-4 Amphoraları, *Cevat Başaran'a 60. Yaş Armağanı*, ed. V. Keleş, H. Kasapoğlu, H. E. Ergürer, E. Çelikbaş, A. Yılmaz, Ankara 2019, s. 39-70.

Killebrew 2010

Killebrew, A.E., "Roman and Byzantine pottery", *Deir el-Balah: Excavations in 1977-1982 in the Cemetery and Settlement*, 2. *The finds*, *QEDM 50*, (ed.) T. Dothan, B. Brandl (ed.), Jerusalem 2010, s. 165-170.

Klenina 2015

Klenina, E.Y., "Amphorae of the 1st century BC-4th century AD from Chersonesos Taurica: the issue of trade relations", *PER TERRAM, PER MARE*, s. 79-97.

Klontza-Jaklova 2014A

Klontza-Jaklova, V., "Specifics of Aegean Byzantine Amphorae Studies: The Example of Priniatikos Pyrgos, East Crete", *Studia Archaeologica Brunensia*, 19, 2014, s. 163-179.

Klontza-Jaklova 2014B

Klontza-Jaklova, V., "Transport and Storage Pottery from Priniatikos Pyrgos – Crete: A Preliminary Study", *LRCW-4 (II)*, s. 799-810.

Koehler, Wallace Matheson 2004

Koehler, K., Wallace Matheson, P.M., "Knidian Amphora Chronology, Pergamon to Corinth", *TATEM*, s. 163-170.v

Korosis 2014

Korosis, V. D., "Transport and storage vessels and coarse wares from Megara, Attica (Greece). The testimony of the pottery concerning the city during the early Byzantine period", *LRCW-4 (I)*, s. 305-312.

Kralj, Beltrame, Miholjek, Ferri 2016

Kralj, V. Z., Beltrame, C., Miholjek, I., Ferri, M., "A Byzantine Shipwreck from Cape Stoba, Mljet, Croatia: an interim report", *The International Journal of Nautical Archaeology*, 45.1, 2016, s. 42-58.

Ladstätter 2008

Ladstätter, S., "Überlegungen zur lokalen Amphorenproduktion spatantik-byzantinischer Zeit in Ephesos", (ed.), M. Steskal, M. La Torre, *Das Vedio-gymnasium in Ephesos, FEph XIV/1*, 2008, s. 180-183.

Lahi 2009

Lahi, B., *Amfora Transporti Të Shekujve 3-1 Pr.Kr. Në Shqipëri*, Tiranë 2009.

Lang 1955

Lang, M., "Dated Jars of Early Imperial Times", *Hesperia XXIV*, 4, 1955, s. 278-285.

Laporte 2010

Laporte, J.-P., 14. Les anfores de Tubusuctu et de Saldæ (Ostia V= Keay IA): Une mise au point, *Estudios sobre el monte Testaccio (Roma)*, Vol. 5, (ed.) J.M. Blázquez Martínez, J. Remesal Rodríguez, Col.lectio Instrumenta 35, Barcelona 2010, s. 601-625.

Laubenheimer 1984

Laubenheimer, F., "Viticulture at industrie des amphores en pays 'Languedocien et Catalan' à l'époque romaine", *La Vigne et la Civilization du vin*, Montpellier, 1984, s. 23-32.

Laubenheimer 1986

Laubenheimer, F., "La production d'amphores de deux ateliers de potiers du bassin de la Loire moyenne", *Revue Archéologique du Centre de la France*, Tome. 25, Fasc.2, 1986, s. 175-187.

Lawall 2000

Lawall, M. L., "Graffiti, Wine Selling and the Reuse of Amphoras in the Athenian Agora, ca. 430 to 400 B.C.", *Hesperia* 69, 2000, s. 3-90.

Lawall 2004

Lawall, M. L., "Archaeological Context and Aegean Amphora Chronologies: A Case Study of Hellenistic Ephesos", *TATEM*, s. 171-188.

Lawall 2005/2006

Lawall, M.L., "Deep-Water Survey and Amphoras-a Terrestrial Ceramist's Point of View", *SKYLLIS*, 7. Jahrgang 2005/06, Heft 1-2, s. 76-81.

Lawall 2006

Lawall, M. L., "Transport Amphoras from Well S-AB and the Basins", (ed.) P. Scherrer, E. Trinkl, Vienne, 2006, *Forschungen in Ephesos XIII/2. Die Tetragonos Agora in Ephesos*, s. 132-146.

Lawall 2007

Lawall, M. L., 6. Hellenistic Stamped amphora Handles, *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos, Forschungen in Ephesos IX/2/3*, Redaktion K.Koller, Wien 2007, s. 28-57.

Lawall 2011A

Lawall, M. L., "Early Hellenistic Amphoras from Two Close Contexts: Kerynia Shipwreck and Ephesos Well LB", *Z Epistemoniki Sinantizi gia tin Hellenistiki Keramiki*, Atina 2011, s. 673-682.

Lawall 2011B

Lawall, M. L., "Imitative Amphoras in the Greek Word", *Marburger Beitrage Zur Antiken Handels-, Wirtschafts und Sozial Geschichte*, Band 28, 2010 H.-J. Drexhage, T. Mattern, R. Rollinger, K. Ruffing, C. Schäfer, Rahden/Westf Leidorf 2011, s. 45-88.

Leidwanger 2014

Leidwanger, J., "A preliminary archaeometric analysis of the Late Roman 1 amphoras from the cargo of the seventh-century Yassiada shipwreck, Turkey", *LRCW- 4*, s. 897-906.

Lemaître 1995

Lemaître, S., "Les importations d'amphores orientales à Lyon de l'époque d'Auguste au debut du IIIe siècle apres J.-C." *S.F.E.C.A.G., Actes du Congres de Rouen*, 1995, s. 195-205.

Lemaître 1997

Lemaître, S., "Lamphore de type Agora F65/66, dite 'monoansée' Essai de synthèse à partir d'exemplaires lyonnais", *Actes du Congrès du Mains*, 8-11 Mai 1997, décembre 1997, s. 331-320.

Lemaître 2002

Lemaître, S., "Recherche sur la diffusion en Gaule des amphores produites dans le sud-ouest de l'Anatolie a l'époque imperiale", (ed.) Fr. Blonde, P. Ballet, J.-Fr. Salles *Céramiques hellénistiques et romaines : productions et diffusion en Méditerranée orientale (Chypre, Egypte et cote syro-palestinienne)*, (Lyon 2000), *TMO* 35, Lyon 2002, s. 213-226.

Lemaître 2006

Lemaître, S., "La Lycie et les échanges commerciaux dans l'Antiquité: les données du mobilier amphorique. Etude préliminaire." III. Uluslar arası Lykia Sempozyumu *Sempozyum Bildirileri* I. Cilt, ed. K. Dörtlük, B. Varkıvanç, Antalya 2006, s. 385-399.

Lemaître, Arqué, Auger, Bidault 2012

Lemaître, S., Arqué, M. C., Auger, A. E., Bidault, J., "Pour qui sont ces amphores qui gisent sur vos sites ? Des amphores à Poitiers - Lemonum. Le mobilier des fouilles de La Médiathèque", *SFECAG Actes du Congrès de Poitiers*, 17-20 Mai 2012, s. 181-195.

Lemaître 2015

Lemaître, S., *L'Orient en Occident : formes et contenus d'amphores importées et produites à Lyon, Abécédaire pour un archéologue lyonnais: Mélanges offerts à Armand Desbats, Archéologie et histoire romaine 31*, Autun 2015, s. 191-235.

Lequément 1975

Lequément, R., "Etiquettes de plomb sur des amphores d'Afrique", *MEFRA*, 87, 1975, s. 667-680.

Lomtadze 2015

Lomtadze, G., *Керамическая тара из раскопок поселений IV – первой трети III в. до н.э. «царской хоры» Европейского Боспора, ЦАРСКАЯ ХОРА БОСПОРА (по материалам раскопок в Крымском Приазовье) Том 3, ДРЕВНОСТИ БОСПОРА, Supplementum 3*, Moskva 2015.

Lozanov 2010

Lozanov, I., "On the import amphorae in Thrace (6th-3rd centuries B.C.): Reflections on Some Recent discoveries in the Middle Hebros Valley", *PATABS I*, s. 85-96.

Lund 2002

Lund, J., H. Well A, Excavation, Content, Date and Interpretation, *The Maussolleion at Halikarnassos*, vol. 7, The Pottery, Ceramic Material and Other Find from Selected Contexts, Denmark 2002, s. 157-174.

Lund 2011

Lund, J., 13. Rhodian Transport amphorae as a Source for Economic Ebbs and Flows in the Eastern Mediterranean in the Second Century BC, *The Economies of Hellenistic Societies, Third to First Centuries BC*. (ed) Z.H. Archibald, J. K. Davies, V. Gabrielsen, Oxford, New York, Oxford University Press 2011, s. 281-295.

Lungu 1999

Lungu, V., "Remarques sur la chronologie des timbres thasiens", *Production et Commerce des Amphores Anciennes en Mer Noire*, Colloque international organisé à Istanbul 25-8 mai 1994, Aix-en-Provence 1999, s. 71-80.

Maiuri 1922

Maiuri, A., "Una Fabbrica di Anfore Rodie", *ASAtene IV-V*, 1921-1922, Bergamo 1924, s. 249-269.

Majcherek 1993

Majcherek, G., "Roman Amphorae from Marina el-Alamein", *AM Abteilung Kairo*, Band 49, 1993, s. 215-220.

Majcherek 1995

Majcherek, G., "Gazan Amphorae: Typology Reconsidered", *Hellenistic and Roman Pottery in the Eastern Mediterranean- Advances in Scientific Studies, Acts of the II Nieborow Pottery Workshop 18-20 December 1993*, Warsaw 1995, s. 163-178.

Majcherek 2007

Majcherek, G., "Aegean and Asia Minor Amphorae from Marina el-Alamein", *CCE 8*, Vol. 1, s. 9-32.

Manacorda 1981

Manacorda, D., "Produtrice agricola produzione ceramica e proprietari nell'ager cossanus nel I a.c.", *Società Romana e Produzione Schiavistica II*, Merci, Mercati e Scambi nel Mediterraneo Editori Laterza, 1981, s. 3-55.

Manoli 2010

Manoli, E., "Pottery from Well-shaft 20 of House A in the Makriyianni plot, Athens", *ΚΕΡΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ* (3ος-7ος αι. μ. Χ.) Theselaniki, 12-13 Novembriou 2006, B Tomos, (ed.) D. Papanikola-Bakirtzi, N. Kousoulakou, Thessaloniki 2010, s. 633-648.

Marangou, Marchand 2007

Marangou, A., Marchand, S., "Conteneurs importés et égyptiens de Tebtynis (Fayoum) de la deuxième moitié du ive siècle av. J.-C. au xe siècle apr. J.-C. (1994-2002)", *CCE 8*, Vol. I, s. 239-294.

Marangou, Reda 2016

Marangou, A., Reda, M. N., "Recherches sur les importations grecques dans la vallée thébaine à l'époque ptolémaïque", *Céramiques ptolémaïques de la région thébaine*, Actes de la Table Ronde de Karnak, Les 28 et 29 Septembre 2014, (ed.) D. Romain, *CCE* 10, 2016, s. 285-308.

Marchand 2013

Marchand, S., "Céramiques d'Égypte de la fin IVe siècle av. J.C. au IIIe siècle av. J.-C.: entre tradition et innovation", *Networks in the Hellenistic World, According to the Pottery in the Eastern Mediterranean and Beyond*, (ed.) N. Fenn, C. Römer-Strehl, *BAR Int Ser* 2539, Oxford 2013, s. 239-253 Eiring, Boileau, Whitbread 2002 Eiring, Boileau, Whitbread

Marchand, Dixneuf 2007

Marchand, S., Dixneuf, D., "Amphores et conteneurs égyptiens et importés du vi^e siècle apr. J.-C. Sondages récents de Baouît (2003- 2004)", *CCE* 8, Vol. I, s. 309-343.

Marquié 2007

Marquié, S., "Les amphores trouvées dans le Wadi Natrun (Beni Salama et de Bir Hooker)", *CCE* 8, Vol. 1, s. 77-114.

Martin 2000

Martin, A., "Amphorae at Olympia", *RCRF Acta* 36, 2000, s. 427-433.

Masson 2011

Masson, A., "Persian and Ptolemaic Ceramics from Karnak: Change and Continuity", *CCE* 9, IFAO le Caire 2011, s. 269-310.

Masson 2015

Masson, A., Interpréter le matériel grec et chypriote dans un contexte religieux et thébain: l'exemple du quartier des pretres de Karnak, des consommateurs égyptiens de produits grecs et chypriotes, *La présence grecque dans la vallée de Thebes*, (ed.) G. Gorre, A. Marangou, Rennes 2015, s. 25-43.

Mayerson 1985

Mayerson, P., "The Wine and Vineyards of Gaza in the Byzantine Period", *BASOR* 257, 1985, s. 75-80.

Mayerson 1991

Mayerson, P., "The Gaza 'wine' Jar (gazition) and the 'Lost' Ashkelon Jar (Askalonion)", *Israel Exploration Journal* 42, 1991, s. 76-80.

McKesson Camp 2015

McKesson Camp II, J., "Excavations in the Athenian Agora, 2008-2012", *Hesperia* 84, no. 3, July-September 2015, s. 467-513.

Meriç 2003

Meriç, R., "Efes Devlet Agorası Kuyu Buluntuları, Geç Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği", *Les céramiques en Anatolie aux époques hellénistiques et romaines*. Actes de la Table Ronde d'Istanbul, 23-24 mai 1996. Istanbul : Institut Français d'Études Anatoliennes-Georges Dumézil, *Varia Anatolica*, 15, 2003, s. 79-81.

Meyza 2004

Meyza, H., "Kouriaka Again: Amphora Stamps from the Kourion Acropolis Excavations", *TATEM*, s. 273-284.

Meyza, Baginska 2013

Meyza, H., Baginska, D., "Roman Amphorae from the Polish Excavations at Nea Paphos *Maloutena*: An Overview", *The Transport Amphorae and Trade of Cyprus*, (ed.) M.L. Lawall, J. Lund, Gösta Enbom Monographs, Vol. 3, Aarhus 2013, s. 134-153.

Mills, Reynolds 2014

Mills, P.J.E., Reynolds, P., "Amphorae and Specialized Coarseware of Ras al Bassit, Syria: Local Product and Exports", *LRCW- 4* (I), s. 133-142.

Mimaroglu 2011

Mimaroglu, S., "Kadikalesi/Anaia Bizans Dönemi Amphoraları", *Sanat Tarihi Dergisi* XX/1, Nisan 2011, s. 63-92.

Mimaroglu 2016

Mimaroglu, S., "Adana Müzesi'nde Bulunan Geç Antik Dönem Amphoraları", *Tarihte Adana ve Çukurova, İlk Çağ'dan Ortaçağ'a Çukurova Adana ve Çukurova*, ed. Y. Kurt, M.F. Sansar, Cilt I, Adana 2016, s. 203-234.

Mimaroglu 2017

Mimaroglu, S., "Ayasuluk Tepesi ve St. Jean Anıtı Kazısı Buluntusu Ganos Amphoraları", *Uluslararası XVIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu* (22-25 Ekim 2014), Aydın 2017, s. 452-464.

De Mitri 2005

De Mitri, C., "Otranto. Anfore da trasporto di eta' tardoromana (IV-VI sec. D.C.)", *LRCW-I*, s. 413-424.

Monachov 1995

Monachov, S.Y., "Rhodian Amphoras: Developments in Form and Measurements", *Chronologies of the Black Sea Area in the Period C. 400-100 BC*, BSS 3, (ed.) V. F. Stolba, L. Hannestad, Aarhus University Press 1995, s. 69-95.

Monachov 1999A

Monachov, S.Y., *Griceski Amforni v Prichernomre, Kompleksi Keramicheskoi Tare*, Saratov 1999.

Monachov 1999B

Monachov, S.Y., "Quelques séries d'amphores grecques des VIIe- Ve s. av. n.é. au nord de la Mer Noire", *Production et Commerce des Amphores Anciennes en Mer Noire*, Colloque international organisé à Istanbul 25-8 mai 1994, Aix-en-Provence 1999, s. 163-194.

Monachov 1999C

Monachov, S.Y., "Towards a Typology of Knidian Amphoras of 4th-2nd c BC", *The Bosporan Phenomenon: Greek Culture on the Periphery of the Ancient World*, St. Petersburg 1999, s. 161-172.

Monachov 2003

Monachov, S.Y., *Griceski Amforni v Prichernomre Tipologia Amfor Vedichi Chentrov-Eksporterov Tavarov v Keramicheskoi Tare*, Moskva 2003.

Monachov 2007

Monachov, S.Y., "Pseudo-Heracleian Amphoras of the 4th and the First Quarter of the 3rd centuries B.C. from the Southern Black Sea Region", *Iz Istorii Antichnogo Olchereva*, Vpisk 9-10, Nijni Navgarod 2007, s. 86-96.

Monachov 2016

Monachov, S.Y., "Notes on Localization of Ceramic Ware. III. Amphorae of Erythrai (Asia Minor) and Their Stamps", *Journal of Ancient History* 3 (286), 2016, s. 28-51.

Monachov 2016B

Monachov, S.Y., "Some amphorae from Assemblage Y7 of the Panskoe I Settlement in Crimea", *Transactions of the Institute for the History of Material Culture*, no. 14, Saint Petersburg 2016, s. 113-126.

Monachov 2016C

Monachov, S.Y., "Revision of the Dating of Heraclea's Amphorae with Stamps by the "Distressful" Manufacturer Etymos", *Pax Mongolica and Eurasian Shocks in the 13th – 14th Centuries*, *Stratum Plus*, no. 6, 2016, s. 357-370.

Monachov 2019A

Monachov, S.Y., Амфорная коллекция ГМИИ имени Пушкина: обзор самого интересного (тара западно-пантийских центров). *Античные реликвии Херсонеса: открытия, находки, теории* / Д.А. Костромичев (ред.). Севастополь: Государственный историко-археологический музей-заповедник «Херсонес Таврический», 2019, s. 191–198.

Monachov 2019B

Monachov, S.Y., "Once More on the Subject of Heracleian Amphorae with Stamps of the Manufacturer Etymos", *Ancient Civilizations from Scythia to Siberia* 25, 2019, s. 59-78.

Monachov et al. 2016

Monachov, S.Y., Kuznetsova, E.V., Fedoseev, N.F., Churekova, N.B., *Amphorae of the 6th -2nd c. BC Catalogue, From the Collection of the Eastern –Crimean Historical and Cultural Museum-Preserve*, Kerch, Saratov 2016.

Monachov, Fedoseev 2013

Monachov, S.Y., Fedoseev, N.F., “Амфоры Икоса”, *БОСПОРСКИЙ ФЕНОМЕН ГРЕКИ И ВАРВАРЫ НА ЕВРАЗИЙСКОМ ПЕРЕКРЁСТКЕ*, МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ, Нестор-История Санкт-Петербург 2013, s. 554-561.

Monachov, Kuznetsova 2009

Monachov, S.Y., Kuznetsova, E.V., “A Series of Amphorae from an Undertified Dorian Centre of the 4th Century BC once Called Either “Bosporan or Early Chersonesian”, *International Relations in the Black Sea Region in the Scythian Antique and Khazar Time*, Rostov-on Don Media-Polis 2009, s. 148-161.

Monachov, Kuznetsova 2017

Monachov, S.Y., Kuznetsova, E.V., *Overseas Trade in the Black Sea Region from the Archaic to the Hellenistic Period, The Northern Black Sea in Antiquity Networks, Connectivity and Cultural Interactions*, (ed.) V. Kozlovskaya, 2017, s. 59-99.

Monachov, Kuznetsova, Churekova 2017

Monachov, S.Y., Kuznetsova, E.V., Churekova, N.B., *Amphorae of the 5th – 2nd c. BC from the Collection of the State Museum-Preserve «Tauric Chersonese»*, Kratov 2017.

Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2019

Monachov, S.Y., Kuznetsova, E.V., Chistov, D.E., Churekova, N.B., *The ancient amphorae collection of The State Hermitage Museum 6th–2th c. BC. Catalogue*. Saratov, Amirit 2019.

Monachov, Kuznetsova, Tolstikov, Churekova 2020

Monachov, S.Y., Kuznetsova, E.V., Tolstikov, V.P., Churekova, N.B., *The Amphorae of the 6th – 1st c. BC of The Pushkin State Museum of Fine Arts*, Saratov 2020.

Morel 1989

Morel, J.-P., “Un atelier d’amphores Dressel 2-4 à Cales”, *Anfore Romane e Storia Economica un Decennio di Ricerche*, Collection de l’école Française de Rome 114, 1989, s. 558-559.

Morisson 2004

Morisson, C., *Peuplement, économie et société de l’Orient byzantine*, (ed.) C. Morisson, *Le Monde Byzantin I. L’Empire Romain d’Orient (330-641)*, Paris 2004, s. 193-220.

Moustaka 2017

Moustaka, A., “Das Archaische Osttor der Heraion von Samos: Der Archäologische Befund Archaische Zeit Archaische Zeit”, *AA 1. Halbband 2017*, s. 158-185. In Kienast, H., Moustaka, A., GroGschmidt, K., Kanz, F., “Das archaische Osttor des Heraion von Samos Bericht über die Ausgrabungen der Jahre 1996 und 1998”, *AA 1. Halbband 2017*, s. 125-212.

Muscolino 2020

Muscolino, F., IV. – Taormina (Messina). *Una cisterna nel giardino dell’hôtel Timeo e i suoi materiali (scavi 2001)*, *Notizie degli scavi di antichità* Comunicate dal Ministero all’Accademia Nazionale dei Lincei s. IX, vol. XXIX-XXX, 2019-2020, s. 311-386.

Mrabed, Ben Moussa 2007

Mrabed, A., Ben Moussa, M., “Nouvelles données sur la production d’amphores dans le territoire de l’antique Neapolis (Tunisie)”, *Africa et in Hispania: études sur l’huile africaine*, *Collectio Instrumenta 25*, (ed.) A. Mrabed, J. Remesal Rodrigues, Barcelona 2007, s. 13-40.

Naumenko 2013

Naumenko, S.A., “Trade Relations Between Tanais and the Pontic Region”, *BOSPORUS*, s. 102-108.

Naso 2005A

Naso, A., *Funde Aus Milet, XIX. Anfore commerciali arcaiche a Milet: rapporto preliminare*, *AA 2005-5*, s. 73-84.

Naso 2005B

Naso, A., “Ancient Pottery”, *NEOTHEMI*, *ITC and Communicating Cultures*, (ed) C. Saccone, Rome 2005, s. 89-96.

Nicolaou 2005

Nicolaou, I., V., *The Stamped Amphora Handles*, *PAPHOS V*, Nicosia 2005.

Nørskov 2004

Nørskov, V., "Amphorae from Three Wells at the Mausoleion of Halikarnassos: Something to Add to the Typology of Mushroom Rims?", *TATEM*, s. 285-292.

Okan 2013

Okan, E., "Çeşme Müzesi Ticari Amphoraları", *Arkeoloji Dergisi* XVIII, 2013, s. 127-140.

Okan, Bilir, Kartal Önemli 2017

Okan, E., Bilir, A., Kartal Önemli, Z., "Konuralp Müzesi'ndeki bir Grup Ticari Amphora", *Bariş Salman Anı Kitabı* (ed.) I. Adak Adıbelli, G. İlgezdi Bertram, K. Matsumura, E. Baştürk, C. Koyuncu, H.A. Kızıllarslanoglu, T. Y. Yedidağ, A. Topaloğlu Uzunel, İstanbul 2017, s. 155-168.

Olcese 2004

Olcese, G., "Anfore greco-italiche antiche: Alcune osservazioni sull'origine e sulla circolazione alla luce di recenti ricerche archeologiche ed archeometriche", *Metodi e approcci archeologici: l'industria e il commercio nell'Italia antica* (ed.) E. C. De Sena, H. Dessles, *BAR Int ser* 1262, Oxford 2004, s. 173-193.

Olcese 2012

Olcese, G., *Le anfore greco italiche di Ischia: Archeologia e archeometria Artigianato ed economia nel Golfo di Napoli*, Roma 2012.

Olcese 2011-12

Olcese, G., *Atlante dei siti di produzione ceramica (Toscana, Lazio, Campania e Sicilia) con le tabelle dei principali Relitti del Mediterraneo occidentale con carichi dall'Italia centro meridionale IV secolo a.C. - I secolo d.C.*, Roma 2011-2012.

Olcese, Iliopoulos, Giunta 2013

Olcese, G., Iliopoulos, I., Giunta, S., "Ceramic Production in the Gulf of Naples and in Northern Campania", *IMMENSEA AEQUORA Workshop Ricerche archeologiche, archeometriche e informatiche per la ricostruzione dell'economia e dei commerci nel bacino occidentale del Mediterraneo (metà IV sec. a.C. - I sec. d.C.)* Atti del Convegno Roma 24-26 gennaio 2011 a cura di Gloria Olcese, Immensa Aequora 3, Roma 2013, s. 50-78.

Opaiț 1991

Opaiț, A., "O săpătură de salvare în orașul antic Ibida", *SCIIVA* 42, 1991, s. 21-56.

Opaiț 1996

Opaiț, A., *Aspecte Ale Vietii Economice din Provincia Scythia (secolele IV-VI p.Ch.) Productia ceramicii locale și de import, Institutul Roman de Tracologie Bibliotheca Thracologica XVI*, București 1996.

Opaiț 2004

Opaiț, A., "The Eastern Mediterranean Amphorae in the Province of Scythia", *TATEM*, s. 293-308.

Opaiț 2004B

Opaiț, A., *Local and Imported Ceramics in the Roman Province of Scythia (4th – 6th centuries AD) Aspects of economic life in the Province of Scythia*, *BAR Int Ser* 1274, 2004.

Opaiț 2007

Opaiț, A., "From DR 24 to LR2?", *LRCW-2 (II)*, s.627-643.

Opaiț 2010A

Opaiț, A., "Sinopean, Heraklean and Chersonesan "Carrot" Amphorae", *Ancient Civilizations from Scythia to Siberia* 16, 2010, *SINOPE Un Etat de la Question Après Quinze Ans de Travaux, Actes du Symposium International 7-9 May 2009* (ed.) D. Kassab Tezgör, Leiden, Boston 2012, s. 371-401, 552-556.

Opaiț 2010B

Opaiț, A., "On the Origin of Carthage LR Amphora 1", *LRCW-3 (II)*, s. 1015-1022.

Opaiț 2014

Opaiț, A., "Defining More Roman Amphora Types from the Athenian Agora: Too Much History, Too Little Typology (I)", *RCRF Acta* 43, 2014, s. 43-54.

Opaiț, Tsaravopoulos 2011

Opaiț, A., Tsaravopoulos, A., "Amphorae of Dressel 24 Similis Type in the Central Aegean Area (Chios-Erythrai-Kyme)", *ABSA* 106, 2011, s. 275-323.

Opait, Diamanti 2014

Opait, A., Diamanti, C., "Imperial Stamps on Early Byzantine amphoras The Athenian Agora Examples", *RCRF Acta* 43, 2014, s. 55-61.

Opait 2015

Opait, A., "Some East Pontic Amphorae of Roman and Early Byzantine Times", *The Danubian Lands Between the Black, Aegean and Adriatic Seas (7th century BC – 10th Century AD)*, Proceedings of the Fifth International Congress on Black Sea Antiquities (Belgrade – 17-21 September 2013), ed. G. R. Tsetschladze, A. Avram, J. Hargrave, Oxford 2015, s. 283-293.

Opait 2017

Opait, A., "On the local production and imports of wine in the Pontic and Lower Danube regions (1st century bc to 7th century ad): an overview", *LRCW5-2*, (ed.) D. Dixneuf, 2017, s. 579-612.

Opait, Paraschiv 2013

Opait, A., Paraschiv, D., "On the Wine, OliveOil and Fish Supply of the Countryside in Roman Dobroudja (1st – 3rd Centuries AD)", s. 317-333.

Opait, Ionescu 2016

Opait, A., Ionescu, M., "Contributions to the Economic Life of the City of Callatis in Light of New Ceramic Finds (2nd – 6th Centuries AD)", *Arheologia Moldovei*, XXXIX, 2016, s. 57-112.

Oren 1984

Oren, E.D., "Migdol : A New Fortress on the Edge of the Eastern Nile Delta", *BASOR*, 256, 1984, s. 7-44.

Ousterhout, Ahunbay, Ahunbay 2000

Ousterhout, R., Ahunbay, Z., Ahunbay, M., "Study and Restoration of the Zeyrek Camii in Istanbul: First Report, 1977-1998", *Dumbarton Oaks Papers*, 54, 2000, s. 265-270.

Outschar 1993

Outschar, U., "Produkte aus Ephesos in Alle Welt?", *Österreichisches Archäologisches Institut Berichte und Materialien*, Heft 5, Wien 1993, s. 47-52.

Ötügen 2003

Ötügen, Y., "Likya Bölgesi'ndeki Kazı ve Yüzey Araştırmaları Çerçevesinde Ortaçağ Seramikleri", *Adalya* VI, 2003, s. 233-249.

Özer 2015

Özer, B., "Kıyı Karia Arkaik Seramiği: Yerel Formlar, Kültürel Sınırlar", (ed.) E. Okan, C. Atilla, *Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan*. İstanbul 2015, s. 331-347.

Özer 2018

Özer, B., "Kıyı Karia Arkaik Dönem Seramiği: Miletos Tipinde Ticari Amphoralar ve Bölgesel Amphora Üretimi ve Dağılımı Üzerine Bazı Sorular ve Ön Görüşler", *Phaselis* IV, 2018, s. 89-117.

Özyiğit 1989

Özyiğit, Ö., "1988 Yılı Erythrai Sondaj Çalışmaları", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 9, Ankara 1989, s. 125-150.

Panella 1973

Panella, C., *Le anfore, Ostia III. Le terme del Nuotatore. Scavo dell'ambiente V e di un saggio nell'area SO*. Rome, De Luca, 1973, (ed.) C. Panella, A. Carandini, (Studi Miscellanei, 21), s. 463-633.

Palamida et al. 2016

Palamida, Ch., Seroglou, F.K., Lawall, M.L., Yiannikouri, A., "The Emergence of 'Hellenistic' Transport Amphoras: The Example of Rhodes1", *Traditions and Innovations Tracing the Development of Pottery from the Late Classical to the Early Imperial Periods*, Proceedings of the 1st Conference of IARPotHP Berlin, November 2013, 7th – 10th (ed.) S. Japp, P. Kögler, Wien 2016, s. 135-150.

Panella 2001

Panella, C., "Le anfore di eta imperiale del Mediterraneo occidentale", *Céramiques Hellénistiques et Romaines III*, Paris 2001, s. 177-275.

Papadopoulos 2001

Papadopoulos, J.K., 14. Pottery of the Roman Period, Torone I, The Excavations of 1975, 1976 and 1978, Athens 2001, s. 546-638.

Papanikolaou 2014

Papanikolaou, P., "Apotiposeis tis Exousias. Eikonografia kai Prosopografia Eparkhon se Enspragistous Protobizantinous Amphoreis", *Sophia Adolos*, Tim etikos tomos gia ton Ioanne Khr. Papakhristodoulou, Rhodos 2014, s. 171-194.

Papavassiliou, Sarantidis, Papanikolaou 2014

Papavassiliou, E., Sarantidis, K., Papanikolaou, I. "A ceramic Workshop of the Early Byzantine Period on the Island of Lipsi in the Dodecanese (Greece): a Preliminary Approach", *LRCW-4*, Vol. I, s. 159-168.

Papavasileiou, Didioumi 2017

Papavasileiou, E., Didioumi, S., "Ergasteriakes Enkataseseis kai Paragogi Prointon sta Dodekanesa kata tin Usteri arkhaioteta eos tin Probizantini Periodo", *To Arkhaiologiko Ergo Sta Nesia Tou Aigaio*, Diethnes Epistemoniko Synedrip Rodos, 27 Novembriou, 1 Dekambriou 2013, Tomos G, Mitilini 2017, s. 43-60.

Papuci-Wladyka 1997

Papuci-Wladyka, E., "A Research Report on Hellenistic Pottery: Cos Amphoras", *Studies in Ancient Art and Civilization VIII*, Cracow 1997, s. 47-54.

Papuci-Wladyka, Kokorzhitzkaia 2004

Papuci-Wladyka, E., Kokorzhitzkaia, T.N., "Greek Amphorae from the Polish-Ukranian Excavations at Koshary, Odessa District (Fourth and Third Centuries BC): a First Presentation", *TATEM*, s. 313-324.

Paraschiv 2006

Paraschiv, D., *Amfore romane şi romano-bizantine in zona Dunarii de Jos (sec. I-VI p. Chr)*, Iasi 2006.

Paraschiv-Talmaţchi 2016

Paraschiv-Talmaţchi, D., Researches of Byzantine Amphorae Discovered in Southern Dobrudja (10th -14th century), Русский сборник Выпуск 8, том 1. Брянск: РИО БГУ 2016, s. 130-144.

Parshina 2001

Parshina, E., "Stamped Byzantine Amphora of X Century A.D. from Laspi", *Morskaya Torgoviya v Severnam Prichernomorie*, Kiev 2001, s. 104-117. (Ruşa)

Pascual Guasch 1974

Pascual Guasch, R., "Las anforas de la Layetania", *MCMFEA*, s. 47-96.

Pascual Berlanga, Ribera i Lacomba 2015

Pascual Berlanga, G., Ribera i Lacomba, A., "Eastern amphorae in Valentia (1st century BC-3rd century AD) and Pompeii (1st century BC to AD 79)", *PER TERRAM, PER MARE*, s. 269-286.

Peacock 1977

Peacock, D.P.S., "Recent Discoveries of Roman Amphora Kilns in Italy", *Antiquaries Journal*, 1977, s. 262-269.

Pellegrino 2004

Pellegrino, E., "Note sur un depotoir de ceramique du IIIe s. ap. J.-C. et la datation de la residence du nord-est de l'acropole lycienne de Xanthos", *Anatolia Antiqua XII*, 2004, s. 123-143.

Pennas 1995

Pennas, C., "Early Christian Burials at Philippi", *Byzantinische Forschungen*, Internationale Zeitschrift für Byzantinistik, Band XXI, Amsterdam 1995, s. 215-22.

Pesenti, Saleh 2018

Pesenti, M., Saleh, R., "Le secteur 8 du site cotier de Plinthe (Maréotide) Un espace multifonctionnel d'époque saïte et perse ?", *BCE* 28, 2018, s. 5-50.

Philemonos-Sopotou 2004

Philemonos-Sopotou, M., *H Ellenistiki Hourosi tis Rodou, Rodos I*, Atina 2004.

Pichot, Şenol 2014

Pichot, V., Şenol, A.K., "The Site of Akademia: The Amphora Workshops of Apol(l)onios, First Excavation Campaign (July-August 2012)", *BCE* 24, 2014, s. 225-239.

Pichot, Şenol 2015

Pichot, V., Şenol, A.K., "Amphores de Gaza et résine sur le site de production d'amphores du Haut-Empire d'Akadémia (Maréotide) ", *BCE* 25, 2015, s. 277-289.

Picon 1986

Picon, M., "Recherches sur l'implantation des ateliers amphoriques à Thasos et analyse de la pate des amphores Thasiennes", *BCH Suppl. XIII*, 1986, s. 287-309.

Pieri 1998A

Pieri, D., "Les importations d'amphores orientales en Gaule Méridionale durant l'antiquité tardive et le haut-moyen age (IVe-VIIe siècles après J.-C.) Typologie, chronologie et contenu", *SFECAG, Actes du Congrès d'Istres*, 1998, s. 97-105.

Pieri 1998B

Pieri, D., Les fouilles de la Bourse, Les niveaux de l'antiquité Tardive, 3.4. Les amphores des sondages 6-7, *Fouilles à Marseille, Les mobiliers (Ier-VIIe siècles ap. J.-C.)*, (ed.) M. Bonifay, M.-B. Carre, Y. Rigoir, Travaux du Centre Camille-Jullian, 22, *études massaliètes* 5, 1998, s. 108-127.

Pieri 2005A

Pieri, D., *Le commerce du vin Oriental, A l'époque Byzantine (Ve-VIIe siècles), Le temoignage des amphores en Gaule*, Institute Francais du proche-orient, Beyrouth 2005.

Pieri 2005B

Pieri, D., "Nouvelles productions d'amphores de Syrie du nord aux époques protobyzantine et omeyyade", *Mélanges Jean-Pierre Sodini. Travaux et Mémoires du Centre de recherche d'Histoire et Civilisation de Byzance*, 15, 2005, s. 583-596.

Pieri 2007

Pieri, D., "Les centres de production d'amphores en Méditerranée orientale durant l'antiquité tardive: Quelques remarques", *LRCW-2*, s. 611-625.

Polat 2013

Polat, M.A., YK 35, Saklı Limandan Hikayeler Yenikapı'nın Batıkları, İstanbul 2013.

Pollard 1998

Pollard, N., "The Chronology and Economic Condition of Late Roman Karanis", *JARCE XXXV*, 1998, s.147-162.

Pollino 1986

Pollino, A., "L'épave de la Tradeliere", *L'Exploitation de la Mer*, Viemes Rencontres Internationales d'Archéologie et d'Histoire, Antibes, Octobre 1985, Juin-les-Pins 1986, s. 171-189.

Poulou-Papadimitriou, Didioumi 2010

Poulou-Papadimitriou, N., Didioumi, S., "Nouvelles données sur la production de l'atelier céramique protobyzantin à Kardamaina (Cos- Grèce)", *LRCW- 3*, s. 741-750.

Poulou-Papadimitriou, Nodarou 2014

Poulou-Papadimitriou, N., Nodarou, E., "Transport Vessels and Maritime Trade Routes in the Aegean from the 5th to the 9th century AD. Preliminary Results of the EU Funded Project "Pythagoras II": the Cretan Case Study", *LRCW-4 (II)*, s. 873-884.

Prevosti Monclus, Roig 2010

Prevosti Monclus, M., Roig, J. F. C., "Torre Llauder, Figlina Amphoralis", *RCRF Acta* 41, Bonn 2010, s. 481-489.

Procelli 1997

Procelli, R. M. A., "Echanges dans la Sicile archaïque: amphores commerciales, intermédiaires et redistribution en milieu indigène", *Revue Archéologie*, 1997, Fascicule 1, s. 3-25.

Pulak 1985

Pulak, C., "1984 Yılı Aydın, Muğla ve Antalya İlleri Sualtı Araştırmaları", *AST* 3, 1985, s. 35-45.

Pulak 1986

Pulak, C., "1984 Marmara Sualtı Araştırmaları", *AST* III, 20-24 Mayıs 1985, Ankara 1986, s. 47-67.

Pulak 1989

Pulak, C., "1987 Yılı Sualtı Araştırmaları", *AST* VI, 23-27 Mayıs 1988, Ankara 1989, s. 1-10.

Pulak 1995

Pulak, C., "1993 Sualtı Araştırması", *AST* XII, 30 Mayıs-3 Haziran 1994, Ankara 1995, s. 1-11.

Pulak, Townsend 1987

Pulak, C., Townsend, R.F., "The Hellenistic Shipwreck at Serçelimanı, Turkey: Preliminary Report", *AJA*, Vol.91, No. 1, 1987, s. 31-57. in Koehler, C. Wallace, M., Appendix. The Transport Amphorae, Description and Capacities, s. 49-47.

Pulak, Rogers 1994

Pulak, C., Rogers, E., "The 1993-1994 Turkish Shipwreck Surveys", *The INA Quarterly*, Vol.21, No.4, Winter 1994, s. 17-21.

Raposo, Fabiao, Guerra, Bugalhao 2005

Raposo, J., Fabiao, C., Guerra, A., Bugalhao, J., et al., "Orest Project: Late Roman Pottery Productions from the Lower Tejo", *LRCW-1*, s. 37-54.

Rauh, Slane 2000

Rauh, N.K., Slane, K.W., "Possible Amphora Kiln Sites in W. Rough Cilicia", *Journal of Roman Archaeology* 13, 2000, s. 319-330.

Rauh et al. 2000

Rauh, N.K., Townsend, R.F., Hoff, M., Wandsnider, L., "Pirates in the Bay of Pamphylia: an Archaeological Inquiry", (ed.) G. J. Oliver, R. Brock, T. J. Cornell, S. Hodkinson, *The Sea in Antiquity*, BAR Int. Ser. 899, Oxford, 2000, s. 151-180.

Rauh 2004

Rauh, N., "Pirated Knock-offs: Cilician Imitations of Internationally Traded Amphoras", *TATEM* 2004, s. 329-336.

Rauh et al. 2006

Rauh, N.K., Dillon, M.J. Dore, C., Rothaus, R., Korsholm M., "Viticulture, Oleiculture, and Economic Development in Roman Rough Cilicia", *Münstersche Beiträge zur antiken Handelsgeschichte*, 25.1, 2006, s. 49-98.

Rauh, Autret, Lund 2013

Rauh, N.K., Autret, C., Lund, J., "Amphora Design and Marketing in Antiquity", *Kauf, Konsum und Märkte Wirtschaftswelten im Fokus – Von der römischen Antike bis zur Gegenwart* Herausgegeben von Monika Frass, *Philippika* Marburger altertumskundliche Abhandlungen 59, Herausgegeben von J. Hengstl, T. Mattern, R. Rollinger, K. Ruffing, O. Witthuhn, Wiesbaden 2013, s. 145-181.

Rauthman 2014

Rauthman, N., "Two Late Roman Wells at Sardis", *AASOR* 53, 1995, s. 37-84.

Rendini 2000

Rendini, P., "Spatheia, tipologia e loro impiego a Gortina", *Creta Romana et Protobizantina, Iraklion*, 23-30 Setpt 2000, Vol. III, 1, Padoue 2004, s. 23-30 settembre 2000, s. 975-988.

Revilla 2007

Revilla, V., "Production céramique, systèmes agraires et peuplement dans le territoire Tarraco", *Pottery workshops and agricultural productions Studies on the rural world in the Roman period – 2*, Girona 2007, s. 83-115.

Reynolds 1995

Reynolds, P., *Trade in the Western Mediterranean AD 400-700: The Ceramic Evidence*, BAR Series 604, 1995.

Reynolds 2000

Reynolds, P., "The Beirut Amphora Type 1st century - BC 7th century AD: an outline of its formal development and some preliminary observations of regional economic trends", *RCRF Acta* 36, 2000, s. 387-395.

Reynolds 2005

Reynolds, P., "Levantine Amphorae from Cilicia to Gaza: A Typology and Analysis of Regional Production Trends from the 1st to 7th Centuries", *LRCW- 1*, s. 563-611.

Reynolds 2009

Reynolds, P., "Linear Typologies and Ceramic Evolution", *FACTA, A Journal of Roman Culture Studies*, (ed.) D. Malfitana, J. Poblome, J. Lund, 2. 2008, Pisa-Roma, 2009, s. 61-87.

Reynolds 2010

Reynolds, P., "Trade Networks of the East, 3rd to 7th Centuries: The View from Beirut (Lebanon) and Butrint (Albania) (Fine Wares, Amphorae and Kitchen Wares)", *LRCW-3*, Vol. I, s. 89-114.

Reynolds 2010B

Reynolds, P., *Hispania and the Roman Mediterranean AD 100-700 Ceramics and Trade*, London 2010.

Reynolds 2013

Reynolds, P., Chapter 3 Transport Amphorae of the First to Seventh Centuries Early Roman to Byzantine Periods, *Excavations at Zeugma*, (ed.) W. Aylward, Conducted by Oxford Archaeology, Volume II, 2013, s. 93-161.

Reynolds, Pavlidis 2014

Reynolds, P., Pavlidis, E., "Nikopolis (Epirus Vetus): An Early 7th century Pottery Assemblage from the 'Bishop's House' (Greece)", *LRCW-4*, s. 451-468.

Reynolds, Hernandez, Çondi 2008

Reynolds, P., Hernandez, D.R., Çondi, D., "Excavations in the Roman Forum of Buthrotum (Butrint): First to third Century Pottery Assemblages and Trade", *RCRF Acta* 40, 2008, s. 71-88.

Reynolds et al., 2000

Reynolds, P., Waksman, S.Y., Lemaître, S., Curvers, H., Roumié, M., Nsouli, B., "Pottery Production and Economic Exchange in Second Century Berythus", *Berythus* 43, 1997-1998, 2000, s. 35-110.

Reynolds et al., 2009

Reynolds, P., Waksman, S.Y., Lemaître, S., Curvers, H., Roumié, M., Nsouli, B., "An Early Imperial Roman Pottery Production Site in Beirut (BEY 015): Chemical Analyses and a Ceramic Typology", *Berythus* 51, 52, 2008-2009, s. 71-115.

Riley 1979

Riley, J. A., "Excavations at Sidi Khrebish, Benghazi (Berenice)", Vol.II, *Suppl.to Libya Antiqua* V, Vol. II, Tripoli 1979, s. 212-219.

Rizzo 2014

Rizzo, G., *Le Terme del Nuotatore le Anfore, Ostia e i Commerci Mediterranei*, *OSTIA VI*, Le Terme del Nuotatore, Studi Miscellanei 38, (ed.) C. Panella, G. Rizzo, Roma 2014, s. 64-442.

Robinson 1959

Robinson, H.S., Pottery of the Roman Period: Chronology, *The Athenian Agora*, vol. 5, 1959.

Rodriguez Lopez 2016

Rodriguez Lopez, D., *III.2 Etudes et actions transversales* III.2.1 Etude du mobilier amphorique tardo-antique, *Fossae Marianae* Le système portuaire antique du golfe de Fos et le canal de Marius, PROGRAMME COLLECTIF de RECHERCHE Piloté par le Département des Recherches Archéologiques Subaquatiques et Sous-Marines et le Centre Camille Jullian-UMR7299 Rapport 2016, *Volume 1: textes et figures (dir)* S. Fontaine, s. 238-279.

Romancuk, Sazanov, Sedikova 1995

Romancuk, A.I., Sazanov, A.V., Sedikova, L.B., *Amphores aus den Fundstätten des Byzantinischen Cherson und das Problem einer Kulturschicht*, Ekaterinburg 1995.

Ruban 1991

Ruban, V.V., "An Attempt of Classification of So-Called Milesian Amphorae From the Lower Bug Area", *SA* 1991-2, s.182-195. (Ruşa).

Sabah 2012

Sabah, A., "Burials of the Khalil el-Khayatsite, Kafr Abdou District, East Alexandria", *L'enfant et la mort dans l'Antiquité II. Types de tombes et traitement du corps des enfants dans l'antiquité gréco-romaine*, (Alexandrie, 2009), (ed.) M.-D. Nenna, *EtAlex* 28, 2012, s. 253-274.

Sacchetti 2012

Sacchetti, F., *Les amphores grecques dans le nord de l'Italie*, Échanges commerciaux entre les appennins et les alpes aux époques archaïque et classique, Bibliothèque d'Archéologie Méditerranéenne et Africaine 10, Arles 2012.

Salviat 1986

Salviat, F., "Le vin de Thasos amphores, vin et sources écrites", *BCH Suppl. XIII*, Paris 1986, s. 145-196.

Santamaria 1995

Santamaria, C., "Les amphores de la cargaison", *Archaeonautica* 13, 1995, Lépave Dramont 'E' à Saint-Raphael (Ve siècle ap. J.-C.), s. 27-65.

Sazanov 1997

Sazanov, A., "Les amphores de l'antiquité tardive et du moyen âge : continuité ou rupture ? Le cas de la Mer Noire", *La céramique Médiévale en Méditerranée*, Actes du VIe Congrès de l'AIECM2, Aix-en Provence, (13-18 novembre 1995), Aix-en Provence 1997, s. 87-102.

Sazanov 1999

Sazanov, A., "Les amphores 'LA 1 Cartage' dans la région de la Mer Noire", *Production et Commerce des Amphores Anciennes en Mer Noire*, Colloque international organisé à Istanbul 25-8 mai 1994, Aix-en-Provence 1999, s. 265-280.

Sazanov 2000

Sazanov, A., "Keramicheskie Kompleksi Bospora 570-580 gg", *Drevnosti Bospora* 3, Moskva 2000, s. 220-259.

Sazanov 2007

Sazanov, A., "Les amphores orientales d'époque protobyzantine au nord de la Mer Noire: Chronologie et typologie", *LRCW-2*, (II), s. 803-815.

Sazanov 2011

Sazanov, A., "The Chronology of Myrmekion Type Amphorae (Zeest 72-Bottger 1.5) of the Roman Period", *Drevnosti Bospora* 16, Moskva 2011, s. 326-357.

Sazanov 2017

Sazanov, A., "Les amphores LR 4 Problèmes de typologie et de chronologie", *LRCW5-2*, (ed.) D. Dixneuf, 2017, s. 629-660.

Schattner 1989

Schattner, T., "Die Fundkeramik", in Tucheld, K., Schneider, P., Schattner, T., Baldus, H.R., "Didyma, Bericht über die Ausgrabungen 1985 und 1986 an der Heiligen Strasse von Milet nach Didyma", *AA*, 1989, Heft 2, s. 199-205.

Schimmer 2009

Schimmer, F., *Amphoren aus Cambodunum/Kempton*, Ein Beitrag zur Handelsgeschichte der römischen Provinz Raetia, Band 1, 2009.

Schmaltz 2016

Schmaltz, B., *Die Hellenistischen Amphorenstempeln von Kaunos*, Asia Minor Studien 79, Bonn 2016.

Schweitz et al. 1986

Schweitz, D., Toullet, C.B., Ferdiere, A., Fehrbach, X., Blanc, P.-M., "L'atelier de potier de Mougon (Crouzilles, Indre-et-Loire)" *Revue archéologique du centre* 1986, s. 37-77.

Schulze 2005

Schulze, R., "Gebrauchskeramik aus dem Rheinland und dem Ostmitteleerraum", *Zeugnisse spätantiken und frühchristlichen Lebens im römischen Reich*, Germany 2005, s. 104-110.

Seifert 2004

Seifert, M., *Herkunftsbestimmung archaischer Keramik am Beispiel von Amphoren aus Milet*, *BAR International Series* 1233, 2004.

Sezgin 2004

Sezgin, Y., "Clazomenian Transport Amphorae of the Seventh and Sixth Centuries", *Klazomenai, Teos and Abdera: Metropoleis and Colony*, (ed.) A. Moustaka, E., Skarlatidou, v.d., Thessaloniki 2004, s. 169-183.

Sezgin 2012A

Sezgin, Y., "İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki Arkaik Dönem Ticari Amphoralar", *İsmail Fazlıoğlu Anı Kitabı, Trakya Sosyal Bilimler Enstitüsü* 2012/3, Edirne 2012, s. 201-211.

Sezgin 2012B

Sezgin, Y., *Arkaik Dönem İonia Üretimi Ticari Amphoralar*, İstanbul 2012.

Sezgin, Doğer 2009

Sezgin, Y., Doğer, E., "Klazomenai Üretimi bir Grup Ticari Amphora. MÖ 650-620", *Arkeoloji Dergisi* XIV 2009/2, s. 79-94.

Sibella 2002

Sibella, P., "The George McGhee Amphora Collection at the Alanya Museum, Turkey", *The INA Quarterly*, Vol. 29, Suppl. 1, June 2002, s. 3-19.

Slane 2004

Slane, K.W., "Amphoras-Used and Unused- at Corinth", *TATEM*, s. 361-370.

Slane, Sanders 2005

Slane, K.W., Sanders, G.D.R., "Corinth, Late Roman Horizons", *Hesperia* 74, 2005, s. 243-297.

Smokotina 2014

Smokotina, A., "Amphorae LR 1 in Bosporus", *Materials in Archaeology History and Ethnography of Tauri*, Vol. XIX, Simferopol-Kerch 2014, s. 68-87.

Smoláriková 2007

Smoláriková, K., "Egyptian and Aegean Amphorae from the Saite Shaft Tombs at Abusir", *CCE* 8, Vol. 1, s. 189-197.

Snytko 2016

Snytko, I. A., "Amphorae from the 6th – 3rd Century Rural Necropoleis of Olbian Polis: Production Centres and Sacral and Ritual Aspect", *Археология*, 1, 2016, s. 19-32.

Stanica 2012

Stanica, A., "Tipologia Amforelor Bizantine Descoperite in Așezările din Nordul Dobrogei", *PEUCE*, S.N. X, 2012, s. 53-80.

Streinu 2016

Streinu, A., "Revisiting some Regional Amphora Imitations Discovered at Popești from the Bucharest Municipality Museum Collection", *Revista de Cercetari Arheologice si Numismatice*, 2. 2016, s. 111-127.

Symonds 2003

Symonds, R.P., "Romano-British Amphorae", *Amphorae in Britain and the Western Empire*, *JRPS* Vol. 10 (ed.) J. Plouviez, Oxford 2003, s. 50-59.

Sztetyllo 2010

Sztetyllo, Z., *Nea Paphos VI, Pottery Stamps from Nea Paphos (Excavations in 1990-2006, PAM Monograph series vol. 2, Warsaw 2010.*

Şenol 1996

Şenol, A.K., "Geç Rhodos Amphoralarının Batı Anadolu'daki Dağılım ve Üretim Problemleri", *Sualtı Bilim ve Teknolojileri Toplantısı*, 17-20 Ekim 1996 İstanbul, s. 165-172.

Şenol 2001

Şenol, A.K., "Amphoras from the Necropolis of Gabbari", *Nécropolis 1, Études Alexandrines* 5, (ed.) J.-Y. Empereur, M.-D. Nenna, Kahire, 2001, s. 369-396.

Şenol 2003

Şenol, A.K., *Marmaris Müzesi Ticari Amphoraları*, Ankara 2003.

Şenol 2007A

Şenol, A.K., "Hellenistik Dönem'de Khios ve Lesbos Şarabının Mısır'a İhracatı (The Exportation of Khian and Lesbian Wine to Egypt during the Hellenistic Period)", *Arkeoloji Dergisi* IX, 2007-1, s. 103-12.

Şenol 2007B

Şenol, A.K., "A Statistical Essay on the Distribution of Imported Amphorae Finds of the CEAlex Salvage Excavations", *CCE* 8, Vol. 1, s. 57-76.

Şenol 2008

Şenol, A.K., "Cilician Commercial Relations with Egypt due to the New Evidence of Amphora Finds", *OLBA* XVI, 2008, s. 109-131.

Şenol 2009

Şenol, A.K. (ed.), *Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi, Taşucu Arslan Eyce Amphora Müzesi'nde Bulunan Ticari Amphoralar ve Akdeniz'de Ticaretin İzleri*, Silifke 2009.

Şenol 2010

Şenol, A.K., "Hellenistik Dönemde Mısır'da Amphora Üretimi", *OLBA XVII*, (ed.) S. Durugönül, M. Durukan, G. Brands, Mersin 2010, s. 141-175.

Şenol 2013

Şenol, A.K., "Amphorae from Italian Peninsula in Alexandria", *IMMENSE AEQUORA Workshop Ricerche archeologiche, archeometriche e informatiche per la ricostruzione dell'economia e dei commerci nel bacino occidentale del Mediterraneo (metà IV sec. a.C. - I sec. d.C.)* Atti del convegno Roma 24-26 gennaio 2011 a cura di Gloria Olcese, Immensa Aequora 3, Roma 2013, s. 403-408.

Şenol 2015A

Şenol, A.K., "Smyrna Kazılarında 2007-2011 Yılları Arasında Bulunan Ticari Amphoralar", *Smyrna/İzmir Kazı ve Araştırmaları I. Çalıştay Bildirileri*, İstanbul 2015, s. 243-256.

Şenol 2015B

Şenol, A.K., "New Evidences on the Amphora Production in the Rhodian Peraea during the Early Hellenistic Period", *Recent Studies on the Archeology of Anatolia*, (ed.) E. Laflı, S. Patacı, *BAR Int Ser.* 2750, Oxford 2015, s. 193-201.

Şenol 2017

Şenol, A.K., The amphorae found in the excavations of the Majestic Cinema, Alexandria, *Alexandrie, Césaréum. Les fouilles du cinéma Majestic, la consommation céramique en milieu urbain à la fin de l'époque hellénistique*, (ed.) J.-Y. Empereur, *Études Alexandrines* 38, Centre d'Études Alexandrines, Alexandrie, 2017, s. 245-320.

Şenol 2018

Şenol, A.K., *Commercial amphorae in the Graeco-Roman Museum of Alexandria*, *Études Alexandrines* 44 – 2018 *AmphorAlex* 7, Alexandria 2018.

Şenol 2019A

Şenol, A.K., IV.2 Les amphores importée, IV.2.i. Imported Transport Amphorae, *Tell el-Fara'in-Buto VI, Recherches sur les ateliers romains de Bouto Prospections et sondages (2001-2006)*, P. Ballet, F. Béguin, G. Lucuyot, A. Schmitt, *Archäologische Veröffentlichungen* 110, Deutsches Archäologisches Institut. Abteilung Kairo, Wiesbaden 2019, s. 230-246.

Şenol 2019B

Şenol, A.K., Ceramic Production on the Karian Chersonesos, *Die Karische Chersones vom Chalkolithikum bis in die byzantinische Zeit Beiträge zu den Surveys in Loryma und Bybassos*, Winfried Held (Hrsg.), *Forschungen auf der Karischen Chersones* Band 1, Marburg, 2019, s. 93-118.

Şenol, Kerem 2000

Şenol, A.K., Kerem, F., "İçel Müzesinde Bulunan Bir Grup Amphora", *OLBA III* (ed. S. Durugönül-M. Durukan), Mersin 2000, s. 81-114.

Şenol, Şenol 2003

Şenol, G.C., Şenol, A.K., "Commercial Ties of Cilicia by Means of Hellenistic and Roman Amphorae", *OLBA VII (Özel Sayı)*, Mersin 2003, s. 119-143.

Şenol, Alkaç 2017

Şenol, A.K., Alkaç, E., "The rediscovery of an LR1 workshop in Cilicia and the presence of LRA1 in Alexandria in the light of new evidence", *LRCW5-2*, (ed.) D. Dixneuf, 2017, s. 829-841.

Şenol, Walz 2015

Şenol, A.K., Walz, S., "Vine Cultivation Areas on the Carian Chersonesos in Antiquity. Estimating the Wine Production Potential of Bybassos and its Territory", *Olive Oil and Wine*, s. 31-40.

Şenol G.C. 2001

Şenol, G.C., "Metropolis'den Hellenistik Döneme Ait Bir Grup Amphora Mühürü", *OLBA IV*, Mersin Üniversitesi, Kilikia Arkeolojisini Araştırma Merkezi Yayınları, 2001, s. 101-114.

- Şenol G.C. 2006
Şenol, G.C., *Klasik ve Helenistik Dönemde Mühürlü Amphora Üreten Merkezler ve Mühürleme Sistemleri*, Ege Yayınları, İstanbul 2006.
- Şenol, G.C. 2007
Şenol, G.C., "Stamped Amphora Handles Found in the Rescue Excavations of CEAlex in Alexandria", *CCE* 8, Vol. 1, s. 33-56.
- Şenol, G.C. 2010
Şenol, G.C., "Nikandros Group: Matrix Studies on the Amphora Stamps of the Group", ed.) S. Durugönül, M. Durukan, G. Brands, Mersin 2010, s. 125-139.
- Şenol G.C. 2015A
G.C. Şenol, *Lexicon of Eponym Dies on Rhodian Amphora Stamps, Volume 1, Eponyms A*, Études Alexandrines 33, Amphoralex 3, 2015.
- Şenol G.C. 2015B
Şenol, G.C., *Lexicon of eponym dies on Rhodian amphora stamps, vol. 2, Eponyms B to K*, EtAlex 35, AmphorAlex 4, Alexandria 2015.
- Şenol G.C. 2015C
Şenol, G.C., "Early Cnidian Amphora Exports to Alexandria, Egypt", (ed.) E. Laflı, S. Patacı, *Recent Studies on the Archeology of Anatolia*, BAR Int Ser. 2750, Oxford, 2015, s. 169-192.
- Şenol G.C. 2015D
Şenol, G.C., "ASTOS: A Wine Amphora Producer in the Rhodian Peraea", *Olive Oil and Wine*, s. 233-241.
- Şenol, Şenol, Doğer 2004
Şenol, G.C., Şenol, A. K., Doğer, E., "Production in the Rhodian Peraea in the Hellenistic Period", *TATEM*, s. 353-360.
- Şenol, G.C., Alkaç 2007
Şenol, G.C., Alkaç, E., IV. 6 Amphora Mühürleri: Rhodos, Knidos, Kıbrıs ve Lokal Üretimler, *Dağlık Kilikia'da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları NAGIDOS*, Adalya Ekyayın Dizisi 6, (ed.) S. Durugönül, Antalya 2007, s. 241-297-344.
- Şenol, G.C., Çibuk, Gölcük 2019
Şenol, G.C., Çibuk, K., Gölcük, R., "Kocaeli Müzesi'nden Mühürlü Ticari Amphoralar", *TÜBA-KED* 20/2019, s. 11-19.
- Tchernia, Zevi 1972
Tchernia, A., Zevi, F., "Amphores vinaires de Campanie et de Tarraconaise a Ostia", *Recherches sur les amphores romaines*, CollEcFrRome 10, Rome 1972, s. 35-65.
- Tchernia, Villa 1977
Tchernia, A., Villa, J.-P., "Note sur le materiel recueilli dans la fouille d'un atelier d'amphores a Velaux (Bouches-du-Rhone)", *MCMFEA*, s. 231-239.
- Tekocak, Zoroğlu 2013
Tekocak, M., Zoroğlu, L.K., "Kelenderis'te Bulunan Bir Grup Roma Dönemi Ticari Amphorası ve Düşündürdükleri", *OLBA* XXI, 2013, s. 110-140.
- Theodoulou, Foley, Kourkoumelis, Preka-Alexandri 2015
Theodoulou, T., Foley, B., Kourkoumelis, D., Preka-Alexandri, K., "Roman amphora cargoes in the sea of Chios- the 2008 mission", *PER TERRAM, PER MARE*, s.41-54.
- Tiussi 2010
Tiussi, C., *Le anfore dagli scavi della chiesa di San Michele, Nota preliminare*, In *Michele, il guerriero celeste. L'abbazia di San Michele di Cervignano del Friuli: la storia, lo scavo, il culto*, Aquileia 2010, s. 266-279.
- Theodoulou et al. 2015
Theodoulou, T., Foley, B., Kourkoumelis, D., Preka-Alexandri, K., "Roman amphora cargoes in the sea of Chios- the 2008 mission", *PER TERRAM, PER MARE*, s. 41-54.

Thierrin-Michael et al. 2004

Thierrin-Michael, G., Cherubini, L., Del Rio, A., Menchelli, S., Pasquinucci, M., "Les amphores de l'ager pisanus et Voleterrano: productions et distribution vers le nord à la lumière des analyses", *SFECAG. Actes du congrès de Vallauris*, Marseille, 2004, s. 237-244.

Todorova 2011

Todorova, E., "The Medieval Amphorae (Ninth to Fourteenth Centuries AD) from Excavation at Silistra in 2007 (Preliminary Report)", *PATABS II*, s. 162-170.

Toniolo 2005

Toniolo, A., "Wiederverwendung und Recycling in der römischen Kaiserzeit Das Wrack Grado 1 (Iulia Felix)", *SKYLLIS*, 7. Jahrgang 2005/06, Heft 1-2, s. 148-159.

Toniolo 2019

Toniolo, L., L'espansione dei traffici fra III secolo ed età tardo-repubblicana, 4. Non solo *Vesuvium* ma anche *Falernum* e *Sentinum*: le anfore italiche dai contesti I.E., *Scambi e commerci in area vesuviana; I Dati delle Anfore dai Saggi Stratigrafici I.E. (Impianto Elettrico) 1980-81 nel Foro di Pompei*, ed. D. Bernal-Casasola, D. Cottica, Roman and Late Antique Mediterranean Pottery 14, 2019, s. 38-76.

Tuna, Empereur, Picon, Doğer 1988

Tuna N., Empereur, J.-Y., Picon, M., Doğer, E., "Rapport préliminaire de la prospection archéologique Turco-Française des ateliers d'amphores de Reşadiye-Kilisyanı, sur la Péninsule de Datça", *Anatolia Antiqua, Varia Anatolica I*, 1987, İstanbul-Paris, 1988, s. 47-52.

Tuna, Empereur, Doğer, Desbat 1991

Tuna, N., Empereur, J.-Y., Doğer, E., Desbat, A., "Rapport sur la première campagne de la fouille francoturque de Reşadiye (péninsule de Cnide, juillet 1988)", *Anatolia Antiqua*, Tome 1, 1991, s. 38-49.

Tuna 1988

Tuna, N., "Datça Yarımadası Arkeolojik Yüzey Araştırmaları 1987", *AST* 6, 23-27 Mayıs 1988, Ankara, s. 141-158.

Tuna, Empereur 1989

Tuna, N., Empereur, J.-Y., "Datça/Reşadiye Antik Seramik Atölyeleri Kazısı, 1988", *KST* 7, Antalya 1989, s. 555-567.

Tuna 1990

Tuna, N., "Datça Yarımadasında Hellenistik Dönem Amphora Üretim Merkezleri", *X.TTK*, TTK Ankara 1990, s. 348-371.

Tuna 2012

Tuna, N., *Knidos Teritoryumunda Arkeolojik Araştırmalar*, Ankara 2012.

Treglia, Berthier 2010

Treglia, J.-C., Berthier, S., "Amphores, céramiques communes et céramiques culinaires byzantines de la citadelle de Damas (Syrie)", *LRCW-3*, Volume II, s. 867-876.

Tsaravopoulos 1986

Tsaravopoulos, A., "H Arcaia polh thj Ciou", *Horos*, 4, 1986, s. 124-144.

Tsetskhladze 1992

Tsetskhladze, G.R., "La production Amphorique en Colchide", *Gricheskije Amfori*, Saratov 1992, s. 90-110.

Tsetskhladze, Vnukov 1992

Tsetskhladze, G.R., Vnukov, S.Y., "Colchian Amphorae: Typology, Chronology and Aspects of Production", *BSA* 87, 1992, s. 357-386.

Tzavella, Trainor, Maher 2014

Tzavella, E., Trainor, C., Maher, M., "Late Roman pottery from the Sikyon Survey Project: local production, imports, and urban evolution (4th -7th c. AD) (Greece)", *LRCW-4* (I), s. 91-102.

Tzochev 2009

Tzochev, C., "Notes on the Thasian Amphora Stamps Chronology", *Archaeologia Bulgarica* XIII, 1, 2009, s. 55-72.

Tzochev 2011A

Tzochev, C., "Archaic Amphora Import from Thracian Sites Around the Bay of Bourgas", *PATABS II*, s. 73-86.

Tzochev 2011B

Tzochev, C., "The Date of the Tholos Tomb in Chetinyova Tumulus, Starosel", *Archaeologia Bulgarica* XV, 1, 2011, s. 13-19.

Tzochev 2016

Tzochev, C., Amphora Stamps from Thasos, *The Athenian Agora* XXXVII, Princeton, New Jersey 2016.

Ulitin 2013

Ulitin, V., "Trade Relations Between the Maeotian Tribes of the Kuban and the Ancient World Based on the Evidence of Amphorae (End of the 7th Century – First Half of the 1st Century BC)", *BOSPORUS*, s. 89-101.

Ushakov, Lesnaya, Tyurin 2013

Ushakov, S. V., Lesnaya, E. S., Tyurin, M. I., "Херсонесские «землянки»: историографические мифы и археологические реалии", *БОСПОРСКИЙ ФЕНОМЕН* Греки и варвары на Евразийском перекрёстке Материалы международной научной конференции Санкт-Петербург, 19–22 ноября 2013 г., Санкт-Петербург 2013, s. 651-657.

Van der Berg 2013

Van der Berg, J., "La primera evidencia de un producto ampuritano en el interior de la frontera germana. allazgo de un sello anfórico ANTH en Coriovallum (Heerlen, Holanda)1", *BOLETÍN EX OFFICINA HISPANA* Nº 4, octubre 12, 2013, s. 11-13.

Van Alfen 2015

Van Alfen, P.G., "The Restudy of the LR 2 Amphoras from the Seventh-Century Yassiada Shipwreck", *Maritime Studies in the Wake of the Byzantine Shipwreck at Yassiada*, (ed.) D.N. Carlson, J. Leidwanger, S.M. Kampbell, Texas 2015, s. 17-34.

Van Limbergen 2018

Van Limbergen, D., "The Central Adriatic Wine Trade of Italy Revisited", *Oxford Journal of Archaeology* 37(2) 2018, s. 201–226.

Varinlioğlu 2011

Varinlioğlu, G., "Sualtı Kültür Mirası Sanal Müzesi: Kaş Pilot Projesi 2010", *ANMED Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri* 2011-9, Antalya 2011, s. 236-241.

Ventura, Braidotti 2017

Ventura, P., Braidotti, E., "Le anfore tardoantiche dal pozzo di via dei Patriarchi", *LRCW5-1*, (ed.) D. Dixneuf, 2017, s. 313-330.

Vidlickova 2015

Vidlickova, L.C., "Roman amphorae from the Portolafia and Tourkolimano shipwrecks", *PER TERRAM, PER MARE*, s. 23-30.

Vnukov 2003

Vnukov, S.Y., *Prichernomoskie Amforni I V Do E.- II V. N.E. (Morfologiya)*, Black Sea Amphorae of the 1st Century BC- 2nd Century AD, Moskova 2003.

Vnukov 2004

Vnukov, S.Y., "Pan-Roman Amphora Types Produced in the Black Sea Region", *TATEM*, s. 403-416.

Vnukov 2011

Vnukov, S.Y., "Colchean Amphorae from Abkhazia", *PATABS II*, s. 272-278.

Vnukov 2016

Vnukov, S.Y., "Late Hellenistic Amphorae from Hill-Fort of Kara-Tobe in Crimea", *Drevnosti Bospora* 20, 2016, s. 90-121.

Vogeikoff-Brogan, Apostolakou 2004

Vogeikoff-Brogan, N., Apostolakou, S., "New Evidence of Wine Production in East Crete in the Hellenistic Period", *TATEM*, s. 417-428.

Vogeikoff-Brogan 2014

Vogeikoff-Brogan, N., 2. Pottery, *Mochlos III: The Late Hellenistic Settlement The Bearn-Press Complex*, Pennsylvania 2014, s. 27-48.

Volkov 2001

Volkov, I., "On the Provenance of the Two Groups of Stamped Medieval Amphoare", *Morskaya Torgoviya v Severnam Prichernomorie*, Kiev 2001, s. 131-146.

Waldner 2009

Waldner, A., Heroon und Oktogon, Zur Datierung zweier Ehrenbauten am unteren Embolos von Ephesos anhand des keramischen Fundmaterials aus den Grabungen von 1989 und 1999, (ed.) Ladstätter, S., *Neue Forschungen zur Kuretenstraße von Ephesos*, Akten des Symposiums für Hilke Thür vom 13. Dezember 2006 an der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Archäologische Forschungen Band 15, Wien 2009, s. 283-315.

Wallace Matheson, Wallace 1982

Wallace Matheson, P.M., Wallace, M.B., "Some Rhodian Amphora Capacities", *Hesperia*, Vol. 51, No. 3. Jul. - Sep., 1982, s. 293-320.

Whitbread 1995

Whitbread, I.K., *Greek Transport Amphorae, A Petrological and Archaeological Study*, Athens 1995.

Wicenciak 2016

Wicenciak, U., "Ceramic Patchwork in Hellenistic to Byzantine Phoenicia: Regionalization and Specialization of Vessel Production", *PAM XXV Research*, 2016, s. 619-690.

Wille 2007

Wille, B., "Die byzantinische Keramik aus einem Ziegelschacht in Agina Kolonna", *Çanak, BYZAS 7*, (ed.) B. Böhlendorf-Aslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr, 2007, s. 363-382.

Williams 1989

Williams, C., *Anemurium: The Roman and Early Byzantine Pottery*, Subsidia Mediaevalia 16, Belgium 1989.

Williams 1990

Williams, D.F., "A Note on the Petrology of a Samos Cistern Type Amphora from Excavations at the Castello di Udine", *Aquileia Nostra*, Anno LXI, 1990, s. 296.

Williams 1995

Williams, D.F., "A Petrological Note on Amphora Fabrics from the Survey and along the Eastern Spanish Coast." *A Roman provincial capital and its hinterland. The survey of the territory of Tarragona, Spain, 1985-1990, Journal of Roman Archaeology, Supplement. 15*, 1995, s. 304-310.

Williams 2005A

Williams, D., "An Integrated Archaeometric Approach to Ceramic Fabric Recognition. A Study Case on Late Roman Amphora 1 from the Eastern Mediterranean", *LRCW- 1*, s. 613-624.

Williams 2005B

Williams, D., "Late Roman Amphora 1: A Study of Diversification", *Trade Relations in the Eastern Mediterranean from the Late Hellenistic Period to Late Antiquity: The Ceramic Evidence*, (ed.) M.-B. Briesse, L. E. Vaag, Denmark 2005, s. 157-167.

Yakobson 1979

Yakobson, A. L., *Keramika i Keramicheskoe Proisvostbo Srednivevkoioi Tavriki*, Leningrag 1979.

Yangaki 2000

Yangaki, A., "Eleutherna: Ena Sunolo Keramikos tou 4ou ai. mX", *Creta Romana et Protobizantina, Iraklion*, 23-30 Sept 2000, Vol. III, 1, Padoue 2004, s. 23-30 settembre 2000, s. 909-922.

Yangaki 2005

Yangaki, A., *La céramique des IVe-VIIIe siècles ap. J.-C. d'Eleutherna:sa place en Crète et dans le basin égéen*, Athens 2005.

Zalnikov 2017

Zalnikov, S.A., "Торговые отношения бельского городища с Верезанью", *Periplous: from the Borysthenes to the Bosporus*, Transactions of the State Hermitage Museum LXXXVIII, Saint Petersburg 2017, s. 66-73.

Zavoykin 2004

Zavoykin, A.A., Fanagoria, Vo Storie Polovinie V- Naçali IV vv. Do N.e., *Drevnocti Bospora Supplementum* 1, Moskva 2004.

Zelenko 2000

Zelenko, S., "Itoli izledovanski Podvodiyo-Arheologicheskoi eksledichi Kleiviskova Universiteta imeni Taraca Cehvchenko na Chernom More v 1997-99 gg", *Bostocnoebropeiskii Arheologicheskii Jurnal*, 3 Mai 2000.

Zelenko 2008

Zelenko, S.M., *Podvotnaya Arkheologia Krime*, Kiev 2008.

Zelenko 2009

Zelenko, S., "Shipwrecks of the 9th – 11th centuries in the Black Sea near Soldaya", *Actas del VIII Congreso Internacional de Ceramica Medieval en el Mediterraneo*, (ed.) J. Zozaya M. Retuerce, M. A. Hervas, A. De Juan, Ciudad Real-Almagro, del 27 de febrero al 3 de marzo de 2006, 2009, s. 235-245.

Zelenko, Morozova 2010

Zelenko, S., Morozova, Y., "Amphorae Assemblage from the 13th Century Shipwreck in the Black Sea, near Sudak", *PATABS I*, s. 81-84.

Zelenko et al. 2016

Zelenko, S.M., Lebedinski, V.V., Kuzminov V.V., Novitskaia, R.S., Tsarenko, S.A., Morozova, Y.I., Pronina, J.A., *Underwater - Archaeological Research in Southeastern Crimea in 2015*, Fedosiya 2016.

Zemer 1977

Zemer, A., *Storage Jars in Ancient Sea Trade*, Haifa 1977.

Žerjal 2008

Žerjal, T., "Eastern Imports in the Ager Tergestinus", *RCRF Acta* 40, 2008, s. 131-140.

Žerjal 2011

Žerjal, T., "Ceramic Production in Northern Istria and in Villa Rustica at Skolarice near Koper (Slovenija)", *Roman Ceramic and Glass Manufactures Production and Trade in the Adriatic Region*, Proceedings of the 1st International Archaeological Colloquium Crikvenica (Croatia) 23-24 October 2008, Cricvenica 2011, s. 139-150.

Zoroğlu, Doksanaltı 2020

Zoroğlu, C., Doksanaltı, E., "Yeni Bir Knidos Amphora Tipi: Küçük Knidos Amphoraları", *Belleten* 300, Cilt 84, Ağustos 2020, s. 503-542.

Zoroğlu 2009

Zoroğlu, L., "Kelenderis 2008 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları", *ANMED Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri* 2009-7, Antalya 2009, s. 26-31.

Zoroğlu et al. 2009

Zoroğlu, L., Dillon, M., Yakınlar, D., Rauh, N., "Anamur Arkeoloji Müzesi'ndeki Amphoraları Araştırma Raporu", *AST XXVI*, Cilt II, Ankara 2009, s. 33-49.

Kısaltmalar

ARHEDAR

Amphores romaines et histoire économique dix ans de recherche, (Sienne, 1986), CEFR 114, 1989.

BOSPORUS

The Bosphorus: Gateway between the Ancient West and East (1st Millenium BC-5th Century AD), Proceedings of the Fourth International Congress on Black Sea Antiquities, Istanbul 14-18 September 2009, (ed.) G. R. Tsatskheladze, A. Atasoy, A. Avram, Ş. Dönmez, J. Hargrave, BAR Int Ser 2517, Oxford 2011.

CCE 8

CCE 8, Amphores d'Égypte de la Basse Époque à l'époque arabe, éd. S. Marchand, A. Marangou, IFAO, le Caire 2007.

LRCW-1

Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and amphorae in the Mediterranean: Archaeology and Archaeometry 1, (ed.) J. M. Esperraguerra, J. B. Garrigos, M. A., Ontiveros, BAR Int. Ser. 1340, Oxford 2005.

LRCW-2

Late Roman Coarse Wares Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean 2, (ed.) M. Bonifay, J.-C. Treglia, BAR Int Ser. 1662, Oxford 2007.

LRCW-3

Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and archaeometry. Comparison between western and eastern Mediterranean 3, (ed.) S. Menchelli, S. Santoro, M. Pasquinucci, G. Guiducci, Volume II, BAR Int Ser. 2185, Oxford 2010.

LRCW-4

Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and archaeometry. The Mediterranean: a market without frontiers 4, (ed.) N. Poulou-Papadimitriou, E. Nodarou, V. Kilikoglou, Volume I, BAR Int Ser. 2616, Oxford 2014.

LRCW-5

Late Roman coarse wares, cooking wares and amphorae in the Mediterranean. Archaeology and archaeometry 5, (ed.) D. Dixneuf, EtAlex 42-43, 2017.

MCMFEA

Méthodes classiques et méthodes formelles dans l'étude des amphores, (Rome, 1974), CEFR 32, 1977.

Olive Oil and Wine

Olive Oil and Wine Production in Eastern Mediterranean during Antiquity, Int. Symposium Proceedings, 17-19 November 2011, Urla, (ed.) A. Diler, A.K. Şenol, Ü. Aydınoğlu, İzmir 2015.

PATABS I

Production and Trade of Amphorae in the Black Sea, (ed.) D. Kassab Tezgör, N. Inaishvili, Actes de la Table Ronde internationale de Batumi et Trabzon, 27-29 Avril 2006, İstanbul 2010.

PATABS II

Production and Trade of Amphorae in the Black Sea, Acts of the International Round Table held in Kiten, Nessebar and Sredetz, September 26-30, 2007, (ed.) C. Tzochet, T. Stoyanov, A. Bozkova, Sofia 2011.

PATABS III

Production and Trade of Amphorae in the Black Sea, Actes de la Table Ronde internationale de Constanta, 6-10 octobre 2009, (ed.) L. Buzoianu, P. Dupont, V. Lungu, Pontica XLVI, Supplementum II, Constanta 2013.

PER TERRAM, PER MARE

PER TERRAM, PER MARE. Seaborne Trade and the Distribution of Roman Amphorae in the Mediterranean, (ed.) S. Demesticha, Studies in Mediterranean Archaeology and Literature PB 180, Uppsala 2015.

TATEM

Transport Amphorae and Trade in the Eastern Mediterranean, Acts of the International Colloquium at the Danish Institute at Athens, September 26-29, 2002, (ed.) J. Eiring, J. Lund, Monographs of the Danish Institute at Athens, Vol. 5, Denmark 2004.

